Sant Jaganade Maharaj Shikshan Mandal's

Arts And Commerce College, Khapar

1.1.2

Internal Test

<u>**Index**</u>

Sr.No	Department Name
01	**Department Of English**
02	**Department Of Marathi**
03	**Department Of Hindi**
04	**Department Of Economics**
05	**Department Of History**
06	**Department Of Geography**
07	**Department Of Politics**
08	**Department Of Defence Studies and Strategic**

अध्यक्ष, परीक्षा विभाग
सं.ज.म.शि.मंडळाचे,
वरिष्ठ महाविद्यालय, खापर
ता.अ.कुवा जि.नंदुरबार

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

Sant Jagnade Maharaj Shikshan Mandal's
Arts and Commerce College khapar

Internal Exam College Exam Committee 2017-18 to 2022-2023

Sr.No	Test	Date form to
01	2017-18 First term Test 1 Test 2 Second Term Test 1 Test 2	 28/08/2017 to 01/09/2017 09/10/2017 to 13/10/2017 15/01/2018 to 19/01/2018 05/02/2018 to 09/02/2018
02	2018-19 First term Test 1 Test 2 Second Term Test 1 Test 2	 27/08/2018 to 31/08/2018 12/10/2018 to 17/10/2018 21/01/2019 to 25/01/2019 11/02/2019 to 15/02/2019
03	2019-20 First term Test 1 Test 2 Second Term Test 1 Test 2	 11/09/2019 to 17/09/2019 01/10/2019 to 09/10/2019 22/01/2020 to 27/01/2020 10/02/2020 to 15/02/2020
04	2020-21 First term Test 1 Test 2 Second Term Test 1 Test 2	 Covid Pandemic time 07/12/2021 to 20/12/2021 8.30 to 9.2(07/12/2021 to 20/12/2021 10 to 10.5(
05	2021-22 First term Test 1 Test 2 Second Term Test 1 Test 2	 15/09-2021 to 18-09-2021 22/10/2021 to 25-10-2021 21/03/2022 to 31/03/2022 04/04/2022 to 13/04/2022
06	2022-23 First term Test 1 Second Term Test 1	 21/11/2022 to 24/11/2022 16/03/2023 to 28/03/2023

अध्यक्ष, परीक्षा विभाग
सं.ज.म.शि.मंडळ
वरिष्ठ महाविद्यालय खापर
ता.अ.कुवा जि.नंदुरबार

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

11

20+18=38

संत जगनाडे महाराज कला व वाणिज्य महाविद्यालय
खापर,ता.अक्कलकुवा जि.नंदुरबार
अंतर्गत चाचणी परीक्षा २०२०-२१
प्रथम सत्र -चाचणी क्र-०१

विषय:- DSC-DEF-C२३१ भारताची राष्ट्रीय सुरक्षा Sem -III
गुण:- २० नाव:- वसावे अश्विन शिवाजी

वर्ग- द्वितीय वर्ष कला
रोल नंबर:- 17

सुचना:- १) खालील पैकी प्रत्येक प्रश्नाला एक गुण आहे.
२) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.
३) योग्य पर्याय समोर बरोबर ( ) खुण करावी.

प्रश्न. खालील प्रश्नांचे योग्य उत्तरा समोर बरोबर ( ) खुण करावी

१) राष्ट्रीय सुरक्षा म्हणजे------- पासून मुक्तता होय.
अ) सुरक्षा ब) असुरक्षिता क) अखंडता ड) शांतता

२) राष्ट्राची अखंडता,सार्वभौमत्व व संपत्तीचे रक्षण करणे म्हणजे ------ सुरक्षा होय.
अ) वैयक्तिक ब) प्रादेशिक क) राष्ट्रीय ड) जागतिक

३) राष्ट्रीय सुरक्षेसमोरील आव्हाने म्हणजे-------------
अ) धर्मांधता ब) भ्रष्टाचार क) बेरोजगारी ड) यापैकी सर्व

४) राष्ट्रीय सुरक्षा ही एक---------------------संकल्पना आहे.
अ) व्यापक/विस्तृत ब) संकुचित क) नविन ड) यापैकी नाही

५) भारताने पहिली अणुचाचणी ---------मध्ये राजस्थानच्या पोखरण येथे घेतली
अ) १९७१ ब) १९७४ क) १९७६ ड) १९७७

६) नविन जागतिक व्यवस्थेत--------------घटक महत्वाचा ठरु लागला.
अ) सामाजिक ब) राजकीय क) आर्थिक ड) अशांतता

७) भारताच्या राष्ट्रीय सुरक्षेची मुल्ये कोणती आहेत?
अ) लोकशाही व संघराज्य पध्दत ब) प्रजासत्ताक व समाजवाद क) धर्मनिरपेक्षता व स्वातंत्र्य ड) यापैकी सर्व

८) भारताने -----------शासन प्रणालीचा स्वीकार केला आहे.
अ) राजेशाही ब) लोकशाही क) हुकुमशाही ड) द्विपक्षीय

९) --------------- व्या घटना दुरुस्तीनंतर भारत समाजवादी राष्ट्र म्हणून घोषित झाले.
अ) ४२ ब) ४५ क) ५२ ड) ३२

१०) भारतातील सामाजिक समस्या कोणत्या आहेत?
अ) निरक्षरता ब) सांप्रदायिकता क) लिंगभेद ड) यापैकी सर्व

११) खालीलपैकी एक भारतातील सामाजिक समस्या नाही-----------
अ) स्थलांतर ब) धार्मिक कट्टरता क) शांतता ड) भ्रष्टाचार

१२) निरक्षरतेमुळे ---------- या वाईट प्रवृत्तीत वाढ होते.
अ) नक्षलवाद ब) दहशतवाद क) भ्रष्टाचार ड) यापैकी सर्व

१३) सामाजिक माध्यम किंवा सोशल मिडियाचे प्रथम संकेतस्थळ---------------यावर्षी सुरु झाले.
अ) १९९० ब) १९३५ क) १९९७ ड) १९८५

१४) सोशल मिडियाचा सुरक्षेशी संबंध जोडणारे पहिले राष्ट्र---------------
अ) अमेरिका ब) जपान क) चीन ड) रशिया

१५) जातीय दंगली स्त्रीभ्रुणहत्या बालकामगार इ------------------ समस्या आहेत.
अ) राजकीय ब) सामाजिक क) लष्करी ड) यापैकी नाही

१६ भारतात सर्वाधिक ९४% साक्षरतेचे प्रमाण कोणत्या राज्यात आहे?
अ) गोवा ब) महाराष्ट्र क) केरळ ड) बिहार

१७ भारतात रोहिंग्या नागरिक घुसखोरी करुन येतात, रोहिंग्या मुस्लीम------ या देशातील आहेत.
अ) बांगलादेश ब) म्यानमार क) पाकिस्तान ड) मालदिव

१८) सोशल मिडियाचे--------------या क्षेत्रात उपयोग होतात.
अ) शिक्षण ब) लष्कर व मानवसेवा क) नैसर्गिक स्त्रोत ड) फक्त A व B

१९) फेसबुक, ट्विटर,व्हॉटसअप,युट्युब व्लॉग इ-------------------------- आहेत
अ) सोशल मिडिया/सामाजिक माध्यम ब) रोबोट क) रडार ड) यापैकी नाही.

२०) भारतातील प्रादेशिकवादाची ---------------कारणे आहेत.
अ) भौगोलिक भिन्नता ब) राजकिय भिन्नता क) धार्मिक भिन्नता ड) यापैकी सर्व.

नाव- अश्विन शिवाजी वसावे
रोल नं - 17

2020-21

संत जगनाडे महाराज कला व वाणिज्य महाविद्यालय
खापर,ता.अक्कलकुवा जि.नंदुरबार
अंतर्गत चाचणी परीक्षा २०२०-२१
प्रथम सत्र -चाचणी क्र-०२

विषय:- DSC-DEF-C२३१ भारताची राष्ट्रीय सुरक्षा Sem -III वर्ग- द्वितीय वर्ष कला
गुण:- २० नाव:- वसावे अश्विन शिवाजी रोल नंबर:- 17

सुचना:- १) खालील पैकी प्रत्येक प्रश्नाला एक गुण आहे.
२) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.
३) योग्य पर्याय समोर बरोबर ( ) खूण करावी.

प्रश्न. खालील प्रश्नांचे योग्य उत्तरा समोर बरोबर ( ) खूण करावी

१)सुरक्षेची महत्त्वाची उद्दिष्टये म्हणजे -----------------
अ) क्षेत्रीय अखंडता ब) अंतर्गत शांतता क) राष्ट्राची सुरक्षा व राष्ट्रहित जोपासणे ड) यापैकी सर्व

२) भारतात सर्वात कमी साक्षरता ------- राज्याची आहे.
अ) बिहार ब) उत्तर प्रदेश क) केरळ ड) राजस्थान

३) ------------ हा समाजमाध्यम/सोशल मिडियाचा नकारात्मक उपयोग आहे.
अ) जलद संपर्क ब) वेळेचा अपव्यय क) मनोरंजन साधन ड) ज्ञानाचे भांडार

४) सोशल मिडियाचा अधिक वापरामुळे----------- शहरात ताण-तणावाचे प्रमाण सर्वाधिक आहे.
अ) कोलकत्ता ब) पुणे क) मुंबई ड) नंदूरबार

५) इंटरनेटवर उपलब्ध असणारा विविध व्यक्तिशी तत्काळ संपर्क एक मंच (व्यासपीठ) म्हणजे ---------
अ) दुरदर्शन ब) रेडियो क) नाट्यगृह ड) सोशल मिडिया (समाज माध्यम)

६) समाज माध्यमाचे प्रभावी साधन --------होय
अ) मोबाइल फोन ब) टी.व्ही क) टपाल सेवा ड) रेडियो

७) पुढील पैकी सायबर गुन्हे कोणते आहेत?
अ) फिशींग/स्पुकिंग (आर्थिक फसवणूक) ब) हॅकींग क) अश्लील साहित्य प्रसार ड) यापैकी सर्व

८) राष्ट्रीय सुरक्षा म्हणजे असुरक्षिततेपासून मुक्तता ही व्याख्या ----यांनी केलेली आहे.
अ) वाल्टर लिपमॅन ब) मॅनिंग क) इयान बोलानी ड) सुनत्झू

९) १९५५ च्या आवडी येथील कॉंग्रेस अधिवेशनात ------------ ची उद्दीष्टये जाहिर करण्यात आली.
अ) धर्मनिरपेक्षता ब) समानता क) समाजवाद ड) सुरक्षा

१०) भारतातील भौगोलिक,धार्मिक,सांस्कृतिक,भाषिक, जातीय इत्यादी विविधता (भिन्नता)म्हणजे ---------होय
अ)संघराज्य ब) राज्य-राष्ट्रीय पध्दत क) प्रादेशिकता ड) यापैकी नाही

११) राष्ट्रीय सुरक्षे समोरिल ------------ हे/ ही आव्हाने आहेत.
अ) अंतर्गत अशांतता ब) धर्मांधता क) दारिद्रयता व बेकारी ड) यापैकी सर्व

१२) खालील पैकी एक भारतीय राष्ट्रीय सुरक्षेचे मुल्ये नाही
अ) लष्करी सामर्थ्य ब) लोकशाही क) धर्मनिरपेक्षता ड) समाजवाद

१३) भारताने दुसऱ्यांदा पाच अणूचाचण्या --------या वर्षी केल्या
अ) १९८० ब) १९९८ क)१९८५ ड) १९८८

१४) भारताच्या शेजारिल ------- या देशांकडे आण्विक क्षमता आहे.
अ)चीन ब) बांगलादेश व म्यानमार क) पाकिस्तान ड) फक्त A आणि C

१५) ------------हे प्रादेशिकतेचे परिणाम आहेत.
अ) प्रादेशिक पक्षांचा विस्तार ब) आर्थिक विषमता क) राष्ट्रीय अखंडतेला धोका ड) यापैकी सर्व

१६) भारतातील राज्य आणि केंद्रशासीत प्रदेशांची निर्मिती-------------- तत्वावर निर्माण करण्यात आले.
अ)धर्म ब)राजकीय पक्ष क) भाषा ड)आर्थिक

१७) भौगोलिकदृष्ट्या भारताचे ---------- प्राकृतिक विभाग आहेत.
अ) दोन ब) चार क) सहा ड) पाच

१८) भारतीय राज्य घटनेत अनुच्छेद------------- च्या अंतर्गत प्रत्येक व्यक्तीस शिक्षणाचा हक्क प्रदान करण्यात आलेला आहे.
अ) २१क ब) २२क क) २३क ड) २४क

१९) भारताच्या संरक्षणमंत्री पद भुषवणाऱ्या पहिल्या महिला म्हणजे --------- होत
अ) सुषमा स्वराज ब) निर्मला सितारमण क) उमा भारती ड) जयाप्रदा

२०) ------------- च्या क्रांतीचे युग म्हणून २१ व्या शतकाकडे पाहिलं जात
अ) लष्करी ब) समाज माध्यम क) शिक्षण ड) आरोग्य

18

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

11

Test - I

19+19=38

संत जगनाडे महाराज कला व वाणिज्य महाविद्यालय
खापर,ता.अक्कलकुवा जि.नंदुरबार
अंर्तगत चाचणी परीक्षा २०२०-२१
प्रथम सत्र -चाचणी क्र-०१

विषय:- DSC-DEF-E३५१ आंतरराष्ट्रीय सुरक्षा समस्या I Sem -V वर्ग- तृतीय वर्ष कला
गुण:- २० नाव:- वळवी सोलिना दिवाल्या रोल नंबर:- 15

सुचना:- १) खालील पैकी प्रत्येक प्रश्नाला एक गुण आहे.
२) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.
३) योग्य पर्याय समोर बरोबर ( ) खूण करावी.

प्रश्न. खालील प्रश्नांचे योग्य उत्तरा समोर बरोबर ( ) खूण करावी

१)आंतरराष्ट्रीय सुरक्षा ----- चे आपत्य आहे.
अ) आधुनिक युध्द ब)शीत युध्द क) युनो ड) नवीन जागतिक व्यवस्था

२) एका राष्ट्रपुरती मर्यादीत संकल्पना म्हणजे-----------
अ) राष्ट्रीय सुरक्षा ब) आंतरराष्ट्रीय सुरक्षा क) प्रादेशिकता ड) पर्यावरण सुरक्षा

३) पारंपरिक सुरक्षेत----------सुरक्षेचा विचार केला जातो
अ) प्रादेशिक ब) राष्ट्रीय क) गैरलष्करी ड) आंतरराष्ट्रीय

४) अपारंपरिक सुरक्षेत----------- सुरक्षेचा विचारअभिप्रेत असतो
अ) सीमा ब)यौध्दीक क) मानवी ड) राजकीय

५) अपारंपरिक सुरक्षेत----------घटक समाविष्ठ असतात
अ) युध्द आणि परराष्ट्र संबंध ब) युध्द आणि तटस्थता क) राष्ट्रीय आणि प्रादेशिक ड) लष्करी आणि बिगर लष्करी

६) आंतरराष्ट्रीय सुरक्षा संकल्पना -------------- स्वरुपाची असते.
अ) व्यापक व विस्तृत ब) संकूचित क) तटस्थ ड) यापैकी नाही

७) भविष्यकाळात युध्दाचे मुख्य कारण --------- असेल
अ) जमिन ब) पाणी क) सत्ता ड) लष्करी शक्ती

८) आंतरराष्ट्रीय सुरक्षेचा अभ्यासाचा हेतू ---------------- असतो.
अ)धार्मिक ब) लष्करी क) मानवी सुरक्षा ड) सामाजिक

९) --------------- चे मुख्य चार प्रकार असतात.
अ) प्रदूषण ब) सुरक्षा क) शस्त्रास्त्र ड) पर्यावरण

१०) शीतयुध्दानंतर ------------ हित संबंधाना महत्व प्राप्त झाले.
अ)लष्करी ब) आर्थिक क) सामाजिक ड)पारंपरिक

११) ------------ हे नष्ट होणारे नैसर्गिक ऊर्जा स्त्रोत आहेत.
अ) सौर ब) पाणी क) पवन ड) खनिज तेल

१२) सुरक्षेच्या संकल्पनेत------------- शतकाच्या शेवटच्या दशकापासून क्रांतिकारक बदल घडून आले.
अ) २०व्या ब) १९व्या क) १८व्या ड) १७व्या

१३)----------- नंतर आंतराष्ट्रीय सुरक्षा किंवा जागतिक सुरक्षा संकल्पना प्रचलित झाली.
अ) १९८० ब) १९९० क) १९९५ ड) २०००

१४) दुसऱ्या महायुध्दानंतर ----------- या देशामध्ये शीतयुध्द सुरु झाले.
अ) चीन - रशिया ब) चीन-जपान क) अमेरिका-रशिया ड) अमेरिका-जपान

१५) ------------ ही संकल्पना १९८० च्या दशकात प्रचलित झाली.
अ) शांतता ब) सुरक्षा क) दहशतवाद ड) जागतिकीकरण

१६) पारंपरिक सुरक्षा आणि अपारंपरिक सुरक्षा हे---------- सुरक्षेचे दोन पैलू आहेत.
अ) आंतरराष्ट्रीय ब) प्रादेशिक क) सामाजिक ड) वैयक्तिक

१७) खालीलपैकी आंतरराष्ट्रीय सुरक्षेचे धोके कोणते आहेत?
अ) लष्करी ब) गैरलष्करी क) संघटित गुन्हे व पर्यावरण ड) यापैकी सर्व

१८) विसाव्या शतकातील ------------- या महायुध्दात सर्वाधिक जिवित आणि सांपत्तिक/भौतिक हानी झाली.
अ) व्हिएतनाम युध्द ब)इराण-इराक युध्द क) पहिले महायुध्द ड) दुसरे महायुध्द

१९) -------- हे अन्न टंचाईचे एक कारण असते.
अ) तापमान वाढ व पर्यावरण बदल ब) आधुनिक शेती क) विज्ञान व तंत्रज्ञान ड) सेंद्रीय खतांचा वापर

२०) रशियातील चेर्नोबिल दुर्घटना /अपघात-----------यामुळे शेजारील देशांनाही हानी घडून आली.
अ) अणुभट्टीतील अपघात ब) विमान हल्ला क) सागरी युध्द ड) यापैकी नाही

19/20

संत जगनाडे महाराज कला व वाणिज्य महाविद्यालय
खापर,ता.अक्कलकुवा जि.नंदुरबार
अंतर्गत चाचणी परीक्षा २०२०-२१
प्रथम सत्र -चाचणी क्र-०१

Test II

विषय:- DSC-DEF-E३५१ आंतरराष्ट्रीय-सुरक्षा समस्या I Sem -V
वर्ग- तृतीय वर्ष कला
गुण:- २० नाव:- वळवी सोलिता दिवाल्या
रोल नंबर:- 13

सुचना:- १) खालील पैकी प्रत्येक प्रश्नाला एक गुण आहे.
२) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.
३) योग्य पर्याय समोर बरोबर ( ) खुण करावी.

प्रश्न. खालील प्रश्नांचे योग्य उत्तरा समोर बरोबर ( ) खुण करावी

१) सोनेरी वर्तुळ आणि सोनेरी त्रिकोण या संकल्पना --------च्या संबंधीत आहेत.
अ)नैसर्गिक स्रोत ब) शस्त्र व्यापार क)मादक पदार्थ व्यापर ड)दहशतवाद क्षेत्र

२) तामिळ -सिंहली वांशिक संघर्ष --------- देशातील समस्या आहे.
अ) भारत ब)नेपाल क) भुतान ड) श्रीलंका

३) २१ व्या शतकातीलआंतराष्ट्रीय सुरक्षेची आव्हाने
अ) दहशवाद ब)दारिद्रयता क) संसर्गजन्य आजार ड) यापैकी सर्व

४) २१ व्या शतकातील---------- हे एक आव्हान नाही
अ) व्यापार ब)अमली पदार्थ व्यापार क) भूकबळी ड) पर्यावरण सुरक्षा

५) भारत हे एक------------ राष्ट्र आहे.
अ) विकसीत ब) विकसनशील क) अविकासित ड) यापैकीनाही

६) आंतरराष्ट्रीय सुरक्षेवरील अराजकीय घटक कोणते?
अ) वांशिक संघर्ष ब) संघटित गुन्हेगारी क)बेकायदेशीर /अवैध ड) यापैकी सर्व

७) बेकायदेशीर /अवैध व्यापार तस्करी--------- संबंधीत आहे.
अ) मानवी तस्करी ब) मादक पदार्थ क) लहानशस्त्रास्त्रे ड) यापैकी सर्व

८) जागतिक किंवा आंतराष्ट्रीय सुरक्षा-----------चे आपत्य आहे.
अ) जागतिकीकरण ब) दुसरे महायुध्द क) शीतयुध्द ड) युनो

९) जागतिक दृष्टीकोनातून सुरक्षततेचा व्यापार म्हणजे------ सुरक्षा होय.
अ)व्यापार ब) जागतिक क) राष्ट्रीय ड) प्रादेशिक

१०) ------------ हा पांरपरिक सुरक्षा किंवा पारंपरिक युध्दाचा भाग नाही.
अ) पारंपरिक शस्त्रे ब) सैन्यक्षमतेत वाढ क) अणुस्त्र वापर ड) मर्यादित युध्द

११) प्राचिन काळात राष्ट्रीय सुरक्षेची हे /ही -------मुल्ये होती
अ) सीमा संरक्षण ब) नागरिक संरक्षण क) मालमत्ता संरक्षण ड) वरील सर्व

१२) जागतिक दहशतवादी गट----आहे/आहेत
अ) अलकायदा ब) इसिस क) हरकत-उल-मुजाहिदीन ड) यापैकी सर्व

१३) सांप्रदायिकतेमुळे जगाच्या----------- मोठा धोका आहे.
अ) सुरक्षेला ब)लष्कराला क) धर्माला ड)

१४) --------------- सुरक्षेत मानवी सुरक्षेला सर्वोच्च प्राधान्य दिले जाते.
अ)पारंपरिक ब) अपारंपरिक क) लष्करी ड) आर्थिक

१५) रोहिंग्याची समस्या--------देशाशी संबंधित आहे
अ) चीन ब) बांगलादेश क) म्यानमार ड) पाकिस्तान

१६)२६/११ मुंबई वरील दहशतवादी हल्ला तर ९/११---------वरील हल्ला
अ) भारत ब) इराक क)रशिया ड) अमेरिका

१७)-------------- हे गांजा उत्पादन पुरवठा करणारे प्रमुख राष्ट्र आहे.
अ) भूतान ब)ब्राझिल क) नेपाळ ड) अमेरिका

१८) सध्या जागतिक सुरक्षेपुढे ------------ संसर्ग रोगाचा धोका आहे.
अ)स्वाईन फ्ल्यू ब) कोरोना क) डेंग्यू ड)चिकनगुनिया

१९) --------- लहान शस्त्रास्त्रां मध्ये समाविष्ठ आहे.
अ)पिस्तुल,बंदूक ब) रायफल क) तोफ,क्षेपणास्त्र ड) फक्त A आणि B

२०) अमली/मादक पदार्थ वापराविरुध्द आंतराष्ट्रीय------------दिवस आहे.
अ) ५ जून ब) २६ जून क) २६ मे ड) १० डिसेंबर

19/20

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

नाव : वसावे श्रीराम गोवल्या

कॉलेज नाव : सं ज. म शिक्षण मंडळाचे कला व वाणिज्य महाविद्यालय खापर

वर्ग : टि वाय बी ए रोल नं (11)

विषय : Defence and strategic studies. Date 23/03/2023

International Security Issues - II

प्र १ ला

1) अणुबॉम्बचा प्रथम वापर कधी करण्यात आला आहे

→ 6 ऑगस्ट 1945 रोजी जपानमधील हिरोशिमा इथे पहिला अणुबॉम्ब टाकण्यात आला.

2

2) इसिस संघटना कोणत्या देशात कार्यरत आहे.

→ सीरियामध्ये जेव्हा इस्लामिक स्टेट संघटना आपल्या सर्वाधिक क्षमतेने कार्यरत होती.

2

3)

4) धर्म म्हणजे आपल्यामध्येच असलेल्या शक्ती कडे जाण्याचा मार्ग होय असे कोणी म्हटले आहे?

→ स्वामी विवेकानंद यांनी धर्म म्हणजे आपल्यामध्येच असलेल्या शक्ती कडे जाण्याचा मार्ग होय असे म्हटले आहे.

2

5) सॅम्युअल हन्टिंग्टन यांनी कोणता

सिद्धांत मांडला आहे?

→ डॉ फुकुयामा यांच्या या सिद्धांताशी असहमत होऊन भावी काळात धार्मिक संघर्ष होतील व ते दीर्घकाळ चालतील असे विचार प्रा हटिंग्टन यांनी मांडले.

6) धार्मिक कट्टरतेमुळे रक्तपात घडून अशांतता असलेल्या आंतरराष्ट्रीय संघर्ष क्षेत्रे कोणती आहेत

→ सीरिया, इराक नायजेरिया, भारत म्यानमार पाकिस्तान आणि बांग्लादेशात धार्मिक कट्टरतेमुळे रक्तपात घडून अशांतता असलेली आंतरराष्ट्रीय संघर्ष क्षेत्रे आहे.

10

प्र. १ रा

२) न

तहरिक-ए-तालीबान, पाकिस्तान या दहशतवादी संघटनेची स्थापना बैतुल्ला मसूद या कुख्यात दहशतवाद्याने २००७ साली पाकिस्तानमध्ये केली. पाकिस्तानच्या पश्चिमेकडील फेडरली ॲडमिनी स्टेटेड ट्रायबल एरिया अर्थात फटा. येथील १९८० च्या दशकापासून फोफावलेल्या अनेक इस्लामिक मूलतत्त्ववादी संघटना एकत्र करून त्याने या संघटनेची स्थापना केली. या संघटनेची तीन मुख्य उद्दिष्टे होती. एक म्हणजे अमेरिकेचा कट्टर विरोध करणे, दोन पाकिस्तानमध्ये शरियतवर आधारित असलेले कट्टर इस्लामिक राज्य स्थापन करणे आणि तीन अफगाणिस्तान येथे व भारतातील जिहादी संघटनांना समर्थन सहकार्य करणे. विशेष म्हणजे ही संघटना पाकिस्तानी लष्कराला परिस्थितीपासून इस्लामचा शत्रू मानत आली आहे. पाकिस्तान जरी इस्लामिक राष्ट्र असले तरी कट्टर इस्लामी राज्याशी फार कमी वैशिष्ट्ये पाकिस्तानात आढळल्याने सर्वात मोठा अडथळा पाकिस्तानी लष्कर असल्याने या संघटनेने आपल्या स्थापनेनंतर जमेल तसे पाकिस्तानातील राजकीय नेतृत्व आणि लष्करास लक्ष्य करायला सुरुवात केली. प्रत्युत्तरादाखल पाकिस्तानने या संघटनेविरुद्ध लष्करी कारवाई केली व त्यासाठी अमेरिकेची मदद घेतली. २००९ साली पाकिस्तान तालिबान व लष्कर कारवाई केली व त्यासाठी अमेरिका यांच्या पहिल्या संघर्ष झाला त्यात मसूद मारला गेला. १५ जून २०१४ रोजी या संघटनेविरुद्ध पाकिस्तानने दुसरी लष्करी केली

64

W
4 दुसऱ्या महायुद्धानंतर शीतयुद्ध काळात सोव्हिएत रशियाच्या साम्यवादाला रोखणे राजकीय वर्चस्वावर केवळ टिका करून भागणार नाही हे अमेरिकेचे ओळखले म्हणूनच पूर्व युरोपीय राष्ट्रावरील रशियाच्या मित्रविस्ताराला प्रतिरोध देण्यासाठी अमेरिकेने पश्चिम युरोपीय राष्ट्रांसाठी ट्रुमन सिद्धांत आणि मार्शल योजना जाहीर केली या योजनेनुसार राजकीय आर्थिक विस्तारबरोबर लष्करी संरक्षण योजना कार्यान्वित करण्याचे धोरण होते. अमेरिका कॅनडा ब्रिटन, फ्रान्स इटली बेल्जियम डेन्मार्क लक्झेंबर्ग नेदरलँड नॉर्वे पोर्तुगाल व आईसलँड अशा 12 राष्ट्रांनी एकत्र येत 4 एप्रिल 1949 रोजी वॉशिंग्टन येथे स्वाक्षऱ्या केल्यानंतर नाटो संघटना स्थापन झाली त्यानंतर 1952 मध्ये ग्रीस आणि तुर्कस्तान त्यानंतर पश्चिम जर्मनी स्पेन पोलंड चेक रिपब्लिक हंगेरी यांनी सभासदत्व स्वीकारले नाटो ची सभासद राष्ट्रे 19 आहेत नाटो ही एक लष्करी संघटना असून सभासद राष्ट्रांपैकी कोणावरही आक्रमण झाल्यास इतर सर्व सभासद राष्ट्रे सामूहिक प्रतिकार करतील या सामूहिक सुरक्षिततेच्या व्यवस्थेच्या तत्त्वावर नाटो ची उभारणी झालेली आहे

04/08

[signature]
Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

Seen 27/3/2023

10/20

Name :- Alka Haridas Vasave.
Class :- S.Y.B.A
Sem :- IV
Roll No :- 02
Sub :- Defence and Strategic Studies

प्र 1 ला खालील प्रश्नांची दोन वाक्यात उत्तरे द्या.

1) माओवाद किंवा नक्षलवादाचा अर्थ सांगा ?

→ माओवाद हा भारतातील नक्षलवाद म्हणून सामान्यत: ओळखला जातो. मार्क्सवादी - लेनिनवादी आणि नंतर माओवाद अशी त्याची विचार प्रणाली आहे. परंतु प्रत्यक्षात नक्षलवादी मत हे माओच्या जनयुद्धाच्या मतापेक्षा फार भिन्न होते.

2) दहशतवादाचे प्रकार कोणते आहेत ?

→ गेल्या काही वर्षापासून जगातील दहशवादाने ~~उग्र~~ उग्ररूप धारण केलेले आहेत त्यातील काही प्रकार हे स्वरूपावरून विविध विचारवंतांनी पुढीलप्रमाणे मांडलेले आहेत.

① राष्ट्रपुरस्कृत दहशतवाद ② राष्ट्रीय किंवा देशांतर्गत किंवा राष्ट्रांतर्गत दहशतवाद ③ सीमेपलिकडील किंवा देशाबाहेरील दहशतवाद किंवा आंतरराष्ट्रीय दहशतवाद.

4) धार्मिक आणि वांशिक भावनेने प्रेरित दहशवाद

3) 26/11 बद्दल तुम्हाला काय माहीत आहे ?

→ 1) 26/11 अर्थात 26 नोव्हेंबर रोजी मुंबईवर झालेला दहशतवादी हल्ला असा ख्यात

PAGE NO.:
DATE: / /

बनू पाहत असला तरी मुंबईला कधीच ती आपली ओळख बनू द्यायची नव्हती.

ii) या घटनेला 14 वर्ष उलटली. तरी प्रत्येक भारतीयाच्या मनात याच्या कटू आठवणी जीवंत आहेत.

2

2) चारू मजुमदार कोण होते ?

→ चारू मजुमदार भारतात नक्षलवादाचा प्रसार करणारे चारू मुजुमदार यांचा जन्म पश्चिम बंगालच्या सिलीगुडी येथे एका मध्यम शेतकरी कुटूंबात झाला. मार्क्स आणि माओ यांच्या विचाराचा प्रभाव त्यांच्यावर पडला आणि समाजात होणाऱ्या अत्याचारांचा विरोध करण्यासाठी सशस्त्र क्रांतीचा पर्याय त्यांनी स्वीकारला.

2

3) सोशल नेटवर्किंग चा अर्थ सांगा ?

→ सोशल नेटवर्किंग म्हणजे एक आभासी किंवा कल्पीत लोकसमूह, जिथे लोक एकत्र येतात, बोलतात, आपल्या कल्पना, विचार, आवड, छंद, जोपासतात व त्या बाबत चर्चा करतात. एकमेकासोबत share करतात. या प्रकारच्या देवाण - घेवाण ला आपण सोशल नेटवर्किंग म्हणतो.

2

10

प्र २ रा)

३) दहशतवाद संकल्पना :-

→ दहशतवादाची निश्चित स्वरूपाची व्याख्या करणे कठीण आहे. दहशतवाद हा शब्द इंग्रजी 'टेररिजम' या शब्दाचे मराठी रुपांतर आहे. टेररिजम हा इंग्रजी शब्द मूळ टेररिजोस्टे या फ्रेंच शब्दापासून तयार झाला आहे. हिंसक मार्गाने आपले उद्दिष्ट पुर्ण करण्यासाठी किंवा आपल्या ध्येय प्राप्तीसाठी व्यक्ती किंवा गट याचा वापर करतात दहशतवादी व त्यांच्या संघटनांना त्यांच्या उद्दिष्ट्यांच्या पुर्तीसाठी जनाधार प्राप्त करणे आणि प्रतिस्पर्ध्याच्या मनात दहशत निर्माण करणे गरजेचे असतो त्यादृष्टीने प्रसिद्धी मिळवणे व सरकार, प्रशासन सुरक्षा दल आणि नागरिकांचे मनोधैर्य कमकुवत करण्यासाठी विशिष्ट असा प्रचारतंत्राचा उपयोग करतात.

०४

५) राज्यपुरस्कृत दहशतवाद :-

→ काही राष्ट्रांचे आर्थिक, राजकीय हितसंबंध असतात. ते हितसंबंध दुसऱ्या राष्ट्रामुळे धोक्यात येतात. आपले हितसंबंध धोक्यात येत आहे हे पाहुन अशी राष्ट्रे दहशतवादास प्रोत्साहन देतात, त्यातुन राष्ट्रपुरस्कार दहशतवाद निर्माण होण्यास मदत होते. उदा. काश्मिरचा प्रश्न आहे. तो भारताकडून युद्ध करून जिंका येत नाही. म्हणुन स्वत: ची प्रतिष्ठा आणि हितसंबंध जपण्यासाठी पाकिस्ताने काश्मीरमध्ये दहशतवादाला खतपाणी घातले तसेच स्वत: ची प्रतिष्ठा आणि हितसंबंधी सुरक्षित ठेवण्यासाठी शुरुवातीला काळात अमेरिकेने पाकिस्तानच्या भारतातील

दहशतवादाला व अफगणिस्तानमधील नालिबान राजवटीला प्रोत्साहन दिले.

05

08

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

Int. Test Exam Nov 2022

नाव :- वसावे योगेश मोल्या

रोल नं. :- 38

विषय :- संरक्षणशास्त्र Defence studies दि. :- 22-11-2022

Seen 27/11/2022

प्र. 1. अ. खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तर लिहा.

① ⇒ भारतीय लष्कराचे जनक कॅप्टन स्ट्रिंजर लॉरेन्स यांना म्हटले जाते.

01

③ ⇒ ईस्ट इंडिया कंपनीने प्रथम मद्रास, बंगाल व बॉम्बे आर्मी हे तीन विभागीय (प्रेसिडेन्सी) सेनेची स्थापना केली.

01

② ⇒ ईस्ट इंडिया कंपनीची स्थापना 31 डिसेंबर 1600 रोजी झाली होती.

01

④ ⇒ ब्रिटिश सत्तेचा पाया 1757 प्लासीची लढाईने रचला होता.

01

⑤ ⇒ राणीचा जाहिरनामा 1 नोव्हेंबर 1858 रोजी जाहिर झाला.

01

05/10

प्र.२.२) टिपा लिहा.

① 1857 च्या उठावाचे तत्कालिन कारण :-

⇒ 1857 च्या उठावाला तत्कालिन कारण म्हणुन काडतुसांचे प्रकरण प्रसिद्ध आहे. 1856 मध्ये कंपनी कडुन सेनेत एनफिल्ड बंदुकिच्या वापर सुरू झाला. या बंदुकिच्या काडतुसांना विशिष्ट चरबीचे मास लावरण असे. काडतुसाचा वापर करण्यापुर्वी त्याचे आवरण दाताने तोडावे लागत असे. हे आवरण कोणत्या प्राण्यांचे आहे याची कल्पना नव्हती. तेव्हा काडतुसांना हिंदुना पवित्र असलेल्या गाईची चरबी व मुस्लिमांना निषिद्ध असलेल्या डुकराच्या चरबीचे मास आवरण लावले जाते, ही बातमी सर्व भारतीय शिपायांना समजली. त्यावेळी कोलकत्याच्या बराकपुर छावणीत 19 व्या पलटणीने निषेध केला.

ब्रिटिश आपला धर्म नष्ट करण्यास निघाले हे जाहिर केले. त्यावेळी कंपनीने ती पलटनच बरखास्त केली. यामुळे सर्व भारतीय शिपायांचा उद्रेक वाढला. ब्रिटिश आपला धर्म नष्ट करण्यास निघाले आहेत ही भावना निर्माण झाली. म्हणुन शिपायांनी उठावाची ठरविले. उठावाची तारीख 11 मे 1857 होती. मात्र बराकपुर छावणीतील 34 व्या पलटनीतील शिपाई मंगल पांडे याने मात्र ब्रिटिशांच्या या धोरणाचा तिव्र निषेध केला. 29 मार्च 1857 रोजी मंगल पांडे यांने मेजर ह्युसन व लेफ्टनंट बॉ या ब्रिटिश अधिकाऱ्यांना गोळ्या घालुन ठार केले. तसेच स्वतःवर मंगल पांडेने गोळी घातली मात्र मंगल पांडे जखमी झाला. ~~8 मार्च 1857~~ 8 मे 1857 ला फाशी देण्यात आली. 1857 च्या उठावातील मंगल पांडे पाम हौतात्म प्राप्त झाले. मंगल पांडे याच्या फाशीची बातमी वाऱ्यामार्फी देशभरातील लष्करी छावण्यामध्ये पसरली. मंगल पांडे याच्या पलटनीतील शिपायांनी काडतुस प्रकरणाचा सर्वत्र सर्वत्र प्रसार केला.

04

② 1857 च्या उठावाचे दोन परिणाम

⇒ ① 1857 चा उठावाच्या अपयशामुळे ब्रिटिश सरकारने कंपनीचा अधिकार काढून घेतला. आणि ब्रिटनच्या राणीच्या अधिपत्याखाली भारत गुलामगिरित गेला. सेनाबदलांमध्ये बदल करून रॉयल इंडियन आर्मी, रॉयल इंडियन नेव्ही आणि रॉयल इंडियन फोर्स यांना नवीन स्वरूप देण्यात आले. भारतीय सैनिक अधिकाऱ्यांना अनेक वर्षे सत्तास्थानापासून दुर ठेवण्यात आले.

② 1857 नंतर भारतीय प्रशासन सुरक्षीत राहे, आर्थिक लाभ व्हावा यासाठी भारतात आधुनिक युगाचा प्रारंभ झाला. रस्ते, रेल्वे, टपाल सोबत अनेक उद्योगाचे सर्वत्र कारखाने सुरु केले. भारतातील अनिष्ठ चालीरिती प्रथा दुर करून एका नवीन समाजाची पायाभरणी केली. ब्रिटिशांसोबत राहून राजा राममोहन रॉय, महात्मा ज्योतीराव फुले, लोकमान्य टिळक, आगरकर इत्यादींनी सामाजिक सुधारणा घडवून आणल्या.

07/08

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

20/20

16/4/2022 (Dr. Y. B. Mali)

Comm. & Sc. KHAP... 19..

II April 2022

SEM - II

Name :- Naik pratiksha prakash

class :- F.Y.B.A - II

sub :- संरक्षण आणि सामरिक शास्त्र defens
पेपर - भारतीय युद्ध कला - II

RollNo :- 75   Date :- 14 - 4 - 2022

MCQ Q.P. & Ans

1) पानिपतच्या लढाईत मराठा सेनेचे नेतृत्व कोणत्या सेनापतीने केले होते.

=> सदाशिवराव भाऊ

2) पानिपतची तिसरी लढाई मराठे व अफगाणसेना यांच्यात कधी झाली!

=> 14 जानेवारी 1761

3) ----श्री संपर्क तुटल्याने मराठ्यांना रसद पुरवठा बंद झाला.

=> दिल्ली

4) भारतीय मध्ययुगीन इतिहासातील पानिपताची तिसरी लढाई --साम्राज्याची अस्ताकडे वाटचाल म्हणून अभ्यासली गेली आहे.

=> मराठा

5) पानिपतची तिसरी लढाई कोणत्या दोन सेनानायकांमध्ये झाली

=> सदाशिवराव भाऊ - अहमदशहा अब्दाली

6) हिंदुस्थानातील राजकीय स्थितीचा फायदा करून घेण्याचा प्रयत्न इराणच्या ---- याने केला.

=> नादिरशहा

7) अहमदशहा अब्दालीस जनतेने कोणता किताब बहाल

केला होता.
⟹ दुरे - ए - इराण

8) मराठ्यांना पानिपतच्या तिसऱ्या लढाईत --- कार्यवाही दाखविता आली नाही.
⟹ गतिमान

9) लढाईत विजय मिळविण्यासाठी केवळ सैन्यशक्ती पुरेशी नसते तर त्यासाठी --- देखील तेवढेच महत्वाचे असते
⟹ नेतृत्व

10) पानिपतच्या लढाईने मराठ्यांच्या --- सुरूवात झाली.
⟹ ~~अधः~~पना अधः पतनास

11) इंग्रज आणि मराठा यांच्यातील प्रसिद्ध असईची लढाई कधी झाली.
⟹ 23 सप्टेंबर 1803

12) असईच्या लढाईत इंग्रज सेनेचे नेतृत्व कोणत्या सेनापतीने केले.
⟹ जनरल आर्थर वेलस्ली

13) असईच्या लढाईत मराठा सेनेचे नेतृत्व कोणी केले.
⟹ दौलतराव शिंदे

14) मराठा सेनेला गतवैभव प्राप्त करण्यासाठी कोणत्या दोन सेनानींनी प्रयत्न केले ?
⟹ महादजी शिंदे व मल्हारराव होळकर

15) असईच्या लढाईत --- युद्धकला सर्वोत्तम असल्याचे सिद्ध झाले.
⟹ इंग्रज

16) वसईच्या तहात कोणत्या लढाईचे बीज रोवले गेले. ?

Page No.
Date :

=> असई

17) इंग्रजांची कोणती कुटनिती कुटनीती यशस्वी झाली.
=> कोंडा आणि राज्यकरा

18) जनरल वेलस्ली याने अतिशय वेगाने आपली सेना --- च्या राज्यत आणली.
=> निजाम

19) इंग्रज सेनेला नदी पार करता येणार नाही असा --- यांचा समज होता.
=> मराठे

20) भारत-पाकिस्तान यांच्यात पहिले युद्ध कधी झाले.
=> 1947

21) भारत पाकिस्तान यांच्यात ---प्रश्न वादग्रस्त राहिला
=> काश्मीर प्रश्न

22) इंग्रज सेनेत युरोपियन सेनेप्रमाणे स्थानिक --- सेनाही होती.
=> हिंदुस्त हिंदुस्थानी

23) सम्राट अकबराने 1586 मध्ये काश्मिर जिंकून--- साम्राज्यात विलीन केले.
=> मोगल

24) काश्मीरवर --- वर्ष मोगलांनी राज्य केले.
=> पावणे दोनशे वर्ष

25) शिखांनी काश्मीरवर किती वर्ष राज्य केले
=> 30 वर्ष

Total / 20
mark

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa

Seen 28/3/2023 (Sub Teacher Dr V. B. ... KHAPA)

5 March 2023

नाव : बसावे महेंद्र घारशी
कॉलेजचे नाव : संत जगनाडे महाराज शिक्षण कला व वाणिज्य महाविद्यालय खापर
विषय : Defence and Strategic Studies
वर्ग : F.Y.B.A II आधुनिक भारताची लष्करी व्यवस्था
रोल नं : 30
दिनांक : 23-3-2023

प्रश्न 1) तिबेटचे धार्मिक व राजकीय प्रमुख पद कोणते आहे?
→ तिबेटचे धार्मिक व राजकीय प्रमुख पद 'दलाई लामा' होय

2

2) भारतीयांना लष्करी अधिकारी होण्याच्या दृष्टीने इंदौर येथे कोणत्या कॉलेजची स्थापना करण्यात आली?
→ 1901 मध्ये लॉर्ड कर्झन यांच्या प्रेरणेने इंदौर येथे इम्पेरियल कॅडेट कॉलेजची स्थापना करण्यात आले.

2

3) तैनाती फौजचा अर्थ सांगा
→ भारतातील काश्मीर, ग्वाल्हेर, पतियाळा, इंदौर, बडोदा, म्हैसुर, हैदराबाद इ. ठिकाणच्या संस्थानिकांच्या पदरी संरक्षण करिता जी सैन्य ठेवण्यात आली या सेनेला तैनाती फौज म्हणत असत. या सेनेची सुरुवात लॉर्ड वेलस्ली च्या काळापासून सुरु झाली होती.

2

4) 1921 मध्ये अस्तित्वात आलेल्या सेनेच्या चार कमांड्स कोणत्या होत्या?
→ लष्करी अधिकार आणि नियंत्रण व्यवस्थित राखण्यासाठी 1921 पासून सेनेच्या पुढील 4 कमांड्स स्थापन करण्यात आल्या. I उत्तर कमांड कार्यालय मरी, II पश्चिम कमांड कार्यालय क्वेटा III दक्षिण कमांड कार्यालय पुणे IV CR पूर्व कमांड कार्यालय नैनीताल येथे होता.

2

5) भारतीय नौदल कधी अस्तित्वात आले?

→ ब्रिटिशांनी रॉयल इंडियन मरीन ची एक लहान नाविक दल मध्ये सुधारणा करून 8 सप्टेंबर 1934 रोजी भारतीय नौदल ची स्थापना केली. याचे मुख्यालय मुंबई येथे होते.

01

09

PAGE NO.
DATE: / /

प्रश्न

2) नेहरु रिपोर्ट मधील शिफारसी सविस्तर स्पष्ट करा.

→: भारतात सायमन कमिशनवर बहिष्कार टाकला जात असताव त्याचे सारखे निषेध होत असता भारतमंत्री लॉर्ड बर्कनहेड त्या कमिशनचे समर्थन करित होते. असेच समर्थन करित असता त्यांनी भारतीय नेत्यांना आव्हान दिले की, भारतीय राजकीय संघटनांची एकत्र येऊन भारताची भावी घटना कशी असावी याविषयी एकमताने मसुदा तयार करुन सरकारकडे द्यावा. सरकार तो पार्लमेंटकडे पाठवेल.

लॉर्ड बर्कनहेड यांची अशी कल्पना होती की, भारतीय राजकीय संघटनात व नेत्यात एकमत होणे केवळ अशक्य आहे. परंतु याची कल्पना चुकीची ठरली. भारताने ते आव्हान स्वीकारले व कॉंग्रेस, मुस्लीम लीग, हिंदू महासभा इत्यादि राजकीय संघटनांची सर्वपक्षीय परिषद मुंबईत डॉ. अन्सारी यांच्या अध्यक्षतेखाली 19 मे 1928 रोजी भरविण्यात आली.

भारताची भावी घटना कोणत्या तत्वानुसार निर्माण व्हावी हे ठरविण्यासाठी परिषदेने पं. मोतीलाल नेहरु यांच्या अध्यक्षतेखाली एक समिती नियुक्त केला. या समितीत सर तेजबहादुर सप्रू, सर अली इमाम, बापुसाहेब अणे, सुभाषचंद्र बोस इत्यादि व्यक्ति घेण्यात आल्या.

समितीने मोठ्या परिश्रमाने देशातील राजकीय व घटनात्मक समस्यांचा अभ्यास व चर्चा करुन आपला अहवाल तयार केला. समितीने मध्यबिंदू गाठला. साम्राज्यांतर्गत स्वराज्य भारताला लगेच मिळावे, व नंतर लगेच दुसरी पायरी पुर्ण स्वातंत्र्याची असावी, असे समितीने निश्चित केले.

नेहरु रिपोर्टवर चर्चा करण्यासाठी कलकत्ता येथे सर्वपक्षिय सभा भरली (डिसेंबर 1928) मुस्लीम लीगच्या वतीने बॅ. जीनांनी अनेक दुरुस्त्या मांडल्या, जवळ जवळ त्या सर्व फेटाळण्यात आल्या. मुस्लिमांच्या स्वतंत्र मतदारसंघाच्या हक्कावर पाणी सोडण्यास मुस्लीम लीग तयार नव्हती केंद्रात व प्रांतात तिला पुरेसे प्रतिनिधीत्व जातिय पायावर हवे होते.

मार्च 1929 मध्ये लीगने अधिवेशन भरवून

PAGE NO.:
DATE: / /

त्यात काही अटींवर नेहरु रिपोर्ट स्वीकारण्यात आला. पं. जवाहरलाल व सुभाषचंद्र बोस यांनी संपुर्ण स्वातंत्र्य या लांबलचकांच्या ध्येयाचा आग्रह धरला.

09

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

Scen 16/20 04/11/22

नाव ज्योतीन चौतन्यवेसोर
वर्ग S.Y. B.A. sem III.
दिनांक 22/11/2022 गुण 25.
विषय DEF - 231 India's
National security - I.

प्रश्न 1. खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तर लिहा.

1-> सर्वसाधारण शांततेच्या काळात शत्रूसंघाच्या दृष्टीने योजल्या जाणाऱ्या सर्व उपायांना राष्ट्रीय सुरक्षा म्हणतात.

2-> परिस्थिती व प्रथम संघर्षकालीन परिस्थिती यांकाळात शत्रूसंरक्षणाच्या दृष्टीने केल्या जाणाऱ्या सर्व योजनांना राष्ट्रीय संरक्षण म्हणतात.

3-> प्रादेशिकवादाच्या प्रकारामध्ये प्रामुख्याने भाषिक, धार्मिक, राजकीय व आर्थिक या चार प्रकार समाविष्ट केलेल्या आहे.

->4 लोकसंख्या हा राष्ट्रीय शक्तीच्या घटकांचा एक घटक आहे परंतु तो तेव्हाच शक्तीशाली ठरू शकतो जेव्हा राष्ट्रीय जनता ही साक्षर सुरक्षा व जागरूक

5 → मूळ राज्याचे विभाग सोडून टाळावी
व्यक्ती कुठे गट अन्य ठिकाणी कायम
स्वरूपी वास्तव्य करण्यास तीला म्हणतात
स्थलांतर होय.

10

प्रश्न 2

2 प्रश्न 2.

1 → राष्ट्रीय सुरक्षेची व्याख्या या संघेच प्रामुख्याने
प्रतीक घटकांशी अनुमाने होता
राष्ट्रीय हीत - राष्ट्रीय हीत म्हणजे
त्याचा राष्ट्रीय सद्यपरिस्थितीचा निर्मिती.
केवळ ध्येय उच्च राष्ट्रीय हीताची
संकल्पना मूलभूत मूलभूत
ही मूल्ये म्हणजे म्हणा राष्ट्राचे कल्याण
जीवन पद्धती प्रादेशिक अखंडता आणि
सामाजिक सुरक्षितता होय राष्ट्राचे सुरक्षेचा
विचार स्वहाचे सुरक्षेचा प्रश्न जुड्या आणि
नंतर राष्ट्रीय सुरक्षेचा व अर्थ
संरक्षण करण्याचा सामर्थ्य करणे त्याचे
मर्यादित शक्तीच्या कल्याण साधण्या
करणे त्याचे मर्यादित शक्तीच्या
दृष्टीने व्याख्या।

2 → राष्ट्रीय सुरक्षेचा धोरण ठरविण्याचा प्रक्रिया
दरम्यान पुढील बाबी विचारात घेतल्या पाहिजेत
नर ... करून ...

सातत्याने नर अत्याचार कमी होणार
नाही धार्मिक पण श्रीमंत स्त्रियांना
प्रतिमा/घोषणा करणारी स्त्री या
असणे आवश्यक आहे त्यानंतर अनेक
देशांच इ-त्या घटना घडल्या
आहेत भारत पण - सान काळापासून
विविध अनेक स्त्रीयांवर सामाजिक अत्याचार
होत 1971 आणि सोविएत
राष्ट्रांमध्ये अफगाणिस्तानमध्ये हे.

06

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

संत जगनाडे महाराज शिक्षण मंडळाचे कला व वाणिज्य महाविद्यालय खापर

वार्षिक नियोजन

वर्ष 2018 – 19

Sub-Teacher : प्रा. डॉ. व्ही. बी. माळी

विषय संरक्षण व सामरिकशास्त्र

महिना	एफ.वाय.बी.ए. SEM I घटक /उपघटक CBCS -	एस.वाय.बी.ए. SEM III घटक /उपघटक 60/40	टि.वाय.बी.ए. SEM V घटक /उपघटक 60/40
	DEF 101 – Indian Art of War I	DEF 231 – India's Int. security भारताची अंतर्गत सुरक्षा	Global Security-I
जून	प्रवेश प्राक्रिया, विद्यार्थी-पालक संपर्क, समुपदेशन, तासिका अभ्यासक्रम नियोजन Unit.	प्रवेश प्राक्रिया, पात्रता इ. सह तासिका, अभ्यास क्रम नियोजन इ. शैक्षणिक	प्रवेश, पात्रता, इ. प्रशासकीय कामे, तासिका, अभ्यासक्रम नियोजन.
जुलै	Chapter 1 a) युद्धनीती - अर्थ, सं. व्याख्या b) महान युद्धनीती, c) डावपेच B) भारत ग्रीक युद्धकला झेलमची लढाई Unit उपमुद्दे – 6 व्या. व लेखन.	1. अंतर्गत सुरक्षा - a) अर्थ, संकल्पना सह स्थिती, पारंपरिक सुरक्षा व व्याख्या 2 भारताची राष्ट्रीय सुरक्षा – उपघटक-3 व्या/ले.	1 जागतिक सुरक्षा, उपघटक सह व्या./स्वाध्याय 2. जागतिकीकरण व सुरक्षा –
ऑगस्ट	Chapter 2 A) भारत – तुर्क युद्धकला - तराईनची I/II लढाई, उपमुद्दे – 7 L/N. B) भारत मोगल यु. इ. पानीपतची 1st लढाई Unit.	3. भारतातील प्रादेशिकता – 4 उपघटक प्रादेशिकता पाया/ घटक सविस्तर लेखन/ प्रकरण 4 - जातियता - संकल्पना व उपघटक - 4 – व्या/ले	अर्थ – संकल्पना व 5. परिणाम 3. नविन जागतिक व्यवस्था (NWO) अर्थ/सं. सह 4 उपघटक.
सप्टेंबर	Chapter 3 A) हळदीघाटची लढाई - 1576 उपमुद्दे - 6 व्या. ले. स्वाध्याय घेतला प्रकरण 3 B) प्लासीची लढाई - पार्श्वभूमी	प्रकरण 5 - भा. सामाजिक समस्या: उपघटक – 4 — सविस्तर लेखन	4. प्रादेशिक संघटना – महत्व स्वरूप एकूण 5 संघटनांचे महत्व - व्या/ले
	प्रथम, द्वितीय, तृतीय वर्ष कला वर्गाची अं. मू. चाचणी परीक्षा Test I st शेवटच्या आठवड्यात घेण्याचे नियोजन		
ऑक्टोबर	B) – प्लासीच्या लढाई – 1757 – उपमुद्दे - 5 - घटक. व्या. ले./ स्वाध्याय:	① प्रकरण 1 ते 5 सराव - चर्चात्मक व्या.	5. जागतिक शांतता व सुरक्षा 3 समस्या सविस्तर
	प्रथम, द्वितीय, तृतीय वर्ष कला वर्गाच्या दुसरी चाचणी परीक्षा (Test II nd) पहिला आठवडा व गुणयादी भरणे. शेवटच्या आठवड्यात विद्यापीठीय (UA) परीक्षा)	– UA - Exam च्या म.	UA - Exam. च्या म. केंद्र
नोव्हेंबर	विद्यापीठीय परीक्षा, विद्यापीठीय के. मू. (CAP), परीक्षा क. पर्यवेक्षक, व. पर्यवेक्षक इ. कामकाज.	विद्यापीठीय परीक्षा, CAP. कामकाज, क./व. पर्यवेक्षक इ. कामकाज व प्रशासकीय कामे.	विद्यापीठीय परीक्षा, CAP-(UA) कामे, क/व. पर्यवेक्षक इ. कामकाज व प्रशासकीय कामे.

विषय शिक्षक

विभाग प्रमुख

ATTESTED

Principal

Principal

S.J.M.S.M's Art's, Commerce Sr.College & Art's, Science Jr.College, Khapar

प्राचार्य S.J.M.S. Arts & Comm. Sr.College Khapar Dist Nandurbar

संत जगनाडे महाराज शिक्षण मंडळाचे कला व वाणिज्य महाविद्यालय खापर

वार्षिक नियोजन

वर्ष 2018-19

विषय संरक्षण व सामरिक शास्त्र

Sub. Teacher – Dr. V.B. Mali

महिना	एफ.वाय.बी.ए. घटक /उपघटक SEM II CBCS 60/40	एस.वाय.बी.ए. घटक /उपघटक SEM IV	टि.वाय.बी.ए. घटक /उपघटक SEM VI
	DEF201 Indian Art of War II SEM-II	DEF241 भारताची [illegible] SEM IV 24 2011	SEM-VI
डिसेंबर	Unit 1 A) मराठा-युद्धकला. पानिपतची तिसरी लढाई 1761, 7 उपघटक व्या., ले. व स्वाध्याय. Unit 1 B) ब्रिटिश-भारत युद्धकला. असईची लढाई 1803, उपघटक [illegible] व्या.	1. जम्मू काश्मीर समस्या उपघटक – 5 – व्याख्यान/स्वाध्याय 2. ईशान्य भारताची समस्या ऐतिहासिक पार्श्वभूमी व उपघटक. [illegible]	1. पर्यावरण सुरक्षा- अर्थ/संकल्पना प्रदूषण सं./प्रदूषण प्रकार. जलसुरक्षा सं., ग्लोबल वार्मिंग [illegible] [illegible] महत्त्व. 2. [illegible] – [illegible]
जानेवारी	Unit 2 A) काश्मीर संघर्ष 1947-48 [illegible], ऑपरेशन [illegible], लडाख युद्ध, युद्धबंदी रेषा, लष्करी बोध; व्या. Unit 2 B) भारत – चीन युद्ध 1962	3. नक्षलवादाची समस्या अर्थ संकल्पना सह – 3 उपघटक. 4. दहशतवाद – अर्थ-संकल्पना दहशतवादाचे प्रकार, भारतातील दहशतवाद	2. सं. गु. मुख्ये 3 प्रकार व्याख्यान 3. तंत्रज्ञान व सुरक्षा – संकल्पना मुख्य घटक 2 - [illegible] स्वरूप व्या. 4. आर्थिक संघर्ष व सुरक्षा
फेब्रुवारी	लढ्याचे 6 उपघटक व्या., ले. स्वाध्याय. Unit 3 A) भारत-पाक युद्ध 1965, 6 उपघटक व्या. व ले., परीक्षा मार्गदर्शन ① सेमी II – मह. अं. मू. (CA) 10 Mark Test I	4 – दहशतवादाचे तंत्र व उपाय व्या. 5. सायबर गुन्हेगारी- अर्थ- सं. सायबर गुन्हेगारी तंत्र-स्वरूप. SEM-IV - Test No 1/10 (60/40 Patt)	उपघटक – 3 प्रकाराचे व्या. 5. मानवी आरोग्य सुरक्षात्मक महत्त्व, आरोग्य सुरक्षा- संकल्पना SEM-VI Test No1 /10 (60/40 Patt)
मार्च	3 B) भारत - पाक युद्ध – 1971 प्रा., तुलनात्मक सैन्यशक्ती, प्रत्यक्ष लढाई सिमला करार व ले. बोध व्या. ① sem-II. CA – Test. No. 2. 20 Mark. ① विद्यापीठीय परीक्षा शेवटच्या आठवड्यात UA	5 – सायबर गुन्हेगारी-प्रकार व उपाय ① 1-5 प्रकरणावर रिविजन-व्याख्यान [illegible] sem – IV Test No2/10/60/40 Patt. – UA. Exam. – last week	विविध [illegible] / [illegible] उपाय. ① अन्न सुरक्षा. sem VI Test - 2nd/10/60/40 Patt. – UA - Exam. last Week.
एप्रिल	विद्यापीठीय परीक्षा, Jr./Sr. Sup etc. मे: विद्यापीठीय कें. मू. प्र. (CAP), उत्तरपत्रिका	विद्यापीठीय परीक्षा Jr./Sr. Sup etc. – CAP - इतर परीक्षा व प्र. काम.	विद्यापीठीय परीक्षा Jr./Sr. Sup. etc. – CAP – इतर परीक्षा व प्रशासकीय कामे

विषय शिक्षक [signature]

विभाग प्रमुख [signature]

ATTESTED

Principal

S.J.M.S.M's Art's, Commerce Sr. College & Art's, Science Jr. College, Khapar Tal. Akkalkuwa Dist. Nandurbar

प्राचार्य Principal
S.J. [illegible] Arts & Comm. [illegible] Khapar

संत जगनाडे महाराज शिक्षण मंडळाचे कला व वाणिज्य महाविद्यालय खापर

वार्षिक नियोजन

वर्ष 2017-18

Sub-Teacher :- प्रा. डॉ. व्ही. बी. माळी

विषय संरक्षण व सामरिकशास्त्र Defence and Strategic Studies

महिना	एफ.वाय.बी.ए. घटक /उपघटक	एस.वाय.बी.ए. घटक /उपघटक	टि.वाय.बी.ए. घटक /उपघटक
	पेपर - Indian Art of War-I SEM-I DEF-111 / 112011 / 60/40	पेपर - India's Internal Security SEM-III DEF-231 / 23011 60/40	पेपर - Global Security-I SEM-V Def-351A / 32015 60/40
जून	प्रवेश प्रक्रिया, विद्यार्थी समुपदेशन, तासिका अभ्यासक्रम नियोजन	प्रवेश प्रक्रिया, विद्यार्थीना समुपदेशन तासिका अभ्यासक्रम नियोजन	प्रवेश प्रक्रिया तासिका अभ्यासक्रम नियोजन
जुलै	1. (I) युध्दनिति - अर्थ संकल्पना, व्याप्ती युध्दनीतीचे प्रकार, (II) महानयुध्दनीती (III) डावपेच / युध्दकला - व्या/ले-	1. राष्ट्रीय सुरक्षा - अर्थ, संकल्पना राष्ट्रीय सुरक्षेची व्याप्ती, महत्व 2. भारताची राष्ट्रीय सुरक्षा a) प्रास्ताविक	1. जागतिक सुरक्षा, प्रास्तविक, अर्थ/संकल्पना, महत्व. पारंपारिक व अपारंपारिक सुरक्षा अपारंपारिक सुरक्षेची व्याप्ती / महत्व
ऑगस्ट	2. भारत - ग्रीक युध्दकला, पार्श्वभूमी b) अलेक्झांडर c) पोरस d) तुलनात्मक सैन्य रचना e) युध्दयोजना F) प्रत्यक्षयुध्द व परिणाम - Test Ist. प्रकरण 3) आरंभ.	b) भा. रा. सु. मूल्ये - 5 मूल्ये नोट्स c) भा. रा. सु. विकास - व्याख्यान घेणे. प्रकरण 3 भारतातील प्रादेशिकता (a) 4 उपमुद्दे - सविस्तर - स्वाध्याय इ.	2. जागतिकीकरण व सुरक्षा अर्थ, संकल्पना व परिणाम / व्या. ले. 3. नविन जागतिक व्यवस्था प्रास्ताविक
सप्टेंबर	भारत - तुर्क युध्दकला. b) तुलनात्मक सै. श. b) शस्त्रास्त्रे c) प्रत्यक्ष युध्द-I d) तराईन दुसरी लढाई II e) लष्करी बोध व्या. ले. प्रकरण 4. भारत - मोगल युध्दकला - पार्श्वभूमी	प्रकरण-4 जातियता - संकल्पना. एकूण 5 मुद्दे व्याख्यान व नोट्स प्रकरण-5 आरंभ - दारिद्र्य - स्वरूप. (a) शेवटचा आठवडा - अंतर्गत 10 - गु. मा. चाचणी	अर्थ, स्व. व परिणाम व्या. / ले. 4. 5 प्रादेशिक संघटनेचे 4-उपमुद्दे. 5. जी. शां. व सुरक्षेच्या समस्या प्रा. परिक्षा FY/SY/TY वर्गाकरीता
ऑक्टोबर	a) पानीपत ची पहिली लढाई b) कारणे c) परिणाम d) लष्करी बोध प्रकरण 5 हल्दीघाटची लढाई 4 उपमुद्दे. प्रकरण 6 - प्लासीची लढाई 1757 उपमुद्दे - 5 / Oct last Week - UA / Exam	b) भ्रष्टाचार c) साक्षरता प्रमाण d) शहरीकरण समस्या स्वरूप - व्याख्यान व स्वाध्याय अंतर्गत परिक्षा व कें. मू. पा. (CA) पूर्ण शेवटचा आठवडा - प्रथम / द्वितीय / तृतीय वर्ष विद्यापीठीय परिक्षा -	5 - c) लहान शस्त्र व्यापार - महत्व. रिवीजन - 60/40 मार्गदर्शन इ.
नोव्हेंबर	विद्यापीठीय परिक्षा - (UA / Exam) अवकलन कें. - FY/SY/TY मूल्यमापन (1 ते 25 नोव्हे - वरिल कर्तव्य नियोजन)	दिवाळी सुट्टी ! विद्यापीठीय परिक्षा विद्यापीठीय केंद्रिय मूल्यमापन प्रक्रिया - NDBR - संपन्न -) नंतर : सत्रान्त इतर कर्तव्य कामे.	दिवाळी सुट्टी ! विद्यापीठीय परिक्षा ऑन स्क्रीन इव्हॅल्युएशन (UA)

ATTESTED

विषय शिक्षक

विभाग प्रमुख

Principal
S.J.M.S.M's Art's,Commerce Sr.College & Art's,Science Jr.College, Khapar Tal Akkalkuwa Dist Nandurbar

Principal
S.J.M.S.M. Arts & Comm. Sr.College, Khapar Dist Nandurbar

संत जगनाडे महाराज शिक्षण मंडळाचे कला व वाणिज्य महाविद्यालय खापर

वार्षिक नियोजन

वर्ष 2017-18

विषय संरक्षण व सामरिकशास्त्र

महिना	एफ.वाय.बी.ए. घटक /उपघटक	एस.वाय.बी.ए. घटक /उपघटक	टि.वाय.बी.ए. घटक /उपघटक
	DEF 201 - Indian Art of War - II SEM - II	DEF. 241 India's Int. Security - II SEM - IV	DEF. 361 - A - Global Security - II SEM - VI
डिसेंबर	1. मराठी युद्धकला - 1761 - पानिपतची तिसरी लढाई - 1761 उपमुद्दे - 6 प्रकरण 2 - भारत ब्रिटिश युद्धकला - असईची लढाई - उपमुद्दे - 5 परिक्षा संबंधी मार्गदर्शन.	1. जम्मू-काश्मीर समस्या - मुख्ये 5 उपमुद्दे व्याख्यान - लेखन - स्वाध्याय 2. ईशान्य भारताची समस्या. ऐतिहासिक पार्श्वभूमी व 3 उपघटक व्याख्यान व चर्चात्मक अध्ययन	1. पर्यावरण सुरक्षा, अर्थ-संकल्पना प्रदुषण अर्थ, प्रकार, ग्लोबल वार्मिंग जल सुरक्षा - रिओ व इतर परिषदा. व्याख्याने. 2. संघटित गुन्हेगारी, a) दहशतवाद सं.
जानेवारी	प्रकरण 3. भारत - पाक युद्ध - काश्मीर संघर्ष 1947 - 48 उपघटक - 6 सविस्तर व्याख्यान व लेखन, स्वाध्याय दिला. - प्रकरण 4 - भारत - चीन युद्ध 1962 प्रास्ताविक	3. नक्षलवादाची समस्या - प्रास्ताविक, अर्थ, संकल्पना एकूण 4 उपघटक 4. दहशतवाद - अर्थ संकल्पना. अंतर्गत मूल्यमापन चाचणी परिक्षा अंतिम आढवडा - राखीव आहे.	मादक पदार्थ - अर्थ, सं. प्रभाव c) खोटे चलन 3. तंत्रज्ञान व सुरक्षा प्रास्ताविक
फेब्रुवारी	- Test. 1st. 1st week. प्रकरण 4 - उपमुद्दे 2 ते 6 सविस्तर - प्रकरण 5 - 1965 - भारत - पाक युद्ध - 6 - उपमुद्दे व्याख्यान व लेखन.	b) दहशतवादाचे प्रकार दहशतवादावर उपाय 5) सायबर गुन्हेगारी - 5 उपघटक टेस्ट 2 करिता अंतिम आढवडा (CA) करिता राखीव आहे.	a) सायबर गुन्हेगारी व अनु. तं. हल्ला इ. 4. जा. संघर्ष व सुरक्षा - 3 प्रकार. 5. मानवी आरोग्य सुरक्षा प्रास्ताविक
मार्च	प्रकरण 6 - भारत पाक - 1971 युद्ध. प्रास्ताविक, सैन्यशक्ती, युद्ध इ. 5 उपमुद्दे - अंतर्गत मूल्यमापन गुणयाद्या इ. कामे. - शेवटचा आढवडा - विद्यापीठीय परिक्षा. अक्कलकुवा केंद्र.	5) - 5 वा उपघटक सायबर गुन्हे व त्यावरील कायदे * 5 प्रकरण रिवीजन, प्रश्नपत्रिका स्वरूप मार्गदर्शन शेवटचा आढवडा प्रा. हि. मु.	a) आरोग्य सुरक्षा - विविध आजार इ. b) अन्न सुरक्षा. c) विद्यापीठीय अं. गुणयादी भरून देणे इ. वर्ग UA. परिक्षा (वि. स. भाग)
एप्रिल	विद्यापीठीय परीक्षा - संपन्न. मे - 2018 - प्रथम, द्वितीय, तृतीय वर्ष (CA/UA) केंद्र मु. प्र. सहभाग.	विद्यापीठाने दिलेली बाहेरील व इतर कामे ध्यानात घेऊन, पूर्ण केली.	परिक्षा संबंधी जबाबदारी

विषय शिक्षक [signature]

विभाग प्रमुख [signature]

ATTESTED

Principal
S.J.M.S.M's Art's, Commerce Sr. College & Art's Science Jr. College, Khapar Tal. Akkalkuwa Dist. Nandurbar

Principal
S.J.M. प्राचार्य Arts & Comm. Sr. College, Khapar

Arts & Commerce & Science
Jr. & Sr. College, Khapar
Tal Akkalkuwa Dist. Nandurbar

अध्यक्ष, परीक्षा विभाग
स.ज.म.शि.मंडकाचे,
वरिष्ठ महाविद्यालय, खापर
ता.अ.कुवा जि.नंदुरबार

10/10

नाव : आयुशी कैलाश भुतडा.
विषय : अर्थशास्त्र.
इयत्ता : F.Y.B.A. रोल नं : 86
महाविद्यालयाचे नाव : कला, वाणिज्य व विज्ञान कनिष्ठ - वरिष्ठ महाविद्यालय, खापर.

03

प्र.1] एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

(1) → प्राध्यापक ॲडम स्मिथ यांच्या 1776 मध्ये प्रसिद्ध झालेल्या ['An Inquiry into Nature and Cause of Wealth of Nations'] राष्ट्रीय संपत्ती या ग्रंथात अर्थशास्त्राची व्याख्या पुढीलप्रमाणे केली आहे. राष्ट्राच्या संपत्तीचे स्वरूप व उत्पत्तीचे कारण यांचे विवेचन करणारे शास्त्र म्हणजे अर्थशास्त्र होय.
ॲडम स्मिथ : संपत्तीवर अर्थशास्त्राच्या पुरस्कार करणारे जे.बी.से, मेटीसे, वॉकर सीनियर इ. ने सुद्धा संपत्तीवर आधारित व्याख्याला मान्यता दिली.

(2) → अर्थशास्त्र हे मानवी जीवनांच्या सामान्य व्यवहाराच्या अभ्यास करणारे शास्त्र आहे. हे शास्त्र कल्याणासाठी आवश्यक असलेल्या भौतिक साधनांची प्राप्ती व उपभोग यांच्याशी अती जवळचा संबंध असलेल्या व्यक्तीक व सामाजिक प्रश्नांचा अभ्यास करणे म्हणजेच एका बाजूने ते संपत्तीचा अभ्यास आहे आणि दुसऱ्या बाजूने व अधिक महत्त्वाचा बाजूने मनुष्याचा अभ्यास आहे.

(3) → 1931 - 1932 मध्ये Nature and Significance of Economics Science या ग्रंथातून रॉबीन सन यांनी दुर्मिळतेवर आधारित व्याख्या दिली.
अर्थशास्त्र हे अनंत साध्य आणि दुर्मिळ परंतु पर्यायी उपयोगाचे साधने यांच्या मेळ घालण्याचे करण्यात येणाऱ्या मानवी प्रयत्नांचा अभ्यास करणारे

शास्त्र आहे. या व्याख्यातून पुढील चार मुद्दे प्रमुख दिसून येतात.
① मानवी गरजा अथवा साध्य अनंत.
② दुर्मिळ साधने.
③ साधने पर्यायी उपयोगाची
④ गरजांची क्रमवारी निवड.

(4) → अर्थशास्त्र हे ज्ञानाचे असे अंग आहे की ज्याचा संबंध संपत्तिशी आहे. वरील व्याख्यावरून संपत्तीवर आधारित अर्थशास्त्रानी पुढील वैशिष्ट्ये लक्षात येतात.
① धनाशी संबधीत :- अर्थशास्त्र हे संपत्तीचे शास्त्र आहे.
② भौतिक संपत्ती :- ॲडम स्मिथ ने संपत्तीचे दोन प्रकार केले ① भौतिक संपत्ती ② अभौतिक संपत्ती जी संपत्ती डोळ्याला दिसते ज्याला स्पर्श करता येते अशा संपत्तीचा अर्थशास्त्रात समावेश केला आहे. परंतु ज्या वस्तू डोळ्याला दिसत नाहीत किंवा ज्यांच्या स्पर्श व्यक्तीला करता येत नाही अशा अभौतिक संपत्तीचा विचार अर्थशास्त्रात ॲडम स्मिथ यांनी केला नाही.
③ संपत्ती वाढविण्याचे मार्ग :- कोणत्याही राष्ट्राला संपत्ती कशी मिळवायची, ती कशी वाढवायची वाढविण्याचे मार्ग कोणते, उद्दिष्ट्ये कोणते या सर्व बाबींचा विचार अर्थशास्त्रात केला जातो.

(5) → ① भौतिक साधनांवर भर.
② वर्गीकरणात्मक व्याख्या
③ अर्थशास्त्र सामाजिक शास्त्र नसून मानवीशास्त्र आहे.
④ कल्याणाचे मापन करता येत नाही.
⑤ कल्याणाची सापेक्ष स्वरुपाची आहे.
⑥ साध्य योग्य की अयोग्य.
⑦ दुर्मिळतेवर आधारित व्याख्या किंवा रॉबीनसन यांची

⑥→ ① रॉबीन्सची व्याख्या बोधलिन आहे.
② अर्थशास्त्र साध्याचा बाबतीत तटस्थ नसावे.
③ कल्याणाचा विचार नाही.
④ मूल्य ठरविणाऱ्या शास्त्राचे स्वरूप.
⑤ सामाजिकशास्त्राचा विचार.

प्र.४] टिपा लिहा.

②→ ① भौतिक साधनांवर भर : मानवी गरजा भागविण्यासाठी भौतिक साधनांबरोबर सेवारूपी वस्तुंची देखील गरज भागते. उदा, शिक्षक, वकील, डॉक्टर, इ. अशा सेवांचा समावेश या व्याख्येत करण्यात आलेला नाही.
② वर्गीकरणात्मक व्याख्या : मार्शलने फक्त आर्थिक बाजूचा अभ्यास अर्थशास्त्रात केला परंतु रॉबीन्सच्या मते अर्थशास्त्रात केवळ मानवी व्यवहाराच्या आर्थिक बाजू असणाऱ्या सर्व व्यवहाराचा अभ्यास करते. म्हणून ही व्याख्या वर्गीकरणात्मक असून विश्लेषणात्मक नाही.
③ अर्थशास्त्र सामाजिकशास्त्र नसून मानवीशास्त्र आहे: रॉबीन्सच्या मते अर्थशास्त्र हे फक्त सामाजिकशास्त्र नसून त्यात मानवाच्या आर्थिक प्रयत्नांचा अभ्यास होतो असे मानवीशास्त्र सुद्धा आहे.
④ कल्याणाचे मापन करता येत नाही: एखाद्या वस्तूचा उपभोगामुळे किती समाधान मिळते हे पैशात किंवा कोणत्याही मापन पद्दतीने मोजता येत नाही. कारण, समाधान ही एक मानसिक स्थिती आहे.
⑤ साध्य योग्य की अयोग्य : रॉबीनयांच्या मते अमर्यादित साध्य आणि मर्यादित साधने यांच्यात मेळ घालण्यासाठी करण्यात येणाऱ्या मानवी प्रयत्नांचा अभ्यास अर्थशास्त्र करते. साध्य योग्य की अयोग्य हा अर्थशास्त्राचा विचार नाही.
⑥ कल्याणाची सापेक्ष स्वरूपाची आहे : कल्याणाची कल्पना व्यक्ती, स्थळ, काळपरत्वे बदलणारी आहे. दारूड्याला दारू पासून समाधान प्राप्त होते.

01

परंतु इतरांना ती हानीकारक ठरते. थंड प्रदेशात दारू उपयोगी ठरू शकते तर उष्ण प्रदेशात ती अपायकारक ठरते. त्यामुळे कोणत्याही शास्त्राला कल्याण करणारे आहे हे सांगता येत नाही.

—— oxo ——

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

Arts & Commerce & Science
Jr. & Sr. College, Khaper
Tal. Akkalkuwa Dist. Nandurbar

S.Y.B.A.

Unit Test - 1

09/10

Name - Jain Priyal Prakashchand

Std - S.Y.B.A.

Roll.No - 18.

Sub - Economics

Date - 30-08-2017. wednesday.

अध्यक्ष, परीक्षा विभाग
सं.ज.म.वि.मंडळाचे,
वरिष्ठ महाविद्यालय, खापर
ता.अ.कुवा जि.नंदुरबार

03

प्र 1. एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

1) विकासशील अर्थव्यवस्थेचे कोणतेही चार वैशिष्ट्ये सांगा.

→ विकसनशील अर्थव्यवस्थेचे वैशिष्ट्ये पुढील प्रमाणे.

i) वाढती लोकसंख्या

ii) भांडवल निर्मितीची कमतरता

iii) मुलभुत सुविधांचा संथ ~~विकास~~ विकास.

iv) भारतात दारिद्र्य व ~~बेज~~ बेरोजगीरीची ~~सहआसत्ती~~ सहअस्तीत्व.

2) भारतीय अर्थव्यवस्थेचे चार वैशिष्ट्ये लिहा.

→ i) सार्वजनिक आणि खाजगी क्षेत्राचे सह अस्तित्व.

ii) नियोजन बध्द अर्थव्यवस्था.

iii) किंमत यंत्रणा आणि सहकारी यंत्रणा.

iv) उपभोक्त्याचे सार्वभौमत्व.

3) मिश्र अर्थव्यवस्थेचे तोटे लिहा.

→ i) खाजगी क्षेत्र आणि सार्वजनिक क्षेत्राचा संघर्ष.

ii) व्यापार चक्र.

5) खाजगीकरण म्हणजे काय ते सांगा.

→ अर्थव्यवस्थेतील सरकारी हस्तक्षेप कमी करून खाजगी क्षेत्राला अधिक वाव देणे किंवा स्वातंत्र्य देणे म्हणजे खाजगीकरण होय.

3) जागतिकीकरण म्हणजे काय?

→ " जागतिकीकरण म्हणजे वस्तु आणि सेवा आणि आंतरराष्ट्रीय भांडवल प्रवाह अतिजलद व घसरट ~~स~~ पावणारे तंत्रज्ञान त्यांचे वाढते प्रमाण तसेच विविधता यांच्या साह्याने जगातील देशांचे सतत वाढत जाणारे परस्परावलंबीत्व होय.

प्र २. टीपा लिहा.

1) जंगलसंपत्ती कमी होण्याचे दुष्परिणाम कोणते?

→ जंगल तोडीमुळे ~~फुले~~, फुले, पानांचे खत कमी होऊन जमिनीची सुपिकता कमी कमी होत आहे. ~~आदर्श जमाचे~~ जंगलाचे प्रमाण कमी झाल्याने प्राणी, पक्षी, रहिवासी, आहार, निवारा भविष्यावर धोका आलेला आहे. त्याचा परिणाम ऋतुचक्रावरही होत आहे.

जंगल तोड झाल्यामुळे वातावरणाचे संतुलन बिघडत आहे. औद्योगिकीकरणामुळे हवेचे प्रदूषण होऊन वातावरणात कार्बन-डायऑक्साईड चे प्रमाण वाढत आहे. तसेच त्यामुळे प्राणवायु ऑक्सिजनाचे प्रमाण कमी होत आहे.

भारतात एकुण उपलब्ध क्षेत्रापैकी २१% भाग जंगलाने व्यापलेला आहे. जंगल संपत्तीचा मोठ्या प्रमाणात नाश होत असुन त्याचे तोटे मानवजातीला भोगावे लागत आहेत.

जंगल तोडीमुळे वातावरणाचा संतुलन बिघडले असुन त्याचा परिणाम होत असुन पावसाचा प्रमाण कमी जास्त होत आहे.

जंगलतोडीमुळे पावसाचे पाणी 60% पेक्षा कमी प्रमाणात झीरपत असल्याने भुगर्भातील पाण्याची पातळी कमी-कमी होत आहे.

8

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

S.J.M.S.S.
Arts & Commerce & Science
Jr. & Sr.College, Khapar
Tal.Akkalkuwa Dist.Nandurbar

10/10

नाव: वसावे ठकेदास काकड्या

वर्ग FYBA

विषय: अर्थशास्त्र

दिनांक: 11/10/2018

रोल नंबर 75

अध्यक्ष, परीक्षा विभाग
सं.ज.म.शि.मंडळाचे,
वरिष्ठ महाविद्यालय, खापर
ता.अ.कुवा जि.नंदुरबार

04

[प्रश्न]

उत्तर. 1) मानवी मानवाला एखाद्या वस्तू व सेवेविषयी आकर्षण निर्माण होते किंवा यावर ओढ निर्माण होणे म्हणजेच मानवी गरजा होय

उत्तर. 2) ~~मानवी~~ गरजांचे प्रकार वर्गीकरण
मानवी गरजांची तिन प्रकारे वर्गीकरण करता येतात.
1) आवश्यक गरजा
2) सुखद गरजा
3) चैनीच्या गरजा

उत्तर. 3) एखाद्या वस्तू किंवा सेवेमध्ये मानवी गरजा भागवण्यासाठी जी शक्ती असते तिला उपयोगिता असे म्हणतात.
मानवी गरजा पूर्ण करण्यासाठी मानवाने प्रत्यक्ष आणि अप्रत्यक्ष वापर करतात त्याला उपभोग म्हणतात.

उत्तर. 4) उपभोगाचे चार प्रकार आहेत ते प्रकार आहे
1) प्रत्यक्ष उपभोग
2) अप्रत्यक्ष उपभोग
3) उत्पादक उपभोग

उत्तर. 5 उपभोक्ते हे आवडी निवडीनिवडी नुसार वस्तुचे सेवन करतात. त्याला त्या उपभोगावर खर्च करतात आणि त्यावर त्याला समाधान मिळते त्याला उपभोक्त्याचे सर्व भौमत्व म्हणतात.

उत्तर. 6 एखाद्या वस्तुची आकार बदलल्या नंतर त्या वस्तुची उपयोगिता वाढते त्याला आकार उपयोगिता म्हणतात.

[प्र २री]

उत्तर. 1 डॉ. मार्शल यांनी मागणीच्या नियमाचे स्पष्टीकरण करण्यासाठी त्या उपयोगिता विश्लेषणाचा वापर केला आहे त्यात त्यांनी घटत्या सीमांत उपयोगितेचा नियम आणि समसीमांत उपयोगितेचा नियम या दोन नियमांची मांडणी केली आहे. या नियमांच्या आधारे उपभोक्त्याचा समतोल स्पष्ट केला आहे.

(1) उपभोक्ता विवेकशील आहे.
डॉ. मार्शल यांनी गृहित मानले की उपभोक्ता हा मर्यादित उत्पन्नाच्या साहाय्याने अशा वस्तू व सेवांचा उपयोग घेतो की ज्यातून त्याला एकूण उपयोगिता सर्वोच्च (जास्त) मिळेल.

(2) उपयोगितेचे संख्यात्मक मापन करता येते डॉ. मार्शल यांचे उपयोगिता विश्लेषण उपयोगितेचे संख्यात्मक मापन करता येते. या गृहितावर आधारित आहे. उदाहरणार्थ आंब्याच्या एका नगापासून 8 मात्रा उपयोगिता मिळाली केळीच्या एका नगापासून 6 मात्रा उपयोगिता मिळाली असे उपभोक्त्याला उपभोगातून संख्यात्मक

उत्तर :- ② गरजांची वैशिष्ट्ये

② उपयोगिता विश्लेषण मापनाची पद्धती
③ उपयोगिता विश्लेषणाचे महत्त्व

① गरजांची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

①

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

Arts & Commerce & Science
Jr. & Sr. College, Khapar
Tal. Akkalkuwa Dist. Nandurbar

10/10

* नाव :- वळवी निलेश फुलसिंग
* वर्ग :- S.Y.B.A.
* रोल न 53.
* विषय :- अर्थशास्त्र
* दिनांक :- 11-10-2017

अध्यक्ष, परीक्षा विभाग
स.ज.मं.सि. मंडळाचे,
वरिष्ठ महाविद्यालय खापर
ता. अ.कुवा जि. नंदुरबार

05

प्रश्न १. ला

१) खालील पैकी कोणत्याही दोनवर टिपा लिहा.

प्र १. ला भारताचे इ.स. 2000 मधील नवीन राष्ट्रीय लोकसंख्या विषयक धोरणाची वैशिष्ट्ये सांगा

=) १) बाल मृत्यूचे प्रमाण दरहजारी 30 पर्यंत खाली आणणे

② 80% बालकाचा जन्म प्रसूती गृहात व्हावा आणि 100% प्रसूती ही प्रशिक्षित नर्स, कर्मचारी इ. मार्फत नियमित दवाखाने हॉस्पीटल इ. संस्थामध्ये करण्यात यावी.

③ दोन मुलांच्या छोट्या कुटुंबाला प्रोत्साहन देणे. हम दो हमारे दो कुटुंब कल्याण लोकांमध्ये ~~रुजवणे~~ रुजवणे

④ असुरक्षित गर्भपाताच्या कायद्यास वाढ करणे

⑤ 21 वर्षानंतर लग्न करण्याच्या व दोन मुलानंतर संतती नियमन शस्त्रक्रिया करणाऱ्या स्त्रियांना विशेष पुरस्कार करून गौरव करावा.

⑥ लोकसंख्या राष्ट्रीय आयोगाची स्थापना करणे

⑦ 2010 पर्यंत प्रजननक्षमता प्रतिस्थापन आणि 2045 पर्यंत लोकसंख्या स्थिरीकरण निर्माण करणे

⑧ जन्म मृत्यू विवाह आणि गरोदरपणाची 100% नोंदणी करण्याकरता [illegible]

05

करावा या भाग पाडणे.

(8) प्रजनन दर शिशु व वाटलेला कमी करण्यासाठी आधार सेवा सुविधा करणे

वरील प्रमिस्पष्टपूर्ण आभार मार्गदर्शि लोकसंख्या आयोजक वैद्यकीय प्रधानाची लोकसंख्या नियंत्रणासाठी 100 कोटी रुपये प्राथमिक निधी राष्ट्रीय लोकसंख्या निधीसाठी उपलब्ध करून देण्याची घोषणा वर्षे 2000 मध्ये करण्यात आली.

3) माहिती तंत्रज्ञान

=) माहितीला मानवी विकासाचा स्रोत आहे आधुनिक युगाला माहितीचे युग असे म्हटले जाते माहिती मिळविण्यासाठी मिळालेल्या माहितीवर प्रक्रिया करण्यासाठी किंवा माहितीचे वितरण करण्यासाठी जी यंत्र - तंत्र प्रणाली तयार करण्यात असलेली असते त्यामध्ये माहिती तंत्रज्ञान असे म्हणतात

संकलित केलेल्या माहितीचा संगणक केले जाते त्याचा साठा केला जातो व ~~केले~~ जाते विश्लेषण केले जाते तसेच विश्लेषण ही केले जाते सामाविष्ट त्या. माहिती आवश्यक ते सुधारित पद्धती माहिती सामग्री मुख्य पत्र व ज्ञानपक्ष हे पाच घटक माहितीचे असतात

आधुनिक जगात संगणक हा माहिती तंत्रज्ञानाचा संगणक महत्त्वपूर्ण आणि प्रचंड उपयोगात आणले गेले.

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College

Name - Vasave Akash Godya Test - II
Std - S.Y.B.A Sem. III Date - 04-10-2019
Roll No - 13
Subject - Economics (Indian Economy) G2
College Name - S.j.m.s.s. jr & sr college Khapar

अध्यक्ष, परीक्षा विभाग
स.ज.म.शि.मंडळाचे
वरिष्ठ महाविद्यालय, खापर
ता.अ.कुवा जि.नंदुरबार

[प्र 1 ला]

खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नाचे उत्तर लिहा

1) बेकारी म्हणजे काय ? बेकारीचे प्रकार सांगा.

→ • बेकारी

"प्रचलित वेतनदरावर कामगार कामगार शारिरीक किंवा बौद्धिक काम करण्यास तयार असतात परंतु त्यांना कामाचा संधी मिळत नाही. किंवा रोजगार मिळवण्यात असमर्थ ठरतात. अशा कामगारांना बेकारी / बेरोजगार असे संबोधिले जाते."

याचा अर्थ असा कि एखाद्या व्यक्तिने एखाद्या क्षेत्रात कार्य करण्यासाठी लागणारे शिक्षण, प्रशिक्षण घेतलेले आहे. कौशल्य हस्तगत केलेले आहे. किंवा कोणतेही शारीरिक, बौद्धिक श्रम करण्याची तयारी आहे. पण त्याला कामच मिळत नसेल तर त्या व्यक्तिस बेरोजगार मानले जाते.

• बेकारीचे / बेरोजगारीचे प्रकार

1) विकसित देशातील बेरोजगारी
  → i) अनैच्छिक बेरोजगारी
  → ii) संघर्षजन्य बेरोजगारी
  → iii) संरचनात्मक बेरोजगारी

2) विकसनशील देशातील बेरोजगारी
  → i) अल्प बेरोजगारी

→ ii) छुपी बेरोजगारी
→ iii) खुली बेरोजगारी
→ iv) सुशिक्षितांची बेरोजगारी
→ v) हंगामी बेरोजगारी
→ vi) शहरी बेरोजगारी
→ vii) ग्रामीण बेरोजगारी

1) विकसित देशातील बेरोजगारी -

i) अनैच्छिक बेरोजगारी -

काही लोक आर्थिक संपन्नतेमुळे रोजगार संधी मिळूनही काम करण्यास तयार नसतात. गरीब असूनही दुसऱ्यावर अवलंबून राहतात.

ii) संघर्षजन्य बेरोजगारी -

बऱ्याचदा औद्योगिक संप, टाळेबंदी, घेरो, मोर्चे, आंदोलने, इत्यादी कारणांमुळे मालक व कामगार यांच्यात संघर्ष निर्माण होतो.

iii) संरचनात्मक बेरोजगारी -

विकसित देशात लोकांच्या उत्पादनात वाढ होऊन आवडीनिवडी बदलतात. गरजांमुळे तात्काळ बदल होतात. त्यामुळे काही उत्पादने बंद करावी लागतात.

2) विकसनशील देशातील बेरोजगारी -

i) अल्प बेरोजगारी -

यात अशा श्रमिकांचा समावेश होतो कि, ज्यांना थोड्याफार प्रमाणात काम मिळते आणि ते थोड्या फार प्रमाणात उत्पादनामध्ये योगदान देतात.

ii) छुपी बेरोजगारी

या बेरोजगारीला वेषांतरित / प्रच्छन्न / अदृश्य गुप्त बेकारी असेही म्हणतात

Khapar 1996

iii) खुली बेरोजगारी -

काम मागणाऱ्या श्रमिकांना थोडेफार ही काम मिळत नाही त्यांना पूर्ण वेळ रिकामे राहावे लागत असेल. याला खुली बेकारी म्हणतात.

अशाप्रकारे आपल्याला बेकारी म्हणजे काय ? व बेकारीचे प्रकार सांगता येतात

[प्र २ रा]

दारिद्र्य म्हणजे काय ? ते सांगुन - दारिद्र्याचे दुष्परिणाम स्पष्ट करा ?

→ दारिद्र्य

दारिद्र्याच्या आजपर्यंत ज्या व्याख्या करण्यात आल्या त्या सर्वांचा आधार " किमान निर्वाह पातळी " किंवा चांगल्या " जिवनमानाची कल्पना हाच आहे. निर्वाह पातळीचा सापेक्ष व निरपेक्ष दृष्टिकोनातुन विचार केला जातो. म्हणून दारिद्र्य या संकल्पनेचा विचार करतांना सापेक्ष दारिद्र्य व निरपेक्ष दारिद्र्य या संकल्पनांचा विचार करावा लागतो.

i) सापेक्ष दारिद्र्य (Relative poverty)

एकाच देशातील उच्च उत्पन्न आणि न्यून उत्पन्न असणाऱ्या लोकांच्या उत्पन्नांची आणि उपभोगाची तुलना केली जाते. तेव्हा त्याला सापेक्ष दारिद्र्य असे म्हणतात.

ii) निरपेक्ष दारिद्र्य -

निरपेक्ष दारिद्र्याचा संबंध किमान निर्वाह पातळीशी जोडला जातो. निरपेक्ष याचा अर्थ इतरांशी तुलना न करणे असा होतो.

व्याख्या - " ज्या व्यक्तिस आपल्या प्राप्त

उत्पन्नातून किमान गरजा भागवनेही शक्य नसते. त्यास निरपेक्ष दारिद्र्य किंवा गरिबी असे म्हणतात

• दारिद्र्याचे दुष्परिणाम -

दारिद्र्य टिकून राहण्यास आणि आर्थिक विषमता निर्माण होण्यास भारताचे विकास धोरण बऱ्याच अंशी जबाबदार आहे. दुसऱ्या पंचवार्षिक योजनेत औद्योगिकीकरणावर भर देण्यास आला. विशेषत, मूलभूत आणि अवजड उद्योगाच्या विकासावर भर देण्यात आला. यांचे दोन परिणाम झाले.

एक म्हणजे भांडवल प्रधान उद्योगांमध्ये मोठ्या प्रमाणावर गुंतवणूक करण्यात आली. पर्यायाने श्रमदान किंवा रोजगार निर्माण करणाऱ्या उद्योग क्षेत्राकडे दुर्लक्ष झाले.

दुसरा परिणाम असा सांगितला जातो की उपभोग्य वस्तू उत्पादनाकडे दुर्लक्ष झाले. त्याच्यासाठी साधन सामग्रीविषयी कमता असते.

समाजातील धार्मिक, सामाजिक व सांस्कृतिक रूढी, परंपरा, अज्ञान, निरक्षरता, दैववादीपणा एकत्र कुटुंब पद्धती इ. सामाजिक घटक देखील दारिद्र्य वाढीस कारणीभूत आहे.

अशाप्रकारे आपल्याला दारिद्र्य म्हणजे काय व दारिद्र्याचे दुष्परिणाम सांगता येतात.

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

08/10

વળવી રોહન જયસિંગ

વિષય : અર્થશાસ્ત્ર

રોલ નં : 64

દિનાંક : 13-2-2019

વર્ગ : S.Y.B.A

अध्यक्ष, परीक्षा विभाग
स.ज.म.शि मंडळाचे,
वरिष्ठ महाविद्यालय, खापर
ता.अ.कुवा जि.नंदुरबार

પ્ર. ૧ લા

ઉત્તર : (1) ઔદ્યોગીકરણાચે મહત્વ : (1) ઉત્પાદન વાઢીલા ચાલના :
ઔદ્યોગિકરણામુળે ઉદ્યોગ વ કારખાન્યાંચા વિકાસ હોતો
વિકાસાચ્યા પ્રક્રિયેત વિશેષીકરણ વ શ્રમવિભાગણી ઉદ્યોગ-
ક્ષેત્રાકડૂન અવલંબિલી જાતે ત્યામુળે કાર્યક્ષમતા વાઢતો -
વ અધિક ઉત્પાદનાલા ચાલના મિળતો ભારતાસારખ્યા-
અધિક લોકસંખ્યા અસલેલ્યા દેશાસાઠી રાષ્ટ્રીય ઉત્પન્ન-
વાઢવણે હી બાબ અત્યાવશ્યક આહે કારણ ત્યામુળે આયા-
તીવરીલ અવલંબિત્વ કમી હોણ્યાત મદત મિળતે.

(૨) કૃષી ક્ષેત્ર વિકાસ : ભારત હા કૃષી પ્રધાન દેશ-
આહે ત્યામુળે કૃષીચ્યા વિકાસાશિવાય આર્થિક -
વિકાસ હોઉ શકત નાહી ઔદ્યોગિક ક્ષેત્ર વેગવેગળ્યા-
માર્ગાનો કૃષી ક્ષેત્રાલા હાતભાર લાવતે, કૃષી ક્ષેત્રાલા-
આવશ્યક અસલેલી યંત્ર સામુગ્રી ઔદ્યોગિ ક્ષેત્રાદ્વારે
પુરવલી જાતે કૃષીવર આધારીત પ્રક્રિયા ઉદ્યોગ -
ચાલવતે જાતે અસલ્યાને કૃષી ક્ષેત્રાલા ઉત્પાદન ~
પ્રેરણા મિળતે તસેચ ઔદ્યોગિક ક્ષેત્રાત કામ કરણારે ~
કામગાર ઉત્પાદનાલા માગણી કરત અસલ્યાને કૃષીચા
વિકાસ હોતે.

(૩) વિકાસ વેગાત વૃદ્ધી : વિકાસનશીલ દેશાચા ભર -
કૃષી ક્ષેત્રાચા વિકાસાવર અસૂન પરંતુ ત્યાબરોબર -
ઔદ્યોગિકરણાચી કાસ ધરણે આવશ્યક આહે કારણ

औद्योगिक करणामुळे आर्थिक विकासाची वेग-
आधिक होतो सर्वच विकसीत देशात कृषि क्षेत्रा-
पेक्षा त्याच राष्ट्रीय उत्पन्नाचा वाटा अधिक आहे
म्हणून औद्योगिकरणाने महत्व लक्षात येईल.

(4) रोजगार निर्मीती :- भारताच्या प्रचंड-
लोकसंख्या व दारिद्र्य आणि बेकारी मोठा-
प्रश्न असणाऱ्या देशात केवळ कृषी व पारंपरिक-
व्यवसाय उपलब्ध करून भागणार नाही आहे.
रोजगार निर्मितीसाठी औद्योगिकरणाची आवश्यकता-
आहे शहरी बेरोजगारीचा प्रश्न प्रामुख्याने औद्योगिक-
करणाच्या मदतीनेच दूर शकतो.

(5) निर्यात वाढ :- निर्यात वाढ हे कोणत्याही
देशाचे मुख्य उद्दिष्ट असते. आंतरराष्ट्रीय व्यापार
भारताचा हिस्सा 2000 पर्यंत केवळ 0.5% होता-
तर आताच्या काळात होतो 0.7% पर्यंत-
पोहचला आहे ना वाढण्याचे एकमेव कारण-
म्हणजे औद्योगिक विकास म्हणता येईल.

(6) समतोल :- प्रादेशिक समतोल काढणी-
करणे आहे मागास

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

नाव :- पाडवी भाग्यश्री रामा
वर्ग :- T.Y. B.A
रोल नं. :- 29
दिनांक :- 13-02-19
विषय :- अर्थशास्त्र

9/10

अध्यक्ष, परीक्षा विभाग
स.ज.म.शि.मंडळाचे,
वरिष्ठ महाविद्यालय, खापर
ता.अ.कुवा जि.नंदुरबार

खालील पैकी एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा

2> केंद्र आणि राज्य सरकारचे करेतर उत्पन्नाचे मार्ग -

अ> केंद्र सरकारचे करेतर उत्पन्नाचे मार्ग -
केंद्र सरकारच्या मालकीचे रेल्वे, पोस्ट व तार खाते, प्रसारण, कंपनी बँक व विमा आणि सरकारी उद्योगांमधून यातून मिळणारा नफा, लाभांश आणि फी या व्यतिरिक्त चलन आणि टाकसाळ यापासून मिळणारे उत्पन्न हे करेतर उत्पन्न होय.

ब> राज्य सरकारचे करेतर उत्पन्नाचे मार्ग -
वनसंपत्ती, जल संपत्ती राज्य सरकारच्या मालकीच्या उपक्रमातून मिळणारा नफा व लाभांश आणि मासेमारी व रेशीम उत्पादनापासून मिळणारा महसूल इत्यादी करेतर उत्पन्न होय

क> केंद्र आणि राज्य सरकारांची कर्ज प्राप्ती संबंधी घटनात्मक तरतूद -
भारतीय राज्य घटनेत केंद्र आणि राज्य सरकार यांच्या उत्पन्न आणि खर्चात ताळमेळ बसविण्यासाठी कर्ज

घटनेच्या विजयीला तरतूद केलेली आहे. घटनेच्या कलम २९२ नुसार केंद्र सरकार संसदेच्या सहमतीनुसार आणि राज्य सरकार विधान सभेच्या सहमतीनुसार विशिष्ट मर्यादेपर्यंत कर्ज घेऊ शकते. केंद्र सरकार सरकारी कर्जरोख्यांच्या तारणावर राखीव निधीच्या तारणावर देश आणि विदेशातून कर्जाची उभारणी करु शकते. राज्य सरकार ही राखीव निधी आणि सरकारी कर्जरोख्यांच्या तारणावर कर्जाची उचल करु शकते पण राज्यांना विदेशातून कर्ज उभारण्याची परवानगी नाही. तसेच राज्यांनी केंद्र सरकारची पूर्वीची कर्ज परतफेड केली नाही तर केंद्र सरकार नवीन कर्जास नकार देऊ शकते. पण काही विशिष्ट अटींवर केंद्र सरकार नवीन कर्ज देण्यास तयार होते.

क) केंद्रीय अनुदान -

भारतीय केंद्र सरकार घटक राज्यांना त्यांच्या उत्पन्नातील कमतरता दूर करण्यासाठी वित्तीय मदत अनुदानाच्या स्वरुपात करते अनुदाने विकासात्मक कार्यासाठी दिली जातात. अनुदानाच्या साहाय्याने घटक राज्ये अनेक लोक कल्याणाची कामे करतात.

केंद्र आणि राज्य सरकारांची कार्ये -

भारत हा संघराज्यात्मक देश आहे. भारतीय घटनेनुसार भारतात केंद्रीय पातळीवर केंद्र सरकार कार्यरत आहे तर राज्य पातळीवर राज्य सरकार कार्यरत आहे. भारतीय घटनेत ज्या प्रमाणे उत्पन्न मार्गांची विभाजन

करण्यात आलेले आहे. त्याचप्रमाणे कार्याचेही विभाजन करण्यात आलेले आहे. सर्व कार्य लोक कल्याणाची आहेत.

i) केंद्रसरकारची कार्य

देशाचे संरक्षण, आंतरराष्ट्रीय व्यापार, विदेश चलन विषयक व्यवहार, चलन निर्मिती व नियमण, विदेशी व्यवहार, हवाई आणि जहाज वाहतूक राष्ट्रीय महामार्ग, रेल्वे, पोस्ट व तार खाते, दूर संचार, विदेशी नागरिकत्व आगमन व निर्गमन नियंत्रण, संघराज्यांना कायदे करण्याच्या कार्यावर लक्ष ठेवणे व राज्यांचे हिशोब तपासणे इत्यादी कार्ये केंद्र सरकारला करावी लागतात

ii) राज्य सरकारची कार्य -

कृषी आणि जलसिंचन विकास, सार्वजनिक आरोग्य आणि स्वच्छता, अंतर्गत शांतता आणि सुव्यवस्था, शिक्षण आणि प्रशिक्षण, अंतर्गत रस्ते, जलवाहतूक आणि व्यापार इत्यादी काम राज्य सरकारांना पार पाडावी लागतात.

iii) सामाईक कार्य -

काही कार्य केंद्र सरकार आणि राज्य सरकार ह्या दोघांना सामाईकरित्या करावी लागतात. सामाजिक सुरक्षितता योजना, सामुहिक विमा, अंतर्गत शांतताभंग, फौजदारी कायदे, कामगार कल्याण, औद्योगिक शांतता, वस्तूंच्या दर्जा नियंत्रण, किंमत पातळीचे नियमण इत्यादी

अशा प्रकारे भारतीय राज्य घटनेमध्ये केंद्र सरकार आणि राज्य सरकारांची

उत्पन्नाची साधने व कार्य यांचे सविस्तर विभाजन केलेले आहे. घटनेमधील तरतुदीनुसार सर्वोच्च अधिकार केंद्र सरकारचे आहेत राज्य हिताची सर्व कामे केंद्र सरकारकडे सोपविण्यात आलेली आहेत. राज्य सरकारकडे सर्व लोक कल्याणाच्या कार्याची जबाबदारी सोपविलेली आहे. घटनेत वर्णन केल्या प्रमाणे कामाची विभागणी केल्यानंतर काही नवीन जबाबदाऱ्या निर्माण झाल्यात तर त्या केंद्र सरकारने पार पाडावयाच्या असतात.

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

07/20

S.J.M.S.S.
Arts & Commerce & Science
Jr. & Sr.College, Khapar
Tal.Akkalkuwa Dist.Nandurbar

SUPS.
05/10/019

अध्यक्ष, परीक्षा विभाग
स.ज.म.शि.मंडळाचे,
वरिष्ठ महाविद्यालय, खापर
ता.अ.कुवा जि.नंदुरबार

नाव : वसावे जयेश खेमा

शाळेचे नाव : संत जगनाडे महाराज शिक्षण मंडळाचे कला व वाणिज्य महाविद्यालय खापर.

वर्ग : एफ. वाय. बी. ए.

दि. ०५/१०/२०१९

रो. 53

विषय : अर्थशास्त्र

प्र. 1 ला.

→ 1 विषयाच्या व्याप्तीवरून त्या विषयाच्या अभ्यासाच्या सीमा रेषा किंवा कक्षा निश्चित होतात. म्हणजेच त्या विषयात कोणकोणत्या बाबींच्या, घटकांचा अभ्यास केला जातो हे स्पष्ट होते. सूक्ष्मलक्षी अर्थशास्त्रात अर्थव्यवस्थेतील सर्व घटकांचे समग्र पातळीवर अध्ययन न करता प्रत्येक घटकाचे वेगवेगळे सूक्ष्म अध्ययन केले जाते. वेगवेगळ्या घटकांतील अन्तर्गत संबंधांचे विश्लेषण केले जाते. अर्थव्यवस्थेत उत्पादन, विभाजन, विनिमय आणि उपभोग या चार आर्थिक क्रिया चालतात. अर्थव्यवस्थेतील वेगवेगळ्या घटकांची या चार क्रियांशी संबंधित जी वर्तणूक असते तिचा सूक्ष्म पातळीवर अभ्यास सूक्ष्मलक्षी अर्थशास्त्रात केला जातो.

PAGE NO.:
DATE: / /

४ किंमत आणि मागणी यांच्यातील परस्पर आणि ~~विरुद्ध~~ ~~विरुद्ध~~ विरुद्ध संबंधालाच मागणीचा नियम असे म्हणतात.

डॉ. मार्शल यांच्या मते, " इतर परिस्थिती कायम असताना किंवा कमी झाल्यास मागणीच्या नगसंख्येत वाढ होते. या उलट किंमत आणि मागणी किंमत आणि या नियमाचे इतर परिस्थिती कायम आहे. असे मानले आहे.

गृहिते :- (1) उपभोक्त्याचे उत्पन्न कायम आहे.

(2) उपभोक्त्यांचे आवडी - निवडी कायम आहे.

(3) इतर पर्यायी व पुरक वस्तूंच्या किंमती कायम आहे.

(4) उपभोक्त्यांची संख्या कायम आहे.

(5) भविष्यात वस्तूंच्या किंमतीत बदल होणार नाही.

(6) राष्ट्रीय उत्पन्न विभाजन कोणतेही बदल होत नाही.

(7) सरकारच्या धोरणात कोणतेही बदल होत नाही.

मागणीपत्रक व मागणीवक्र :- मागणीपत्रक दोन प्रकारचे असते. वैयक्तिक मागणी पत्रकाद्वारे किंमत आणि मागणीतील संबंध स्पष्ट होतो.

उदा; वस्तूची किंमत दर नगाला 20 रूपये असताना वैयक्तिक मागणी 3 नगांची आहे. त्या विभागात उपभोक्त्यांची संख्या 5 आहे. असे मानल्यास बाजार मागणी 15 नग (3 नग x 5 उपभोक्ते) असेल.

Principal
S. J. M. S. M.

07/25

Vahi Aadnesh Jiva
Roll No: 2
S.Y. B.A.
Date: 15.10.2018
Sub: Economics

अध्यक्ष, परीक्षा विभाग
सं.ज.प.शि.मंडळाचे,
वरिष्ठ महाविद्यालय, खापर
ता.अ.कुवा जि.नंदुरबार

प्रश्न १ ला

① लोकसंख्येच्या संक्रमण सिद्धांताच्या अवस्था स्पष्ट करा.

=) या सिद्धांतानुसार आर्थिक विकास सुरु असताना लोकसंख्येत महत्त्वपूर्ण आणि वैशिष्ट्यपूर्ण बदल घडून येत असतात लोकसंख्येत होणाऱ्या या बदलाचे महत्त्वाचे तीन टप्पे पुढील प्रमाणे –

① पहिला टप्पा first stage

ही अवस्था फक्त जलदार आणि आवरीताच्या साली प्रमाण मोठे असले पोषक अभाव आरोग्य कडे दुर्लक्ष आरोग्य विषयक चालीरीतीने प्रधान कुटुंबनियोजन संबंधी अज्ञान बाल विवाह पद्धती इ. मुळे जन्मदर मोठे असतो तसेच मृत्युदरही अधिक असतो त्यामुळे या

② भारताचे नवीन विषय धोरण
भारतीय वाढती लोकसंख्या रोखण्यासाठी शासनाने लोकसंख्या रोखण्यासाठी विषयक प्रभावी धोरण लोकसंख्या विषयक विभाग आणखी केलेली आहे विशिष्ट किंवा धोरण हेय.

02

५ यासाठी विविध धर करणे.
नियम व त्यांचा साधनांचा
वापराव प्रवृत्त करणे त्यांसंबधी
स्तर औषधे गोळ्या. मोठी वर
बर देण्यात आला आहे.
त्यासाठी १७५१. मध्ये ८०१८ कोटी खर्च
झाला पुस्तीकांतील खोमदुर कामामागे
८०७. आणी ७८. भारतातील. भागातील हेय

02 — प्र.२२।

⟹ ② भारताचे नवीन विषयक धोरण भारतीची वाढती लोकसंख्या रोखण्यासाठी शासनाने लोकसंख्या विषयक प्रभावी धोरण नियोजन काळात आणली केलेली आहे. लोकसंख्या विषयक धोरण म्हणजे जन्मदर कमी करण्यासाठी लोकसंख्या चा दर करण्यासाठी शासनाने योजना काढल्या. शासनाने यासाठी विविध हाल करणे त्यासाठी आवला मागील वर्षी प्रयत्न मांडला गाठला ① लाखामागे मध्ये होय.

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

नाव - वसावे आकाश गोव्या
वर्ग - F.Y.B.A sem III
रोल नं - 06
विषय - Principles of Micro Economics (अर्थशास्त्र)

गुण - 10
वेळ - 9 ते 10
दिनांक - 23-01-2019

अध्यक्ष, परीक्षा विभाग
स.ज.म.शि.मंडळाचे,
वरिष्ठ महाविद्यालय, खापर
ता.अ.कुवा जि.नंदुरबार

Khapar 1996

9/10

प्र. खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

प्र. 2) मक्तेदारी बाजारांचा अर्थ, व्याख्या सांगून वैशिष्ट्ये लिहा.

→ व्याख्या -

"ज्या बाजारात वस्तू व सेवा यांचे उत्पादन करणारा एकच विक्रेता असतो व वस्तूला जवळचा पर्याय उपलब्ध नसतो. त्या बाजाराला मक्तेदारीचा बाजार असे म्हणतात".

वैशिष्ट्ये

→ 1) असंख्य ग्राहक
→ 2) एकच उत्पादक किंवा विक्रेता
→ 3) वस्तूला जवळचा पर्याय नसतो
→ 4) एकच किंमत नाही
→ 5) वस्तूभेद केला जात नाही
→ 6) जाहिरात नाही
→ 7) कृत्रीम टंचाई

1) असंख्य ग्राहक -

मक्तेदारीच्या बाजारात ग्राहकांची संख्या असंख्य असते कोणताही एक ग्राहक बाजारावर मागणीवर परिणाम करू शकत नाही म्हणजेच एका ग्राहकाने केलेल्या मागणीचा बाजारातील एकूण मागणीवर काहीच परिणाम होत नाही

2) एकच उत्पादक किंवा विक्रेता

असतो. इतर कोणताही विक्रेता बाजारात प्रवेश करू शकत नाही. एकच विक्रेता असल्याने बाजारातील पुरवठ्यावर त्याचे पूर्ण नियंत्रण असते. त्याच्या मर्जीप्रमाणे बाजारातील एकूण पुरवठ्यात बदल होऊ शकतो

3) वस्तूला जवळचा पर्याय नसतो -

मक्तेदारीच्या बाजारात वस्तूला जवळचा पर्याय उपलब्ध नसतो. विक्रेत्याने जी वस्तू बाजारात विक्रीसाठी आणलेली आहे तिच वस्तू ग्राहकाला खरेदी करावी लागते. म्हणून विक्रेत्याने किंमत वाढ केली तरी ग्राहकाला ती वस्तू खरेदी करावीच लागते. कारण दुसरी वस्तू उपलब्ध नसते

4) एकच किंमत नाही -

मक्तेदारीच्या बाजारात एकच किंमत आकारली जात नाही. एकाच वस्तूसाठी काही ग्राहकांकडून अधिक किंमत आकारली जावू शकते.

5) वस्तूभेद केला जात नाही -

मक्तेदारीच्या बाजारात वस्तूला जवळचा पर्याय उपलब्ध नसल्याने वस्तूभेद केला जात नाही. म्हणजेच आपली वस्तू इतरांपेक्षा वेगळी आहे हे दाखविले जात नाही.

6) जाहिरात नाही -

या बाजारात वस्तूंची मोठ्या प्रमाणावर विक्री करण्यासाठी जाहिरात केली जात नाही. तसेच वस्तूंची विक्री करण्यासाठी विक्रीखर्च केला जात नाही.

7) कृत्रिम टंचाई -

मक्तेदारीच्या बाजारात जास्तीत जास्त नफा मिळविण्यासाठी ती काहीही करू शकतो. म्हणजेच बाजारात वस्तूची कृत्रिम टंचाई निर्माण करू शकतो व किंमत वाढवून अधिक नफा मिळवू शकतो.

अशा प्रकारे आपल्याला मक्तेदारी व मक्तेदारीचे वैशिष्ट्ये सांगता येतात.

प्र. ३) अल्पजनाधिकार बाजार म्हणजे काय? अल्पजनाधिकार बाजाराची वैशिष्ट्ये द्या

→ "ज्या बाजारात विक्रेत्यांची संख्या अल्प असते तसेच किंमत विषयक स्वातंत्र्यावर मर्यादा येते व वस्तुभेद व जाहिरात करून विक्री केली जाते. तसेच नवीन उत्पादन संस्थाना प्रवेश करणे कठीण असते. त्या बाजाराला अल्पविक्रेता बाजार असे म्हणतात."

अल्पजनाधिकार बाजाराची वैशिष्ट्ये

- १) विक्रेत्यांची संख्या अल्प
- २) वस्तुभेद असतोच असे नाही
- ३) किंमत विषयक स्वातंत्र्यावर मर्यादा
- ४) जाहिरात
- ५) नव्या उत्पादकांना प्रवेश कठीण
- ६) किंमत नेतृत्व

१) विक्रेत्यांची संख्या अल्प -

या बाजारात वस्तू विकणारे फारच थोडे विक्रेते असतात त्यामुळे प्रत्येक विक्रेत्याला विक्रीचा वाटा मोठा मिळतो. त्यामुळे कोणत्याही एका विक्रेत्याचा किंमत जाहिरात व वस्तूचा दर्जा या धोरणाचा दुसऱ्यावर परिणाम होतो. व तोही प्रतिउत्तर देतो.

२) वस्तूभेद असतोच असे नाही -

या बाजारात नेहमीच वस्तूभेद केला जात नाही. काही उत्पादकांची उत्पादने सारखीच असतील उदा. लोखंड, तांबे, पोलाद, स्टील इ. उत्पादनात वस्तूभेद केला जात नाही. याउलट मात्र उपभोग्य वस्तू बाजारात वस्तूभेद केला जातो. उदा., मोटारगाड्या, टायर, T.V., फ्रीज इ.

३) किंमत विषयक ~~विक्रेता~~ स्वातंत्र्यावर मर्यादा -

या बाजारात विक्रेता किंमत ठरवितांना इतरांचा विचार करून ठरवितो. एका विक्रेत्याने किंमत कमी केली तर दुसऱ्या विक्रेत्यालाही किंमत कमी करावी लागते.

४) जाहिरात

या बाजारात ज्या वस्तूत भेद केला असेल त्याची जाहिरात केली जाते व अधिक वस्तू विक्रयाचा प्रयत्न केला जातो.

५) नव्या उत्पादकांना प्रवेश कठीण

या बाजारात नव्या उत्पादकांना प्रवेश करणे कठीण असते. कारण उत्पादनात प्रवेश करतांनाच प्रचंड मोठ्या प्रमाणावर भांडवल वापरून मोठ्या प्रमाणात उत्पादन करावे लागते. म्हणून प्रतिस्पर्धी निर्माण होणे कठीण असते.

६) किंमत नेतृत्व

किंमत नेतृत्व हे या बाजाराचे महत्वाचे वैशिष्ट्य आहे. सर्व उत्पादन संस्था एकत्र येऊन एखाद्या मोठ्या व अनुभवी उत्पादन संस्थेला किंमत ठरविण्याचा अधिकार देतात. काही वेळेस सर्वांमध्ये किंमतबाबत स्पर्धा होते. बाजारात जो कमी किंमत आकारतो तो नेतृत्व करतो.

अशाप्रकारे आपल्याला अल्पजनाधिकार बाजार व अल्पजनाधिकार बाजाराची वैशिष्ट्ये सांगता येतात.

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

07/10

नाव :- मकाणी वसीम कासम
रोल नं. 54
वर्ग :- S.Y.B.A
दि :- 23/01/2019
विषय :- Indain Economy-I

अध्यक्ष परीक्षा विभाग
स.ज.म.शि.मंडळाचे,
वरिष्ठ महाविद्यालय, खापर
ता.अ.कुवा जि.नंदुरबार

प्र.1.ला खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

1) भारतीय अर्थव्यवस्थेत औद्योगिकीकरणाची भूमिका स्पष्ट करा.

→ 1) सुदृढ आणि संतुलित अर्थव्यवस्थेची स्थापना : औद्योगिकीकरणाच्या माध्यमातून देशाची अर्थव्यवस्था मजबूत करता येते आर्थिक विकासाचा वेग वाढविता येतो आणि देशातील दारिद्र्य कमी करण्यासाठी औद्योगिकीकरण आवश्यक ठरते. औद्योगिकीकरण जसजसे वाढत जाते तसतसा देशाचा संतुलित आर्थिक विकास होत जातो.

2) कृषी विकासात साहाय्यक :— कृषी क्षेत्रात सुधारणा त्याचे पुनःसंघटन आणि आधुनिकीकरण करण्यासाठी औद्योगिकीकरण महत्त्वपूर्ण भूमिका पार पाडते. आर्थिक विकासाच्या नियोजनात कृषी क्षेत्र आणि औद्योगिक क्षेत्र एकमेकांना पूरक भूमिका पार पाडतात.

कृषी अर्थव्यवस्थेवर अतिरिक्त लोकसंख्येचा मोठा भार असतो. औद्योगिकीकरणामुळे कृषीवरील अतिरिक्त

लोकसंख्येच्या भार हलका होतो. लहान औद्योगिक क्षेत्रात रोजगाराच्या संधी उपलब्ध होतात.

3) उत्पादनात वाढ -

औद्योगिकीकरण वाढत जात असताना श्रम विभागणी आणि विशेषीकरणामुळे श्रमिकांची उत्पादकता वाढते. उत्पादन प्रक्रियेत स्वयंचलित यंत्रांचा वापर केल्याने मोठ्या प्रमाणावर उत्पादन करणे शक्य होते. यामुळे उत्पादनात वाढ घडून येते आणि देशाच्या आर्थिक विकास घडून येतो.

4) रोजगार वाढ -

औद्योगिक प्रगतीमुळे श्रमिकांच्या मागणीत वाढ. यामुळे रोजगारात वाढ होऊन बेरोजगारी कमी होते.

5) राहणीमानात सुधारणा :-

औद्योगिकीकरणामुळे रोजगाराच्या संधी निर्माण होतात. लोकांच्या उत्पन्नात वाढ होते. लोकांच्या उपभोगात विविधता येते. जसे-जसे उत्पन्न वाढत जाते तसे-तसे वस्तू व सेवांची मागणी वाढते. वाढती मागणी पूर्ण करण्यासाठी पुन्हा उत्पादनात वाढ घडून आणावी लागते. उत्पादनात वाढ करण्यासाठी घटकांच्या मागणीत वाढ होते. हे चक्र असेच फिरत राहते आणि देशातील लोकांच्या राहणीमानाचा दर्जा उंचावतो. उंचावलेले राहणीमान आर्थिक विकास होण्यास मदत होते.

२) 1980 चे औद्योगिक धोरणांचा वैशिष्ट्ये द्या.

1956 च्या औद्योगिक धोरणात काही सुधारणा आवश्यक होत्या. कारण आणि त्या धोरणाला स्वरूप आधार मानून जुलै 1980 मध्ये भारत सरकारने औद्योगिक धोरण जाहीर केले. देशातील मोठे, मध्यम आणि लघु उद्योगांच्या विकास निर्माण करण्यासाठी उपाययोजना सवलती देण्याच्या सूचना या धोरणात करण्यात आल्या. देशाच्या विकासाला पोषक वातावरण निर्माण करणे अर्थव्यवस्थेला स्व. च्या पायावर उभे करण्यासाठी या धोरणात काही उपाययोजना स्पष्ट करण्यात आल्या आहेत. त्यापैकी

1) सार्वजनिक क्षेत्राचे प्रभावी व्यवस्थापन:-

सार्वजनिक क्षेत्रातील उद्योगांची कामगिरी समाधानकारक नसल्यामुळे सार्वजनिक क्षेत्रावरील भार वाढत चालला होता. त्यांची कामगिरी सुधारण्यासाठी व्यवस्थापकीय सुधारणा करणे, वित्त आणि विक्री व्यवस्थापन सुधारणा करणे, त्याचप्रमाणे सार्वजनिक क्षेत्रातील उद्योगांची कार्यक्षमता वाढविण्यासाठी योजना केली.

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

08/10

अध्यक्ष, परीक्षा विभाग
स.ज.म.शि.मंडळाचे,
वरिष्ठ महाविद्यालय, खापर
ता.अ.कुवा जि.नंदुरबार

Arts & Com(S) College Khapar 1996

नाव - वसावे बता अजय

वर्ग - T.Y.B.A

रोल नं - 52

विषय - अर्थशास्त्र

टेस्ट - II

सेमी - VI

दिनांक - 23-1-2019

प्र ।ला
खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा?

2) वित्त आयोगाची कार्ये सांगा?

→ वित्त आयोगाची कार्ये खालील प्रमाणे:
i) विभाज्य करांपासून मिळणाऱ्या निव्वळ उत्पन्नाचे केंद्र आणि राज्य सरकार यांच्यात कसे विभाजन करणे या बाबत शिफारस करणे.

ii) भारत सरकारच्या संचीत निधीतून (consolidated fund) घटक राज्यांना अनुदान कोणत्या तत्त्वानुसार द्यायची या बाबत शिफारस करणे.

iii) राष्ट्रपतींनी निर्देश केल्याप्रमाणे केंद्र आणि राज्य सरकार यांच्यातील वित्तीय संबंधाबाबत कोणत्याही इतर बाबींची शक्यता पडताळून पाहणे व या बाबत शिफारस करणे.
वरील तीन प्रमुख बाबींबाबत शिफारशी राष्ट्रपतींना सादर करायच्या असता. ह्या तीन शिफारशी करण्यासाठी भारतात 1952 ते 2015 या कालावधीत तेरा वित्त आयोग स्थापन करण्यात आले. आता पर्यंतच्या चौदा वित्त आयोगांनी आपल्या शिफारशी राष्ट्रपतींना सादर केलेल्या आहेत. विविध वित्त आयोगांनी केलेल्या शिफारशीचे तीन गटमध्ये विभाजन केले जाते.
i) प्राप्तीकर व इतर विभाज्य करांचे केंद्र व राज्यात विभाजन.
ii) केंद्राकडून घटक राज्यांनी दिली जाणारी अनुदाने
iii) संघराज्याकडून घटक राज्यांना दिली जाणारी कर्जे.
अशा प्रकारे भारतीय राज्य घटनेचे आणि राज्य सरकार यांच्यात कार्यांची आणि उत्पन्ना मार्गाची विभागणी केली जाते.

1) भारतातील केंद्र आणि राज्य सरकारच्या कर महसुलाचे घटनात्मक विभाजन स्पष्ट करा.

→

I) केंद्र सरकारच्या कर महसुलाचे घटनात्मक विभाजन :- घटनेच्या सातव्या अनुसूचीत केंद्र आणि राज्य मध्ये वित्तीय साधनांचे विभाजन केलेले आहे सातव्या अनुसूचीच्या पहिल्या यादीत अशी करांचे वर्गीकरण केलेले आहे की जे कर पूर्णत: केंद्र सरकारला लागू करते त्यांना संघीय कर किंवा केंद्रीय म्हटले जाते." दुसऱ्या यादीत राज्य सरकारांच्या अधिकारातील करांचा समावेश केलेला आहे त्यांना राज्य कर असे म्हटले जाते. या दोन यादी व्यतिरिक्त तिसरी यादी आहे त्यात सद्यस्थितीतील 52 विषय समाविष्ट आहे

II) राज्य सरकारांच्या कर महसुलाचे घटनात्मक विभाजन :-

i) करारोपण आणि वसुली राज्य राज्य सरकार - घटनात्मक तरतुदीनुसार काही कर बसविण्याचा अधिकार राज्य सरकारला आहे करांची वसुली आणि कर प्राप्त उत्पन्न राज्याकडेच असते

ii) घटनेतील कलम 270 नुसार केंद्राने करारोपण व वसुली करून प्राप्त महसुलीचा काही भाग राज्यांना प्राप्त होतो.

iii) कलम 272 नुसार केंद्र सरकारने करारोपण आणि वसूल करून प्राप्त महसूल राज्यामध्ये विभाजीत करावे किंवा नाही हे केंद्र सरकारच्या इच्छेवर अवलंबून असते.

iv) कलम 269 नुसार करारोपण व वसुली केंद्र सरकार करते आणि प्राप्त महसूल संपूर्णत राज्यांकडे हस्तांतरीत करते.

v) कलम 268 नुसार करारोपण केंद्र सरकार आणि वसुली प्राप्त उत्पन्न राज्यांकडे राहते

उत्पन्न विभाजनाच्या बाबत एक बाब महत्वाची आहे ती म्हणजे अशी की 267-270 आणि 269 नुसार करारोपण केंद्र सरकार करते, वसुली ही केंद्रसरकार करते आणि सर्व उत्पन्न राज्यांकडे हस्तांतरीत करते. परंतु केंद्रसरकार या करांवर अधिभार लागू करू शकते. अधिभारातून मिळणार उत्पन्न हे विभाज्य असते.

कर उत्पन्न साधनाच्या वरील विभाजनाव्यतिरिक्त केंद्र सरकार करते यात भेटकर आणि खर्चकर या दोन्ही करांचा घटनात्मक सूचीत समावेश नाहि. पण हे कर आणि खर्च कर, या दोन्ही करांचा घटनात्मक सूचीत समावेश नाही हे करू ला

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

दिनांक :- 13-09-2019
नाव :- किरण कांतीलाल तडवी
रोल: नं:- 70 - F. Y. B. A
विषय :- अर्थशास्त्र
संत जगनाडे महाराज शिक्षण मंडळाचे कला व वाणिज्य महाविद्यालय खापर

अध्यक्ष, परीक्षा विभाग
स.ज.म.शि.मंडळाचे,
वरिष्ठ महाविद्यालय, खापर
ता.अ.कुवा जि.नंदुरबार

Khapar 1996

9/10

प्र. 1 ला

(1) अर्थशास्त्र Economics या शब्दाची व्युत्पत्ती Eonometrics या शब्दापासून झाली

(2) संपत्ती वर आधारित अर्थशास्त्राची व्याख्या Principles of Econmic या शब्दापासून झाली

(3) संपत्तीची व्याख्या ॲडमस्मिथ या शास्त्रज्ञाने मांडली

(4) कल्याणाची व्याख्या रॉबिन्सन यांनी मांडली

(5) दुर्मिळतेची व्याख्या

(6) अर्थशास्त्र पैसा शी संबंधित शास्त्र आहे

प्रश्न २ रा

(२) मार्शल यांची व्याख्या स्पष्ट करा.

भौतिकतेवर आर्थिक शास्त्र मानवी क्रिया भौतिक आणि अभौतिक वस्तुमध्ये स्पष्ट अशा सीमा रेषा नाही. भौतिक आणि अभौतिक वस्तू एकमेकांशी इतक्या निगडित आहेत की त्याचे विभाजन करणे अशक्य आहे वास्तव जशी. भौतिक वस्तुमुळे जरूरि भौतिक वस्तुमुळे कल्याणात वृद्धी होते त्याच प्रमाणे अभौतिक वस्तु म्हणजेच सावनी मानीव मानवी सेवामुळे मानवी कल्याणात वृद्धी होते.

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

8

10

अध्यक्ष, परीक्षा विभाग
स.ज.म.शि.मंडळाचे
वरिष्ठ महाविद्यालय, खापर
ता.अ.कुवा जि.नंदुरबार

M.S. Mandal Arts ... College Khapar 1996

वळवी लक्ष्मी निमोचंद
विषय : अर्थशास्त्र
वर्ग : पृथ्म वर्ष : बी.ए
रोल नंबर 27

प्र. १ आ) खालील पैकी कोणत्याही दोहोंचे सविस्तर उत्तर लिहा.

→ १) ~~जानो~~ भारतीय अर्थव्यवस्थेचे वैशिष्टे
भारतीय अर्थव्यवस्थेचे म्हणून ओळख ले जातो. लोकशाही माणाली समाजवाद प्रस्थापित करण्यासाठी आणि आपर्थिक क्षेतात जलद प्रगती ~~घडवून~~ घडवून आनण्यासाठी मिश्र अर्थव्यवस्थेची आकृती बदल भारतची पाहिल प्रंतप्रधान प. नेहरूनी स्विकारले मात मोठे अवजड उद्योगा चे अर्थव्यवस्थेत आजिमत्त महत्वाची भूमिका बजावत आहेत आणिकी ल काही वर्षात भारतातल संगणक तंत्रज्ञान आणि माहिती तंत्रज्ञानाचा प्रगति मुळे नवीन उद्योगाचीसेवा आणि इंग्रजी बोल णाऱ्या वाढत्या तरुण पिढीमुळे भारत हळूहळू सर्व जगाल. बाहयोरू प्रेनाच्या सेवा पुरवणारा देश म्हणून भूमिका बजावयचला लागला आहे. भारत हा आनि कुशल नेतृत्व पुरवणार ~~आज~~ जगातिल सर्वात मोठा वियतिक आहे.

→ २) भारतात नियमित भूमिची मोठ्याप्रमा णावर उपलब्धा आहे. या भूमिचा उपयोग भूमि लागवडीसाठी केला जातो

३० हजार हेक्टर जमीन आहे. त्यामध्ये सुमारे लागवडी खाली फक्त 18.6420 हेक्टर इतकीच जमीन उपयोगी आहे. या जमिनीवर अन्न धान्ये फळे फळवार तृणधान्ये इत्यादी उपलब्ध होत जातात.

भारतातील उपलब्ध भूमीच्या भूमीच शेती व्यापारिक कारखानदारी रस्ते रेल्वे जंगले आणि पशु चाऱ्यासाठी उपयोगात आणले जाते. त्यामुळे आर्थिक विकासाला मोठे योगदान लाभते.

सौरऊर्जा (Solar Energs.

भारतात वर्षभर बराच काळ निरभ्र आकाश असल्याने व उन्हाच्या स्थानापासून जवळ असल्याने सौर प्रकाशाचे प्रमाण मिळते.

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

First Term.

8/10

IV Test-① Gr.

अध्यक्ष, परीक्षा विभाग
सं.ज.म.शि.मंडळाचे,
वरिष्ठ महाविद्यालय, खापर
ता.अ.कुवा जि.नंदुरबार

नाव - बसावे दयाराम रघुनाथ
इयत्ता - S.Y.B.A - Repeter - 2017-18
रोल नंबर - 19
विषय - अर्थशास्त्र Gr - IV

प्रश्न-१) कृषी उत्पादकता म्हणजे काय?

→ सामान्यत: कृषी उत्पादनासाठी लागणारे उत्पादन घटक आणि शेती उत्पादन यांच्या प्रमाणाला 'कृषी उत्पादकता' असे म्हणतात.

कृषी उत्पादकता = कृषी उत्पादन / कृषी उत्पादनासाठी आवश्यक घटक

प्रश्न-२) टिप लिहा -

① कृषी वित्तपुरवठा -

कृषी क्षेत्राला केला जाणारा वित्तपुरवठा म्हणजेच 'कृषी वित्तपुरवठा' असा ढोबळ मानाने जरी आपण अर्थ घेतला असला तरी कृषी वित्तपुरवठ्यात अनेक घटकांचा समावेश करावा लागेल. ज्यावेळी शेतकरी पिक पेरण्यासाठी जमिनीची पूर्व मशागत करतो. तेव्हापासुन बियाण्याची लागवड, खते, किटकनाशके, तणांचे नियंत्रण, देखभाल, पाणीपुरवठा, संगोपन, कापणी, खुडणी, हार्वेस्टींग ते बाजारपेठेत विक्री या वेगवेगळ्या टप्प्यावर शेतकऱ्याला पैशाची आवश्यकता भासत असते. हे फक्त उत्पादन घेण्यापुरते झाले. उत्पादना व्यतिरिक्त शेतीमध्ये बांधबंदिस्ती, पाणी पुरवठ्यासाठी पाईपलाईन, विहिर खोदणे, वीजपंप बसवणे, कृषी अवजारे खरेदी करणे, मजुरी देणे, वाहतुक करणे

प्रश्न-७) भारतीय शेतीचे स्वरूप स्पष्ट करा.

→ स्वातंत्र्यपूर्वकाळात भारतीय शेतीचे स्वरूप फारच मागास होते. भारतीय शेतीची प्रतिहेक्टरी व प्रतिश्रमिक उत्पादकता ही अत्यंत कमी होती. याचे मूळ कारण भारतीय शेती ही पारंपारिक पद्धतीने केली जात होती. शेतीत वापरली जाणारे परंपरागत यंत्र सामुग्री, तंत्रज्ञान हे जुनाट यंत्रे या सर्वांमुळे शेतीची उत्पादकता कमी राहिली. पूर्वी शेतकरी फक्त चरितार्थ चालवण्यापुरते उत्पादन घेत असे किंबहुना तेवढेच उत्पादन येत असे. बहुतेक सर्व उत्पादन हे उपभोगावरच खर्च होत असे. यामुळे शेतीत पैशाला व व्यापारीकरणाला फारसा वाव व महत्त्व नव्हते.

स्वातंत्र्यपूर्वीच्या ब्रिटीश राजवटीत अनेक सुधारणा घडून आल्या. वाहतुक सुविधा पाणीपुरवठ्याच्या सोयी, शेतीला उत्पादन वाढीसाठी उत्तेजन या सारख्या सुविधांमुळे शेतीचे व्यापारीकरण व्हायला सुरुवात झाली याचा फायदा सधन शेतकरी व जमीनदार वर्गाला अधिक झाला. गरीब सीमांत शेतकरी मात्र गरीबच राहीला. जमीनदारी पद्धतीमुळे कुळे व छोटे शेतकरी यांच्या कडून कसून घेत. यामुळे या वर्गाचे मोठ्या प्रमाणात शोषण झाले. वित्तपुरवठ्याचा प्रश्न अधिक बिकट होत गेला. कर्जबाजारीपणा वाढला शिवाय सावकाराकडे गेल्याशिवाय पर्यायही नव्हता. शेतमाल विक्री व्यवस्थेतील दोषांमुळे कृषीवर विपरीत परिणाम झाला. यामुळे शेतीची उत्पादकता कमी राहिली.

व पारंपारिक स्वरूपाची शेती. नियोजन काळात भारत सरकारने कृषी विकासासाठी अनेक उपक्रम राबवले जलसिंचनांच्या सोयी, सुविधा. बी - बियाणे, किटकनाशके यांचा वापर, रासायनिक खतांचा वापर वैगेरे अनेक बाबतीत आधुनिकता आणण्याचा प्रयत्न झाला.

प्रश्न-4) कृषी उत्पादकता कमी असण्याची कारणे-

→ कृषी उत्पादकता कमी असण्यामागे सामाजिक, आर्थिक, संस्थापक आणि तांत्रिक कारणे दिसुन येतात ते पुढीलप्रमाणे-

अ) सामाजिक कारणे -

1) लोकसंख्येचा दबाव -

लोकसंख्या भारतात कृषीक्षेत्रावर लोकसंख्येचा भार दिवसेंदिवस वाढत आहे. कारण वाढत्या लोकसंख्येमुळे जमिनीचे विभाजन आणि तुकडीकरण मोठ्या प्रमाणात होत आहे. त्यामुळे याचा परिणाम कृषी उत्पादकतेवर होतो. भारतात लोकसंख्या ज्या प्रमाणावर वाढत वाढत आहे त्या प्रमाणात इतर क्षेत्रांमध्ये रोजगार संधी कमी प्रमाणात उपलब्ध आहे.

2) अंधश्रद्धा -

भारतात धार्मिक रुढी आणि अंधश्रद्धेला मोठे वर्चस्व आहे. याचा परिणाम लोकसंख्या कार्यक्षमतेवर होतो. परिणामी कृषी उत्पादकता कमी दिसुन येते.

ब) संस्थात्मक कारणे -

1) जमिन मालिकाचा आकार -

वाढत्या लोकसंख्येचा परिणाम म्हणून शेतीचे तुकडीकरण मोठ्या प्रमाणात होत आहे. यामुळे शेती योग्य जमिनीचे आकारमान लहान होते व या लहान आकारमानाच्या शेतीत

आधुनिक तंत्रज्ञान, विहिर, कूपनलिका, सपाटीकरण या सारख्या सुधारणांचा वापर करता येत नाही. त्यामुळे याचा विपरीत परिणाम शेती उत्पादकतेवर होते. त्यामुळे उत्पादन कमी होते.

क) आर्थिक कारणे-

1) छुपी बेकारी-

भारतात ग्रामीण भागात उद्योग क्षेत्र विकसित नसल्यामुळे सर्व लोकसंख्येचा भार शेतीवर पडतो. शेती निर्वाह उत्पन्न पातळीवर केली जाते. शेतकरी आपल्या कुटुंबासह शेती करत असल्यामुळे वास्तव श्रम संख्येपेक्षा जास्त श्रमिक शेतीत कार्य करतात. जे अतिरिक्त श्रमिक शेतीत काम करतात त्यास छुपी बेकारी म्हणतात.

2) वित्त पुरवठ्याचा अभाव-

भारतातील ग्रामीण क्षेत्रात शेतकऱ्यांना पाहिजे त्यावेळी पाहिजे त्या प्रमाणात कर्ज/वित्त उपलब्ध होत नाही. कारण सिमांत शेतकऱ्यांकडे आधुनिक शेती करण्यासाठी गरजे इतके भांडवल नसते. शेती क्षेत्रासाठी वित्त पुरवठा खूप महत्वाचा असतो. शेतीत सुधारणा होत नसतील तर त्यामुळे शेती उत्पादकता कमी राहते.

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

10

अध्यक्ष, परीक्षा विभाग
सं.ज.म.शि.मंडळाचे,
वरिष्ठ महाविद्यालय, खापर
ता.अ.कुवा जि.नंदुरबार

नाव : वसावे [redacted]

विषय : economics

वर्ग : T.Y.B.A

रोल नंबर : 45

दिनांक : 13/09/2019

प्र. १ला

(2)

→ हा बाजारातील कर्जाचा अतिशय शीघ्र काम आहे या बाजारातून अत्यल्प पर्यंत अल्प काळासाठी कर्ज उपलब्ध करून दिले जाते कि कोणी त्याच ते एक दिवसाच्या प्रयत्न असून एक दिवसात तत्काळ पैसे परत मागितले तर दुसऱ्या दिवशी कर्जाचे नूतनीकरण असते परंतु नूतनीकरण केले जाईलच असे नाही ही कर्ज धनकोच्या तरफेकडून अल्प सूचनेवर परत मिळवू शकतात. अल्प सूचना दिल्यापासून सात दिवसांच्या आत तत्काळ कर्ज परत करावयाचे असते. उसनवारी कर्जाचे व्यवहार वेगवेगळ्या प्रकारचे जवळ जवळ पैसा असणाऱ्या लोकांत कर्जाची देवाण घेवाण करणाऱ्या वेगवेगळ्या उद्योग संस्था व वित्तीय संस्थांना व्याजदर असतो तो स्वाभाविक नाही दिले जाते. मेजर आदि नाईकन :—

नोकरशाही म्हणजे अनेक
घटकांची जबाबदारी अधिकाऱ्यांची
कार्याची माहिती पुरवठा करणे. त्याच
तसेच प्रशासन देणारा कि.वा.

③

→ नोकरशाहीतील अधिकाऱ्यांची सुधारणा
पुढील प्रमाणे.
① आधारी कोणते कायदाच्या विकास
कार्यालयीन आधारी हा

Principal
S.S.M.S.M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist Nandurbar

Test - II
2019

9/10

S Mandal Arts ... College Khapar 1996

04/10/2019

अध्यक्ष, परीक्षा विभाग
स.ज.म.शि.मंडळाचे,
वरिष्ठ महाविद्यालय, खापर
ता.अ.कुवा जि.नंदुरबार

नाव :- पाडवी अजय धनजी
वर्ग :- T.Y.B.A
रोल नं :- 36
विषय :- Economics
दि :- 04/10/2019

प्र.1.ला)

3) => स्वातंत्र्यपूर्व काळात भारतीय भांडवल बाजार अत्यंत मागास होता. ते उद्योगांना लागणारे भारताचा प्रमुख व्यवसाय शेती असल्याने औद्योगिकीकरणाचा वेग अत्यंत मंद होता. तसेच भारतीय उद्योजक भांडवल बाजारातून भांडवल उभारण्यासाठी / ऐवजी स्वतः च्या किंवा सावकाराकडून कर्ज घेऊन भांडवल उभारणे पसंत करत होते.

स्वातंत्र्योत्तरकाळात भारतीय भांडवल बाजाराचा हळू-हळू विकास होऊ लागला. विकासाबरोबर त्यात अनेक दोषही आले. त्यामुळे भांडवल बाजाराच्या विकासावर मर्यादा आल्यात. भारतीय भांडवल बाजारातील दोष पुढील प्रमाणे येतील.

1) एकात्मकतेचा अभाव :-

स्वातंत्र्योत्तरकाळात भारतात स्टॉक एक्सचेंजची संख्या वरील वाढली. आर्थिक सुधारणापूर्वी देशातील स्टॉक एक्सचेंजमध्ये एकात्मकतेचा अभाव होता. देशातील 70% शेअर व्यवहार एकट्या मुंबई स्टॉक एक्सचेंजमध्ये पार पाडले जात होते. मुंबई स्टॉक एक्सचेंजची त्या काळात मक्तेदारी होती. इतर स्टॉक एक्सचेंजचा फारसा विकास झाला नव्हता. सर्व स्टॉक एक्सचेंजचे कार्य, [illegible]

होते. एखाद्या कंपनीच्या शेअरची किंमत प्रत्येक बाजारात वेगळी असायची.

२) शेअर खरेदी विक्री मूल्यातील अंतर :
सट्टेबाजीच्या व्यवहारात शेअर खरेदी आणि विक्री मूल्यात 0% ते 40% पर्यंत अंतर पडते. हे अंतर म्हणजेच ब्रोकर लोकांच्या नफा होय. हे अंतर कमी जास्त करुन मांडवल बाजारातील मध्यस्त मोठ्या प्रमाणावर नफा कमावतात. बाजारातील सट्टेबाजीच्या खऱ्या गुंतवणूकदारांना कमीत कमी लाभ पोहचवतात.

३) व्यवहारातील फसवणूक :
या व्यवहारांमध्ये ते गुंतवणूकदारांची मोठ्या प्रमाणावर फसवणूक करत असत. व्यवहार पार पाडण्यासाठी मोठ्या प्रमाणावर कमिशन आकारात असत. व्यवहार पूर्ण होऊनही गुंतवणूकदारांना पैसे वेळेवर आणि पुरेसे किंवा पूर्ण न देणे शेअरची अदलाबदल करणे. खरे शेअर सर्टिफिकेट गहाळ करुन खोटे सर्टिफिकेटवर व्यवहार करणे यासारखे अनेक फसवणुकीचे व्यवहार केले जात होते. आज त्या सर्व व्यवहारांवर सेबीचे नियंत्रण आहे म्हणून फसवणुकीचे प्रकार कमी झालेले आहेत.

५) व्यवस्थापनातील उणिवा :-
भारतीय स्टॉक एक्सचेंजचे व्यवस्थापन पूर्ण दोषयुक्त आणि कमकुवत होते. स्टॉक एक्सचेंजचे स्वरूप खाजगी क्लब प्रमाणे होते. ते आपले आणि आपल्या व्यवस्थापन मंडळात. बाजारातील ब्रोकर, सब ब्रोकर यांचे प्रतिनिधी जास्त होते. ते आपले आणि आपल्या सहकाऱ्यांच्या हिताचा जास्त विचार करीत असत. स्टॉक एक्सचेंजचे वेळेवर लावण्याचे कार्य. कार्यकारी संचालकांना करावे लागते.

1) ⇒ स्वातंत्र्योत्तर काळात भारतीय अर्थव्यवस्थेचा जो विकास झाला त्या तुलनेत नाणे बाजाराचा विकास झाला नाही. त्याच्या विकासाची गती मंद राहिली आहे. याचे प्रमुख कारण भारतीय नाणे बाजारात निर्माण झालेले दोष होय. भारतीय नाणेबाजारात पुढील प्रमुख उणिवा निर्माण झालेल्या आहेत.

1) अर्थव्यवस्थेचे दुहेरी स्वरूप - भारतीय वित्तीय प्रणाली दोन भागात विभागली आहे एक संघटित क्षेत्र आणि आणि दुसरे असंघटित क्षेत्र, संघटित क्षेत्रात नोंदणीकृत बँका व बँकेतर वित्तीय संस्थांचा समावेश केला जातो. तर असंघटित क्षेत्रात देशीय बँका सावकार व्यापारी, जमीनदार, दलाल, निधी आणि चीटफंड कंपन्या यांचा समावेश केला जातो असंघटित क्षेत्रातील व्यक्ती व संस्था कर्ज देताना कोणत्याही नियमांचे पालन करीत नाही. संघटीत क्षेत्र व असंघटित क्षेत्रात कोणताही समन्वय नसतो, सहकार्य नसते, प्रत्यक्षात असंघटित क्षेत्र मध्यवर्ती बँकेच्या पतनियंत्रक धोरणाचा प्रभाव कमी करते. त्यांच्यावर रिझर्व बँकेचे नियंत्रण नसते.

2) मर्यादित बाजार :- भारतीय नाणेबाजारात मर्यादित संस्था कार्य करतात. संघटित क्षेत्रातील बँका व बँकेत्तर वित्तीय संस्था आणि असंघटित क्षेत्रातील व्यक्ती व संस्थांचा या बाजारात व्यवहार करतात. यांची संख्या अर्थव्यवस्थेच्या तुलनेत कमी आहे. इतरांना या बाजारात प्रवेश नाही, म्हणून हा बाजार बंदी बाजार मानला जातो.

३) संकुचित आधार –
भारतीय नाणेबाजारात काम करणाऱ्या संस्थांची संख्या व त्यांच्याकडून वापरली वित्तीय संस्था आणि अन्य जाणारी साधने ही मर्यादित आहेत. उपबाजारांची प्रमुख साधने, अंतर बँक मागणी पैसा, कोषागार हुंड्या, व्यापारी हुंड्या, ठेव प्रमाण पत्र व्यापारी पत्र इ. आहेत. बाजारात मर्यादित साधनांचा वापर केला जातो. असल्यामुळे गरजेप्रमाणे पुरेशा प्रमाणात कर्ज उपलब्ध होत नाही.

४) मर्यादित विस्तार क्षेत्र –
भारतीय नाणेबाजाराचा विकास व विस्तार मर्यादित भौगोलिक क्षेत्रात झाला आहे. भारतात हा बाजार मुंबई, कोलकत्ता, चेन्नई, दिल्ली या सारख्या मोठ्या शहरातच विकसित झाला आहे. देशातील मध्यम व लहान आकाराचे शहरे, ग्रामीण भाग नाणे बाजारातील संबंधित क्षेत्राच्या बाहेर आहे.

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

9
10

नांव :- मिरा बामण्या नाईक

वर्ग :- f.y.B.A

विषय :- अर्थशास्त्र

दिनांक :- 12-2-2020

रोल नं :- 83

अध्यक्ष, परीक्षा विभाग
स.ज.म.शि.मंडळाचे,
वरिष्ठ महाविद्यालय, खापर
ता.अ.कुवा जि.नंदुरबार

प्र 1 ला

उत्तर :- [1] सीमांत म्हणजे शेवटच्या नग होय. सीमांत प्राप्ती म्हणजे एकूण प्राप्तीत शेवटच्या एक नग विक्री केल्याने पडणारी भर होय. किंवा वस्तूच्या एक अतिरिक्त नग विक्री केल्याने प्राप्त होणारे उत्पन्न म्हणजे सीमांत प्राप्ती होय.

MR_n - सीमांत प्राप्ती

TR_n - नवीन एकूण प्राप्ती

सरासरी प्राप्ती = वर उल्लेख केल्या सरासरी प्राप्तीला किंमत असेही म्हणतात. एकूण प्राप्तीला एकूण विक्री नगसंख्येने भागल्यास सरासरी प्राप्ती होते.

सरासरी प्राप्ती = एकूण प्राप्ती / एकूण विक्री नगस

उद्योग संस्थेची सरासरी प्राप्ती प्रतीनग प्राप्ती व्यक्त करते.

$$AR = \frac{TR\ (100\ रु)}{QS\ (10\ नग)}$$

$$= \frac{100}{10} = 10\ रुपये$$

सरासरी प्राप्ती 10 रु येईल. किंमत 10 रुपये इतक आहे.

उत्तरः- [3] उत्पादनासाठी ज्या घटकाचा वापर केला जातो. त्यांच्यावर पैशांच्या रूपात जो खर्च केला जातो त्याला एकूण खर्च असे म्हणतात एकूण खर्च म्हणजे मापला येते.
यात TC - एकूण खर्च TQ एकूण उत्पादित नगसंख्या AC प्रती नग उत्पादन खर्च किंवा सरासरी खर्च आहे समजा एखाद्या उद्योग संस्थेने 100 नगांचे एकूण उत्पादन केले आणि त्यासाठी प्रती नग उत्पादन खर्च 10 रु आला तर 100 x 10 = 10 रुपये उद्योग 10 रु आला संस्थेचा एकूण खर्च असेल.
एकूण प्राप्ती :- उद्योगसंस्थेला एकूण वस्तु नगसंख्येची विक्री केल्या नंतर जे मौद्रीक उत्पन्न प्राप्त होते त्याला एकूण प्राप्ती / महसूल म्हणतात. एकूण प्राप्ती उद्योगसंस्थेच्या एकूण विक्री नगसंख्या आणि किंमती वर अवलंबून असते सूत्र रूपाने

$TR = f\ (QS, P)$

समीकरणात - TR एकूण प्राप्ती
एकूण प्राप्ती = विक्री नगसंख्या x किंमत

DATE : / /

प्र २ रा

उत्तर [1] अल्पकाळात उत्पादनाचे काही घटक स्थिर आणि काही आणि घटक बदलते असतात, अल्पकाळात वस्तूच्या वाढ झाली तर उद्योगसंस्था स्थिर घटकांवर अतिरिक्त ताण वाढवून बदलत्या घटकांचे प्रमाण वाढवून उत्पादन आणि पुरवठ्यात वाढ करते. या. उलट मागणीत घट झाली तर स्थिर घटकात बदल करणे शक्य होत नाही पण बदलत्या घटकांचे प्रमाण कमी करून उत्पादन आणि पुरवठा कमी केला जातो. असे असले तर मागणीनुसार पुरवठ्यात पूर्ण बदल करता येत नाही.

१) सर्व घटक समान =
उत्पादनाचे भूमी, श्रम, भांडवल आणि संयोजक हे चारही घटक एकसारखे (Homogeneous) असतील तर उद्योगातील सर्व उद्योगसंस्थाचे खर्च वक्र एकसारखे असतील. बाजारात पूर्ण स्पर्धा असल्याने किंमत मागणी - पुरवठा संघर्षातून ठरलेली असते.

$$TR = OQ \times OP / QE$$

$$= \square OPEQ$$

$$TC = OQ \times QE$$

$$= \square OGFQ$$

$$= \square PEFG$$

$\square OP_2E_2Q_2 - \square OGHQ_2 = \square P_2GHE_2$

इतका उद्योगसंस्थेला एकूण तोटा होईल.

(2) उद्योजक असमान आणि इतर घटक समान :- उद्योजक असमान असतील म्हणजे काही उद्योजक अतीकार्यक्षम काही कामी कार्यक्षम आणि काही अकार्यक्षम असतील आणि इतर समान असतील, त्यांच्या किंमती सारख्याच असतील तर कार्यक्षम उद्योजकाला उर्वरित दोन उद्योजकांपेक्षा सरासरी खर्च कमी येईल. मध्ये A, B, आणि C अशा आहेत कार्यक्षम उद्योजकाचे संतुलन व्यक्त करते. बार बाजारात पूर्ण स्पर्धा असल्या सर्वांना OP ही बाजार किंमत स्विकारावी लागेल. उद्योजक ही कार्यक्षम उद्योजकाचे संतुलन व्यक्त करते. C अकार्यक्षम उद्योजकाचे संतुलन व्यक्त करते.

(3) सर्व घटक असमान :- सर्व घटक असमान असतील तर सर्व उद्योजकांच्या उत्पादन खर्चात जास्त फरक निर्माण होईल. जो उद्योजक अती कुशल, कार्यक्षम असेल तो किंमतीत घटक उपलब्ध करून घेण्यात यशस्वी होईल, तो घटकांचा अधिक कार्यक्षम वापर करून होईल तो कमी खर्चात जास्त उत्पादन करून सरासरी खर्च कमी करण्याचा प्रयत्न करेल त्यामुळे त्याला अतिरिक्त नफा जास्त मिळेल. कमी कार्यक्षम उद्योजकाचा तुलनात्मक प्रयत्न करेल त्यामुळे त्याला अतिरिक्त नफा जास्त मिळेल. आणि त्याला जास्त लाभ होईल.

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa

Tal.Akkalkuwa Dist.Nandurbar

नाव विकेश कांतिलाल
वर्ग S.Y.B.A पाडवी
रोल नंबर 34
विषय
दिनांक 12/02/2020

अध्यक्ष,परीक्षा विभाग
स.ज.म.शि.मंडळाचे,
वरिष्ठ महाविद्यालय,खापर
ता.अ.कुवा जि.नंदुरबार

07/10

(1)

→ भारताच्या जलद आर्थिक विकासासाठी औद्योगिकरणाकडे एक महत्त्वपूर्ण घटक म्हणुन पाहिले जाते पंचवार्षिक योजनाकाळात जलद औद्योगिकीकरणावर भर दिला आहे त्यातुन आर्थिक विकासाची प्रक्रिया गतिमान होते या दृष्टीने विचार औद्योगिकीकरण्याचे महत्व किंवा कार्य आज पुढिलप्रमाणे स्पष्ट करता येईल.

1) सुदृढ आणि अर्थव्यवस्थेची स्थापना- औद्योगिकीकरणाच्या माध्यमातुन देशाची अर्थव्यवस्था मजबुत करता येते. अर्थव्यवस्थेचा स्तर उंचावता येतो आणि समतोल निर्माण करता येतो. स्वातंत्र्यपातळीचा वेळेस भारतीय अर्थव्यवस्था मागास होती शिवाय मोठ्या प्रमाणावर प्रादेशिक असमतोल होता. मुख्य व्यवसाय व्यावसाय शेती हाच या व्यवसायाचा अनिश्चित विचारात घेता एकट्या कृषी विकासानुन जलद विकासाकडे आर्थिक विकास साध्य करणे अशक्य होते वाढत्या लोकसंख्येचा कृषी अर्थव्यवस्थेवर ताण पडणे त्यामुळे शहणा मानाच्या एनर्जी विकृत होता वाढत्या लोकसंख्येचा

२) कृषी विकासात सहाय्यक – कृषी क्षेत्रात सुधारणा त्याचे पुनर्संघटन आणि आधुनिकीकरणासाठी औद्योगिकीकरण महत्त्वपूर्ण भूमिका पार पाडते आर्थिक विकासाच्या प्रक्रियेत मालाचे उत्पादन होते नवी कृषी उत्पादित भाजीपाला यांचीही मागणी वाढते जलसिंचनासाठी लागणारे साहित्य क्षेत्राकडून मागणी वाढल्यास कृषीच्या उत्पादकता वाढण्यास मदत होते

कृषी अर्थव्यवस्थेवर अतिरिक्त लोकसंख्येचा भार होतो लोकांना औद्योगिक क्षेत्रात रोजगाराच्या संधी उपलब्ध होतात.

(३) उत्पादनात वाढ – आर्थिक विकासाठी दरडोई उत्पादन वाढ करणे आवश्यक असते कारण आणि महत्त्वाचा असतो. जसजसे औद्योगिकरण वाढत जाते तसतसे श्रम तंत्रज्ञान आणि

(२)

→ १९९० प्रथम भारतीय अर्थव्यवस्थेत पुष्ट निर्माण झाले होते औद्योगिक क्षेत्र कृषी क्षेत्र विकासाचा वेग मंदावलेला होता आंतरराष्ट्रीय व्यवहार तोटा व्यवहारतोलातील तूट मोठ्या प्रमाणावर वाढली होती परकीय चलन गंगाजळी नाममात्र शिल्लक होती भारतावर एकप्रकारे आर्थिक संकट आले होते.

सहाजिकच निर्माण झालेल्या या परिस्थितीत बदल करणे गरजेचे होते १९९१ मध्ये सार्वत्रिक निवडणुका झाल्या आणि काँग्रेस (इ) पक्षाचे मा. श्री पी.व्ही. नरसिंहराव यांचे सरकार सत्तेवर आले नरसिंहराव सरकारमधील अर्थमंत्री अर्थतज्ज्ञ मा. श्री मनमोहनसिंग यांनी २४ जुलै १९९१ मध्ये नवीन औद्योगिक धोरण जाहीर केले.

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

9/10

PAWARA RAKESH JAYSING
Date:- 12/02/2020
Sub:- Economics.
Roll No. 06

अध्यक्ष, परीक्षा विभाग
स.ज.म.शि. मंडळाचे,
वरिष्ठ महाविद्यालय, खापर
ता.अ.कुवा जि.नंदुरबार
Khapar 1996

प्र 1ला खालील पैकी कोणत्याही दोहोचे सविस्तर उत्तर

(1) भारतीय कर प्रणालीचे वैशिष्टे सांगून. भारतीय कर प्रणालीचे दोष सांगा.

→ भारतीय कर प्रणालीचे वैशिष्ट पुढील प्रमाणे आहेत.

(1) कर महसुलाचे स्थुल देशांतर्गत उत्पादनाशी प्रमाण :-
भारतीय GDP महये कर महसुलीचे प्रमाण सातत्याने वाढत जाणारे आहे. 1950-51 मध्ये केंद्र आणि राज्य सरकारच्या सर्व कर महसुलाचे GDP शी प्रमाण 6.4% होते, ते 1990-91 मध्ये 15.4% पर्यंत वाढले 2000-01 मध्ये ते 14.5% झाले. 2009-10 मध्ये 16.6% पर्यंत वाढले. 2013-14 मध्ये ते 19.02% पर्यंत आहे.

(2) विविध कर व्यवस्था :-
भारतीय कर प्रणाली बहुकर प्रणाली आहे. भारतात केंद्र सरकार आणि राज्य सरकाकडून अनेक प्रकारचे प्रत्यक्ष कर आणि अप्रत्यक्ष कर लागू करण्यात आलेले आहेत.

(3) प्रत्यक्ष आणि अप्रत्यक्ष करांचा वाटा :-
भारताच्या कर महसूलात पूर्वी अप्रत्यक्ष करांचा वाटा मोठा होता. 1950-51 मध्ये एकूण कर महसूल अप्रत्यक्ष करांचा वाटा 63.2% होता तर प्रत्यक्ष करांचा वाटा 36.8% होता. 1970-71 मध्ये अप्रत्यक्ष करांचा वाटा 71.5%.

पर्यंत वाढला, आणि प्रत्यक्ष कराचा वाटा २०.८५% पर्यंत कमी झाला. 2014-15 मध्ये अप्रत्यक्ष कराचा वाटा ~~२०.८५%~~ 46.70% पर्यंत आणि प्रत्यक्ष कराचा वाटा 53.30% पर्यंत वाढला. प्रत्यक्ष कराचा महसुलाचे महत्त्व कमी झाला प्रत्यक्ष कर महसुलाचे महत्त्व वाढले.

★ भारतीय कर प्रणालीचे दोष पुढील प्रमाणे आहेत.

(i) कर अधिकारांचे विभाजन :-
भारतीय राज्य घटनेने केंद्र आणि राज्य घटनेने केंद्र आणि राज्य सरकार यांच्यात कर भागांचे विभाजन करताना एक सारखेपणा, मितव्ययता आणि कार्यकुशलता, या तीन प्रमुख मुलाधाराचा विचार केलेला आहे कोणते कर कोणत्या सरकारने बसवायचे पण घटनात्मक तरतुदीतून काही समस्या निर्माण झाल्या.

अ] केंद्र आणि घटक राज्यांमध्ये कर साधनांचे तरतुदीनुसार विभाजन झालेले आहे. त्यामुळे सुरुवातीपासून वित्तीय असमतोल निर्माण झाले आहे. विभाजन करण्याच्या तरतुदींमुळे घटक राज्याचे केंद्र सरकारवरील अवलंबित्व वाढलेले आहे.

ब] घटकराज्यातील करामध्ये एकरूपतेचा अभाव आहे विशेषत विक्री कर आणि उत्पादन शुल्कामध्ये एकरूपता नाही.

क] भारतीय कर पद्धतीत काळानुसार क्लिष्टपणा निर्माण होईल. अशी शंका सुरुवातीला व्यक्त करण्यात आली होती. ही शंका वास्तवात खरी ठरली आज भारतीय कर पद्धतीत कमालीचा क्लिष्टपणा निर्माण झाला आहे.

→2] तुटीच्या अर्थभरणाची संकल्पना: ~~स्पष्ट करा~~

जागतिक महामंदीच्या काळानंतर जगातील बहुतांश देश आपले अंदाज पत्रक तुटीचे सादर करू लागले. "तुटीचे अंदाजपत्रक म्हणजे एकूण म्हणजे सरकारला महसुली आणि भांडवली उत्पादनापेक्षा महसुली भांडवली खर्चाचे आधिक्य असलेले अंदाज असलेले अंदाज पत्रक होय" सरकारच्या एकूण खर्चापेक्षा एकूण उत्पन्न कमी असणे म्हणजे तुटीच्या अंदाज पत्रकाचा अर्थ घेता येईल. कारणाच्या महत्त्वाची एक गोष्ट लक्षात ठेवली पाहिजे की तुटीचा अर्थ भरणात केंद्र आणि राज्य दोघांच्या अंदाजपत्रकीय तुटीचा विचार केला जातो. केंद्र सरकारच्या अंदाज पत्रकातील तूट ~~येते~~ ~~ती~~ विविध स्वरूपात व्यक्त केले जाते.

i] अंदाज पत्रकीय तूट:

जेव्हा महसुली आणि भांडवली उत्पन्नापेक्षा महसुली आणि भांडवली खर्च जास्त असतो तेव्हा खर्च जेवढा जास्त असतो.

अंदाज पत्रकीय तूट = एकूण प्राप्ती - एकूण खर्च
= महसुली प्राप्ती + भांडवली प्राप्ती - योजना खर्च + योजनेतर (खर्च)
= कर महसूल + करेतर महसूल + कर्जेतर भांडवली

तुटीच्या अर्थभरणाची सुरक्षित मर्यादा:

① आर्थिक वृद्धिदर:

सुरक्षित मर्यादा निश्चित करण्याचे पाहिजे आधुन म्हणजे वृद्धी दर होय. अर्थव्यवस्थेत दर वर्षी ज्या दराने आर्थिक वृद्धी घडून येत त्या दराने जर तुटीचे अर्थभरणा करण्यात आला तर भाववाढीला पूरक निर्माण होत नाही. जर दरवर्षी सरासरी आर्थिक वृद्धी 6% या दराने होत असेल आणि अर्थव्यवस्थेच्या 120 कोटी के तुटीचा अर्थभरणा पचवू शकतो. त्यापेक्षा जास्त आर्थिक वृद्धी 6% होत असेल तर यातील वाणिज्य दर 6% असावा त्यापेक्षा जास्त नसावा.

(७) चलन क्षेत्राचा विकास :-

विकासाच्या प्राथमिक अवस्थेत बहुतेक आर्थिक व्यवहार वस्तू विनिमय माध्यमातून पार पाडले जातात. यांना चलनेतर आर्थिक व्यवहार असे म्हणले जाते. विकासाबरोबर वस्तू विनिमयाचे रूपांतर पैसारूप विनिमयात होऊ लागते. ज्या प्रमाणात चलनेतर व्यवहाराचे चलन व्यवहार दरवर्षी चलनेतर व्यवहाराचे चलन व्यवहार ३% नी रूपांतर होत असेल तर ३% पर्यंत चलनवाढ सुसह्य ठरते. पण त्यापेक्षा जास्त सहन केली जाणार नाही.

* तुटीच्या अर्थभरणाचे अर्थव्यवस्थेवरील परिणाम स्पष्ट करा.

1] भाववाढीस चालना :-

तुटीच्या अर्थभरणामुळे पैशाच्या पुरवठ्यात वाढ होते. लोकांची क्रयशक्ती वाढते. अर्थव्यवस्थेत वस्तू आणि सेवांच्या किंमती प्रचंड तर त्याचा अर्थव्यवस्था विपरित परिणाम होतात.

(२) बाजारातील अपूर्णता भाववाढीला पोषक ठरते !

अविकसित देशात काही ना काही कारणांनी बाजारात अपूर्णता निर्माण होते विशिष्ट वस्तूची मागणी वाढ लागल्याने त्यांच्या मागणी त्या उत्पादनाकडे वळविली जाऊ लागते. त्यामुळे अर्थव्यवस्थेत सर्व ठिकाणी मागणी आणि गरज दूरची भाववाढ होऊ लागते.

Principal
S. J. M. S. M.
rts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist Nandurbar

Name- Vasave Akash Godya Test - Ist
Std - S.Y.B.A Semi - IV Date - 24-01-2020
Roll No. - 13
subject - Economics (अर्थशास्त्र
college Name - S.J.M.S. Arts & science Jr. and Sr. College Khapar

अध्यक्ष परीक्षा विभाग
सा.ज.म.शि.मंडळाचे,
वरिष्ठ महाविद्यालय, खापर
ता.अ.कुवा जि.नंदुरबार

प्र 1 ला भारतीय आर्थिक विकासात औद्योगिकीकरणाची भूमिका स्पष्ट करा.

→ भारताचा जलद आर्थिक विकासासाठि औद्योगिकीकरण हा एक महत्त्वपूर्ण घटक आहे. पंचवार्षिक योजना काळात जलद औद्योगिकीकरणावर भर देण्यात आला. त्यामुळे देशात औद्योगिक क्रांती झाली. भारतीय अर्थव्यवस्थेतील औद्योगिकीकरणाची भूमिका पुढील काही मुद्द्यांनी स्पष्ट करता येते.

1) सुदृढ आणि संतुलित अर्थव्यवस्थेची स्थापना
2) कृषी विकासास सहाय्य
3) उत्पादनात वाढ
4) रोजगारात वाढ
5) राहणीमानात सुधारणा
6) बचत आणि ~~भुकंत~~ गुंतवणूकीत वाढ
7) आंतरराष्ट्रीय व्यापारात वाढ
8) उत्पादनाचे विविधीकरण
9) देशाचे रक्षण
10) अर्थव्यवस्थेत संरचनात्मक बदल

1) सुदृढ आणि संतुलित अर्थव्यवस्थेची स्थापना
भारतीय अर्थव्यवस्थेचा विकासाचा वेग वाढवण्यासाठी शेती आणि औद्योगिकीकरण यांच्या जर संतुलित विकास होत गेला त्यामुळे देशातील दारिद्र्य,

बेरोजगारी आणि आर्थिक विषमता या तीन प्रश्नांची सोडवणूक करण्यास औद्योगिकीकरणाची महत्वाची भूमिका होती.

3) कृषी विकासास सहाय्य -

कृषी अर्थव्यवस्थेवर अतिरिक्त लोकसंख्येचा मोठा भार असतो. औद्योगिकीकरणामुळे कृषीवरील अतिरिक्त लोकसंख्येचा भार हलका होतो. लोकांना औद्योगिक क्षेत्रात लोकांना रोजगार उपलब्ध होतात.

3) उत्पादनात वाढ

आर्थिक विकासासाठी दरडोई उत्पन्नात वाढ करणे आवश्यक असते. जसजसे औद्योगिकीकरण वाढत जाते.

4) रोजगारात वाढ -

औद्योगिक प्रगतीतून देशात श्रमीकांच्या मागणीत वाढ होते. यामुळे रोजगारात वाढ होऊन बेरोजगारी कमी होते. म्हणजेच रोजगारीत वाढ होते.

5) राहणीमानात सुधारणा -

औद्योगिकीकरणामुळे रोजगाराच्या संधी निर्माण होतात. लोकांच्या उत्पन्नात वाढ होते. लोकांच्या उपभोगात विविधता येते. जसजसे उत्पन्न वाढते तसतशी वस्तू व सेवांची मागणी वाढते. मागणी वाढली की उत्पादन अजून वाढते. व देशातील लोकांच्या राहणीमानांचा दर्जा उंचावतो.

6) बचत आणि गुंतवणूकीत वाढ -

उत्पन्न वाढल्याने बचती वाढतात. बचत वाढल्याने व्याजदर कमी होतो. व्याजदर कमी झाल्याने उत्पादन खर्च कमी होतो. नफ्याचे प्रमाण वाढते. वाढता नफा मिळवण्याकरिता उद्योजक नविन गुंतवणूक करण्यास प्रेरित होतात.

७) आंतरराष्ट्रीय व्यापारात वाढ

श्रम विभागणी आणि विशेषीकरणातून तुलनात्मक उत्पादन खर्चात तफावत निर्माण होते. यातून देशांचा उत्पादन खर्च कमी होतो. आणि व्यापारात लाभ प्रदता निर्माण होते. यातून आर्थिक विकासाचा वेग वाढतो.

८) उत्पादनाचे विविधीकरण

मानवनिर्मित आणि निसर्गनिर्मित आपत्तींना तोंड द्यावे व देशाचे सार्वभौमत्व अबाधित ठेवण्यासाठी अर्थव्यवस्थेला स्वयंपूर्ण करण्यासाठी उत्पादनाचे विविधीकरण आयुक्त ठरते.

९) देशाचे संरक्षण

विविध युद्ध सामुग्रीची निर्मिती देशातच होणे संरक्षणासाठी आवश्यक ठरते. याबाबत दुसऱ्या देशावर अवलंबून राहणे हे युद्धकाळात घातक ठरते.

१०) अर्थव्यवस्थेत संरचनात्मक बदल

औद्योगिकीकरणातून अर्थव्यवस्थेत संरचनात्मक बदल घडून येतात यात वाहतूक, दळणवळण, बँका व वित्तीय संस्था, ऊर्जास्त्रोत, व्यवस्थापन पध्दती यात बदल घडून येतात.

वरिल सर्व मुद्द्यांवरून स्पष्ट होते की, देशाचा आर्थिक विकास साध्य करण्यासाठी देशातील समस्या सोडविण्यासाठी अर्थव्यवस्थेचा दर उंचावणे आणि संतुलित विकास करण्यासाठी औद्योगिकीकरणाला आपोआप महत्त्व प्राप्त होते. म्हणजेच अर्थव्यवस्थेत औद्योगिकरणाची भूमिका अत्यंत महत्त्वाची आहे.

अशाप्रकारे आपल्याला भारतीय आर्थिक विकासात औद्योगिकीकरणाची भूमिका स्पष्ट करता येते.

→

प्रश्न. 1991 नुसारच्या नविन औद्योगिक धोरण

→ 1990 पर्यंत भारतीय अर्थव्यवस्थेत प्रचंड शिथिलता निर्माण झाली होती. औद्योगिक क्षेत्र, कृषी क्षेत्र, यांच्या विकासाचा वेग मंदावला होता. आंतरराष्ट्रीय व्यापार घटला होता. व्यवहार तोलात मोठी तूट होती. परकिय गंगाजल ~~नाम~~ नाममात्र शिल्लक होती. अश्या आर्थिक संकटातून सावरण्यासाठी जुलै 1991 मध्ये त्यावेळचे अर्थमंत्री ~~अर्थतज्ञ~~ अर्थतज्ञ मा. श्री. मनमोहन सिंह यांनी नविन औद्योगिकीकरण जाहिर केले.

नविन औद्योगिक धोरणाची वैशिष्ट्ये

1991 चे औद्योगिक परवाना धोरण 1985 आणि 1990 च्या औद्योगिक धोरणात जास्त उदारीकरण करण्यात आले. तरिपण औद्योगिक विकासाला फारसा प्रतिसाद मिळाला नाही. यामुळे जुनी परवाना पध्दती संपुष्टात आणून नविन परवाना पध्दत सुरु केली.

अश्याप्रकारे आपल्याला 1991 नुसारच्या नविन औद्योगिक धोरण सांगता येतात.

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

S.J.M.S.S.
Arts & Commerce & Science
Jr. & Sr. College, Khapar
Tal.Akkalkuwa Dist.Nandurbar

PAGE NO.:
DATE: / /

8/10

अध्यक्ष, परीक्षा विभाग
सं.ज.म.शि.मंडळाचे,
वरिष्ठ महाविद्यालय, खापर
ता.अ.कुवा जि.नंदुरबार

नाव : पवन रामसिंग पाडवी
वर्ग : S.Y. B.A.
रोल नं : 50
विषय : Economic
दिनांक : 24-01-2020

प्र 1 ला

1) भारतीय औद्योगिक विकास आणि सरकारी धोरणे. स्पष्ट करा

भारताच्या जलद आर्थिक विकासासाठी औद्योगिकीकरण ही महत्त्वपूर्ण गरज आहे. पंचवार्षिक योजना काळात उद्योगांच्या विकासावर भर देण्यात आला. त्यामुळे देशात औद्योगिक क्रांती घडून आली. सरकारने यात महत्त्वाची भूमिका बजावली. काही मुद्दे स्पष्ट करता येतील.

1) मजबूत आणि संतुलित अर्थव्यवस्थेची स्थापना -> भारतीय अर्थव्यवस्थेच्या विकासाचा वेग वाढवण्यासाठी शेती आणि औद्योगिकीकरण यांचा संतुलित विकास होत गेला. त्यामुळे देशातील आर्थिक विकास आणि आर्थिक विषमता या प्रश्नांची सोडवणूक करण्यासाठी औद्योगिकीकरणाची महत्त्वपूर्ण भूमिका आहे.

2) कृषी विकासासाठी ->
कृषी अर्थव्यवस्थेवर अतिरिक्त लोकांचा खूप मोठा भार असतो. औद्योगिकीकरणामुळे असलेला अतिरिक्त लोकसंख्येचा भार हलका होतो. लोकांना औद्योगिक क्षेत्रात रोजगाराची संधी उपलब्ध

③ ଉପାଦାନ ବାଦ →

ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି [illegible] ଉପାଦାନ, ବାଦ [illegible] ଆଲୋଚନା [illegible] [illegible] [illegible] ବାଦ [illegible] ବାଦ [illegible] [illegible] ଆଦି [illegible] ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି। [illegible] [illegible] ଉପାଦାନ [illegible] ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି [illegible] ହୋଇଛି।

④ ଅସ୍ତିତ୍ୱ ବାଦ →

[illegible] [illegible] [illegible] ବାଦ [illegible] ବାଦ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]।

⑤ [illegible] ବାଦ

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ଉପାଦାନ ବାଦ [illegible] [illegible] [illegible] ବାଦ [illegible] ଉପାଦାନ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ଉପାଦାନ ବାଦ।

ଶିକ୍ଷାର [illegible] [illegible] ପ୍ରଣାଳୀ ଆଧୁନିକ
ଶିକ୍ଷାର ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଲେ।
ଓ [illegible]।

(୨)

ଉ: →

ଆଧୁନିକ ଶିକ୍ଷାବ୍ୟବସ୍ଥାରେ [illegible] ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପ୍ରକ୍ରିୟା [illegible] [illegible] [illegible] ପ୍ରଣାଳୀ ଆଧୁନିକ ଶିକ୍ଷାର ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଲା।

प्र २ रा

→ (३) [illegible]

[illegible signature]
Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

अध्यक्ष, परीक्षा विभाग
सं.ज.म.शि.मंडळाचे,
वरिष्ठ महाविद्यालय, खापर
ता.अ.कुवा जि.नंदुरबार

07/10

नाव :- वसावे निकीता दिलपर

वर्ग :- T.Y.B.A.

विषय :- अर्थशास्त्र जर्नल

दि :- 24-1-2020.

रोल नं (38)

प्र १ ला.

→ ① ① केंद्र सरकारचे करेत्तर उत्पन्नाचे मार्ग :
केंद्र सरकारच्या मालकीचे रेल्वे पोस्ट व तार खाते प्रसारण वाहतूक बँक व विमा आणि सरकारी उद्योगधंदे यातून मिळणारा नफा लाभांश आणि फी या अतिरिक्त चलन आणि टाकसाळ यापासून मिळणारे उत्पन्न हे करेत्तर उत्पन होय

② राज्य सरकारचे करेत्तर उत्पनाचे मार्ग :
वनसंपत्ती जल संपत्ती राज्य सरकारच्या मालकीच्या उपक्रमातून मिळणारा नफा व लाभांश आणि मासेमारी व ईधीम उत्पादापासून मिळणारी महसूल इत्यादी करेत्तर उत्पन्न होय ?

③ केंद्र आणि राज्य सरकारांची कर्ज आणि प्राप्ती संबंधी घटनात्मक तरतूद :-
घटनेच्या कलम २९२ नुसार केंद्र सरकार संसदेच्या सहमतीनुसार आणि राज्य सरकार ~~अव सरकारी~~ विविध सभेच्या सहमतीनुसार विशिष्ट मर्यादेपर्यंत कर्ज घेऊ शकते केंद्र ~~सरकार~~ सरकार सरकारी कर्जरोख्यांच्या नांवावर

राखीव निधीच्या तारणावर देश आणि सरकारी विदेशातून कर्जाची उभारणी करू शकतो राज्य निधीच्या ठेवी आणि सरकारी कर्जरोख्यांच्या तारणावर कर्जाची उपलब्ध करू शकतो पण राज्यांना विदेशातून कर्ज उभारण्याची परवानगी नाही तसेच राज्यांनी केंद्र सरकारची पूर्वीची मुद्दल कर्ज परतफेड केली नाही तर केंद्र सरकार नवीन कर्जास नकार देऊ शकते

(5) केंद्रीय अनुदान :- central Grants भारतीय घटनेनुसार केंद्र सरकार घटक राज्यांना त्यांच्या उत्पन्नातील कमतरता दूर करण्यासाठी वित्तीय मदत अनुदानाच्या रूपाने करतो अनुदाने विकासात्मक कार्यासाठी दिली जातात अनुदानाच्या साहाय्याने घटक राज्ये अनेक लोक कल्याणाची कामे करतात

2] वित्त आयोगाची कार्य :- ①
विभाज्य करांपासून मिळणाऱ्या निव्वळ उत्पन्नाचे केंद्र आणि राज्य सरकार यांच्यात कसे विभाजन करायचे या बाबत शिफारस करणे :

② भारत सरकारच्या संचित निधीतून (consolidated fund) घटक राज्यांना अनुदाने (Grants-in aid) कोणत्या तत्वानुसार द्यायची या बाबत शिफारस करणे.

③ राष्ट्रपतींनी निर्देश केल्याप्रमाणे केंद्र आणि राज्य सरकार यांच्यातील वित्तीय संबंधाबाबत कोणत्याही इतर बाबींची शक्यता पडताळून पाहणे व याबाबत शिफारस करणे :

वरील तीन प्रमुख बाबीबाबत शिफारशी राष्ट्रपतींना सादर करायच्या असतात. ह्या तीन शिफारशी करण्यासाठी भारतात १९५२ ते २०१५ या कालावधीत तेरा वित्त आयोग स्थापन करण्यात आले २०१५ ते २०२० या कालावधीसाठी चौदावा वित्त आयोगाच्या शिफारशी स्विकारल्या गेल्या आहेत आता पर्यंतच्या चौदा वित्त आयोगांनी केलेल्या शिफारशी राष्ट्रपतींना सादर केल्या आहेत विविध वित्त आयोगांनी केलेल्या शिफारशींचे तीन गटामध्ये विभाजन केले जाते

i) प्राप्तीकर व इतर विभाज्य करांचे केंद्र राज्यात विभाजन

ii) केंद्राकडून घटक राज्यांनी दिली जाणारी अनुदाने

iii) संघराज्याकडून (केंद्र सरकार) घटक राज्यांना दिली जाणारी कर्ज होय :

[signature]
Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

वी विशाख्वा बिरबळसिंग [illegible] मो: 8767021585

संत जगनाडे महाराज कला व वाणिज्य महाविद्यालय
खापर,ता.अक्कलकुवा जि.नंदुरबार
अंर्तगत चाचणी परीक्षा २०२०-२१
प्रथम सत्र -चाचणी क्र-०१

9/10

2020-21.

विषय:- भारतीय अर्थव्यवस्था | वर्ग- द्वितीय वर्ष कला
गुण:- २० | नाव:- | रोल नंबर:-

सुचना:- १) खालील पैकी प्रत्येक प्रश्नाला एक गुण आहे.
२) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.
३) योग्य पर्याय समोर बरोबर ( ) खुण करावी.

प्रश्न.१ ला खालील प्रश्नांचे योग्य उत्तरा समोर बरोबर ( ) खुण करावी

१) भारतीय अर्थव्यवस्थेचा प्रवास कसा चालू आहे ?
अ) मिश्र अर्थव्यवस्थे कडून मुक्त अर्थव्यवस्थे कडे.
ब) मुक्त अर्थव्यवस्थे कडून मिश्र अर्थव्यवस्थे कडे.
क) मिश्र अर्थव्यवस्थे कडून समाजवादी अर्थव्यवस्थे कडे.
ड) मुक्त अर्थव्यवस्थे कडून समाजवादी अर्थव्यवस्थे कडे.

२) अर्थव्यवस्थेतील पंचम क्षेत्रामधील खालील पैकी कशाचा समावेश होतो?
अ) संशोधन व विकास .
ब) शिक्षण धोरएण निर्मिती.
क) आकडेवारीची जमवा जमव.
ड) सर्वोच्च स्तरीयधोरण निर्मिती.

३) भारतीय अर्थव्यवस्था------------ म्हणून ओळखली जाते.
अ) समाजवादी अर्थव्यवस्था .
ब) विकसनशील अर्थव्यवस्था.
क) विकसीत अर्थव्यवस्था.
ड) अविकसित अर्थव्यवस्था.

४) भारतीय लोकसंख्या जगात कितव्या क्रमांकाची आहे.?
अ) पहिल्या ब) दुसऱ्या क) तिसऱ्या ड) चौथ्या

५) जगाच्या एकूण लोकसंख्येत भारताच्या लोकसंख्या किती टक्केआहे.?
अ) १० % ब) १५ % क) ३० % ड) ५० %

६) भारताच्या लोकसंख्येत कोणत्या वयोगटाचे प्रमाण जास्त आहे.?
अ) तरुण (१५ ते ५९ वर्षे) ब) बाल्य (० ते १४ वर्षे) क) प्रौढ (६० वर्षाच्या पुढे) ड) अर्भक (० ते ५)

७) भारतातील लोकसंख्येचे प्रमाण आणि रोजगाराच्या संधी यात प्रमाण कसे आहे.?
अ) समप्रमाण ब) विसंगत क) सुसंगत ड) मोठे

८) नैसर्गिक संसाधनाच्या उपलब्धतेवर देशाचा-------अवलंबून असतो.?
अ) आर्थिक विकास ब) अधोगती क) आर्थिक वृध्दी ड) मंदी

९) भारतात एकुण उपलब्ध क्षेत्रफळापैकी ------------ टक्के भाग जंगलाने व्यापलेला आहे.?
अ)५० ब) ३० क) ३१ ड)२१

१०) LPG म्हणजे काय .?
अ)Liberalisation,privatization,Globalization ब)Liberty,Power God
क) low,Power,Goods ड)level,Poverty,Goods

११) SEZ म्हणजे काय .?
अ)Super Economic zone ब)Special Economic zone
क)Slow Economic zone ड) senant Economic zone

१२) EPZ म्हणजे काय .?
अ) Extra power zone ब)Education power zone
क) Export processing zone ड)Expert processing zone

१३) लोकसंख्ये संक्रमण सिध्दांताचे किती टप्पे आहेत.?
अ)दोन ब) तीन क) सहा ड) नऊ

१४) खालीलपैकी कोणते मानव विकास निर्देशांकाचे निकष आहेत .?
अ)आयुमान,प्रौढ साक्षरता,राहणीमानाचा स्तर ब)गरीबी,शिक्षण,कौशल्य
क) लोकसंख्या,उत्पन्न,शिक्षण ड) स्त्री,पुरुष,बालक

१५) १९५१ मध्ये भारताची लोकसंख्या किती कोटी होती .?
अ) ०५ ब) ०६ क) ०७ ड) ०८

१६) २०११ मध्ये भारताची लोकसंख्या --------- होती .?
अ) १ अब्ज ५०कोटी ब)२१ अब्ज १ कोटी क) १अब्ज २१कोटी ड) २अब्ज २१ कोटी

१७) जगातील एकुण भूभागा पैकी भारताच्या वाट्याला ------टक्के एवढी जमीन मिळाली आहे .?
अ)२.४ ब) १.४ क) ३.४ ड) ४.४

१८) नवीन लोकसंख्या धोरणानुसार -----सालापर्यंत लोकसंख्या स्थिर ठेवण्याचे उद्दिष्टे आहे. .?
अ) २०२५ ब) २०३० क) २०४६ ड) २०५०

१९) भारतातील राष्ट्रीय उत्पन्नाची वाटणी ---------झाली आहे.?
अ)सम ब) विषम क) शिक्षणानुसार ड)वयानुसार

२०) स्वातंत्र्योत्तर काळात भारताच्या साक्षरदरात--------होत आहे .?
अ) वाढ ब) घट क) स्थिर ड) न्यून

अध्यक्ष, परीक्षा विभाग
सं.ज.म.शि.मंडळाचे,
वरिष्ठ महाविद्यालय, खापर
ता.अ.कुवा जि.नंदुरबार

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

७/१०

संत जगनाडे महाराज कला व वाणिज्य महाविद्यालय
खापर,ता.अक्कलकुवा जि.नंदुरबार
अंतर्गत चाचणी परीक्षा २०२०-२१
प्रथम सत्र -चाचणी क्र-०२

2020-21

विषय:- भारतीय अर्थव्यवस्था वर्ग- द्वितीय वर्ष कला

गुण:- २० नाव:- वसावे राहुल पुरुसिंग रोल नंबर:- 11

सुचना:- १) खालील पैकी प्रत्येक प्रश्नाला एक गुण आहे.
२) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.
३) योग्य पर्याय समोर बरोबर ( ) खूण करावी.

अध्यक्ष, परीक्षा विभाग
सं.ज.म.शि.मंडळाचे,
वरिष्ठ महाविद्यालय,खापर
ता.अ.कुवा जि.नंदुरबार

प्रश्न.१ ला खालील प्रश्नांचे योग्य उत्तरा समोर बरोबर ( ) खूण करावी

१) पायाभूत संरचना आणि आर्थिक विकास ही---------चालणारी प्रक्रिया आहे?
अ)अखंडितपणे ब)खंडीतपणे क) पुरोगामीपणे ड) अधोगामीपणे

२) आर्थिक विकासाचा पहिल्या टप्प्यात ----------विकासाला प्राधान्य दिले जाते ?
अ) पायाभूत संरचनेच्या ब)सेवा क्षेत्राच्या क) उदयोगक्षेत्राचा ड) शेतीच्या

३) भारतात महत्वाचा पायाभूत क्षेत्राच्या विकासाची जबाबदारी ----------सरकारने स्वीकारलेली आहे ?
अ)स्थानिक ब)राज्य क)केंद्र ड) बँकानी

४) भारतीय शेती पर्जन्यावरील --------- आहे ?
अ) जुगार ब) खेळ क) सापेक्ष ड) वरीलपैकी नाही

५) औदयोगिक विकास हा----------- सुविधांच्या विकासावर अवलंबून असतो .?
अ) शैक्षणिक ब)पायाभूत क) लोकसंख्या ड) वरीलपैकी नाही

६) ------------ ची साधने राष्ट्रीय एकात्मतेचे प्रतिक मानले जाते .?
अ)शिक्षणाच्या ब)वाहतूकीचे क) पायाभूत ड) वरीलपैकी नाही

७) व्यावसायीक ऊर्जेत खालील घटकांचा समावेश होतो .?
अ) खनिज तेल व नैसर्गिक वायू ब)लाकूड व कोळसा क) सौरऊर्जा ड)यापैकी नाही

८) अव्यावसायिक ऊर्जेत खालील घटकांचा समावेश होतो .?
अ) खनिज तेल व नैसर्गिक वायू ब)लाकूड व कोळसा क) सौरऊर्जा ड)यापैकी नाही

९) अपांरपारिक ऊर्जेत खालील घटकांचा समावेश होतो .?
अ) खनिज तेल व नैसर्गिक वायू ब)लाकूड व कोळसा क) सौरऊर्जा,पवनऊर्जा,बायोगॅस ड)यापैकी नाही

१०) वीज हे एक--------- प्रमुख साधन आहे .?
अ)ऊर्जेचे ब)मानवी संसाधनाचे क) शेतीचे ड)उदयोगाचे

११) कोळशाच्या माध्यमातून ----------- विजेची निर्मिती केली जाते .?
अ)भू-तापीय ब) सौर क)औष्णिक ड) वायो

१२) खनिज तेल यात सर्व------------- पदार्थांचा समावेश केला जातो .?
अ) मानवजन्य ब)पेट्रोलजन्य क) वनस्पतीजन्य ड) यापैकी नाही

१३) खनिज तेल उत्खनन आणि तेल शुध्दीकरणातून ----------- वायू प्राप्त होतो .?
अ) नैसर्गिक वायू ब) ओझोन क)ऑक्सीजन ड) यापैकी नाही

१४) सौरऊर्जा म्हणजे --------- उष्णतेचे रुपांतरण ऊर्जेत केले जाते .?
अ) हवेचे ब)जमीनीचे क) सुर्याच्या ड) यापैकी नाही

१५) जगात पवन ऊर्जा निर्मिती बाबत भारताचा क्रमांक ----- या आहे .?
अ)५वा ब)६वा क) ७व्या ड) ८व्या

१६) बायोगॅस पासून उत्कृष्ट----------- खत प्राप्त होते.?
अ)सेंद्रिय ब)रासायनिक क) जैविक ड) यापैकी नाही

१७) वृडी बायोगॅस म्हणजे ----------- वीज निर्मिती करणे होय .?
अ)गोमुत्र व शेण ब) लाकूड झाडांचे अवशेष ,शेतमालाचा कचरा अवशेष क)माती व कचरा ड) यापैकी नाही

१८) अणूऊर्जा निर्मितीत-------वापरले जातात.?
अ) युरेनियम आणि थेरियम ब)हायड्रोजन व नायट्रोजन क) पाणी व कोळसा ड) यापैकी नाही

१९) BOT म्हणजे .?
अ) बांधा आणि हस्तातरित करा ब)भरा चालवा बघा क)सरकारने चालवणे ड) यापैकी नाही

२०) भारतात पहिली रेल्वे मुंबई-ठाणे दरम्यान -------------- मध्ये सुरु करण्यात आली .?
अ) १८५३ ब) १८५२ क) १९५३ ड) १९५२

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

संत जगनाडे महाराज कला व वाणिज्य महाविद्यालय
खापर,ता.अक्कलकुवा जि.नंदुरबार
अंतर्गत चाचणी परीक्षा २०२०-२१
प्रथम सत्र -चाचणी क्र-०२

7/10

विषय:- भारतीय अर्थव्यवस्था
गुण:- २० नाव:- वसावे जयेश ओमा
वर्ग- द्वितीय वर्ष कला
रोल नंबर:- 39

सुचना:- १) खालील पैकी प्रत्येक प्रश्नाला एक गुण आहे.
२) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.
३) योग्य पर्याय समोर बरोबर ( ) खूण करावी.

अध्यक्ष, परीक्षा विभाग
सं.ज.म.शि.मंडळाचे,
वरिष्ठ महाविद्यालय,खापर
ता.अ.कुवा जि.नंदुरबार

प्रश्न.१ ला खालील प्रश्नांचे योग्य उत्तरा समोर बरोबर ( ) खूण करावी

१)पायाभूत संरचना आणि आर्थिक विकास ही---------चालणारी प्रक्रिया आहे?
अ)अखंडितपणे ब)खंडीतपणे क) पुरोगामीपणे ड) अधोगामीपणे

२) आर्थिक विकासाचा पहिल्या टप्प्यात ----------विकासाला प्राधान्य दिले जाते ?
अ) पायाभूत संरचनेच्या ब)सेवा क्षेत्राच्या क) उदयोगक्षेत्राचा ड) शेतीच्या

३) भारतात महत्वाच्या पायाभूत क्षेत्राच्या विकासाची जबाबदारी ----------सरकारने स्वीकारलेली आहे ?
अ)स्थानिक ब)राज्य क)केंद्र ड) बँकानी

४) भारतीय शेती पर्जन्यावरील --------- आहे ?
अ) जुगार ब) खेळ क) सापेक्ष ड) वरीलपैकी नाही

५) औदयोगिक विकास हा----------- सुविधांच्या विकासावर अवलंबून असतो .?
अ) शैक्षणिक ब)पायाभूत क) लोकसंख्या ड) वरीलपैकी नाही

६) ------------ ची साधने राष्ट्रीय एकात्मतेचे प्रतिक मानले जाते .?
अ)शिक्षणाच्या ब)वाहतूकीचे क) पायाभूत ड) वरीलपैकी नाही

७) व्यावसायीक ऊर्जेत खालील घटकांचा समावेश होतो .?
अ) खनिज तेल व नैसर्गिक वायू ब)लाकूड व कोळसा क) सौरऊर्जा ड)यापैकी नाही

८) अव्यावसायिक ऊर्जेत खालील घटकांचा समावेश होतो .?
अ) खनिज तेल व नैसर्गिक वायू ब)लाकूड व कोळसा क) सौरऊर्जा ड)यापैकी नाही

९) अपांरपारिक ऊर्जेत खालील घटकांचा समावेश होतो .?
अ) खनिज तेल व नैसर्गिक वायू ब)लाकूड व कोळसा क) सौरऊर्जा,पवनऊर्जा,बायोगॅस ड)यापैकी नाही

१०) वीज हे एक--------- प्रमुख साधन आहे .?
अ)ऊर्जेचे ब)मानवी संसाधनाचे क) शेतीचे ड)उदयोगाचे

११) कोळशाच्या माध्यमातून ----------- विजेची निर्मिती केली जाते .?
अ)भू-तापीय ब) सौर क)औष्णिक ड) बायो

१२) खनिज तेल यात सर्व------------- पदार्थांचा समावेश केला जातो .?
अ) मानवजन्य ब)पेट्रोलजन्य क) वनस्पतीजन्य ड) यापैकी नाही

१३) खनिज तेल उत्खनन आणि तेल शुध्दीकरणातून ----------- वायू प्राप्त होतो .?
अ) नैसर्गिक वायू ब) ओझोन क)ऑक्सीजन ड) यापैकी नाही

१४) सौरऊर्जा म्हणजे ---------- उष्णतेचे रुपांतरण ऊर्जेत केले जाते .?
अ) हवेचे ब)जमीनीचे क) सुर्याच्या ड) यापैकी नाही

१५) जगात पवन ऊर्जा निर्मिती बाबत भारताचा क्रमांक ----- वा आहे .?
अ)५वा ब)६वा क) ७वा ड) ८वा

१६) बायोगॅस पासून उत्कृष्ट---------- खत प्राप्त होते.?
अ)सेंद्रिय ब)रासायनिक क) जैविक ड) यापैकी नाही

१७) वृडी बायोगॅस म्हणजे ------------ वीज निर्मिती करणे होय .?
अ)गोमुत्र व शेण ब) लाकूड झाडांचे अवशेष ,शेतमालाचा कचरा अवशेष क)माती व कचरा ड) यापैकी नाही

१८) अणूऊर्जा निर्मितीत-------वापरले जातात.?
अ) युरेनियम आणि थेरियम ब)हायड्रोजन व नायट्रोजन क) पाणी व कोळसा ड) यापैकी नाही

१९) BOT म्हणजे .?
अ) बांधा आणि हस्तांतरित करा ब)भरा चालवा बधा क)सकारने चालवणे ड) यापैकी नाही

२०) भारतात पहिली रेल्वे मुंबई-ठाणे दरम्यान -------------- मध्ये सुरु करण्यात आली .?
अ) १८५३ ब) १८५२ क) १९५३ ड) १९५२

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

संत जगनाडे महाराज कला व वाणिज्य महाविद्यालय
खापर,ता.अक्कलकुवा जि.नंदुरबार
अंतर्गत चाचणी परीक्षा २०२०-२१
प्रथम सत्र -चाचणी क्र-०२

10/10

विषय:- भारतीय अर्थव्यवस्था
गुण:- २० नाव:- वसावे विठ्ठल नोजा
वर्ग- द्वितीय वर्ष कला
रोल नंबर:-

सुचना:- १) खालील पैकी प्रत्येक प्रश्नाला एक गुण आहे.
२) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.
३) योग्य पर्याय समोर बरोबर ( ) खूण करावी.

अध्यक्ष,परीक्षा विभाग
स.ज.म.शि.मंडळाचे,
वरिष्ठ महाविद्यालय,खापर
ता.अ.कुवा जि.नंदुरबार

प्रश्न.१ ला खालील प्रश्नांचे योग्य उत्तरा समोर बरोबर ( ) खूण करावी

१)पायाभूत संरचना आणि आर्थिक विकास ही---------चालणारी प्रक्रिया आहे?
अ)अखंडितपणे ब)खंडीतपणे क) पुरोगामीपणे ड) अधोगामीपणे

२) आर्थिक विकासाचा पहिल्या टप्प्यात -----------विकासाला प्राधान्य दिले जाते ?
अ) पायाभूत संरचनेच्या ब)सेवा क्षेत्राच्या क) उदयोगक्षेत्राचा ड) शेतीच्या

३) भारतात महत्वाचा पायाभूत क्षेत्राच्या विकासाची जबाबदारी -----------सरकारने स्वीकारलेली आहे ?
अ)स्थानिक ब)राज्य क)केंद्र ड) बैंकानी

४) भारतीय शेती पर्जन्यावरील --------- आहे ?
अ) जुगार ब) खेळ क) सापेक्ष ड) वरीलपैकी नाही

५) औदयोगिक विकास हा----------- सुविधांच्या विकासावर अवलंबून असतो .?
अ) शैक्षणिक ब)पायाभुत क) लोकसंख्या ड) वरीलपैकी नाही

६) ------------ ची साधने राष्ट्रीय एकात्मतेचे प्रतिक मानले जाते .?
अ)शिक्षणाच्या ब)वाहतूकीचे क) पायाभुत ड) वरीलपैकी नाही

७) व्यावसायीक ऊर्जेत खालील घटकांचा समावेश होतो .?
अ) खनिज तेल व नैसर्गिक वायू ब)लाकूड व कोळसा क) सौरऊर्जा ड)यापैकी नाही

८) अव्यावसायिक ऊर्जेत खालील घटकांचा समावेश होतो .?
अ) खनिज तेल व नैसर्गिक वायू ब)लाकूड व कोळसा क) सौरऊर्जा ड)यापैकी नाही

९) अपांरपारिक ऊर्जेत खालील घटकांचा समावेश होतो .?
अ) खनिज तेल व नैसर्गिक वायू ब)लाकूड व कोळसा क) सौरऊर्जा,पवनऊर्जा,बायोगॅस ड)यापैकी नाही

१०) वीज हे एक--------- प्रमुख साधन आहे .?
अ)ऊर्जेचे ब)मानवी संसाधनाचे क) शेतीचे ड)उदयोगाचे

११) कोळशाच्या माध्यमातून ----------- विजेची निर्मिती केली जाते .?
अ)भू-तापीय ब) सौर क)औष्णिक ड) बायो

१२) खनिज तेल यात सर्व------------- पदार्थांचा समावेश केला जातो .?
अ) मानवजन्य ब)पेट्रोलजन्य क) वनस्पतीजन्य ड) यापैकी नाही

१३) खनिज तेल उत्खनन आणि तेल शुध्दीकरणातून ----------- वायू प्राप्त होतो .?
अ) नैसर्गिक वायू ब) ओझोन क)ऑक्सीजन ड) यापैकी नाही

१४) सौरऊर्जा म्हणजे ---------- उष्णतेचे रुपांतरण ऊर्जेत केले जाते .?
अ) हवेचे ब)जमीनीचे क) सुर्याच्या ड) यापैकी नाही

१५) जगात पवन ऊर्जा निर्मिती बाबत भारताचा क्रमांक ----- वा आहे .?
अ)५वा ब)६वा क) ७वा ड) ८वा

१६) बायोगॅस पासून उत्कृष्ट----------- खत प्राप्त होते.?
अ)सेंद्रिय ब)रासायनिक क) जैविक ड) यापैकी नाही

१७) वृडी बायोगॅस म्हणजे ----------- वीज निर्मिती करणे होय .?
अ)गोमुत्र व शेण ब) लाकूड झाडांचे अवशेष ,शेतमालाचा कचरा अवशेष क)माती व कचरा ड) यापैकी नाही

१८) अणूऊर्जा निर्मितीत-------वापरले जातात.?
अ) युरेनियम आणि थेरियम ब)हायड्रोजन व नायट्रोजन क) पाणी व कोळसा ड) यापैकी नाही

१९) BOT म्हणजे .?
अ) बांधा आणि हस्तातरित करा ब)भरा चालवा बघा क)सकारने चालवणे ड) यापैकी नाही

२०) भारतात पहिली रेल्वे मुंबई-ठाणे दरम्यान -------------- मध्ये सुरु करण्यात आली .?
अ)१८५३ ब) १८५२ क) १९५३ ड) १९५२

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

संत जगनाडे महाराज कला व वाणिज्य महाविद्यालय
खापर,ता.अक्कलकुवा जि.नंदुरबार
अंतर्गत चाचणी परीक्षा २०२०-२१
प्रथम सत्र -चाचणी क्र-०१

8/10

TYBA

विषय:- भारतीय अर्थव्यवस्था
गुण:- २०
नाव:- मनिषा अंगेश मानवर
वर्ग- तृतीय वर्ष कला
रोल नंबर:- 33

सुचना:- १) खालील पैकी प्रत्येक प्रश्नाला एक गुण आहे.
२) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.
३) योग्य पर्याय समोर बरोबर ( ) खूण करावी.

प्रश्न.१ ला खालील प्रश्नांचे योग्य उत्तरा समोर बरोबर ( ) खूण करावी

१)भारतीय वित्तीय प्रणालीत पुढील दोन प्रकारच्या वित्तीय संस्था आहेत ?
अ)बँका व बँकेतर ✓ब) खाजगीव सरकार क)सहकारी व खाजगी ड) यापैकी नाही

२) बँकेतर वित्तीय संस्थाचे पुढील प्रमाणे वर्गीकरण केले जाते. ?
अ)ग्रामीण व शहरी ब)खाजगीव व सरकारी ✓क)संघटीत आणि ड) यापैकी नाही

३) असंघटीत वित्तीय पुढील घटकांच्या समावेश होतो ?
✓अ) सावकार व सराफी पेढ्या ब) बँका व सरकार क) सहकारी बँकाव व्यापारी ड) यापैकी नाही

४) भारतीय वित्तीय बाजाराचे पुढील दोन भागात वर्गीकरण केले जाते ?
अ) वस्तू बाजार व सेवा बाजार ब)आठवडे बाजार व जत्रा बाजार
✓क) नाणेबाजार आणि भांडवल बाजार ड) यापैकी नाही

५) नाणे बाजारात ------------कर्जांची देवाण घेवाण चालते .?
अ)दिर्घकालीन ✓ब) अल्पकालीन क)मुदती कर्ज ड) यापैकी नाही

६) भांडवल बाजारात ---------------कर्जांची देवाण घेवाण चालते.?
✓अ)दिर्घकालीन ब) अल्पकालीन क)मुदती कर्ज ड) यापैकी नाही

७) नाणेबाजारात कर्ज देणारा ---------विनिमय पत्रांची पुर्नवटवणूक करून रोखता प्राप्त करतो .?
अ)ऋणको ब)भांडवलदार क)गुंतवणुकदार ✓ड) धनको

८) संघटीत नाणेबाजारावर रिझर्व्ह बँकेचे पूर्णत नियंत्रण------------ .?
✓अ)असते ब)नसते क) अंशत: ड) यापैकी नाही

९) असंघटीत नाणे बाजारावर रिझर्व्ह बँकेचे पूर्णत: नियंत्रण---------.?
अ)असते ✓ब)नसते क) अंशत: ड) यापैकी नाही

१०) संघटित नाणेबाजारातील बँका व वित्तीय संस्थाच्या व्याजदरामध्ये---------- असतो .?
अ)तफावत ब) भिन्न -भिन्न ✓क) जवळ-जवळ एकसारखेपणा ड) यापैकी नाही

११) असंघटीत क्षेत्रात कार्य करणाऱ्या संस्था व व्यक्तींच्या व्याजदरात-----------असते .?
अ)एकसारखेपणा ✓ब)खूपतफावत क) एकच ड) यापैकी नाही

१२) नाणेबाजारात कर्जाऊ रक्कांमवर व्याज आणि इतर साधनांच्या वटणावळीवर -----आकरून व्यवहार पार पाडले जातात
✓अ)कसर व कमिशन ब)व्याज व दंड क) व्याज व शुल्क ड) यापैकी नाही

१३) चीट फंड हया-------------संस्था आहेत .?
✓अ) बचत ब) बँक क) भांडवली ड) यापैकी नाही

१४) चीट फंडावर रिझर्व्ह बँकेचे नियंत्रण---------------- .?
अ)असते ब)नसते ✓क) अंशत: ड) यापैकी नाही

१५) ------------बँक देशाच्या बँकिंग क्षेत्राची एक रक्षक असते .?
अ)आय.सी.आय.सी.आय ब)एच.डी.एफ.सी. ✓क) नाबार्ड ड) मध्यवर्ती बँक

१६)सरकारी कोषागार हुंड्याची खरेदी केली तर काय होते .?
अ)भाववाढ ✓ब) भावघट क) बेरोजगारी ड) यापैकी नाही

१७) भारतीय हुंडी बाजार---------आहे .?
अ)विकसित ✓ब)अविकसीत क) प्रगतीशील ड) यापैकी नाही

१८) ठेव प्रमाणपत्र कोण काढू शकतो .?
✓अ) प्रादेशिक ग्रामीण बँका वअनुसूचित व्यापारी बँका ब)गृहनिर्माण बँका व गुंतवणूक बँका
क) व्यापारी व सहकारी बँका ड) यापैकी नाही

१९) ठेव प्रमाणपत्रांचा कालावधी किती असतो.?
✓अ) कमीत कमी सहा महिने आणि जास्तीत जास्त दोन वर्ष
ब) कमीत कमी तीन महिने आणि जास्तीत जास्त एक वर्ष
क) कमीत कमी एक वर्ष आणि जास्तीत जास्त पाच वर्ष
ड) यापैकी नाही

२०) व्यापारी बँका त्यांच्या एकूण ठेवींच्या ----% पर्यंत ठेव प्रमाणपत्र काढू शकतात .?
अ) १० ब)५ ✓क)२५ ड) ५०

अध्यक्ष, परीक्षा विभाग
स.ज.म.शि.मंडळाचे,
वरिष्ठ महाविद्यालय,खापर
ता.अ.कुवा जि.नंदुरबार

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

संत जगनाडे महाराज कला व वाणिज्य महाविद्यालय
खापर,ता.अक्कलकुवा जि.नंदुरबार
अंतर्गत चाचणी परीक्षा २०२०-२१
प्रथम सत्र -चाचणी क्र-०१

8/20

विषय:- भारतीय अर्थव्यवस्था
गुण:- २०
नाव:- जैन· रितीका प्रकाशचंद
वर्ग- तृतीय वर्ष कला
रोल नंबर:-

सुचना:- १) खालील पैकी प्रत्येक प्रश्नाला एक गुण आहे.
२) सर्व प्रश्न सोडविने आवश्यक.
३) योग्य पर्याय समोर बरोबर ( ) खुण करावी.

प्रश्न.१ ला खालील प्रश्नांचे योग्य उत्तरा समोर बरोबर ( ) खुण करावी

१)भारतीय वित्तीय प्रणालीत पुढील दोन प्रकारच्या वित्तीय संस्था आहेत ?
अ)बँका व बँकेतर ✓ब) खाजगीव सरकार क)सहकारी व खाजगी ड) यापैकी नाही

२) बँकेतर वित्तीय संस्थाचे पुढील प्रमाणे वर्गीकरण केले जाते. ?
अ)ग्रामीण व शहरी ब)खाजगीव व सरकारी ✓क)संघटीत आणि ड) यापैकी नाही

३) असंघटीत वित्तीय पुढील घटकांच्या समावेश होतो ?
✓अ) सावकार व सराफी पेढ्या ब) बँका व सरकार क) सहकारी बँकाव व्यापारी ड) यापैकी नाही

४) भारतीय वित्तीय बाजाराचे पुढील दोन भागात वर्गीकरण केले जाते ?
अ) वस्तू बाजार व सेवा बाजार ब)आठवडे बाजार व जत्रा बाजार
✓क) नाणेबाजार आणि भांडवल बाजार ड) यापैकी नाही

५) नाणे बाजारात -----------कर्जाची देवाण घेवाण चालते .?
अ)दिर्घकालीन ✓ब) अल्पकालीन क)मुदती कर्ज ड) यापैकी नाही

६) भांडवल बाजारात ---------------कर्जाची देवाण घेवाण चालते.?
✓अ)दिर्घकालीन ब) अल्पकालीन क)मुदती कर्ज ड) यापैकी नाही

७) नाणेबाजारात कर्ज देणारा --------विनिमय पत्रांची पुर्नवटवणूक करुन रोखता प्राप्त करतो .?
अ)ऋणको ब)भांडवलदार क)गुंतवणुकदार ✓ड) धनको

८) संघटीत नाणेबाजारावर रिझर्व्ह बँकेचे पुर्नत नियंत्रण----------- .?
✓अ)असते ब)नसते क) अंशत: ड) यापैकी नाही

९) असंघटीत नाणे बाजारावर रिझर्व्ह बँकेचे पुर्नत: नियंत्रण---------.?
अ)असते ✓ब)नसते क) अंशत: ड) यापैकी नाही

१०) संघटित नाणेबाजारातील बँका व वित्तीय संस्थाच्या व्याजदरामध्ये---------- असतो .?
अ)तफावत ब) भिन्न -भिन्न ✓क) जवळ-जवळ एकसारखेपणा ड) यापैकी नाही

११) असंघटीत क्षेत्रात कार्य करणाऱ्या संस्था व व्यक्तींच्या व्याजदरात----------असते .?
अ)एकसारखेपणा ✓ब)खुपतफावत क) एकच ड) यापैकी नाही

१२) नाणेबाजारात कर्जाऊ रक्कांमवर व्याज आणि इतर साधनांच्या वटणावळीवर -----आकरुन व्यवहार पार पाडले जातात
✓अ)कसर व कमिशन ब)व्याज व दंड क) व्याज व शुल्क ड) यापैकी नाही

१३) चीट फंड हया-----------संस्था आहेत .?
✓अ) बचत ब) बँक क) भांडवली ड) यापैकी नाही

१४) चीट फंडावर रिझर्व्ह बँकेचे नियंत्रण-------------- .?
अ)असते ब)नसते ✓क) अंशत: ड) यापैकी नाही

१५) -----------बँक देशाच्या बँकिंग क्षेत्राची एक रक्षक असते .?
अ)आय.सी.आय.सी.आय ब)एच.डी.एफ.सी. ✓क) नाबार्ड ड) मध्यवर्ती बँक

१६)सरकारी कोषागार हुंड्याची खरेदी केली तर काय होते .?
अ)भाववाढ ✓ब) भावघट क) बेरोजगारी ड) यापैकी नाही

१७) भारतीय हुंडी बाजार---------आहे .?
अ)विकसित ✓ब)अविकसीत क) प्रगतीशील ड) यापैकी नाही

१८) ठेव प्रमाणपत्र कोण काढू शकतो .?
✓अ) प्रादेशिक ग्रामीण बँका वअनुसुचित व्यापारी बँका ब)गृहनिर्माण बँका व गुंतवणूक बँका
क) व्यापारी व सहकारी बँका ड) यापैकी नाही

१९) ठेव प्रमाणपत्रांचा कालावधी किती असतो.?
✓अ) कमीत कमी सहा महिने आणि जास्तीत जास्त दोन वर्ष
ब) कमीत कमी तीन महिने आणि जास्तीत जास्त एक वर्ष
क) कमीत कमी एक वर्ष आणि जास्तीत जास्त पाच वर्ष
ड) यापैकी नाही

२०) व्यापारी बँका त्यांच्या एकुण ठेवींच्या ----% पर्यंत ठेव प्रमाणपत्र काढू शकतात .?
अ) १० ब)५ ✓क)२५ ड) ५०

अध्यक्ष, परीक्षा विभाग
सं.ज.म.शि.मंडळाचे,
वरिष्ठ महाविद्यालय, खापर
ता.अ.कुवा जि.नंदुरबार

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar, Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

06/10

25-3-23

Arts, Comm. & Science, KHAPAR 1986

नाव -: तडवी योगेश दिपक

वर्ग -: T.Y.B.A.

रोल नं. -: 28

विषय -: अर्थशास्त्र

अध्यक्ष परीक्षा विभाग
सं.ज.म.शि.मंडळाचे,
वरिष्ठ महाविद्यालय,खापर
ता.अ.कुवा जि.नंदुरबार

प्र. 1 ला

2) → कर म्हणजे शासनाला घरेवा पुरवल्याबद्दल देण्याचा एक मोबदला होय. करच्या मोबदल्यात शासनाकडून त्या प्रमाणात सेवा किंवा वस्तू मिळसेतीलच अशी अशा किंवा रुचा न ठेवता शासनाला कायदेशिर दृष्ट्या दिली जाणारी रक्कम म्हणजेच कर होय.

कर हे शासनाला महत्वाचे उत्पन्नाचे साधन आहे कर दोन प्रकारचे असतात. अप्रत्यक्ष कर व प्रत्यक्ष कर करांचे वेगवेगळ्या प्रकार आहेत. वैयक्तिक प्राप्तीकर (आयकर) महामंडळकर भांडवली कर वस्तुवरील कर उत्पादनावरील कर आयातीवरील कर व निर्यातीवरील कर विक्रय असे वेगवेगळे करांचे प्रकार आहेत करवसूलीसाठी शासनाकडे यंत्रणा असते करविषयक जनजागृतीसाठी शासनाकडे विविध योजना असतात. 1 जुलै 2017 पासून एक देश एक कर प्रणाली सुरू करण्यात आली कोणत्याही नविन कर प्रत्येकी कर काही ऐच्छिक लोकांसा ऐच्छिक

PAGE NO.:
DATE: / /

हळूहळू त्याची व्याप्ती वाढवून सर्व लोकांचे त्या प्रकारे सर्व उत्पन्न करणारा करण्यात यावा.

PAGE NO.:
DATE: / /

प्र. २ रा

1) मध्यवर्ती व राज्य सरकारांनी अर्थसंकल्पानुसार केलेला व्यय. आपले प्रशासन चालविण्यासाठी सरकारला मोठे खर्च सतत करावे लागतात. कायदा पाळणे, सुव्यवस्था राखणे, न्यायव्यवस्था सुस्थितीत ठेवणे, विकासाचे विविध कार्यक्रम अमलात आणणे, दारिद्र्य दूर करणे, रोजगारात वाढ करणे, असेही प्रकल्प सरकारला पार पाडावे लागतात. आर्थिक व सामाजिक विषमता दूर करणे, रोजगारात वाढ परकीय आक्रमणांपासून संरक्षण करणे, ही कामे सरकार पार पाडीत असते. सार्वजनिक खर्चाबाबत बदलते मतप्रवाह असतात. अठराव्या - एकोणिसाव्या शतकात इंग्लंड तसेच पश्चिम युरोपमध्ये सरकारचे सर्वसाधारणपणे शक्यतो अर्थव्यवस्थेत हस्तक्षेप न करण्याचे धोरण होते.

प्रत्येक जण स्वतःचे हित जपणे जाणतो व त्यामुळे व्यक्तीहितातून एकूण समाजाचे हित जाईल या तत्वावर तेव्हा अर्थसंस्थेचा गाढा विश्वास होता. पण विसाव्या शतकात हे चित्र बदलले. आर्थिक विकास, सामाजिक न्याय अशा जबाबदाऱ्या पार पाडण्यासाठी सरकारी खर्च अटळ मानला जाऊ लागला आहे.

गेल्या काही वर्षांत

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

विद्यार्थीनीचे नाव : वसावे भारती हान्या

07/10

वर्ग : S.Y.BA

विषय : अर्थशास्त्र भारतीय अर्थव्यवस्था

अध्यक्ष, परीक्षा विभाग
सं.ज.म.शि.मंडळाचे,
वरिष्ठ महाविद्यालय, खापर
ता.अ.कुवा जि.नंदुरबार

रोल 09

दिनांक 26/5/2022

प्र 1 ला खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा

(1) भारतातील कृषी वित्त पुरवठ्याची आवश्यक आणि प्रकार सांगा।

→ कृषी उत्पादन आणि उत्पादकतेत वाढ करण्यासाठी आणि इतर अनुत्पादक कार्यासाठी शेतकऱ्या कृषी वित्तपुरवठ्याची गरज भासते त्यातुनच कृषी वित्तपुरवठा महत्व स्पष्ट होते शेतकऱ्याला वित्त पुरवठ्याची गरज पुढील निर्माण होते

(1) कृषी आदाने खरेदी करण्यासाठी – मुळात भारतात सीमांत व लहान शेतकऱ्यांनी संख्या वाढ आहे शेतजमिनिची उत्पादकता कमी असल्याने त्यांचे उत्पन्न कमी आहे त्यांची बचत प्रवृत्ती कमी असल्याने त्यांची कृषी उत्पादन आणि त्यांच्याकडे भांडवलाचा अभाव आहे.

(2) जोड पुरक व्यवसायासाठी – कृषी हा व्यवसाय पावसावर अवलंबून आहे पर्जन्यवृष्टी वेळेवर न झाली हवामानाची अनुकूलता नसली तर कृषी उत्पादन आणि शेतकऱ्यांच्या उत्पन्नावर विपरित परिणाम होते. शेतकरी आपल्या उत्पन्नात वाढ व स्थैर्य निर्माण करण्यासाठी शेती या प्रमुख व्यवसायाबरोबर दुग्ध व्यवसाय, कुक्कुट, पशु, मत्स्य, शेळ्या, मेंढ्या,

३) दैनंदिन खर्च भागविण्यासाठी :- शेतकऱ्यांच्या उत्पन्नाचा मार्ग कृषी उत्पादन असतो. कृषी उत्पादनाची बाजारात विक्री केल्यानंतर त्यांना उत्पन्नाची प्राप्ती होते. पीक तयार होवून विक्री करण्यापर्यंत ५ ते ६ महिन्याचा कालावधी लागतो. या कालावधीत त्यांच्याकडे दैनंदीन घरखर्च भागविण्यासाठी उत्पन्नाचा दुसरा मार्ग नसल्याने त्याला कर्जाची गरज भासते हे व्यय पालनपोषण करण्यासाठी घेतले जाते.

४) जुनी कर्जे परतफेड करण्यासाठी :- हवामानाच्या अनुकूलतेमुळे कृषी उत्पादनात वाढ झाली तर उत्पादक आणि अनुत्पादक या दोन्ही कर्जाची सहज परतफेड करता येते पण जर हवामानाच्या प्रतिकूलतेमुळे कृषी उत्पादनात घट झाली तर कर्ज परतफेड करणे कठीण होऊन जाते पण अशा स्थितीत जुन्या कर्जाची परतफेड करणे सावकाराची रक्कम देणे इत्यादी करण्यासाठीही कर्जाची गरज भासते ते हे कर्ज अनुत्पादक असते.

५) रूढी परंपरेतून होणारा खर्च परिणाम भागविण्यासाठी :- सामाजिक, धार्मिक, सांस्कृतिक रूढी आणि परंपरेतून शेतकऱ्याला काही खर्च करावे लागतात जसे सण उत्सव बाळाचे बारसे वाढदिवस धार्मिक पूजाअर्चा लग्न समारंभ मृत्यूनंतरचे क्रियाधर्म इत्यादीवर खर्च करावा लागतो. हा खर्च भागविण्यासाठीही कर्जाची गरज भासते ते कर्जही उत्पादक असते.

प्र ~~१~~ आ) खालील पैकी कोणत्याही दोहोवर टिपा लिहा

२) नियंत्रित बाजार

→ (1) भारतात नियंत्रित बाजार स्थापन करण्याची कल्पना स्वातंत्र्यपूर्व काळात 1897 मध्ये मध्ये प्रथमतः मांडण्यात आली होती त्यानुसार बेरार कॉटन ॲंड ग्रेन्स मार्केट ॲक्ट करण्यात आला पण त्यानंतर या बाजाराच्या स्थापनेसाठी फारसे प्रयत्न करण्यात येते आले नाहीत पण स्वातंत्र्योत्तर काळात बहुतेक राज्यांनी नियंत्रित बाजाराची स्थापना करण्यासाठी प्रयत्न केलेत.

नियंत्रित बाजाराचे उद्देश -

(1) शेतकऱ्याच्या मालाला योग्य किंमत मिळवून येते. देणे, देणे

(2) बाजारातील मध्यस्थांची संख्या कमी करणे व त्यांच्या व्यवहारावर नियंत्रण ठेवणे.

(3) उत्पादन आणि उपभोक्ता यांच्यातील किंमत प्रसार (Price spread) कमी करणे.

(4) बाजारात शेतकऱ्याचे होणारे शोषण थांबविणे

नियंत्रित बाजाराची रचना व कार्ये

नियंत्रण बाजारपेठची स्थापना कायद्यानुसार स्थापन्या येते बाजारातील व्यवहार चालवि ण्यासाठी राज्य सरकारकडून बाजार समिती स्थापना केली जाते या बाजार समितील राज्य सरकार स्थानिक स्वराज्य संस्था व्यापारी दलाल अडते आणि शेतकऱ्यांची प्रतिनीधी असतात या बाजारात सर्व घटना प्रतिनिधी असल्याने ती एक सर्वसमावेश असते सर्व प्रति निधींची नियुक्ती सरकारमार्फत विशिष्ट काळासाठी केली जाते

या बाजार समितीने दलालांना परवाने देणे त्यांच्या व्यवहाराचे नियमन करणे.

Page No.
Date :

३) शेतकऱ्यांची कर्जमाफी योजना

शेतकऱ्यांचा वाढता कर्जबाजारीपणा आणि त्यातुन होणाऱ्या शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या व इतर सामाजिक, राजकीय समस्या सोडविण्या साठी केंद्र सरकारने २००८-०९ च्या अंदाजपत्रात शेतकऱ्यासाठी कर्जमाफी योजना जाहिर समस्या सोडविण्यासाठी केंद्र सरकारचे २००९ रोखण्यासाठी चालल्या केली. आत्महत्येचे वाढत्या दौरा केला.

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

अध्यक्ष परीक्षा विभाग
स.म.शि. मंडळाचे,
वरिष्ठ महाविद्यालय खापर
ता.अ.कुवा जि.नंदुरबार

Page No.
Date :

Name :- pratiksha prakash Naik
class :- F.Y.B.A.
sub :- Economics
Roll No :- 75
Date :- 9-4-2022

(प्र. 1 ला)

1) ⟹ मागणीची संकल्पना :- वस्तूंमध्ये उपयोगिता असल्यामुळे आपण मागणी करतो. "एखाद्या विशिष्ट वेळेला व विशिष्ट किंमतीला ग्राहक वस्तूची जी नगसंख्या खरेदी करण्यात तयार असतो त्याला मागणी म्हणतात." उदा - साखरेची किंमत दर किलो ३० रु असताना एका कुटुंबाची एका आठवड्याची साखरेची मागणी १० किलो आहे. मागणीला विशिष्ट वेळेचा व किंमतीचा संदर्भ देणे आवश्यक असते कारण निरनिराळ्या वेळेला व निरनिराळ्या किंमतीला मागणीची नगसंख्या वेगवेगळी असते. या चर्चेवरुन मागणीचे खालील निष्कर्ष स्पष्ट होतात.

1) उपयोगिता हा मागणीचा आधार असतो.

2) मागणी ही एक सापेक्ष संकल्पना आहे.

3) मागणीला विशिष्ट वेळेचा व किंमतीचा संदर्भ आवश्यक असतो.

2) ⟹ वैयक्तिक मागणी व बाजार मागणी :-
वैयक्तिक मागणी ही एका व्यक्तीने केलेली मागणी होय. "एखादी व्यक्ती विशिष्ट वेळेला एखाद्या वस्तूच्या निरनिराळ्या किंमतींना वस्तूच्या ज्या नगसंख्येची खरेदी करण्यास तयार असते त्याला वैयक्तिक मागणी म्हणतात.

Page No.
Date :

सर्व उपभोक्त्यांकडून वस्तूंची जी एकूण नग संख्या खरेदी केली जाते, तिला बाजार मागणी असे म्हणतात. बाजारात वस्तूचे अनेक उपभोक्ते असल्यामुळे वैयक्तिक मागणीची बेरीज केली असता बाजार मागणी कळते. खालील काल्पनिक उदाहरणाच्या सहाय्याने मागणी व बाजार मागणी स्पष्ट केली आहे.

3) मागणी निर्धारित करणारे घटक :-

मागणीवर खालील घटकांचा परिणाम होतो.

1) किंमत

मागणीवर परिणाम करणारा एक अत्यंत महत्वाचा घटक म्हणजे किंमत होय. जेव्हा किंमत वाढते तेव्हा मागणी घटते आणि किंमत कमी होते. तेव्हा मागणीत वाढ होते.

2) उत्पन्न

मागणीवर परिणाम करणारा आणखी एक महत्वाचा घटक म्हणजे उत्पन्न होय. समाजातील व्यक्तींच्या उत्पन्नावर मागणी अवलंबून असते. सर्वसामान्यपणे व्यक्तींच्या वाढत्या उत्पन्नाबरोबर मागणी वाढते.

3) लोकसंख्या

लोकांकडून वस्तू व सेवांची मागणी केली जाते. सर्वसाधारणपणे जास्त लोकसंख्या म्हणजे जास्त मागणी होय.

4) आवडीनिवडी, सवयी व फॅशन्स

उपभोक्त्यांच्या आवडी, निवडी, छंद, सवयी, फॅशन्स इ. वैयक्तिक घटकांचाही बाजार मागणीवर परिणाम होत असतो.

5) पर्यायी व पूरक वस्तूंच्या किंमती

पर्यायी व पूरक वस्तूंच्या किंमतीतील बदलांचा परिणाम मागणीवर होतो उदा.

परिणाम मोठ्या प्रमाणात करण्याचा मागणीवर होतो.

6) उत्पन्नाचे वाटप

उत्पन्न व संपत्तीच्या वाटपात असमानता असल्यास मागणी सर्वसाधारणपणे कमी असते. म्हणजे संपत्तीच्या वाटपावर मागणीवर होतो. अवलंबून असते.

7) भविष्यकालीन किंमतीचा अंदाज

ग्राहकांच्या किंमतीबाबतच्या भविष्यकालीन अंदाजावर मागणी अवलंबून असते उदा. एखाद्या वस्तूची किंमत भविष्यात कमी होईल असा उपभोक्त्यांचा अंदाज असेल, तर ते वर्तमानकालीन मागणी कमी करतात.

8) जाहिरात

ज्या वस्तूची रेडिओ, दूरदर्शन वर्तमानपत्रात प्रभावी केली जाते. अशा वस्तूची मागणीत वाढ होते. सध्या जाहिरात हा मागणीवर करणारा एक महत्वाचा घटक होय.

9) करविषयक धोरण

शासनाच्या करविषयक धोरणाचा परिणाम उदा. आयकरात बदल आल्यास ग्राहकांचे व्ययशक्य उत्पन्न आणि त्यामुळे मागणी बदलते

10) इतर घटक

प्रत्यक्ष गरजा पूर्ण करण्यासाठी ज्या नैसर्गिक परिस्थिती परंपरा राजकीय व सामाजिक परिस्थितीतील बदलाचा परिणाम मागणीवर होतो.

4) मागणीचे प्रकार :

1) प्रत्यक्ष मागणी

प्रत्यक्ष गरजा पूर्ण करण्यासाठी ज्या वस्तूंची मागणी केली जाते त्याला प्रत्यक्ष मागणी म्हणतात उदा अन्नपदार्थ कपडे

Page No.
Date :

उपभोग्य वस्तूची प्रत्यक्ष मागणी असते.

२) अप्रत्यक्ष मागणी

अप्रत्यक्ष मागणीला परोक्ष मागणी असेही म्हणतात. अशा वस्तूंच्या मागणीला अप्रत्यक्ष मागणी म्हणतात. उदा. घटकांची मागणी अप्रत्यक्ष मागणी असते.

३) संयुक्त मागणी

एखादी गरज भागविण्यासाठी जेव्हा दोन किंवा त्यापेक्षा जास्त वस्तूंची मागणी एकाचवेळी केली जाते, तेव्हा त्याला संयुक्त मागणी म्हणतात. उदा. चहाची गरज पूर्ण करण्यासाठी साखर, चहा-पावडर, दूध, पाणी इ. ची मागणी एकाच वेळी करावी लागते. प्रत्येक वस्तूंची मागणी ही संयुक्त मागणी असते.

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

Page No.
Date :

07/10

वि. नाव - विठ्ठल नोजा वसावे
रोल नं - 24
वर्ग - T.Y.B.A
दिनांक - 09/04/2022
विषय - अर्थशास्त्र

अध्यक्ष, परीक्षा विभाग
स.ज.म. ... मंडळाचे,
वरिष्ठ महाविद्यालय, खापर
ता.अ.कुवा जि.नंदुरबार

प्र १ ला

प्र १ ला आर्थिक नियोजन मंडळाचे कार्य - आर्थिक नियोजनाचा मार्ग स्वीकारत सर्वप्रथम रशियात १९२८ मध्ये नियोजनास व नियोजन आयोग याची सुरुवात झाली.
रशियातील आर्थिक नियोजनाचे महत्त्व जाणून पंडित जवाहरलाल नेहरूंच्या अध्यक्षतेखाली सन १९३८ साली काँग्रेसच्या हरिपूर अधिवेशनात नियोजन समितीची स्थापन करण्यात आली.
या समितीची सुचना सुभाष चंद्र बोस यांनी केली होती.
स्वातंत्र्यानंतर पंडित नेहरूंच्या अध्यक्षतेखाली १५ मार्च १९५० रोजी नियोजन आयोगाची स्थापना करण्यात आली. तर २८ मार्च १९५० ला आयोगाची पहिली बैठक पार पाडली.

- आर्थिक नियोजनाची आवश्यकता - पैसा व संपत्तीचे असमान वाटप, उत्पन्नातील व संपत्तीतील विषमता, व्यापार चक्रीय चढउतार, आर्थिक अस्थिरता यांसारखे अनेक दोष अनियोजित अर्थव्यवस्थेत आढळतात. हे दोष दूर करण्यासाठी आर्थिक नियोजनाची गरज भासते.

* आर्थिक नियोजनाची उद्दिष्टे - १) समाजातील सर्व व्यक्तींना विकासाची समान संधी मिळवून देणे.
२) वैयक्तिक आणि सामाजिक विकास घडवून

३) शक्य तितक्या अत्यावश्यकच शक्य तितक्या जवळ आर्थिक नियोजनात अभिप्रेत आहे.

पंचवार्षिक योजनांवर प्रभाव :- १९३० ते १९५१

च्या काळात विविध तज्ज्ञांनी सुचवलेल्या काही योजनांचा पंचवार्षिक योजनांवर प्रभाव पडला आहे.

* नियोजन मंडळ / योजना आयोग (Planning Commi-ssion)

१५ मार्च १९५० भारत सरकारच्या प्रस्तावाद्वारे (मंत्रीमंडळाच्या ठरावाद्वारे) स्थापना करण्यात आली. सध्या याचे सदस्य ८ आहे. सदस्य व उपाध्यक्षांचा कार्यकाल निश्चित नाही.

स्वरूप - या समितीचे स्वरूप सल्लागारी असून त्याला वैधानिक स्थान नाही.

रचना :-

एक अध्यक्ष, एक उपाध्यक्ष व पूर्णवेळ सदस्य असतात काही मंत्री सदस्य म्हणून समाविष्ट असतात तसेच काही वरिष्ठ अधिकारी असतात.

अध्यक्ष :- पंतप्रधान हे पदसिद्ध अध्यक्ष असतात. उपाध्यक्ष व इतर सदस्य यांच्यासाठी निश्चित कार्यकाल व निश्चित व निश्चित योग्यता ठरवलेली नाही. इतर सदस्यामध्ये अर्थशास्त्रज्ञ, विचारवंत, नियोजनमंत्री व सचिवाचा समावेश असतो. सरकारच्या इच्छेप्रमाणे निवड व संख्या यामध्ये परिवर्तन केले जाते.

कार्य :-

१) देशातील संसाधने, भांडवल व भौतिक साधनसामग्रीचा विचार करून पंचवार्षिक योजनेचा आराखडा तयार करणे.

२) योजनेच्या उद्दिष्टांचा अग्रक्रम ठरविणे.

३) वेळोवेळी केंद्र सरकार तसेच राज्य सरकारांना आर्थिक समस्यांच्या गरजेनुरूप सल्ला देणे.

४) देशातील भौतिक भांडवली व मानवी संसाधनांची मोजमाप करणे व त्यांचा परिणामकारक व संतुलित वापर करून घेण्यासाठी योजनेची निर्मिती करणे.

५) आर्थिक विकासातील अडथळे दूर करून योजनेत वेळोवेळी आवश्यक बदल करणे.

* राष्ट्रीय विकास परिषद :-
(National Development Council - NDC)

योजना आयोग हा केंद्र सरकारच्या नियंत्रणाखाली कार्य करीत असल्याने त्याच्या हाती मोठ्या प्रमाणावर आर्थिक सत्ता एकवटली आहे.

तथापि पंचवार्षिक योजनांच्या कारवाईत बऱ्याच राज्यांचाही सहभाग असल्यामुळे नियोजनाच्या प्रक्रियेत बऱ्याच राज्यांना सहभागी करून घेण्याच्या उद्देशाने इ.स. ६ ऑगस्ट १९५२ मध्ये राष्ट्रीय विकास परिषदेची (NDC) ची स्थापना करण्यात आली.

भारतीय नियोजनाचे सर्वोच्च व्यासपीठ म्हणून राष्ट्रीय विकास परिषद ओळखली जाते. हीचे स्वरूप अवैधानिक आहे. अध्यक्ष - पंतप्रधान (योजना आयोगाचे अध्यक्ष) हे NDC चे पदसिद्ध अध्यक्ष असतात. पंचवार्षिक योजनेच्या कार्यवाहीचा वेळोवेळी आढावा घेतो.

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

sem ÷ VI

नाव ÷ वसावे जयेश खोमा

08/10

महाविद्यालयाचे नाव ÷ संत जगनाडे महाराज कला व वाणिज्य महाविदयालय खापर.

विषय ÷ अर्थशास्त्र (जनरल)

वर्ग. T.Y.B.A.

रोल नं. 49

दि. 9/04/2022

प्र. 1. ला

1) आर्थिक नियोजन कसे करावे ÷ तुम्हाला आर्थिक नियोजन कसं करायचे आहे. मग हा लेख वाचायलाच हव्यात नियोजन हे कोणतेही काय यशस्वी होण्यासाठी महत्वाचे असते. आर्थिक बाबीमध्येही नियोजन तितकच महत्वाचे ठरते. आर्थिक स्वातंत्र्य मिळवण्यासाठी आणि संपत्ती निर्मितीसाठी आर्थिक नियोजन करणे अत्यावश्यक आहे. हे नियोजन करण्यासाठी वेगवेगळ्या मानसिक आणि वर्तनात्मक बाबींचा सावध विचार आवश्यक असतो. प्रत्येक व्यक्तीचे आर्थिक नियोजन वेगवेगळे असते. तरुण वयात किंवा अगदी करीयरच्या सुरुवातीच्या काळातच काळजीपूर्वक आर्थिक नियोजन करण्याची गरज आहे. तरुण विवाहित जोडप्यांनीदेखील यासंदर्भात त्यांच्या आर्थिक योजना आखणे महत्वाचे ठरते. जीवनाच्या नवीन प्रवास करत असताना त्यांच्या भविष्यासाठी आणि

अत्यंत महत्वाचे असते.

एक प्रभावी आर्थिक नियोजनासाठी काही बाबी लक्षात घेतल्या पाहिजेत. त्या पुढील प्रमाणे.

(1) भविष्यातील आपल्या इच्छा आकांक्षा काय आहेत? प्रत्येकाने त्यांचे अल्पकालीन आणि दीर्घकालीन भविष्य काय आणि त्या पातळीवर पोहोचण्यासाठी त्यांनी काय केले पाहिजे याची कल्पना करण्याचा प्रयत्न केला पाहिजे.

आपल्या अल्पकालीन आणि दीर्घकालीन आर्थिक गरजांवर लक्ष केंद्रित केले पाहिजे.

त्यांनी स्वतःला काही विशिष्ट बाबींवर प्रश्न विचारले पाहिजेत; आम्ही आपल्या सध्याच्या आर्थिक स्थितीवर खुश आहोत का? त्या पातळीवर पोहचण्यासाठी आपण काय केले पाहिजे? याचा विचार करायला हवा.

(2) रोख पैशाची आवक आणि जावक यांचे निरीक्षण करा; योग्य आर्थिक नियोजनापासून सुरुवात करण्यासाठी प्रत्येक कुटुंबाने त्यांच्या दर महिन्याच्या उत्पन्नाचे आणि खर्चाचे अचूक आकलन करणे गरजेचे आहे. यामुळे सध्या आर्थिक परिस्थितीचे संदर्भात अंदाज बांधण्यास मदत होईल व तयार पुढील नियोजन करता येईल.

(3) विमा :

प्रत्येकाने योग्य वेळेत विमा (आयुर्विमा आणि आरोग्यविमा) घेणे आवश्यक आहे. त्यासाठी काही प्रमाणात पैशाची बचत करणे प्रत्येकासाठी महत्वाचे आहे. आपल्या वाढत्या गरजा भागविण्यासाठी विविध प्रकारच्या विमा योजना बाजारात उपलब्ध आहेत. प्रत्येकाने काळजीपूर्वक आपल्यासाठी योग्य असलेली विमा पॉलिसी निवडली पाहिजे.

त्यासाठी ते आर्थिक सल्लागाराच्या सल्ल्या

(4) कर नियोजन : भारतातील प्रत्येक नोकरदार, व्यावसायिकाने उत्पन्नाचे रक्षण करण्यासाठी प्रभावी कर नीज नियोजन केले पाहिजे. ते गृह कर्ज घेऊ शकतात. विमा पॉलिसी किंवा बँकमध्ये गुंतवणूक करू शकतात किंवा मालमत्ता भाड्याने देऊ शकतात. हे निर्णय चर्चा करून, मार्गदर्शन घेऊन घेतला पाहिजे.

(5) गुंतवणुकीचे नियोजन : विमा, बचत आणि उत्पन्नाची काळजी घेण्याव्यतिरिक्त प्रत्येकाने गुंतवणुकीवरही विचार केला पाहिजे. यात म्युच्युअल फंड, बँकेतील किंवा पोस्टातील मुदतठेवी, सोने, रिअल इस्टेट, करबचतीसाठीच्या विविध योजना इत्यादींचा उल्लेख करता येईल. यामध्ये गुंतवणूक करताना सल्लागारासोबत काळजीपूर्वक योजना आखली पाहिजे.

(6) आर्थिक सल्लागाराची नेमणूक : बऱ्याच वेळा सर्वसामान्य नागरिक गोंधळात पडतात आणि विविध आर्थिक निर्णयाबद्दल घाबरतात.

आपण गुंतवणूक करावी ? नेमकी कोणती विमा पॉलिसी घ्यावी? असे अनेक प्रश्न सर्वसामान्यांच्या मनात असतात. यासाठीच आर्थिक सल्लागार नेमणे खूप महत्वाचे ठरते. आर्थिक सल्लागारकडून अशा प्रश्नांची उत्तरे मिळतात आणि पुढील मार्ग सुकर होतो.

(7) सातत्याने पुनरावलोकन :

आर्थिक परिस्थितीचा आढावा न घेणे ही चूक अनेकदा होते. यामुळे बऱ्याच काळासाठी आर्थिक समस्या निर्माण झाल्याचे सिद्ध झाले आहे. म्हणूनच

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa

S.J.M.S.S
Arts & Commerce
Jr. & Sr.College,
Tal.Akkalkuwa Dist.

23/11/2020

नाव : प्रतिक्षा सुभाष वळवी
विषय : इतिहास
रोल नं 35
शाळेचे नाव कॉलेज व
वरिष्ठ महाविद्यालय खापर
वर्ग F.Y.B.A.

प्र | आ

① असहकार चळवळीची कारणे लिहा.

→ 1) कांही कॉंग्रेस नेत्यांचा विरोध या आंदोलनाला सुरुवातीपासून काही कॉंग्रेसच्या नेत्यांच्या विरोध होता जुदा जे उदारमतवादी नेते होते त्यांनी या आंदोलनाला विरोध केल्याने हे आंदोलन अयशस्वी झाले

② खिलाफत चळवळीशी सांगड अयोग्य कॉंग्रेसेने खिलाफत चळवळीची हात मिळवणी करायला नको होती कारण गांधीजीच्या अहिंसा मेक आंदोलनाचे स्वरूपच मुसलमानांना कळले नाही.

③ ब्रिटिशांची दडपशाही : इंग्लंडचा युवराज प्रिन्स ऑफ वेल्स हा जेव्हा हिंदुस्थानात आला तेव्हा कॉंग्रेसने त्याच्या या कार्यक्रमावर बहिष्कार टाकला.

④ निवडणुकीवर कॉंग्रेसचा बहिष्कार इ.स 1920-21 मध्ये हिंदुस्थानात निवडणुका झाल्या कांग्रेसने या निवडणुकीवर बहिष्कार टाकला परंतु घेतला यामुळे ते सहजपणे निवडून आहे.

2) चले जाव चळवळीची माहिती लिहा.
दुसऱ्या महायुद्धाच्या काळात ब्रिटिश सत्ते

विरुध भारतीयांचा मनात मोठ्या प्रमाणावर असंतोष निर्माण झाला होता याच काळात जपानने आणि आझाद हिंद सेनेने भारतावर आक्रमण करण्यास सुरुवात केले होती भारतावर इंग्रजांचे वर्चस्व असल्या हे संकट असे भारतीयांचे मत बनले युद्धकाळात महागाई वाढल्याने सर्व सामान्य जनता त्रस्त झाली होती.

भारताला स्वातंत्र्य मिळवण्यासाठी व ऑगस्ट १९४२ रोजी मुंबई येथे अखिल भारतीय काँग्रेस समितीची बैठक भरली होती या बैठकीत चले जाव चा ठराव पास करण्यात आला महात्मा गांधीजींनी पास करण्यात या बैठकीत असे जाहिर केले होते. की चलेजाव चळवळीला मार्गदर्शन करण्यासाठी काँग्रेस समित्या आणि मार्गदर्शन नेते राहणार नाही.

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

S.J.M.S.S.
Arts & Commerce & Science
Jr. & Sr.College, Khapar
Tal.Akkalkuwa Dist.Nandurbar

नाव - वळवी निलिमा प्रभु

वर्ग - टि.वाय. बि.ए

विषय - इतिहास जनरल

रोल नं - 02 [दि-23-1-2020]

प्र 1 ला

1) पहिल्या बाल्कन युद्धाची कारणे लिहा.

(I) तुर्कांची जुलमी राजवट :

तुर्कस्थांनी आपल्या साम्राज्यातील ख्रिश्चन आणि मुस्लीम जनतेचे तुर्कीकरण करण्यात सुरुवात केली. तुर्कीसत्ता-विशानी येथिल जनतेवर अत्याचार सुरु केला होता. यामुळे जनतेचा मनात तुर्कीसत्ता विशाचा मानात असंतोश निर्माण झाला होता.

(II) तुर्कस्थानची दुर्बलता

त्रिपली युद्धात इटलीने तुर्कस्थानचा म. पराभव केला होता. तुर्कस्थानाची दुर्बलता बाल्कन राष्ट्राच्या लक्षात आली, तुर्कांना युरोप मधुन हाकलून लावण्यासाठी आलेल्या संधीच्या बाल्कन युद्धानी फायदा घेण्याचे ठरविले.

(III) बाल्कन संघ -

युरोपीयन राष्ट्राची मदत नघेता आपण आपल्या सद्धोडावर स्वातंत्र्य मिळवावे असे ~~अथवा~~ बाल्कन राष्ट्राना वाटत होते. यातुन परामपरागत ~~चालु~~ ~~अस~~असलेल

वरही एकत्र आले आणि एक बाल्कन संघ स्थापन केला.

(iv) तात्कालीन कारणे :
इटलीने तुर्कस्थानच्या पराभव केला याचा फायदा बाल्कन संघाने घेतला आणि 18 ऑक्टोबर 1912 रोजी बाल्कन संघाने तुर्कस्थान विरुद्ध युद्ध पुकारले याला पहिले बाल्कन युद्ध असे म्हणतात.

(v) बाल्कन राष्ट्रांचे ऐक्य
त्रीपोलीचे युद्ध सुरु असताना बाल्कन राष्ट्रामध्ये एकता निर्माण झाली होती. त्यातुन तुर्कस्थान विरुद्ध एकदम उठाव करण्याचे ठरविले वास्तविक बल्गेरिया सर्बिया आणि ग्रीस या राष्ट्रामध्ये काही मुद्द्यावरुन मतभेद होते असे असुन ही ऐक्याची पार्श्वभुमी तयार झाली.

PAGE NO.:
DATE: / /

~~कुक~~

② पहिल्या महायुद्धाची कारणे लिहा.

१९१४ ते १८ या काळात पहिले जागतिक महायुद्ध झाले या महायुद्धाला ~~पुढील~~ कारणे

① अत्यातीक राष्ट्रवाद -

१९ व्या शतकात युरोपमध्ये अनेक राष्ट्रवादी चळवळी झाल्या या चळवळीतुन जर्मनी इटली यासारखी नवीन राष्ट्राचे उदयास आली. या राष्ट्रामध्ये अत्यातिक राष्ट्रवादाची भावना मोठ्या प्रमाणावर वाढली होती युरोपमध्ये जवळजवळ सर्वच देशात विरोधी सेली व द्वेष आणी स्वार्थाची भावना निर्माण झाली होती.

② आर्थिक साम्राज्यवाद / वसाहतवाद :-

औद्योगिक क्रांतीमुळे आर्थिक साम्राज्यवाद किंवा वसाहतवाद निर्माण झाला. युरोपमध्ये औद्योगिक्रांती झाल्यामुळे उद्योगधंद्यामुळे लागणारा कच्चमाल सस्तदरान मिळावा आणी तयार झालेल्या पक्कामाल विक्रिसाठी हक्काचा ~~बाज~~ बाजार पेठाची आवश्यकता होती त्यासाठी युरोपीयन राष्ट्रांनी आफ्रिका व आशिया खंडातील अनेक प्रदेशात वसाहती स्थापन केल्या वसाहत स्थापनेसाठी युरोपीयन राष्ट्रामध्ये स्पर्धा सुरु झाली.

③ वर्तमान पत्राचा प्रचार :-

पहिल्या महायुद्दा पुर्व काळात युरोपची विभागणी दोन गटात झाली. त्यावेळी वर्तमान पत्राची भडक व अतिरंजीत बातम्या छापुन जनतेला फडक~~ला~~ विण्याचे कार्य केले

सोपविण्यासाठी युध्द जन्य वातावरण निर्माण केले.

④ आंतरराष्ट्रीय संघटनेचा अभाव :
युरोपमधील मोठ्या राष्ट्रांनी आक्रमकधोरण स्विकारले यामुळे आंतरराष्ट्रीय राजकारणात मि निर्माण झाला आंतरराष्ट्रीय सहकार्य हा तणाव दुर करु शकत होती परंतु पहिल्या महायुध्दापुर्वी युध्दनीती आंतरराष्ट्रीय स्वरुप ची संघटना अस्तित्वात नव्हती परिणामी आंतरराष्ट्रीय क्षेत्रात निर्माण झाली स्पर्धा पराकोटीला पोहचली होती.

⑤ जर्मन सम्राट कैसर विल्यम दुसरा :
जर्मन सम्राट कैसर विल्यम दुसरा हा रागीट व अहंकारी स्वभावाचा होता जर्मनी त्याची जगातील बलाढ्य व शक्तीशाली राष्ट्र बनव्याची अशी त्याची महत्वकांक्षा होती. जगातील प्रत्येक गोष्ट आपल्याच समंतीने घडली पाहिजे असा त्यांचा हट्ट होता त्यामुळे त्याने जर्मनीचा काहीही संबंध नसलेल्या प्रश्नात स्वतःला गुंतवुन अनेक राष्ट्रांशी शत्रुत्व ओढून घेतले परिणामी युध्दाकुल वातावरण निर्माण झाले.

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

Jr. & Sr. College, Khapar
Tal.Akkalkuwa Dist.Nandurbar

Name :- Bhoi Kamal Yashawant
Class :- S.Y.B.A 28
Roll No :- 28
Sub :- History Skill

9/10

Q.1) पुराभिलेखागारांचे ऐतिहासिक महत्व लिहा ?

⇒ पुराभिलेखागारांचे ऐतिहासिक महत्व पुढील प्रमाणे :

1) राष्ट्रीय वारशाचे जतन :- अभिलेखागारांमधील विविध प्रकारचे अभिलेख हे एकमेवाद्वितीय असतात. ते देशाच्या इतिहासाचा लिखित पुरावा असतात. ते सुरक्षित व संरक्षित राखण्याचे जबाबदारीचे आणि मोलाचे काम अभिलेखागार करीत असतात.

2) इतिहास संशोधनाकरिता प्रथम दर्जाचे स्रोत :- इतिहास संशोधनाच्या दृष्टीने अभिलेखागार अतिशय महत्वाचे आहे. इतिहास एक शास्त्र म्हणुन मान्यता पावल्यापासुन अभिलेखागाराची भूमिका इतिहास संशोधन जास्त महत्वाची ठरली आहे. ऐतिहासिक अभिलेख इतिहास संशोधनासाठी प्रथम दर्जाचे स्रोत असतात. अभिलेखागारामधील संग्रहीत अभिलेख हे इतिहास संशोधनाच्या हेतुने तयार केलेले नसतात, तर संबंधित विषयाच्या तत्कालीन आवश्यकतेमधुन तयार झालेले असल्यामुळे इतिहासाच्या निःपक्षपाती व वस्तुनिष्ठ मांडणीत उपयुक्त ठरतात.

३) प्राथमिक संदर्भसाधनांची उपलब्धता :- अभिलेखागारांमधुन इतिहास संशोधकांना ऐतिहासिक अभिलेख त्यांच्या मागणी-प्रमाणे उपलब्ध होतात. संशोधन कार्य सुरु असतांना निरनिराळ्या स्थ्यांवर आवश्यक माहिती प्राप्त करण्यासाठी अभिलेखागारे उपयुक्त ठरतात. स्थानिक इतिहास अभ्यासकांना अभिलेखागारातील साहित्याच्या आधारे संबंधित भागाबद्दलची माहिती उपलब्ध होऊ शकते.

४) पुराभिलेखांचे शास्त्रीय पद्धतीने जतन :- अभिलेखागाराच्या व्यवस्थापनाच्या अनुषंगाने वेळोवेळी पारित केलेल्या शासकीय अधिनियमांनी अभिलेखागाराच्या कार्याबाबत भूमिका स्पष्ट झालेली आहे. अभिलेख संरक्षणाची घालुन दिलेल्या शिस्तबद्ध पद्धतीमुळे अभिलेखांचे जतन होत आहे.

५) प्रकाशने :- भारतातील राष्ट्रीय अभिलेखागार आपली वार्षिक प्रसिद्ध करीत असते. याशिवाय आर्काइव्हज ऑफ इंडिया, ॲन्युअल रिपोर्टस ऑफ नेशन प्रोसिडिंग्ज ऑफ इंडियन हिस्टॉरिकल रेकॉर्ड कमिशन यामधुन अभिलेखागारातील कागदपत्रांची अभ्यास-वाचकांना व संशोधकांना माहिती मिळत असते

६) रोजगाराभिमुख प्रशिक्षण, अभ्यासक्रमाचे आयोजन :- दिल्ली येथील राष्ट्रीय अभिलेखागाराने 'स्कूल ऑफ अर्काइव्हल स्टडीज' ही प्रशाला स्थापन केली आहे

७) संदर्भसाधनांची निर्मिती :- अभिलेखागारातील सामग्री संशोधकांना त्यांच्या अभ्यास विषयानुसार शोधता यावी यकरिता अभिलेखागारामध्ये विविध प्रकारची संदर्भसाधने संदर्भसूची कागदपत्रांच्या जागा शोधण्याची सोय इ. करण्यात आलेल्या असतात.

८) उपयुक्त पुराभिलेखांच्या संशोधन प्रतींची सुविधा :- पुष्कळवेळा अभिलेखांची नक्कल प्रत तयार करणे व्यवहारिकदृष्ट्या आवश्यकता असते.

९) प्रशासकीय महत्व :- लोकप्रतिनिधींना सभागृहातील चर्चांमध्ये अभ्यासपूर्ण सहभाग नोंदविण्याकरिता विविध माहिती, आकडेवारी आवश्यक असते.

१०) व्यावसायिकदृष्ट्या महत्व :- व्यावसायिक व उद्योजकांना व्यापार उद्योगाचे व्यवस्थापन करतांना घेतलेल्या निर्णयांचे तत्कालीन व दीर्घकालीन परिणाम काय होतील. याचा विचार करावा लागतो. अचूक निर्णय करतांना घेण्यासाठी त्यासंदर्भात उपलब्ध होणं,

11) न्यायालयीन महत्व व न्यायालयीन कामकाजात सुनावणीकरिता अभिलेखागारांतील पुरावे प्रथम दर्जाचा स्त्रोत उपयुक्त ठरतात. वतन, मालमत्तेच्या मालकी हक्क वहिवाट सिद्ध करण्यासाठी लागणारी ऐतिहासिक माहिती अभिलेखागारमधील अभिलेखागारांतील अभिलेखांमधुन प्राप्त होते.

आंतरप्रांतीय, राष्ट्रीय व आंतर-राष्ट्रीय महत्वाचे भुताभुतीचे प्रश्न सोडविताना ही या दस्तरखान्यातील कागदपत्रांचा अत्यंत उपयोग होतो हे ध्यानात ठेवण्यासारखे आहे.

उदा :- काही वर्षांपुर्वी हेग येथील जागतिक न्यायालयात चाललेल्या गोवा-नगर हवेली खटल्यात भारताच्या बाजुने न्यायाचा कौल मिळाला. त्याच्या श्रेयात मुंबई दफ्तरखान्याचा महत्वाचा वाटा होता.

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

S.J.M.S.S.
Arts & Commerce & Science
Jr. & Sr.College, Khapar
Tal.Akkalkuwa Dist.Nandurbar

नाव : वसावे वसन रायसिंग

रोल नं. 02

वर्ग : एस. वाय बी. ए

6/10

विषय : प्राचीन भारताचा इतिहास (इ.स.पू. 600 ते 1206)

दिनांक : 14-2-2020

प्र 1 ला

③ मौर्य साम्राज्याच्या ऱ्हासाचे कारणे लिहा.

⇒ : कलिंग विजयानंतर मौर्य साम्राज्य जवळ संपूर्ण भारतात पसरलेले दिसते. हा विस्तार प्रचंड प्रमाणावर होता. एखाद्या मोठ्या साम्राज्याची व्यवस्था या काळी जिकरीचे काम होते. अशा मोठ्या साम्राज्यावर पूर्णपणे देखरेख ठेवल्याशिवाय ते संघटित राहणे कठिण होते. अशोकाच्या मृत्युनंतर मौर्य साम्राज्याच्या पतनास सुरूवात झाली. आणि इ.स. पू 184 मध्ये हे साम्राज्य मौर्यांच्या हातून कायम स्वरूपी नष्ट झाले. मौर्य साम्राज्याच्या ऱ्हासाचे कारणे पुढील प्रमाणे कारणीभूत ठरली आहे.

① राजेशाहीतील दोष :

राजेशाही शासन प्रणालीत्य पध्दतीत कार्यक्षम राज्यासाठी राजाच्या व्यक्तिगत योग्यतेवर अवलंबून असते. राजा संपूर्ण साम्राज्याचा केंद्रबिंदू असतो. शासनातील अधिकारी व तत्वे राजाच्या कर्तृत्वावर अवलंबून असतात. परिणामी राजाचे पाहतो सुस्थिर

सुदृढ असतो. तो पर्यंत शासन योग्य पद्धतीने होते पण जेव्हा राजा असक्त अस्थिर होतो. तेव्हा त्यांच्या भोवती असणारे घटक शिरजोर होतात. मौर्य साम्राज्याचे चित्र आपल्यास असेच दिसून येते. केंद्रिय शासन व्यवस्था दुर्बल झाले व हळू-हळू मौर्य साम्राज्याचा ऱ्हास होत गेला

② प्रांतिक अधिकाऱ्यांचे अयोग्य वर्तन :-

कलिंग विजयानंतर मौर्य साम्राज्य जवळ जवळ संपूर्ण भारतात पसरलेले दिसते. अशा या मौर्य साम्राज्य व्यवस्थेत अधिकाऱ्यांची नेमणूक झाली. दिव्यावदान या ग्रंथात या तक्षशिला बंड झाले होते. अशोक तक्षशिला येथे बंड मोडण्यासाठी गेला. याचे कारण राज्यपालांचे अयोग्य वर्तन हे होते. परिणामी त्यांना जेव्हा संधी ला तेव्हा त्यांनी स्वतंत्र घोषित केले.

③ दरबारातील गटबाजी :-

मौर्य दरबारात व्यक्तिगत स्वार्थीभावाचे मंत्री व अधिकारी राष्ट्रीय उद्देश विसरत असत. यामुळे बिकट परिस्थितीत निर्माण करून संघर्ष झाले. त्यावरून दरबारात गट निर्माण झाले. या गटा-गटातील कुट नितीने शृंखला व खिळखिळीत झाली.

④ जाचक कर पद्धती :-

कौटिल्याने ज्या शासन व्यवस्थेचे वर्णन केले आहे. त्यात कर अधिक सांगितले आहे. राज्याला विकासासाठी मौर्यांनी जनतेवर अधिक कर लादले होते असे दिसून येते. चंद्रगुप्ताला साम्राज्य स्थापनेसाठी विशाल सेनेची आवश्यकता असल्याने त्यासाठी कर मोठा पैसा खर्च होत असे. पण सर्व पैशाचा भार लोकांवर पडला परिणामी लोकांमध्ये असंतोष निर्माण झाला.

⑤ सैनिक शक्तीचा ऱ्हास :-

अशोकाच्या अहिंसेने

आणि धर्मप्रचारात्मक नितीने साम्राज्याची सैनिकी शक्ती क्षीण झाली. मौर्य काळात पश्चिमोत्तर भागात छोट्या अनेक प्रांत स्वातंत्र्य साठी तयार होते. अशा परिस्थितीत साम्राज्याला एका विशाल संघटित सेनेची आवश्यकता होती. साम्राज्यात प्रत्येक विद्रोह झाले. तेव्हा ते विद्रोहित नष्ट करणारे सेनापती बौद्ध संघात सामील झाली होते. अतिरिक्त अहिंसात्मक निती मुळे सैनिक बळ तयार होऊन मौर्य साम्राज्याचे पतन घडवून आले, या दरम्यानच्या काळात म्हणजे इ.स.पूर्व २०६ मध्ये ग्रीकांनी भारतावर आक्रमण केली आणि यातूनच मौर्य साम्राज्याचा ऱ्हास झाला.

वरील अनेक कारणामुळे मौर्य साम्राज्याचा ऱ्हास झालेला दिसून येतो.

(2) सम्राट अशोकाचे सुधारणा लिहा

(i) अहिंसा :

अशोकाने आपल्या संपूर्ण साम्राज्यात अहिंसेवर भर दिला शिकार करणे बंद केले एका आदेशाने वर्षातील काही दिवस पशुहत्या बंद केली अहिंसेचे पालन निष्ठपणे करतात. किंवा नाही. त्यासाठी विशेष पदाधिकारीची नियुक्ती केली.

(ii) बौद्ध संघ आणि मठांची निर्मिती :

अशोक बौद्ध धर्माचा स्विकार केल्यानंतर बौद्ध भिक्षु आणि भिक्षुणींना राहण्यासाठी संघ मठ विहार यांची निर्मिती केला. हि केंद्र बौद्ध धर्मप्रचाराचा खर्च राज्याकडून तेरि बौद्ध विहारांना राज्याकडून आर्थिक साहाय्य मिळे सांची आणि भरहुत येथील स्तूप बांधकामाच्या दृष्टीने प्रसिद्ध आहेत. या व्यतिरिक्त धार्मिक वचनांसाठी शिलालेख कोरून साम्राज्यात वेगवेगळ्या ठिकाणी त्यांची उभारणी केली.

(iii) विदेशातील प्रचार :

अशोकाने बौद्ध धर्माच्या

प्रचारासाठी बौद्ध धर्माचे प्रचारक विदेशात पाठविले यासाठी मुलगी संघमित्रा आणि मुलगा महेंद्र यांना श्रीलंकेत पाठविले. श्रीलंकेच्या तत्कालीन राजा तिस्स आणि दरबारातील इतर अधिकाऱ्यांनी आणि सामान्य जनतेने देखील बौद्ध धर्माचा स्विकार केला. या व्यतिरिक्त सिरीया इजिप्त मॅसेडोनिया यथे धर्मप्रचारक पाठविले.

(iv) व्यक्तिगत आदर्श :

बौद्ध धर्मातील तत्वाचे आचरण सर्व सामान्यांनी करावे म्हणून अशोकने व्यक्तिगत आदर्श निर्माण केला. त्याने स्वत: मासाहार बंद केले मद्य पिणे बंद केले. शिकार बंद केली. इ. स. पूर्व प्रकार बंद करून तो स्वत: बौद्ध भिक्षू बनला याचा लोकावर परिणाम लोक अहिंसेच्या तत्वाचे पालन करू लागले.

(v) अशोकने केलेली लोकोपयोगी कार्य :

अशोकने सर्व सरकारी पदाधिकाऱ्याना आदेश दिले की त्यांनी धर्म प्रचाराचे कार्य करावे स्वतःचे आचरण चांगले ठेवावे आणि लोक बौद्ध धर्म नियमाचे पालन करतात. कि नाही यावर लक्ष ठेवणे पशुचे सर्व खेळ बंद केले. याशिवाय स्वगा सकुदीला आणि समारी तल पशुंची बळी देण्याची प्रथा बंद केली दारू सेवनावर बंदी घातली. धर्म प्रचारांचा सुख सोयीसार रस्त्याची निर्मिती केली. रस्त्याच्या दोन्ही बाजूने सावली देणारे वृक्षांची लागवड केली रस्त्यावर ठिकठिकाणी विहिरी खोदल्या प्रवाशाच्या सोयीसाठी जागोजागी धर्मशाळा बांधल्या प्राणीपुरवण्याच्या अनेक योजना सुरू केल्या शिल्पकला कोरीव कला. इत्यादींना चालना दिले.

वरील कारणामुळे अशोकाच्या बौद्ध धर्म असा प्रचार झपाट्याने झालेला दिसतो.

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa

नाव: सपना दानत्वा वसावे

विषय: इतिहास जरनल

वर्ग: S.Y. B.A.

दिनांक: 8/4/2022

रोल नं: 40

20/18

प्र. (अ) एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

1) छत्रपती संभाजी महाराजांचे शिक्षण कोण होते?

⟹ केशव भट्ट व उमाजी पंडित.

2) शिवाजी महाराजांनंतर मराठ्यांच्या छत्रपती कोण झाले

⟹ छत्रपती संभाजी महाराज

3) उंदेरी बेटावर बे कोणाच्या ताबा होता?

⟹ सिद्दी

4) संभाजी महाराजांनी सेनापतीपद कोणाला दिले होते

⟹ हंबीरराव मोहिते

5) संभाजी महाराजांचा राज्याभिषेक केव्हा झाला?

⇒ इ. स 1681

6) औरंगजेबाच्या तंबूचे कळस कोणी कापले

⇒ संताजी घोरपडे

7) राजाराम महाराजांचा मृत्यू कधी व कोठे झाला

⇒ राजाराम महाराजांचा मृत्यु 3 मार्च 1700 सिंहगड

8) राजाराम महाराजांनंतर मराठ्यांचे नेतृत्व कोणी केले?

⇒ महाराणी ताराबाई

9) महाराणी ताराबाई यांचे सेनापती कोण होते

⇒ धनाजी जाधव

10) मोगलांच्या कैदेतून शाहू महाराजांची सुटका केव्हा झाली

⇒ इ स 1707

11) मराठ्यांचे स्वातंत्र्य युद्ध कोण्हा समाप्त झाले ?
⟹ इ. स. 1707

12) शाहू महाराजांचा आईचे नाव काय?
⟹ येसुबाई

13) शाहू महाराजांनी आपली राजधानी कुठे बनवली?
⟹ सातारा

14) शाहू महाराजांचा राज्याभिषेक कधी झाला.
⟹ शाहू महाराजांचा राज्यभिषेक सातार्याला 6 मे इ. स. 1922 झाला

15) बाळाजी विश्वनाथ यांच्यानंतर पेशवेपद कोणाला मिळाले ?
⟹ बाळाजी विश्वनाथ यांच्यानंतर पेशवेपद थाकटा भाऊ ताराबळ पशव झाले,

16) पानिपतची तिसरी लढाई कोण्हा झाली?
⟹ इ. स. 1761

17) पानिपतच्या तिसऱ्या लढाईत कोणाचा विजय झाला ?

=> अब्दाली

18) बाळाजी बाजीरावाने निजामाला कोणत्या लढाईत पराभव केला

=> बाळाजी बाजीरावाने निजामाला येसुबाई या लढाईत पराभव केला.

19) बाजीरावांचा मृत्यु केव्हा झाला

=> बाजीरावाचा मृत्यु 28 एप्रिल 1740 या झाला.

20) मुंगी शेवगावच्या तह केव्हा झाला ?

=> मुंगी शेगावचा तह 6 मार्च 1728 या झाला.

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

नाव :- युवराज भिमसिंग वळवी

विषय इतिहास (4) भारताचा इतिहास (1526
रोल नं: 04 ते 1707
दि. 13/04/22
वर्ग. T.Y.B.A.

8/20

---

1) ताम्रपट हे लिखित प्रकाराचे साधन आहे

2) हुमायूननामा हा ग्रंथ गुलबदन बेगम हिने लिहीला.

3) तुझूक - ए - जहांगिरी हा ग्रंथ जहांगिर मोतमिद खाँ यांनी लिहीला

4) प्रवास वृतांत हे इतिहासाचे मौखिक साधन आहे.

5) थॉमस रो हा ब्रिटिश प्रवासी जहांगिर या मोगल बादशाहाच्या दरबारात आला होता.

6) भारतात मोगल साम्राज्याची स्थापना बाबर यांनी केली

7) फरीद हे शेरखान सुरी चे मुळ नाव होते.

8) पानिपताची दुसरी लढाई 5 नोव्हेंबर 1556 वर्षी झाली.

9) पानिपताची दुसरी लढाई अकबर आणि हेमु यांच्यात झाली

10) दिन - ए - इलाही या नवीन धर्माची स्थापना अकबर यांनी केली

11) औरंगजेबाचा शासन काळ १६५८ ते १७०७ पर्यंत होता.

१२) आग्र्याचा किल्ला यमुना नदीच्या काठावर आहे.

१३) महानुभाव पंथाची स्थापना गोविंद प्रभू यांना केली.

१४) शेरशहाची कबर ससाराम या ठिकाणी आहे

15) मोघल प्रशासनात न्याय विभागाचा प्रमुख काजी-उल-कजात होता

१६) मोगलकालिन दरबारी भाषा फारसी होती.

१७) जिझिया कर अकबर यांनी रद्द केला.

१८) मोगल प्रशासनात जिल्ह्यांची विभागणी अनेक परगणा करण्यात आलेली होती

१९) जहांगिरने काश्मिर येथे शालीमार गार्डन बांधले

२०) औरंगजेबाचा मृत्यू २० फेब्रुवारी १७०७ या वर्षी झाला.

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

नाव: वळवी राहुल दिमा

विषय : इतिहास GE
Makig of Contemporary India-II
वर्ग : T.Y.B.A Sem - VI

रोल नं (1)

दि : 13/04/2022

प्र १ला

1) भारतात आदिवासी जमातींची संख्या किती आहे.
→ 414

2) झारखंड मुक्ती मोर्चाचे संस्थापक कोण
→ Shibu Soren शिबू

3) बोडो आंदोलन कोणत्या राज्याशी संबंधित आहे
→ आसाम

4) चिपको आंदोलन कशाशी संबंधित आहे.
→ वृक्षतोड थांबविण्यासाठी

5) हुंडा बंदी कायदा केंद्र पारित करण्यात आला
→ इ. स. 1961

6) कोणते वर्ष आंतरराष्ट्रीय महिला वर्ष म्हणून साजरा केले गेले
→ इ. स. 1975

7) खालील पैकी कोणी दलितांचे प्रश्न सोडविण्यासाठी प्रयत्न केले

→ वरील पैकी सर्व

8) विटाल विध्वंसक हे पुस्तक कोणी लिहिले

→ गोपाळ बुवा वलंगकर

9) खालील पैकी पुण्यात दलितांसाठी कोणी प्राथमीक शाळा सुरू केल्या

→ शिवराम कांबळे

10) नक्षलवादी चळवळीची सुरुवात कोठे झाली

→ छत्तीसगड

11) महात्मा गांधीजींनी अस्पृश्यांसाठी कोणता शब्द वापरला होता:

→ हरिजन

12) नारी वाहिनी कोणत्या आंदोलनाशी निगडित आहे.

→ तेभागा आंदोलन

13) खालील पैकी कोणी दलितांचे प्रश्न सोडविण्यासाठी प्रयत्न केले,

→ वरील पैकी सर्व

14) विटाल विध्वंसक हे पुस्तक कोणी लिहिले

→ गोपाळ बुवा वलंगकर

15 खालील पैकी पुण्यात दलितांसाठी कोणी प्राथमीक शाळा सुरू केल्या

→ शिवराम कांबळे

PAGE NO.:
DATE: / /

16 भूमिपुत्र म्हणजे काय.
→ स्थानिक रहिवासी

17) नागा बंडखोरांचा सेनाप्रमुख कोण होता.
→ एस. एस. खापलांग

18) नक्षलवादी चळवळीला माओ झेडोंग यांनी वैचारिक प्रेरणा दिली.

19) ऑपरेशन ब्लॅकथन्डर हे कशाशी संबंधित आहे
→ आतंकवाद

20 ऑपरेशन ब्लूस्टार हे कोणी राबविले.
→ श्रीमती इंदिरा गांधी

[signature]
Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

ठीके

Khadvi

नाव: वसावे अक्षय जयसिंग।

वर्ग T Y. B. A रोल नं. (53)

विषय: इतिहास दि06/04/2022

18/20

प्र 1 ला

① पहिले महायुद्ध केव्हा सुरू झाले.
→ 28 जून 1914

② पहिले महायुद्ध किती दिवस लढले गेले
→ 1565

③ पहिल्या महायुद्धात अमेरिकेने कोणत्या वर्षी प्रवेश केला.
→ 1917

④ पहिले महायुद्ध केव्हा थांबले.
→ 19 नोव्हेंबर 1918

⑤ पहिल्या महायुद्धाच्या कालखंड सांगा।
→ 1914 ते 1918

⑥ पहिले महायुद्ध थांबल्यानंतर कोणत्या ठिकाणी शांतता परिषद बोलाविण्यात आली
→ पॅरिस जवळ व्हर्सायच्या आरसे महालात

⑦ पहिल्या महायुद्धात किती राष्ट्रांचा समावेश होतो
→ 28

⑧ व्हर्सायच्या तह केव्हा झाला।
→ 28 जून 1919

⑨ व्हर्सायच्या तहाची दोन कलमे (तरतुदी) सांगा।

→ पोलंड या नव्या राष्ट्राची निर्मिती करण्यात आली डान्झीग बंदर राष्ट्रसंघाच्या आधिपत्याखाली ठेवण्यात आले.

(10) इंग्लंड जपान मैत्री करार केव्हा झाला.
→ 1902

(11) राष्ट्रसंघाची स्थापना केव्हा झाली.
→ 10 जानेवारी 1920

(12) राष्ट्रसंघाची मुख्य किती घटक होते
→ चार

(13) अमेरिकन राष्ट्राध्यक्ष विल्सनच्या जाहिरनाम्यात किती तत्वे होती
→ 14

(14) झार सम्राट राजाच्या विरोधात रशीयन राज्यक्रांती केव्हा झाली
→ 1917

(15) पहिल्या महायुद्धात रशीयाचे किती सैन्य ठार झाले
→ 38 लाख सैनिक रणांगणावर ठार

(16) रशीयन राज्यक्रांतीचे नेतृत्व कोणी केले
→ लेनिनने

(17) रशीयन राज्यक्रांती कोणत्या नावाने प्रसिद्ध आहे
→ बोल्शेविक क्रांती

(18) रशीयन सम्राटांना कोणत्या नावाने ओळखले जात असे

→ इंग्रज

(१९) दास कॅपिटल हा ग्रंथ कोणी लिहिला
→ कार्ल मार्क्स

(२०) रशियन राज्यक्रांतीच्या वेळी सम्राट पदावर कोण होता
→ निकोलस दुसरा

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

नाव :- पावरी युवराज भिमसिंग

विषय (इतिहास (९.E) समकालीन भारताचा इतिहास)

रोल नं: ०४
वर्ग (T.Y.B.A)

17/20

दि: ३१/०३/२२

(प्र १ ला)

1) बोडो आंदोलनाचा आसाम राज्याशी संबंधित आहे.

2) चिपको आंदोलन पर्यावरण रक्षणा संबंधीत आहेत.

3) विटाळ विध्वंसन हे पुस्तक गोपाळबाबा वलंगकर यांनी लिहिले आहे.

4) महात्मा गांधीजींनी अस्पृश्यांसाठी हरिजन शब्द वापरला

5) ऑपरेशन ब्लू स्टार हे पंजाब या राज्यासंबंधी आहे.

6) नर्मदा बचाव आंदोलनाचे नेतृत्व मेधा पाटकर यांनी सरदार सरोवर येथे केले.

7) भुमिपुत्र म्हणजे ~~काय~~? स्थानिक रहिवासी होय

8) छत्तीसगढमध्ये नक्षलवादी चळवळीची सुरुवात झाली.

KHAPAR 1996

Page No.
Date :

(प्र. २ रा)

उ. १) स्वातंत्र्य चळवळीतील आदिवासींचे उठाव.

आदिवासी चळवळींचा इतिहास आपल्याला पार चौदाव्या शतकापर्यंत घेऊन जातो. १७८४ ते १९४७ या भारतीय स्वातंत्र्य लढ्याच्या इतिहासाप्रमाणे या आदिवासी भिल्ल क्रांतिकारकांचा इतिहास हि महत्वाचा आहे जो बाकीच्या क्रांतिकारकांच्या प्रमाणे जगाच्यांचा पुढे आला नाही. बलाढ्य ब्रिटिश सत्तेला अनेक वर्ष असो कि पळो करणारे हे क्रांतिकारक दुर्लक्षित राहिले. व त्यांना ब्रिटिश सत्तेने कायम दरोडेखोर याच दृष्टि कोनातून बघितले.

अ) भिल्लांचा उठाव. १८१७ ते १८५७ या काळात भिलनाईक व काजीसिंग यांनी मिळून खानदेशात उठाव केला. व आग्नेय भागात शंकरशहाच्या नेतृत्वाखाली उठाव झाला.

ब) ख्याज्या नाईक हे १८३१ ते १८५१ पर्यंत ब्रिटिशांच्या नोकरीत सेवा करत असे. धनदार गंगलागून आगाऱ्या बैलगाड्यांचे संरक्षण करणाऱ्या पोलीस पथकाचे ते प्रमुख होते. १८५५ ला शिक्षा भोगून आल्यावर आपल्या नोकरीत परत घ्यावे अशी विनंती त्यांनी सरकारला केली परंतु ती बाद झाली पण १८५७ साली वातावरण तापू लागले तसे ब्रिटिसांना ख्याज्या नाईकची गरज भासू लागली. परंतु आता ते दुसऱ्याच प्रेरणेने भारले गेले होते.

आजूबाजूच्या क्षेत्रांमध्ये दहशत निर्माण करून त्यांचा घाटावर कब्जा करून ब्रिटिशांच्या ऐवजी स्वतः कर वसूल करण्यास सुरुवात केली. होळकरांच्या राज्यातून ब्रिटिशांना गोळा केलेली खंडणी मुंबईला जात होती. ती ख्याज्या नाईकांनी लुटून ती लुटून त्याचे रक्षण ३० सैनिक करीत होते पण त्यांनी

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist Nandurbar

नाव : वळवी किशाच्या बिरबळसिंग

रोलनंबर - 10

दि - 31 - 3 - 2022

class - T . Y . B . A

विषय : भारताचा इतिहास

प्र . (१)

1) बंगालमध्ये कंपनीला दिवाणी अधिकार केव्हा मिळले.
बंगालमध्ये कंपनीला दिवाणी 1765 मध्ये मिळाली

2) कंपनीने जमीन महसूलीसाठी कोणता अधिकारी नेमला होता.
कंपनीने जमीन महसूलीसाठी अमील अधिकारी नेमला होता.

3) वॉरेन हेस्टिंगजच्या पूर्वी भारतात ठिकेदारी जमीन महसूल पध्दत होती

4) भारतात कंपनीचा गव्हर्नर म्हणून वॉरेन हेस्टिंगजची नेमणूक 1772 मध्ये झाली.

5) वॉरेन हेस्टिंगजने कोणती जमीन महसूल पध्दत लिलाव पध्दत लागू केली.

6) रयतवारी पध्दतीचा थॉमस मन्रो . होता.

7] थॉमस मन्रोने रयतवारी पद्धत मद्रास. 1820 मध्ये लागु केली.

8] मुंबई प्रांतात रयतवारी पद्धत एलफिस्टन नी लागु केली.

9] कोणत्या जमीन महसूल पद्धतीत शेतकऱ्यांना रयतवारी पद्धत बनविण्यात आले.

10] कोणत्या पद्धतीत जमीनदारांना जमीनीचे हक्क विकतांना सरकारची परवानगी कायमधारा पद्धत घ्यावी लागत असे.

11] कोणत्या पद्धतीमुळे सरकारला अंदाजपत्रक कायमधारा पद्धत सोपे गेले.

12] अन्नधान्याऐवजी नगदी पीके घेण्याच्या शेतीचे व्यापारीकरण म्हणतात.

13] जमीनदारी पद्धत बंगाल प्रांत मध्ये सुरू होती.

14] कोणत्या पद्धतीत जमीनीचे हक्क जमीनदारांना जमीनदारी पद्धत देण्यात आले.

15] जमीनदारी पद्धतीत जमीनदार आपल्या शेती कुळांना कसायला देत असतात.

Page No.
Date :

१६] कोणत्या पद्धतीत कुळांचे आर्थिक शोषण जमीनदारी
→ हे पद्धत थाना झाले.

१७] हे कायमधारा पद्धत लॉर्ड कार्नवालिस यांनी सुरु केली.

१८]
→ हे शेतसारा कायम ठरविण्याचा पद्धतीला कायमधारा पद्धत म्हणतात.

१९]
→ हे 'रयतवारी पद्धत म्हणजे जमीन महसुलीचा संबंध प्रत्यक्ष सरकार व शेतकऱ्यांमध्ये निर्माण झाला

२०]
→ हे महालवारी पध्दतीचा जनक जनरल मॅकेन्झी होता.

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist Nandurbar

Page No.
Date :

नाव - वळवी प्रियंका बिरबलसिंग

रोल नं - 16

विषय :- इतिहास (Skill)

दिनांक - 12-04-22

वर्ग :- T.Y.B.A

9/20

प्र.1ला

→1) ग्रीस व रोमन यांची कुलदेवता म्युझेस आहे.

→2) म्यु म्युझेस या शब्दावरुण म्युझियम हा शब्द प्रचलित झाला आहे.

→3) राष्ट्रांच्या संस्कृती ठेवा जतन करण्याची जागा वास्तुसंग्रहालय (म्युझियम) आहे.

→4) सेंट जॉर्ज वस्तुसंग्रहालय चेन्नई येथे आहे.

→5) वस्तु संग्रहालयासाठी 4 प्रमुख घटक संग्रहलाचे असतात.

→7) कृतीद्वारे दिलेले शिक्षण हे प्रभावी शिक्षण असते.

→8) वस्तुसंग्रहालयाचे वस्तूंच्या नोंदी रजिस्टर मध्ये ठेवतात.

→9) वस्तुसंग्रहालयाच्या आर्थिक कारभार वित्त अधिकारी असते.

→10) वस्तुसंग्रहालयाचे व्यवस्थापन करण्यासाठी व्यवस्थापकाची आवश्यकता असते

→11) वस्तुसंग्रहालची संस्था इटली येथे जास्त आहे

→12) प्राचीन ते आधुनिक क्रमशीलपणे अभ्यास वस्तुसंग्रहालय यामध्ये करता येतो.

→13) पुरवण सर्वेक्षण सेट जॉर्ज यांनी केली.

→14) छत्रपती शिवाजी महाराज वस्तुसंग्रहालय मुंबई येथे आहेत

→15) वस्तुसंग्रहालय व समाज यामधील महत्वाचा

→16) भारतात पहिले वस्तुसंग्रहालय 1957 रोजी स्थापन झाले.

→17) विज्ञान व तंत्रज्ञान विषयक संग्रहालय भारतात कलकत्ता येथे आहे.

→18) द प्रिन्स ऑफ वेल्स म्युझियम मुंबई येथे आहे

→19) भारतात कला भवन हे वस्तुसंग्रहालय वाराणसी येथे आहे.

→20) महाराज फत्तेसिंग संग्रहालय वडोदा येथे आहे.

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

Name - Salave Amisha Sahebrav
College - S. J. M. S. M Khapar
Sub - Hi
Roll No - 28
Class - S.Y.BA
Semi - IV

1) चंद्रगुप्त मोर्य यांचा जन्म कधी झाला
⇒ इ. स. पूर्व 340

2) सम्राट अशोक यांचा वडीलांचे नाव सांगा
⇒ बिंदू सार

3) कोनत्या वंशातील राज्यकरत्यांनी ब्राम्हण व बोध्द भिखुना कर मुक्त गाव देण्याची प्रथा सुरू केली.
⇒ सात वाहन

4) शक युगाची सुरूवात कोनी केली.
⇒ राज्या विक्रमा अदित्य.

5) भारतात सोन्याचे नाने सुरु करणारे पहिले राजे कोन होते.
⇒ कुशान

6) जुनागड शिलालेख कोनाशी संबंधीत आहे.
⇒ रूद्र दामन

7) हर्षवर्धन यांनी प्रयाग येथे धर्म परिशद आयोजित केली ____ होती.

8) गुप्त युगानंतरचे नालंदा हे प्रसिध्द विद्यापिठ होते

9) बाणभट्ट कोणत्या सम्राटाच्या दरबारी कवि होते
⟹ हर्षवर्धन

10 इंडियन नेपोलियन ही पदवी कोणत्या सम्राटाला मिळाली.
⟹ समुद्र गुप्त

11) दुसरा अशोक कोणाला म्हणले जाते.
⟹ कनिष्क

12) नालंदा विद्यापिठ बौध्दा तंत्रज्ञान शिकण्याचे उत्तम केंद्र होते.

13) गुप्त काळात सर्वात जास्त नाणी कोणत्या धातुच्या होत्या.
⟹ सोने

14) नंद राजवंशाने मौर्य राज्यपडण्यानंतर मगध येथे राज्य केले.

15) अलाहाबाद स्तंभाच्या शिलालेख्यात कोणत्या कर्तृत्वाची नोंद आहे.
⇒ समुद्र गुप्त.

16) कवी कालिदास चंद्रगुप्त विक्रमादीत्य राज्याचा दरबारात वास्तव्य होते.

17) बाणभट्ट हे कोणत्या राज्याच्या दरबारी कवि होते.
⇒ हर्ष.

18) हर्षवर्धनाच्या काळात ह्युएनत्सांग हा चिनी प्रवासी भारतात आला होता.

19) गुप्तांची अधिकृत दरबारीची भाषा होती.
⇒ संस्कृती.

20) विक्रमादीत्य ही पदवी धारण करणारे गुप्तराजा कोण होता
⇒ चंद्रगुप्त दुसरा

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

नाव :- वळवी यामिनी छुगा

वर्ग :- S.Y.B.A

रोल नं. ४

विषय :-

दिनांक :- 12/04/2022

8/20
18

1) कोणत्या राज्यात कोळशाच्या खाणी सापडल्यात.
→ कॅन्सास, टेक्सास, न्यू मेक्सिको, व्हर्जिनिया

2) कोणत्या राज्यात तेलाच्या खाणी सापडल्यात.
→ कॅलिफोर्निया, इलिनाईस, कॅन्सास, पेनसिल्व्हेनिया, टेक्सास

3) बाष्प यंत्रावर चालणाऱ्या जहाजाचा शोध कोणी लावला.
→ रॉबर्ट फुल्टन

4) शिवणयंत्राचा शोध कोणी लावला
→ सिंगर

5) पक्क्या रस्त्याचे तंत्र कोणी शोधले.
→ मॅडम्स व टेलफोर्ड

6) युनायटेड स्टेट स्टिल कार्पोरेशन नावाची कंपनी कोणी स्थापन केली होती.
→ कार्नेगी व मॉर्गन

7) अमेरिकेतील तेल उद्योग अग्रणी कोणी कोण होता.
→ रॉक फेलर

PAGE NO.:
DATE: / /

8) अमेरिकेतील ९५ टक्के तेल उद्योगावर कोणाची सत्ता होती.

→ रॉक फेलर

9) बँकिंग क्षेत्रातील अग्रणी कोण होता.

→ जॉन मार्गन

10) अमेरिकन फेडरेशन ऑफ लेबर ही कामगार संघटना केव्हा व कोणी स्थापन केली.

→ 1886 सॅम्युअल गॉम्पर व अडाल्फ स्ट्रेसर

11) गोरा पुरुष (युरोपियन) व काळी स्त्री (निग्रो) यांच्या-पासून झालेल्या संततीला काय म्हणतात.

→ मुलॅटो

12) अंकल टॉम्स केबिन ह्या कादंबरीमध्ये कशाचे वर्णन आहे.

→ हॅरियट स्टोवे.

13) "यादवी युद्ध म्हणजे गुलामगिरी या संस्थेची व लोकशाही मूल्यांचीच परिक्षा होती" असे कोणी म्हटले आहे.

→ क्लिंटन रेसिटर

14) यादवी युद्धामुळे कोणत्या राजकीय पक्षाची लोकप्रियता घटली.

→ डेमोक्रेटिक

15) पहिल्या महायुद्धानंतर पॅरिस शांतता परिषद कोणत्या देशात झाली.

→ फ्रान्स

16) पॅरिस शांतता परिषद केव्हा भरली.

→ 1919

17) जागतिक महामंदी केव्हा निर्माण झाली.
→ 1929

18) महामंदीचे कारणे सांगा
→ अतिरिक्त उत्पादन, परराष्ट्रीय आंतरराष्ट्रीय तोट, संरक्षक जकात धोरण, शेतमालाचे मूल्यात घसरण, शेअर बाजारातील सट्टेबाजी, कर्जबाजारी नागरिक

19) महामंदीचे परिणाम लिहा.
→ कमकुवत अर्थव्यवस्था, राष्ट्रीय कर्जात वाढ शेतकरी व कामगारांची दुरावस्था, बेकारी, दारिद्र्य

20) कोणत्या राष्ट्राध्यक्षांच्या उपहासाने ग्रेट डिप्रेशन मध्ये होते.
→ हुवर

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

Page No.
Date :

Sumati's Arts, Comm. & Science Jr. & Sr. ... KHAPAR 1986

Arfadui

विद्यार्थीनीचे नाव: वसावे भारती हान्या

वर्ग: S.Y.BA

विषय: इतिहास

दिनांक 31/3/2022

रोल नंबर 09

17/20

प्र 1 ला एका वाक्यात उत्तरे लिहा

1] पुराभिलेखागारांचा काय उपयोग होतो
पुराभिलेखागारांचा काय संशोधनासाठी उपयोग

2] भारतात राष्ट्रीय अभीलेखागार कोणत्या दिल्ली शहरात स्थापना करण्यात आले

3] कागदाचा शोध लागण्यापूर्वी मानवाने दगडावर लेख लिहिले

4] राजवाडे संशोधन मंडळ कोणत्या धुळे शहरात स्थापना करण्यात आले

5] पेशवे दफ्तर हे पुणे शहरात आहे

प्र २ रा टिपा लिहा.

1] मुंबई पुराभिलेखागार.

मुंबई अभिलेखागाराची स्थापना ब्रिटिश ईस्ट इंडिया कंपनीच्या प्रभुत्वाच्या काळात साठलेल्या अभिलेखांची व्यवस्था करण्याकरिता झाली ईस्ट इंडिया कंपनीचे कामकाज सुरतमधून सुरु झाल्या होत्या मुख्य कचेरी सुरत येथे कनिष्ठ कचेऱ्या होत्या इ स 1685 मध्ये ईस्ट इंडिया कंपनीचे मुख्य कार्यालय सुरतेहून मुंबईस आले प्रत्येक दिवशीचा पत्रव्यवहार त्यावर सरकारी कौन्सिलचा विचार विनिमय ठराव हा व्यवहार डायरी च्या स्वरूपात रोजच्या रोज उतरवून ठेवण्यात येत असे कारभाराच्या सोयीसाठी कंपनीने वेगवेगळी खाती निर्माण केली होती प्रत्येक खाते प्रमाणात आपआपला पत्रव्यवहार स्वतंत्रपणे सांभाळीत असे हळूहळू कारभाराची व्यापारी व्याप्ती वाढली तसा पत्रव्यवहार ही अमर्याद वाढला.

इ स 1821 पासून डायरी त उतरवून न ठेवता मूळ कागद स्वरूपात विषयावर व्हॉल्युम स्वरूपात बांधून ठेवला जाऊ लागला व सर्व विभागांचा पत्रव्यवहार एकाच जागी ठेवण्याकरिता जनरल रेकॉर्ड ऑफिस हा दप्तरखाना चीफ रेकॉर्ड किपर या अधिकाऱ्याच्या जबाबदारीत इ स 1821 मध्ये सुरु झाला तेच आजचे मुंबई मुंबई अभिलेखागारात प्रत्येक खात्याचा पत्रव्यवहाराचे सर्व व्हॉल्युम त्यांच्या ताब्यात होते पुढे इ स 1932 मध्ये अपोलो स्ट्रीट वर सेक्रेटरियट बिल्डींगमध्ये ते स्थलांतरित करण्यात आले कागदपत्रांचा वाढत्या संख्येमुळे ही जागा पुरेनाशी झाली त्यातील इ स 1821 नंतरचे दप्तर इ स 1874 मध्ये सध्याच्या जुन्या सेक्रेटरिएटमध्ये हलविण्यात आले तर त्यातील काही भाग जवळच्या मॅजिस्ट्रेट ऑफिसच्या जागेत ठेवण्यात आला होता नंतर 1888 पासून ते सध्याच्या इमारतीत म्हणजे एल्फिन्स्टन म्हणजे काय.

प्रश्न ४) डिजिटल पुराभिलेखागार

→ आजच्या माहितीतंत्रज्ञानाच्या युगात संगणक आणि संप्रेषण तंत्रज्ञानाच्या communicaiti on Technology प्रगतीचा इतर संस्थाप्रमाणेच अभिलेखागारानासुद्धा झालेला दिसून येतो या नवतंत्रज्ञान आधारे अभिलेखांचे जतन व संरक्षण करण्यासाठी त्यावर डिजिटल इमेजिंग diggital imaging किंवा स्कॅनिंग (scanning म्हणजेच डिजिटलरूपांत digitalizing प्रक्रिया करण्यात या प्रक्रियेत दुर्मिळ जतन करण्याच्या दृष्टीने आवश्यक अशा अभिलेखांचे डिजिटल स्वरूपात रूपांतर करून ते संग्राहित

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist Nandurbar

संत जगनाडे महाराज शिक्षण मंडळाचे

कला व वाणिज्य वरिष्ठ महाविद्यालय खापर

सत्र- पहिले टेस्ट १ वर्ग- प्रथम वर्ष कला गुण-२०

अंतर्गत मूल्यमापन परिक्षा- २०२१-२२

भारताचा इतिहास (१८५७-१९५०)

विद्यार्थ्याचे नाव व रोल नंबर- प्रिया दामू चलवी ५२

18/20

सुचना- १ सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक २ योग्य पर्यायावर टिक करणे

१ ब्राम्हो समाजाची स्थापना कोणत्या वर्षी झाली?

१ १८१८ २ १८२० ३ १८२८ ४ १८३०

२ गुलामगिरी हा ग्रंथ कोणी लिहीला?

१ म. फुले २ डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर ३ सरदार वल्लभभाई पटेल ४ प. जवाहारलाल नेहरु

३ भारतीय राष्ट्रीय सभेची स्थापना केव्हा झाली?

१ १८८५ २ १८९७ ३ १७८६ ४ १८८७

४ प्रार्थना समाजाची स्थापना कोठे झाली?

१ नागपूर २ पूणे ३ दिल्ली ४ मुंबई

५ देवबंद चळवळ कोणत्या प्रदेशात झाली?

१ महाराष्ट्र २ मध्यप्रदेश ३ बिहार ४ उत्तरप्रदेश

६ डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी कोणती वृत्तपत्रे सुरु केलीत?

१ मूकनायक २ बहिष्कृत भारत ३ जनता ४ वरिल सर्व

७ गदर पार्टीची स्थापना कोणी केली?

१ वि.दा.सावरकर २ लाला हरदयाळ ३ चाफेकर बंधू ४ यापैकी नाही

८ अभिनव भारत हि क्रांतीकारी संघटना कोणी स्थापन केली?

१ चाफेकर बंधू २ मदनलाल धिंग्रा ३ वि.दा. सावरकर ४ लाला हरदयाळ

९ स्वामी विवेकानंदांचे गुरु कोण होते?

१ स्वामी दयानंद २ रामकृष्ण परमहंस ३ श्रध्दानंद ४ विरजानंद

१० आर्य समाजाची स्थापना कोठे झाली?

१ मुंबई २ दिल्ली ३ मद्रास ४ कलकत्ता

११ राजकीय जागृती प्रथम ...... प्रांतात झाली.

१ बंगाल २ अवध ३ मध्यप्रांत ४ उत्तर

१२ पाश्चीमात्य विचारांचा प्रभाव प्रथम .... या प्रांतावर पडला.

१ पंजाब २ मुंबई प्रांत ३ बंगाल ४ मद्रास

१३ सत्यशोधक समाजाची स्थापाना कोणी केली?

१ म. फुले २ न्या. रानडे ३ लोकहितवादी ४ बाबा आढाव

१४ सिंग सभेची स्थापना कुठे झाली?

१ लाहोर २ चंदिगड ३ अमृतसर ४ दिल्ली

१५ स्वदेशी चळवळ कोणी सुरु केली?

१ लो. टिळक २ म. गांधी ३ लाला लचपतराय ४ सरदार पटेल

१६ म.फुले यांनी हंटर कमिशनला कोणता प्रस्ताव मांडला होता?

१ उच्च शिक्षण २ प्राथमिक शिक्षण ३ पौढ शिक्षण ४ स्त्रि शिक्षण

१७ बंगालची फाळणी कोणत्या वर्षी झाली?

१ १९०१ २ १९०५ ३ १९०७ ४ १९०८

१८ कोणत्या अधिवेशनात राष्ट्रीय काँग्रेसचे विभाजन झाले?

१ सूरत २ मुंबई ३ दिल्ली ४ लाहोर

१९ स्त्रि-पुरुष तुलना हा ग्रंथ कोणी लिहला?

१ मिराबाई २ ताराबाई शिंदे ३ रमाबाई रानडे ४ कमला बाई

२० पुण्यात पहिली मुलींची शाळा कोणी सुरु केली?

१ म. फुले २ लो.टिळक ३ आगरकर ४ यापैकी नाही

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist Nandurbar

संत जगनाडे महाराज शिक्षण मंडळाचे कला व वाणिज्य महाविद्यालय खापर

अंतर्गत चाचणी परीक्षा २०२०

विषय- इतिहास DSE HIS 232 अमेरिकन संघराज्याचा इतिहास (इ.स.१७७६ ते इ.स. १९४५)

वर्ग- एस.वाय.बी.ए. सत्र- III टेस्ट- I एकुण गुण- २०

विद्यार्थ्याचे नाव व रोल नं.- धनश्री स्कुरेश वळवी रोल नं :- ४४

सुचना- १ सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक २ सर्व प्रश्नांना समान गुण

१९

१ ब्रिटनने अमेरिकेत किती वसाहती स्थापन केल्या होत्या?

अ २० ब २३ क १३ ड १५

२ कोणत्या दोन देशांमध्ये सप्तवार्षीक युध्द झाले?

अ ब्रिटन-अमेरिका ब स्पेन-ब्रिटन क फ्रान्स-जर्मनी ड ब्रिटन-फ्रान्स

३ अमेरिकेचा शोध कोणी लावला?

अ कोलंबस ब जेफरसन क हेन्री ड जॉर्ज वाशिंग्टन

४ बोस्टन-टी-पार्टी घटना कोणत्या वर्षी घडली?

अ १८७६ ब १७७६ क १७७३ ड १८७३

५ इंग्लड व फ्रान्स यांच्यात सप्तवार्षिक युध्द केव्हा झाले?

अ १७४६ ते १७५३ ब १७५६ ते १७६३ क १८५६ ते १८६३ ड १७४६ ते १७५३

६ अमेरिकेतील मूळ निर्वासितांना काय म्हणतात?

अ रेड इंडियन्स ब अमेरिकन क निग्रो ड ब्रिटिश

७ ब्रिटिनने अमेरिकेत पहिली वसाहत कुठे स्थापन केली?

अ अलबामा ब जॉर्जिया क व्हर्जीनीया ड फलोरिडा

८ अमेरिकन स्वातंत्र्य युध्द कोणाच्या नेतृत्वाखाली लढले गेले?

अ जॉर्ज वॉशिंग्टन ब जेफरसन क थॉमस पेन ड मॅडीसन

९ कोलंबस कोणत्या देशाचा प्रवासी होता?

अ इटली ब स्पेन क फ्रान्स ड जर्मनी

१० अमेरिकन स्वातंत्र्य युध्द कोणत्या वर्षी समाप्त झाले?

अ १७८१ ब १७९१ क १८०० ड १८१०

(15)

११ अमेरिकेचा पहिले राष्ट्राध्यक्ष कोण होते?

अ जॉर्ज वॉशिंग्टन ब जेफरसन क थॉमस पेन ड मॅडीसन

१२ अमेरिकेत रिपब्लिकन पक्षाची स्थापना कोणी केली?

अ जॉर्ज वॉशिंग्टन ब जेफरसन क मन्रो ड ॲडम्स

१३ थॉमस जेफरसनने कोणत्या राजकीय पक्षाची स्थापना केली?

अ रिपब्लिकन ब डेमोक्रेटीक क पाप्युलीस्ट ड यापैकी नाही

१४ अमेरिगो व्हिस्पूसी कोणत्या देशाचा प्रवासी होता?

अ इटली ब स्पेन क फ्रान्स ड इंग्लड

१५ अमेरिकन स्वातंत्र्य युध्द केव्हा सुरु झाले?

अ १७५५ ब १७६५ क १७७५ ड १७८५

१६ अमेरिकेत प्रकाशीत होणारे पहिले वृत्तपत्र कोणते होते?

अ न्यूयॉर्क विकली जनरल ब न्यूजलेटर क द अमेरिका ड वॉशिंग्टन

अ १६१७ ब १६०७ क १६२० ड १६३६

१७ ब्रिटनने अमेरिकेत पहिली वसाहत केव्हा स्थापन केली?

अ १६१७ ब १६०७ क १६२० ड १६३६

१८ थॉमस जेफरसनने अमेरिकन स्वातंत्र्याचा जाहीरनामा केव्हा प्रसिध्द केला?

अ १७६६ ब १७५६ क १७५० ड १७७६

१९ अमेरिकन अध्यक्षाचा कार्यकाळ किती वर्षाचा असतो?

अ चार ब पाच क सहा ड सात

२० अमेरिकेने कोणती शासन पध्दत स्विकारली आहे?

अ अध्यक्षीय ब लोकशाही क राजेशाही ड यापैकी नाही

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

संत जगनाडे महाराज शिक्षण मंडळाचे कला व वाणिज्य महाविद्यालय खापर

अंतर्गत चाचणी परीक्षा 2020 वेळ- अर्धा तास

वर्ग- एस वाय बी ए 28/10/18 सत्र III टेस्ट I एकूण गुण 20

विषय- DSE - HIS 233 प्राचीन भारताचाइतिहास [इ.स.पू.३००० ते इ.स.पू.६००]

विद्यार्थ्यांचे नाव व रोल नंबर- देवयानी रविंद्र पाडवी रोल नं 20

सूचना- १ सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत २ सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत

1 रामायण हे महाकाव्य कोणी लिहिले?

अऋषी वाल्मिक ब मुनी व्यास कचाणक्य डयापैकी नाही

2 मुनी व्यासांनी कोणते महाकाव्य रचले आहे?

अ महाभारत बरामायण कअर्थशास्त्र ड गीता

3 सम्राट अशोकाचे आलेख कोणत्या लिपीत जास्त आढळतात?

अहिंदी ब मराठी क कन्नड डखरोष्टी

4 तांब्याच्या पत्र्यावर कोरलेल्या लेखास काय म्हणतात?

अ ताम्रपत्र ब हस्तलिखित क भोजपत्र ड यापैकी नाही

5 हडप्पा शहराचा शोध कोणी लावला?

अ दयाराम सहानी ब आरडी बॅनर्जी क मुखर्जी ड चतुर्वेदी

6 हडप्पा संस्कृती कोणत्या नावाने ओळखली जाते?

अद्रविड संस्कृती ब मराठी संस्कृती क सिंधू संस्कृती डयापैकी नाही

7 नगर रचनेसाठी कोणती संस्कृती प्रसिद्ध आहे?

अ सिंधू संस्कृती बइजिप्त संस्कृती क ग्रीक संस्कृती डयापैकी नाही

8 कोणत्या ठिकाणी शेत नांगरणीचा पुरावा मिळाला आहे?

अमोहेंजोदारोबबनवली ककालीबंगन डलोथल

9 ----- ठिकाणी मातीचे माकड सापडले आहे?

अहडप्पा बलोथल ककालीबंगन डमोहेंजोदारो

10 विणलेल्या कापडाचा पूरावा कोणत्या ठिकाणी मिळाला आहे?

अमोहेंजोदारो बहडप्पा कलोथल डयापैकी नाही

11 प्राचीन भारताच्या इतिहासाची मुख्य किती साधने आहेत?

अ दोन बतीन कचार डपाच

12 ------ पर्वतीय प्रदेशात आढळतात गुहा लेख ताम्रपत्र शिलालेख नाणी

13 वेदांची संख्या किती आहे?

अ चार ब पाच कसहा ड सात

14 पुराणांची संख्या किती आहे?

अ 10 ब 12 क 13 ड 14

15---------हे बौद्ध धर्मातील सर्वात प्राचीन साहित्य होय.

अरामायण बत्रिपिटक कमहाभारत डआगम

16 फाहियान हा कोणत्या देशाचा प्रवासी होता?

अ चीन ब फ्रांस क अमेरिका ड भारत

17 सिंधू संस्कृती कालीन लोकांच्या मुख्य व्यवसाय कोणता होता?

अ व्यापार बपशूपालन कशेतीडशिकार

18 हडप्पा हे शहर कोणत्या नदीच्या काठी वसलेले आहे?

अ रावी बसिंधू क सतलाज डगंगा

19 मोहेंजोदारो हे शहर कोणत्या नदीच्या काठी वसलेले आहे?

अ रावी बसिंधू क सतलाज डगंगा

2o मोहेंजोदारो हे शहर होते.

अ गोल बत्रिकोणी कलांब डआयताकार

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

वळवी विशाखा बिरबलसिंग रोल नंबर 32

अंतर्गत चाचणी परीक्षा २०२०

विषय- इतिहास DSE HIS 232 अमेरिकन संघराज्याचा इतिहास (इ.स.१७७६ ते इ.स. १९४५)

वर्ग- एस.वाय.बी.ए. सत्र- III टेस्ट- II एकुण गुण- २०

विद्यार्थ्यांचे नाव व रोल नं.-

सुचना- १ सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक २ सर्व प्रश्नांना समान गुण

१ प्रतिनिधिगृहाचा कार्यकाळ किती वर्षाचा असतो?

अ चार ब दोन क सहा ड पाच

२ थॉमस जेफरसनने अमेरिकन स्वातंत्र्याचा जाहीरनामा केव्हा प्रसिध्द केला?

अ १७६६ ब १७५६ क १७५० ड १७७६

३ अमेरिकन अध्यक्षाचा कार्यकाळ किती वर्षाचा असतो?

अ चार ब पाच क सहा ड सात

४ अमेरिकेने लुझियाना प्रदेश कोणत्या देशाकडून विकत घेतला?

अ स्पेन ब जर्मनी क ब्रिटन ड फ्रान्स

५ अमेरिकेने कोणती शासन पध्दत स्विकारली आहे?

अ अध्यक्षीय ब लोकशाही क राजेशाही ड यापैकी नाही

६ सिनेट सदस्याचा कार्यकाळ किती वर्षाचा असतो?

अ तीन ब चार क पाच ड सहा

७ थॉमस जेफरसनने अमेरिकन स्वातंत्र्याचा जाहीरनामा केव्हा प्रसीध्द केला?

अ १७५० ब १७५६ क १७६६ ड १७७६

८ जेफरसनने फ्रान्स कडून कोणता प्रदेश विकत घेतला ?

अ लुझियाना ब व्हर्जिनीया क मिसिसिपी ड दक्षिण कॅरोलिना

९ मन्रो सिंध्दात केव्हा जाहीर झाला?

अ १८०३ ब १८१३ क १८२३ ड १८३३

१० डॉ.मन्रो यांनी फलोरिडा राज्य कोणत्या देशाकडून खरेदी केला?

अ फ्रान्स ब स्पेन क इंग्लड ड जर्मनी

११ डॉ.मन्रो यांनी स्पेन कडून फलोरीडा राज्य किती डॉलरला खरेदी केला?

(५)

अ १० लक्ष डॉलर ब २० लक्ष डॉलर क ४० लक्ष डॉलर ड ५० लक्ष डॉलर

१२ कोणत्या राष्ट्रध्याक्षाच्या काळांत मिसुरी तडजोड झाली?

अ हॅरिसन ब डॉ. मन्रो क जेफरसन ड पुढील पैकी नाही

१३ मिसुरी तडजोड कोणत्या वर्षी झाली?

अ १७२० ब १७५० क १८२० ड १५५०

१४ मॅलिफेस्ट डेस्टिनी हे पुस्तक कोणी लिहले?

अ एडवर्ड बेलामी ब जॉन फिक्स क हेन्री जॉर्ज ड हेन्री

अ जॉन फिस्क ब जोशिया स्टॉग क थॉमस जेफरसन ड डॉ. मन्रो

१५ मिसूरी तडजोड कोणी केली - हेन्री क्ले

अ ॲडम्स ब हेन्री क्ले क अब्राहम लिंकन ड वुड्रो विल्सन

१६ अमेरिकन संघराज्याचे दुसरे राष्ट्राध्यक्ष कोण होते?

अ अब्राहम लिंकन ब जॉन ॲडम्स क थॉमस जेफरसन ड मन्रो

१७ कॉमन सेन्स पुस्तक कोणी लिहीले?

अ जॉर्ज वॉशिंग्टन ब मॅडीसन क थॉमस पेन ड जेफरसन

१८ अमेरिगो व्हिस्पूसी कोणत्या देशाचा प्रवासी होता?

अ इटली ब स्पेन क फ्रान्स ड इंग्लड

१९ अमेरिकन स्वातंत्र्य युध्द कोणाच्या नेतृत्वाखाली लढले गेले?

अ जॉर्ज वॉशिंग्टन ब जेफरसन क थॉमस पेन ड मॅडीसन

२० कोलंबस कोणत्या देशाचा प्रवासी होता?

अ इटली ब स्पेन क फ्रान्स ड जर्मनी

६०

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

संत जगनाडे महाराज शिक्षण मंडळाचे कला व वाणिज्य महाविद्यालय खापर

अंतर्गत चाचणी परीक्षा 2020 वेळ- अर्धा तास

वर्ग- टी वाय बी ए सत्र V टेस्ट II एकूण गुण 20

विषय- विशेष पेपर ३ DSE 2 C HIS 353 भारताचा इतिहास [इ.स. १२०६ ते १५२६]

विद्यार्थ्याचे नाव व रोल नंबर- अजय सुरेश भोहार Roll. no. 50

सूचना- १ सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत २ सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत

20/18

1 हजरा सेतू महल नावाची इमारत कोणी बांधली?

अ अल्लाउद्दीन खिलजी ब सिकंदर लोदी क बहलोल लोदी ड रजिया सुलताना

2 दम हे नाणे कोणत्या धातूपासून बनविले आहे?

अ सोने ब चांदी क तांबे ड लोखंड

3 भक्ती या शब्दाचा अर्थ काय आहे?

अ उपासना ब गीत क वाचन ड वरीलपैकी नाही

4 सुलतानशाही काळातील लोकांचा प्रमुख व्यवसाय ----- -होता.

अ पशुपालन ब मासेमारी क शेती ड व्यापार - उद्योग

5 सुलतानशाही काळात पंतप्रधानाला काय म्हणतात?

अ वझीर ब शेख क सुलतान ड बादशहा

6 सुलतानशाही काळात न्यायदान व्यवस्थेच्या प्रमुख कोण होता?

अ वकील ब काझी क अमीन ड सुभेदार

7 सुलतानशाहित प्रांताला काय म्हणत?

अ सुभा ब महल क पेठा ड परगना

8 जिझिया हा धार्मिक कर कोणत्या धर्माच्या लोकांकडून वसूल केला जात होता?

अ पारशी ब मुस्लिम क ख्रिश्चन ड हिंदू

9 -------- हे शीख धर्माचे संस्थापक होते.

अ गुरुनानक ब तेज बहादुर गुरु क रामदास ड गुरु अमरदास

10 महानुभव पंथाचे दैवत कोणते होते?

अ कृष्ण ब विष्णू क राम ड शिव

11 महानुभाव संप्रदायाची स्थापना कोणी केली?

अ चक्रधर स्वामी ब गोविंद प्रभू क संत तुकाराम ड संत नामदेव

12 जहागीरदारी पद्धत पुन्हा कोणी सुरु केली?

अ अल्लाउद्दीन खिलजी ब इब्राहीम लोधी क फिरोज शहा

13 सुलतानशाही काळातील वांग्मयीन साधने कोणत्या भाषेत आहेत?

अ पर्शियन ब मराठी क इंग्रजी ड संस्कृत

14 कुतुबुद्दीन ऐबक ने जयचंद्र राठोड चा ------ युद्धात पराभव केला.

अ अजमेर ब चंदवार क रणथंबोर ड चित्तोड

15 खंबायत हे कशासाठी प्रसिद्ध होते?

अ पेठ व्यापार ब धार्मिक क राजकीय ड सामाजिक

16 बाजार नियंत्रण पद्धती आणणारा दिल्लीचा सुलतान कोण होता?

अ सय्यद खान ब अल्तमश क कुतुबुद्दीन ऐबक ड अल्लाउद्दीन खिलजी

अ हसन गंगू ब अल्लाउद्दीन खिलजी क कुतुबुद्दीन ऐबक ड वरील पैकी नाही

1. 17. सुलतानशाही काळात सरकारी उत्पन्नाचे प्रमुख साधन कोणते होते?

अ जकात ब जमीन महसूल क जिजिया कर ड वरील पैकी नाही

18 गुलाम घराण्याचा कालखंड सांगा

अ 1201 ते 1206 ब 1206 ते 1290 क 1206 ते 1210 ड वरील पैकी नाही

19 बहमनी राज्याची स्थापना कोणी केली?

अ गंगू हसन ब कृष्ण देवराय क रामराय ड वरील पैकी नाही

20 विजय नगरची स्थापना केव्हा झाली?

अ 1310 ब 1315 क 1336 ड 1346

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

Jr. & Sr.College, Khapar
Tal.Akkalkuwa Dist.Nandurbar

नाव :- कंचना विनायक वसावे
रो न. 99
इयत्ता :- F.Y.B.A
दिनांक :- 9-10-2017
विषय :- मराठी

10/10

प्र 1 ला

1) सेवलीच्या कोण डाकीण ठरविते?
→ सेवलीच्या भागत डाकीण ठरविला

2) हमताच्या स्वभाव कसा आहे?
→ हमताचा स्वभाव कौशल्या यामस सम्न चांगल्या प्रकारच्या आहे

3) सेवलीच्या मुलीचे नाव काय आहे?
→ सेवलीच्या मुलीचे नाव सोनिया आहे

4) पेसऱ्याने कोणत्या गावावरून भगताला बोलावले
→ पेसऱ्याने इंदुरकड्या गावावरून भगताला बोलावले.

5) सेवलीची कोण मदत करतो?
→ सेवलीच्या शिवाप्पाभाऊ मदत करतो.

१) सेवलीची मुलगी कोणते शिक्षण घेते ?
=) सेवलीची मुलगी नर्सिंग चे शिक्षण घेत होती

प्र २ रा

टीपा लिहा

१) चक्रवा कादंबरीचा विषय
=) चक्रवा ही हरणफळी या सालपुड्याच्या पायथ्याशी असलेल्या आदीवासी पाड्याल केंद्र करून व वास्तव आहे. या पाड्यात राहणाऱ्या शेवलीच्या या स्त्रीची कहाणी आहे. शेवलीबाई ही या कादंबरीची नायिका आहे शेवली पाहायला सुंदर आहे परंतु तीला डाकीन या प्रेमच बळी ठरली आहे शेवली शिक्षण घेण्याची आवड असूनही आईच्या आजारमुळे शाळा अर्धवट सोडावी लागली शेवलीचा रमना या लहानाशी विवाह होतो रमला हा विविध कौशल्या असणारा समजस सच्चा चांगल्या स्वभावाच्या लहान आहे. सोनिया ही शेवली व रमनाची मुलगी आहे. पुढच्या गर्भो अवस्थेत असतांना शिडीवरून पडल्यामुळे शेवलीच्या गर्भाशय होतो नास्त पूर्णमागत रक्त गेल्यामुळे दवाखान्यात भरती होण्यासाठी तिच्या आपले दागिने विकावे लागतात.

Principal
S. J. M.S.M.
Arts & Com. Junior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

S.1

Tutorial No: 1

नाव : वसावे विष्णु सुगा

वर्ग : S.Y.B.A (S2)

रोल. नं. : 29

विषय : आज्ञापत्र (मराठी)

9/10

दिनांक : 22/9/2017

प्र.1) आज्ञापत्राची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा:

→ रामचंद्रपंत आमात्य यांनी लिहलेल्या आज्ञापत्र हा शिवाजी महाराजांच्या स्वराज्य निती व आज्ञापत्र महत्वाचा सुत्र ग्रंथ आहे शिवछत्रपती कालीन स्वराज्य निर्मिती क्षेत्रात आज्ञापत्राला महत्वाचे स्थान आहे. शिवछत्रपतींनी कालीन भारताच्या इतिहासात जे युगांतरकारी (युग बदलविणारे) कतृत्व गाजविले आणि स्वराज्याची स्थापना केली स्वराज्यात आदर्श निर्माण केला त्याचे सर्व रहस्य आज्ञापत्र ग्रंथात मुद्द केले आहे आज्ञापत्राचा शब्दा शब्दात शिवछत्रपतींची भरती आपणास जाणवते.

" हे राज्य म्हणजे केवळ ईश्वरदत्ता राज्याच्या अभिवृद्धी होणे हे ईश्वरास प्रिय अवश्य म्हणजे स्वराज्य हे ईश्वरदत्त ईश्वराच्या ईच्छानुसार निर्माण झालेले असून परमेश्वराच्या ईच्छेनुसार या राज्याचा विकास होणे आवश्य आहे असे रामचंद्रपंत

इच्छा असे उद्‌गार स्वराज्याची स्थापना करतांना प्रत्येक्षात शिवछत्रपतींनी पाळले आहे नव्हेतर समग्र भारताच्मे वाडीय आदर्श आहे त्याचे चरित्र वाचतांना प्रत्येक भारतीयाच्या मनात एक वेगळीच ऊर्जा निर्माण होते आज्ञापत्र हा ग्रंथ म्हणजे शिवकालीन स्वातंत्र्य युध्दाच्या महाभारतातील गितान आहे.

प्र २२ शिवाजी राजांचा राज्यकारभा विषयक धोरण स्पष्ट करा!

→ शिवाजी महाराज हे एक आदर्श राजा होते त्यांनी अथक प्रयत्नांनी स्वराज्य स्थापना केले होते त्यांनी अस्थिर झालेल्या प्रजेला स्थिर केले प्रजेचा देखरेखसाठी व सण उत्सव वार्षीक यात्रा उत्सव सुरळीतपणे सुरु राहण्यासाठी वेगवेगळे अधिकारी नेमके प्रजेची ते जातीने चौकशी करीत त्यांनी सैन्याची व्यवस्थीत देखभाल ठेवली तसेच सैन्यातील शिपायांना नियमीत कार्यक्रम ठेवले.

शिवाजी राज्याच्या काळात जर एखाद्या व्यक्ती त्याच्या राज्यात जर एखादी स्त्रीला वाईट नजरेने व ती स्त्रीवर जर अत्याचार करीत असेल तर महाराज त्यांनी हात किंवा पाय तोडून वाघाच्या पिंजरीत हाकुमाची शिक्षा हे शिवाजि महाराज देत असे तसेच नव्हे तर शेतकऱ्यांनी शेती करण्यासाठी त्या शेतकरीला धान्य व शेतीचा एक तुकडा देत असे आणि जर

त्या शेतकऱ्याचे शेतात जर धान्य पिकेल नाही तर त्यांनी आपल्या राजवाड्यातून शेतकऱ्याला धान्य देत असे असे शिवाजी महाराजांच्या राज्यात अनेक गोष्टी शिवाजी महाराज हे करीत असे व करत होते.

— * * —

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

marathi S2 Tutirial No 01

विद्यार्थ्याचे नाव वळवी संजय गावसिंग
वर्ग. S.Y.B.A
विषय. मराठी S2
दि. १०/१०/२०१६

२१/२०

प्रश्न लालित साहित्य व ललितेतर साहित्य यातील फरक स्पष्ट करा.

① ललित वाङ्मय :-

कथा, कविता, कादंबरी, नाटक या वाङ्मय प्रकारांना साधारणपणे ललित वाङ्मय असे आपण म्हणतो. ललित म्हणजे ज्याच्यात लालित्य आहे व ज्याच्या संबंध मानवी भाव भावनाशी येतो त्याला ललित वाङ्मय म्हणता येईल साहित्य वाङ्मय किंवा ललित वाङ्मय या तिन्ही शब्दांचा अर्थ साहित्य शास्त्रात समान आहे. पाश्चिमात्य विचारवंत 'एरिस्टोटल' यांनी साहित्य हे भावनांच्या विरेचनासाठी निर्माण झाले आहे. असे म्हटले आहे. म्हणजेच माणसाच्या मनातील विविध भावनांचा कल्पनांचा विचारांचा व मतांचा आविष्कार हा ललितवाङ्मयातुन होत असतो हे ललित वाङ्मयाचा महत्वाचे वैशिष्ट आहे. लेखक किंवा कवी हा समाजातील घटक असतो व साहित्य किंवा वाङ्मय हे समाजातुन व समाजासाठी निर्माण होत असते व्यक्तिच्या मनातील किंवा समाज मनातील भावना या ललित वाङ्मयाचचित्रीत झालेल्या असतात ललित वाङ्मय हे मनोरंजना बरोबरच समाज प्रबोधनाची ही कार्य करते समाजातील विचारधारा, श्रद्धा, अंधश्रद्धा, इष्ट अनिष्ट चालीरिती समाजाचे राज्याचे चित्रण व्यक्तिच्या व समाजाच्या आशा, अपेक्षा, आकांक्षा या सर्व गोष्टिचे प्रतिबिंब साहित्यात उमटलेले असते.

ललित वाङ्मय हे माणसाच्या मनातील भावभावनांचे दर्शन घडविते ललित वाङ्मयातील शब्द रोजचा व्यवहारातील असेल तरी ते अलंकारीक असतात अलंकारीत शब्दांची—

शब्दांची मांडणी हे ललित वाङ्मयाचे वैशिष्ट्ये आहे ललित वाङ्मय हे समाजनिष्ठ असतील लेखकाने / कवीने आपले अनुभव समाजाविषयीचे विचार वाङ्मयातुन चित्रीत केले असतात ललित वाङ्मय हे मनाला आनंद देणारे असतील जीवनात भेटलेल्या विविध प्रकारच्या माणसांच्या आधारे लेखक जीवनातील अनु-भवांचेही चित्रण कथा, कादंबरी, नाटकातुन करित असतो. ललित वाङ्मयाच्या वाचनाने वाचकाची अनुभव करीत वाढत असते.

या उलट शास्त्रीय साहित्याची लक्षण, निर्मिती व उपयोग सांगता येईल.

2) ललितेतर साहित्य :-

① ललित वाङ्मय लेखन —

लेखक हा ललित वाङ्मय सुरु करणारा हा लेखक हा त्याचा लेखनातुन गोष्टी अश्या अनेक लेखक हा एक असा असतो कि तो त्या ललित वाङ्मयाचा लेखन करतो.

② ललित वाङ्मयात काय- काय होते :—

ललित वाङ्मयात भावना विचार कल्पना अश्या अनेक गोष्टी हे या ललित वाङ्मयात येतात आणि तो मुख्यतः हा त्या ललित वाङ्मयात येतात

③ ललित वाङ्मय कसे व का निर्माण होतात :-

अनेक अश्या गोष्टी या ललित वाङ्मयात येतात अनेक शब्दानी मनाला भेडणाऱ्या अनेक व अश्या वस्तुनी निर्माण होतात व ते मन भावनांमुळे दुःख निर्माण करतात.

④ ललित वाङ्मय भाषाशैली :-

ललित वाङ्मयाचा भाषाशैली बदलणारी असते व शास्त्रीय स्वरुपात अनेक गोष्टी येतात ती भाषाशैली ही विज्ञान स्वरुपाच्या कु पद्धतीने नविन बदलणारी असते पण त्या नविन रिसर्च करावा लागतो.

⑤ ललित वाङ्मय उपयोग :-

प्रश्न २

मम्मटाने सांगितलेली साहित्याची कोणतेही ३ प्रयोजने स्पष्ट करा.

① अशुभ निवारण
② व्यवहारज्ञान
③ कांता किंवा संमित उपदेश किंवा पत्नीने केलेले प्रेमळ उपदेश

① अशुभनिवारण :-

मम्मटाने अशुभनिवारण ही एक साहित्याची प्रयोजन सांगितले आहे हे प्रयोजन सांगताना मम्मटाने दोन उदाहरणे दिले आहे. मयुर कविने 'सुर्यशतक' हे काव्य लिहले आणि त्याचा कुष्ठरुप बरा झाला तसेच जगन्नाथ पंडिताने 'गंगा लहरी' हे काव्य लिहल्यामुळे त्याला झालेली शिक्षा रद्द झाली आजही अशुभ निवारणासाठी किंवा आपल्यावरील संकट टाळण्यासाठी वेगवेगळ्या धार्मिक ग्रंथाचे वाचन केले जाते श्रध्देच्या माध्यमातुन निर्माण झालेले हे प्रयोजन लेखक निष्ठ व वाचकनिष्ठ ही आहे.

② व्यवहारज्ञान :-

स्वतःला ज्ञान मिळावे यासाठी कोणताही लेखक लेखन करीत नाही लेखकाला समाजातुन आलेले विविध अनुभव समाजाच्या व जिवनाच्या बाबतीत असलेली त्याचे विचार लेखक साहित्य कृतीतुन मांडत असतो लेखकानी लिहलेली साहित्य कृती वाचक वाचतात व त्या साहित्य कृतीतुन मनोरंजना सोबत ज्ञान ही वाचकांना प्राप्त होते ज्ञानेश्वरी, रामायण, महाभारत, या सारखे ग्रंथ जिवन जगताना आपल्याला मार्ग दर्शन करतात मानवी जिवनात ग्रंथाचे मोठे स्थान आहे. किंबहुना ग्रंथ हेच आपले गुरु असतात विविध प्रकारचे साहित्य वाचुन वाचक सज्ञान होतो आणि त्याला व्यवहारज्ञानाची ही प्राप्ती होती होते त्यामुळे व्यवहारज्ञान हे प्रयोजन वाचक सापेक्ष ठरते.

③ कांता किंवा संमित उपदेश किंवा पत्नीने केलेले प्रेमळ उपदेश :-

आई वडिल किंवा वडिलधाऱ्या माणसांनी केलेला उपदेश मान्य करावा लागतो गुरुजन ही आपल्याला उपदेश करतात मित्रांनी केलेला उपदेश आपल्यावर बंधनकारक नसतो परंतु प्रेयसीने किंवा पत्नीने केलेला उपदेश अथवा सल्ला

आपण चरकन मान्य करतो त्यासाठी पत्नी किंवा प्रियसी विनवण्या करतील वेळ प्रसंगी अश्रू ही ढाळतील त्यामुळे तीचा उपदेश जरासा नाकारला जात नाही.

लेखकाची ही अगदी ही अशीच भूमिका असते वाचकांनी आपण केलेला उपदेश किंवा सल्ला मानलाच पाहिजे असे बंधनकारक नसते म्हणून, लेखक आपल्या वाणीमधून प्रेमळ शब्दात वाचकांना— उपदेश करतो.

उदा :- तुकाराम महाराज 'महापुर झाडे जाती तेथे लव्हाळे वाचती' अश्या प्रेमळ शब्दात वाचकांना नम्रता शिकवतात हे प्रयोजन वाचक-निष्ठ आहे.

Prin.
S. J[illegible] M.
Arts & Com. Junior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

Tal.Akkalkuwa Dist.Nandurbar

DATE: / /

नाव: पाडवी अक्षय सुरतान
वर्ग: T.Y.B.A
रोल नं. 26
दिनांक: 9/10/17
विषय: मराठी (नाटक)

CA=9

प्र. 1 ला खालील दिलेल्या प्रश्नांचे सविस्तर उत्तर लिहा.

1) नाटक म्हणजे काय हे स्पष्ट करून नाटक वाङ्मय प्रकाराचे स्वरूप स्पष्ट करा.

उत्तर: लेखक: जयंत पवार: नाटक लेखक यांनी अंधातर नाटकांवरून लिहिले पुढील प्रमाणे —
नाटक हा लोकप्रिय असे वाङ्मय प्रकार आहे. हा वाङ्मय प्रकार दृश्य श्राव्य असल्यामुळे तो लोकप्रिय ठरला आहे. इतर साहित्य प्रकार उदाहरणार्थ: कथा, कविता, कादंबरी आत्मचरित्र या साहित्य प्रकारापेक्षा वाचकांची व प्रेक्षकांची मनाची पकड लवकर घेऊ शकणारा नाटक वाङ्मय प्रकार आहे.

नाटक हा पुस्तक रूपाने वाचता येते व नाट्य मंदिर पाहता येते आपण दोन्ही महत्व नाटक पाहतो तेव्हा नाटकाच्या जीवनात पात्रांच्या आयुष्यातला अनुभव येतो नाटक इतर प्रेक्षकांवर राज आलेल्या परिणाम घडवून येतो कारण नाटकाचा प्रयोग करत असताना तो दृश्यश्राव्य असल्यामुळे रंगमंचावर प्रत्यक्ष अनुभव प्रेक्षक घेत असतो समूहाचा मोठे समूहांच्या समोर सादर करण्याच्या तेव्हा नाटक म्हटले जाते. म्हणजे नाटक रंगमंचावर सादर होण्यासाठी नाटकात संगीत नाटक अभिनय नेपथ्याच्या प्रकाश योजना इत्यादी नाटक घटकांच्या योगदान असतो.

नाटककार जयंत पवार यांनी अंधातर हे दोन अंकी नाटक

मध्यम वर्गीय कुटुंबाच्या जीवनावर आधारित ही कहाणी आहे. सामान्य प्रेक्षकाला नाटकातील हसत रडत खिळवून ठेवणाऱ्या, कथानक त्यात सांगत स्त्रियांची समस्या नैतिक अनैतिक संबंधांच्या गोष्टी पाहताना महान माही कहाणी समाजाची नैतिकता या कल्पनांवरून निर्माण होणारा नैतिक सामाजिक विविध प्रश्न मराठी प्रेक्षकांनी यापूर्वी पाहिले या सर्व समस्यांचा व प्रश्नावर नाटककार जयंत पवार यांनी अधांतर मधून प्रकाश टाकला आहे. हे नाटक प्रत्यक्ष रंगमंचाच्या पडद्यावर हा आशय प्रभावशील पण विजय तेंडुलकरां सारखी दिग्गज नाटककारांनी या नाटकाच्या कथानकातील आशयाने मन जिंकले आहे. कुटुंबातील अनेक समस्यांना हे नाटक स्पर्श करते. गिरणी कामगारांच्या प्रश्न सुशिक्षित बेकार कुटुंबाचा उदरनिर्वाह आणि स्त्रियांना करावा लागणारा कावड कष्ट या सर्व बाबी जयंत पवार आपल्या नाटकांतून मांडून हे नाटक रडत रडत मानवी मन व अंतर्मुख करणारे आहे.

मुंबईच्या लालबाग भागातील चाळीत दोन खोल्यांच्या घरात अण्णा दुर्वे यांचे कुटुंब राहत आहे. अण्णांच्या निधनानंतर संपूर्ण कुटुंबाची जबाबदारी त्यांच्या पत्नी वर पण अण्णांच्या माघारी त्यांची पत्नी (आई) त्यांच्या तीन मुले बाबा मोहन नरू आणि विवाहित (कुमारी) (मंजू) यांचा परिवार आहे. आई या चार मुलांना बरोबर संसाराचा गाडा ओढण्याचा प्रयत्न. अण्णांच्या तीन मुला नोकरी आहे. मात्र ही मुलगी कमाई करत नाही आई मेहनत तीन वाटा बनात सगळ्यांना पुरवणी दिवसांनाचा ही शिवाय करत चाळीतल्या बायकांच्या पत्रावळ शिवत शिवात. मंजू कंपनीत कामाला जाते व महिन्याला जाते

पृ ८१ (कथन २)

१) अंधारात नाटकातील आई

उत्तर ले. जयंत पवार: अंधारात या नाटकातील आई आणि त्यांचा मुलगा व. मंजू यांच्यातील संवाद कथेतून लिहिला आहे.

मंजू: आता आई, आणखी किती माझ्या व्यवहार नासाडी अशी हलवाईच लागेल. तिकडे चालेल आपण आहोत. बाबा, तू कुठेतरी आहेस?

बाबा: (पुस्तकातून पाहत) हूं.

मंजू: नक्कीच!

मोहन: नक्कीच! तुझी काळजी ना, मला कळते!

मंजू: (डोळे वाटून) काय!

मोहन: भुकेला आहात! आधार काढू होता वाटतं.

मंजू: मी डॉक्टरकडे जाऊ पैसा. एवढी हिम्मत चालवीस ने दिवस पोट भरायला खायला हवं.

मोहन: आज रविवार!

मंजू: पाणी पाजू नकाना.

मोहन: तोंड मिटवून खा ना! हात ना धोडे जेवा. काढून इथपर्यंत पचला!

मंजू: तू उठलीस की काय!

मोहन: काहीतरी हाय आई माझ्याकडे दहा मिनिट रुपये बघतो [illegible] नाव तुला कळवायला, बघ, अंधारात ना, चालवीत ना! मी [illegible] की तू [illegible] मोजली.

मंजू: [illegible] बघायला कोणाची पाहिजे आई की काय. असं या अंधारात नाटकातील आई यावरून जयंत पवार ने आपले विचार मांडले आहेत.

१०

२} अंधातर नाटकाचा विषय.

→ अंधातर नाटकांच्या विषयावर त्यांची आई व मंजू त्यांची दोन मुलं या सर्व मिळून सर्वांनी खूप छान नाटक मांडीतला आहेत. आपण ते खालील प्रमाणे

मंजू: ~~आमचे~~ दादांची नाही वाजते. 'नकटी आई' असेही होत. आई बाहेर येते. भरत हातात पैसे सांभाळत ~~अ~~ असता येतो. पंढरी, काळा, धसकट्या, मारकुटा, अंतर शर्ट, खाली पुरानाची हाफ पेंट, सर्व बाटलीत विस्कटलेत. पायात स्लीपर

मंजू: काय रे भरत.

भरत: नकटी आई, हे घ्या. नकल दिमाग.

आई: काय हे?

भरत: कोंबडी आय. आय, नकल होत नाय यार.

आई: अरे माझ्या नाकी आला हे नाटक कोण? असंही तेव्हा सांगा.

भरत: नकटी कोंबडीवाल्या पाशी दिमाग आय. नक वाल्या, सोबत केवळ अटायत करायला.

मंजू: मला आणखी आता मिरची, कोंबडी; आणि हा माल कोण आणणार?

कांदा ना नकटा.

~~भर~~ भरत: सांगतो (नाचत गिरवतो)

आई: हं झाल्या, बस ~~झा~~ झालं. हा सोबत हाय.

~~भ~~ भरत: ह्यापाशी काय? बाबुच्या सोबत हाय. ~~अ~~ या अंधातर नाटकांचा संवाद होत आहेत.

१०

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

S.J.M. Arts & Commerce ... Khapar
Jr. & Sr. College,
Tal. Akkalkuwa Dist. Nandurbar
13/10/2017

नाव :- पाडवी आश्रय सुलतान
वर्ग :- T.Y.B.A
रोल :- 26
विषय : मराठी - S-3
दिनांक - 12-10-17

१६/२५

प्र.१ खालील दोन्ही प्रश्नांची सविस्तर उत्तर लिहा.

२) 1920 ते 1960 या कालखंडातील कादंबरी वाङ्‌मयाचा आढावा घ्या.

उ:

1920 ते 1960 हा कालखंड स्वातंत्र्या पूर्व स्वातंत्र्योत्तर अशा दोन प्रकारात विभागला जातो. 1920 साली लोकमान्य टिळकांचा निधन झाला. व भारत मध्ये गांधी युगाला सुरुवात झाली. होती होती. परंतु त्यांचा निधन नंतर महात्मा गांधीचा अहिंसा व सत्याग्रह आदर्शी मवाळ विचारांनी स्वातंत्र्य लढ्याला वेगळी सुरुवात प्राप्त झाली या राजकीय बदलाव परिणाम मराठी कादंबरी वर ही झालेला दिसून येते.

1920 नंतर च्या कादंबरीला वेगळे वळण मिळाली. कादंबरीच्या क्षेत्रात व्यापक व विकासात्मक जोडी लाभला. या कालखंडातील कादंबरी कृत्रु व कलेला भाग लाभली. कथानक बरोबर तंत्रिक व्यक्ती दर्शनाला ही महत्व प्राप्त झाला. विषयांच्या दृष्टीने अनेक स्त्री पुरुषांचा प्रेम कथावर प्रकाश ना टाकला मराठी कादंबरी सामाजिक ऐतिहासिक धार्मिक

कादंबरी हेतून आल्या होत्या नेत नाहीत.

या कालखंडात शिक्षणाचा प्रमाण वाढले गेले त्यामुळे तरुणांमध्ये विचार करण्याची प्रवृत्ती वाढ लागली ते समाज हितासाठी व सामाजिक सांस्कृतिक विचार करू लागला. परिणामी कादंबरी आदर्श साहित्य प्रकाराकडे लेखकांचा व वाचकांचा कल वाढले मराठी कादंबरी काळाची आवश्यकता ही वाचकांची गरज पण दर्जा वेगवेगळी वैशिष्ट्ये जोपासणारा कादंबरीकार कादंबरी साहित्य प्रकारात भर घालू लागला. या कालखंडातील प्रमुख कादंबरीचा व कादंबरीकारांचा परिचय करून घेऊ या.

1920 ते 1960 या कालखंडातील प्रमुख कादंबरीकारांचा या कालातील प्रादेशिक महत्त्वाचा ~~कादंबरी कार~~ कादंबरीकार म्हणजे डॉ. श्रीधर व्यंकटेश ~~केतकर~~ केतकर हे होय ते येथे त्यांनी आपल्या कादंबरीमधून अनेक सामाजिक विषय हाताळले (गोंडवनातील प्रियंवदा)

डॉ. श्री. व्यं. केतकर.

1) गोंडवनातील प्रियंवदा.

2) परागंदा

3) आशावादी

4) गावसासू

5) ब्राह्मण कन्या

6) विचक्षणा

7) भटक्या

इतकी कादंबरी लिहिल्या परंपरा आनवटाचा संस्कृतिचा आधारावर इत्यादी विषय कादंबरी येतात. आपल्या कादंबरी क्षेत्री सहज करियांच्या सामाजिक दृष्टी प्रखर होती.

यांचा समकालीन श्री. ना. पेंडसे हे महत्त्वाचे कादंबरीकार होत त्यांची गारंबीचा हि कादंबरी कुटुंबातील व मानवी जीवन दृष्टीची घडविणा नवीन सामाजिक समाजातील कपट व संघर्षाचा दर्शन घडवितो.

प्र. क्र. २ दीर्घ लिहा गुण. ८

३) 1920 ते 1960 कालखंडातील कादंबरीचे मूल्यमापन

उ:

१) या कालखंडातील कादंबरी लेखन पहाता कादंबरी पाहता कथानकांना प्राधान्य देणारी रचनात्म प्राधान्य मिळाले सुधारणा सामाजिक बंधन विरोध उठाव करणी अत्याचार रीतीरिवाज या कालातील कादंबरी उमटला

२) शृंगार आकर्षणा व भावनाप्रधान प्रभावी रीतीरिवाज या कादंबरी लेखनी.

३) वास्तववादी कादंबरीत लेखन व सुधारणेचा समस्यांचा मांडणी करण्यात गांधीवाद, मार्क्सवाद कलात्मक परिस्थिती व स्वातंत्र्या चळवळी प्रतिबंध नादी कादंबरी उमटला

४) या कालखंडात ऐतिहासिक कादंबरी आल्या.

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com… …nior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dis. …urbar

नाव :- वळवी यतिश दिलवर

विषय :- मराठी S4

रोल नंबर :- 40

वर्ग :- T.Y.B.A

दि :- 13/10/2017

1) भाषा हा माणसाच्या जीवनाचा एक अविभाज्य भाग आहे. जीवनाच्या प्रत्येक क्षणाला माणूस कोणती ना कोणती वापरत असतो मानव हरेक क्षणी भाषा वापरत असतो. जेव्हा तो प्रत्यक्ष बोलत नसतो तेव्हासुध्दा तो मनातल्या मनात विचार करीत असतो अगदी स्वप्नात सुध्दा माणूस भाषेचा वापर करतो अशा प्रकारे भाषेशी माणसाच्या प्रत्येक विचाराशी प्रत्येक कृतीशी निगडित असते त्याला भाषेचे अवगुण नाही असा मानव-समूह, असा मानव-समाज या पृथ्वीवर उपलब्ध नाही उलट असे म्हणता येईल की इतर प्राणिमात्राच्या तुलनेत मानवाने जे सर्वांगीण प्रगती करून घेतली आहे, त्याचा मुळाशी त्याची ही भाषा आहे, जीवनाच्या सृष्टीविषयी चर्चा अवकाशविषयक संशोधन मिळवण्याचा माणसाचा जो प्रयत्न चालू आहे. तोही त्याच्या पेक्षा असलेली भाषा [illegible] जोरदार मानव [illegible]

शाहणे सामाजीक जीवनाशीही
एकमेकांशी संपर्क साधणे, एकमेकांमध्ये
विनिमय साधणे, विविधांमध्ये
असलेल्या संदेशांची देवाण घेवाण
करणे आवश्यक असते. परंतु
त्याचे असमर्थ विनिमय योग्य
संदेशाद्वारा भाषेमुळे (इंद्रियांद्वारा) होते.
तात्पर्य भाषा ही समग्र मानवी
जीवनाला व्यापून टाकणारी गोष्ट आहे.
ती मानवी संस्कृतीला पायाभूत
ठरलेली आहे.
भाषेचे इतके महत्त्व असल्यामुळे
भाषेबद्दल आपल्याकडून फारच थोडी
माहिती असते. भाषेचे स्वरूप व
कार्य यापैकी नीट माहिती असत
नाही. इतकेच नव्हे तर भाषेबाबत
आपल्याला कोणती शास्त्रशुद्ध जाणून
नाहीशी होणे आवश्यक आहे.
जी बोली व बोलली जाते
त्यामुळे भाषेच्या स्वाभाविक लक्षणांमध्ये
महत्त्वाचे लेखन महत्त्वाचे आहे
भाषेचे बोलले जाणारे रूप म्हणजे
असे लक्षण ही एक दृश्य स्वरूप
आहे. उच्चारलेले ध्वनी ऐकून
जाणारे लेखनाच्या साहाय्याने
टिकून ठेवली येतात. म्हणजे लेखन
ही बोलली बोलली भाषा
टिकवण्याची एक साधन आहे. पण
ही साधने परिपूर्ण नाही. कारण
भाषेतील सर्व ध्वनींना लेखी रूप
उच्चारणाचे साधने लिहिणे होणार
नसतात. कसे लेखन ही बोलली
बोलली भाषा टिकवण्याची
एक साधन आहे पण ही साधने

प्र २ रा

टिपा लिहा.

→ (1) स्वन विज्ञानाच्या तीन शाखा स्पष्ट करा. उच्चारणाने जाणे नंतर वातावरणात प्रसरण होणे आणि श्रोत्याद्वारे स्वीकरण होणे या तीन प्रक्रियांचा अभ्यास करण्याच्या तीन शाखा आहेत त्यांना अनुक्रमे (1) उच्चारणमूलक स्वनविज्ञान (2) संचारणमूलक स्वनविज्ञान (3) श्रवणमूलक स्वनविज्ञान म्हणून संबोधले जाते. या तीन शाखांचा परिचय करून घेऊ.

(1) उच्चारणमूलक स्वनविज्ञान :- आपल्या स्वन रूप म्हणजे स्वनांची बोलताना वापरले जाणारे विविध स्वर आपण मुखावाटे निर्माण करतो. प्रत्यक्ष स्वन निर्मितीसाठी आपल्या शरीरातील फुफ्फुसे, स्वरतंत्री, घसा, जिभा, पडजीभ, टाळू, नाक अशा विविध अवयवांचा वापर करून स्वन उच्चारले जातात. या प्रक्रियेचा अभ्यास करणाऱ्या शाखेला उच्चारणमूलक स्वनविज्ञान असे म्हणतात.

(2) संचारणमूलक स्वन विज्ञान :- आपण बोलतो ते स्वन हवेत वातावरणात पसरतात. उच्चारलेल्या स्वनांच्या ध्वनिलहरी आघात होतो. या आघातांतून कंपन पावतात. या ध्वनिलहरी निर्माण होतात. त्या लहरींचे प्रकार नियमित व अनियमित अशा दोन असतात. नियमित ध्वनिलहरी ... संचारण ...

स्वप्न विसावू चर्चे म्हणतात.

③. श्रवण कुणी न स्वप्न विसावू :
वा वेळप्रसंगी माफक रचना उत्पन्न
होत नाही स्वप्ने हेतुपूर्वी
कल्पना होवून ते स्मरणात होवून
ओठांवर। स्वप्न सुंदर आणि
कुणाच्या। पडल्यावर, आपण
आठवून कोणत्या थांबल्यानी। स्वप्नाचा
कार्य सुरु होते। म्हणजेच
पडल्यावर चालते ते। स्वप्नांची
विशेषता, करून घर योग्य
मतेने अंदाजून पोहचवले
रेषा येथे वापरोपयोगाची। स्वप्नांची
विचार केला। त्याला विसावू
म्हणून असे म्हणतात.

(२) स्वस्थान संरक्षण स्थळ ही स्कार्ये
उदाहरण कुठे ही मानवी मुख्यादि
वगैरे वा स्थान उत्पन्न
याचे संरक्षण होण्यासाठी स्थान [illegible]
संरक्षण होते त्याचा निश्चित
प्रजा सक्षम होते अनुकूल
प्रजातीचे उत्पन्न त्याचा
होय पाणी मोठे स्थानाचे
पाणी थेट जमीन, मध्य आदि
संरचना आहे त्याची स्वस्थानी
कार्य उपाय होत त्याचा
ओळखा होते स्थान
स्थळ संरक्षण होते याचा
व्यापक संरक्षण होते त्याची
स्थळ संरक्षण [illegible] त्याच
कोणत्या त्याचा [illegible]
त्यांच्या अवलंब [illegible] असतात
होणाऱ्या त्याचे महत्त्व
होणाऱ्या वैज्ञानिक आवश्यक
त्याचा जीवन असते
स्वभाव जीवन त्याचे [illegible]
स्थानाची निसर्ग संरक्षण होते
ही स्थानाची संरक्षण होते

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khaps Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

नाव : अश्विनी श्यामा पाडवी

वर्ग : T.Y.B.A

रोल नं :- 29

दिनांक : 30-08-18

विषय : मराठी (S-3)

09/10

कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा

प्र2. शंकरराव खरात यांचे कथांचे मूल्यमापन करा.

1) शंकर राव खरात असे लेखक की, त्यांनी दलित समाजाचे बद्दल त्यांच्या कथा आहे. आणि त्यांनी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या विचार आणि कार्यामुळे प्रेरणा घेवून कथा लेखनास सुरुवात केली. शंकर राव खरात यांनी 1959 ते 1984 या कालखंडात सुमारे अकरा कथासंग्रह प्रकाशित केले. त्या कथासंग्रहापैकी काही कथा संग्रह ① बारा बलुतेदार ② गाव शिव ③ मुत्ता-खत ④ माझं गाव ⑤ दवंडी इ. त्यांचे कथा संग्रह आहे.

शंकर राव खरात यांनी दलित समाजाचे वास्तववादी जिवन त्यांचा समाजातील समस्या यांचे चित्रण केले आहे. तसेच गाव पुरता आधिन गावकीच्या बाहेरील व्यक्तीचे जीवन दर्शन त्यांच्या कथेत दिसते.

बारा बलुतेदार या कथा मध्ये बारा बलुतेदार म्हणजे कुंभार, चांभार, लोहार, सुतार, या जातीचे काम करणाऱ्या व्यक्तींना बारा बलुतेदार म्हटले आहे. या बारा बलुतेदार कथा संग्रहात व्यक्तीच्या चित्रात्मक कथा आहे. त्यांच्या कथामधून काही कथा ① नावी ② सोनार ③ कोळी ④ परीट ⑤ कुंभार इ. काही कथा या बारा बलुतेदार कथा मधून काही कथा आहे.

या कथा व्यवसायाच्या संबंधीत आहे. या कथानमधून
असे आढळून येते की, बदुकेदारांच्या दारिद्र्य
व शोषनाने चिडलेले जीवन दर्शन घडते. एका
कथेत रामातराड नावाचा व्यक्ती स्वर्णन (चांगल्या
जातीचे) समाजाचा सेवेसाठी पोटाच्या मुलगा
गमावतो म्हणून त्यांच्या मनात आतल्या-आत
(आंतरिक संवेदा) ~~समा~~ गुसपुस करत आहेत.
दलितांचे प्रतिनिधी चित्रण रामातराडांच्या
माध्यमातून घडते. अशा लेखकांबद्दल व दलित
समाजाबद्दल लेखन करणारे शंकर राव खरा
यांच्या कथा आहेत.

प्र. 1) विभावरी शिरूरकरांचे कथांचे मुल्यमापन करा.

→ 1) कळ्यांचे निःश्वास लिहणाऱ्या मालतीबाई बेडेकर यांचा हा उल्लेख आवर्जून करावा लागतो. विभावरी शिरूरकरांचा पहिला कथा संग्रह "कळ्यांचे निःश्वास" हा 1933 साली प्रकाशित झाला आणि ह. वि. मोटे यांनी तो प्रकाशित केला. विभावरी शिरूरकरांचे काही कथा संग्रह (1) कळ्यांचे निःश्वास (2) त्याग (3) अविनाश (4) प्रेम हे ~~विश्व~~ विष का अमृत इ. काही कथा संग्रह आहे. कळ्यांचे निःश्वास या कथा संग्रहात एकूण अकरा कथा कलम आहे. त्यांनी बदललेल्या सामाजिक जीवनात कशी कशी का असेना, स्वातंत्र्य लाभलेल्या अवस्थेत स्त्री बोलू लागली. बदलेल्या परिस्थितीत रूढी परंपरेच्या कचाट्यामुळे स्त्रियांच्या मनाचा होणारा कोंडमारा त्यांच्या कथेतून चित्रीत होतो. स्त्री जीवनातील वैवाहिक समस्या, स्त्री-पुरुष यातील संबंध स्त्रीसा-बालीचे गुंतापती - पत्नीचे समांतर स्वतंत्र परस्पर भिन्न विचार विश्व त्यांच्या कथेत दिसते. सहज सोपी भाषा शैली वाचीव उपमा व अलंकाराचा वापर अल्पसंवाद निवेदन प्रधानता व कथा तंत्राकडे असलेले थोडे दुर्लक्ष हे त्यांच्या एकूण कथा लेखनाचे गुण दोष सांगता येते.

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

नाव: पाडवी रविदास नरसी

रोल. नं २३

वर्ग: एफ. वाय. बी.ए.

विषय: मराठी

[प्र १ ला]

(1) कथा हा शब्द कथ् या धातूपासून आला आहे कथ म्हणजे कथन करणे सांगणे कथा म्हणजे गोष्ट इंग्रजीत story या अर्थाने आला आहे मनोरंजन करण्यासाठी कथा सांगितली जाते. अगदी लहानपणापासून आपला व कथेचा संबंध आलेला असतो लहानपणी आपल्याला आपली आजी किंवा आई गोष्ट सांगत असते जादूचा घोडा, परी आणि राजकुमार यासारख्या अनेक गोष्टी आपण लहानपणीच ऐकलेल्या लहानपणाच्या गोष्टी या मनोरंजन प्रधान व चमत्कारिक असतात. म्हणून लहानपणापासून आपल्याला कथा ही वाङ्मय प्रकार माहित असतो असे सुप्रसिद्ध कथाकार विष्णु सखाराम खांडेकर यांनी सांगितले आहे. गोष्ट सांगणे आणि गोष्ट ऐकणे हा मानवी स्वभाव आहे. कोणत्याही वयात आणि कोणत्याही काळात त्याला ही गोष्ट सांगावीशी आणि ऐकावीशी वाटते म्हणूनच आजीने नातवाला गोष्ट सांगावी हा संस्कार परंपरा आजही समाजात समाजात रूढ आहे. आध्धार नगर होते. फार आधीपासून वाडीला मेळ लावून कोटीला एकत्र रात्रभर जागरण करत लोककथा सांगितली जात होती.

ह्या कीर्तनकार आख्याना कुन तमाशाकार
वगनाट्यातून गोष्टीच्या हलात आनंदी देऊन
अथवा हलाची बोरे वाजवून गोष्ट सांगत
शीव आणि सौंदर्याचा आस्वाद देण्यासाठी
आणि ऐकण्यासाठी कथेचा जन्म झाला अशी
कथा समजून घेण्यासाठी मराठी साहित्याला
किती होणारी वाटचाल लक्षात घेण्यासाठी
कथेच्या विविध व्याख्या समजून घ्याव्या लागतील.

8

प्र २६

① दळा रुपयाची गोष्ट या कथेत आहे

② ग्रामोफोन बाकुखानकडे होता

⑤ हमीद दलवाईंच्या कथेत मुस्लीम समाजाचे चित्रण आहे

⑤ बाकुखान ग्रामोफोन या कथेतील पात्र आहे.

⑥ कोकणातील समाज जीवन खेडूत माणूस प्रसंगी दळा रुपयाला मोलाचा होतो हे वास्तव या कथेतून कोकणातील समाज जीवन असे आहे.

③ महमद सेठचा शारन्याचा काम करत होता.

टिपा लिहा

① छप्पर कथेतील नायक करीम याची घराची परिस्थिती अत्यंत गरिबीची त्याच घरात कुणी शिकलेले नाही. त्यामुळे अज्ञान आणि दारिद्र्याच्या छप्पराखाली जगणारे हे कुटुंब घराचे छप्पर हे प्रतिकात्मक म्हणून पुढे येते ते गरिबीचे आणि अज्ञानाचे प्रतिक ठरते. छप्परामुळे घरात सुर्यप्रकाश नाही स्वच्छ हवा नाही त्यामुळे घरातील मंडळी सर्वाने आजारी पडतात. एक मागोमाग असे सर्व पडतात शेवटी नायक करीमला ही क्षय होतो.
हि कथा स्वतः लेखक हमीद दलवाई यांच्या व्यक्तिगत जिवनावर आधारलेली दिसते. कथेतला नायक म्हणजे स्वतः हमीद दलवाई असावेत.
पुर्वजांनी बांधलेल्या छप्परामुळे या घराची भरभराट झाली, घर भरले धान्याची

ते मोडणार नाही या अंधविश्वास आणि अन्धापेक्षी क्षम भरताव

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

नाव : रंजित दिलवर
वर्ग : F.Y.B.A
रोल नं : (25)
विषय : मराठी
दिनांक : 05-02-2018

[illegible]

प्रश्न (१) ला
खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा :

(1) बाप या कवितेत बापाच्या कष्टाचे वर्णन केलेले आहे ?
उत्तर - बाप या कवितेत बापाच्या कष्टाचे वर्णन केले आहे

(2) पाऊस या कवितेचे कवी कोण आहेत ?
उत्तर - पाऊस या कवितेचे कवी अशोक निवडुंगे आहेत.

(5) वारली भाषा हे कोणाचा [illegible] आहे ?
उत्तर - आदिवासींच्या पुरस्कृत बोलीचा नमुना

(3) [illegible] या कवितेचे कवी कोण आहेत.
उत्तर - [illegible] या कवितेचे कवी पंढरी [illegible] आहेत.

(6) " [illegible] " कवितेचे कवी कोण ?
उत्तर - [illegible] अंकुश [illegible] हे आहेत

प्रश्न (2) रा

टीप लिहा :

(2) [illegible] :

[illegible] - [illegible] व [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] आहे
(2) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] आहे आणि [illegible]
हे [illegible] [illegible] आहे
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] किंवा
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] :
[illegible] व [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible] . [illegible] , [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] - [illegible],
[illegible] - [illegible] - [illegible] [illegible] - [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] -
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] व [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] :

6

Principal
S.J.M.S.M.
Arts & Com[illegible] College
Khapar Tal. [illegible]kuwa
Dist. Nandurbar

नाव: वसावे पिंकू इतुगा

वर्ग : T.Y.B.A

विषय : मराठी S5

रोल : 15

दिनांक : 31/8/2018

08/10

31/08/2018

प्र 1 ला

① मानवी जीवनात भाषा ही महत्त्वाची आहे रोजच्या व्यवहारात आपण भाषेची संवाद साधून एकमेकांशी भावना विचार आपण कसा समजतो भाषा ही मानवाची विकासाची पहिली पायरी आहेत जेव्हा एखाद्या कुणामाणूस त्याला बदला येत असेल तेव्हा तो काय बदल तो आपल्याला समजत नाही म्हणून त्यात आपण भाषा विषय काही समजू शकत नाही

आपण जे बोलतो ते हवेत वातावरणात पसरते उच्चारण या स्वरावर हवेवर आघात होत या आघाताने हवा कंप पावते त्यामुळे ध्वनी लहरिध्वनीलहरी निर्माण होतात या पध्दतीने योजना येतो तेव्हा हवेत ते निर्माण ध्वनी स्वरांच्या लहरींच्या अवयवाला स्पर्श करतात

स्वरान श्रेढी स्वन विज्ञान मुख्यावाली इच्चारण जाणार। स्वन स्वन प्रकरण आणी स्वेकिन यांच्या स्वनगाडी आपल्याला कानाच्या पडद्यावर आघातान आघातांच्या स्वनाच्या विशिष्ट मोजमा करून शब्द यांची माहिती मिळते. विज्ञान हे स्वागात,

—) (3) मानवाची जो बोलीभाषा आहे ते मानवी जीवनात खूप महत्त्वाची आहे मानवी जीवनात भाषा शिवाय व्यवहार काही होऊ शकत नाही राजच्या व्यावहारात आपण जो भाषा बोलत तेच व्यवहार भाषा होय जर भाषा बोलत येत नसती तर आपण याला काही सांगितले तर त्याचे अर्थ कळेल नाही भाषेमुळे आपण एकमेकावर विचार मत समजतो, व आविष्कारामुळे आपण वापर करत जर भाषा नसती तर जे आपल्या मोबन आहे ते दुसऱ्याला समजू शकत नाही म्हणजे मानवी जीवनात भाषा ही सर्व महत्त्वाची आहे भाषा ही अनेक प्रकारची आहेत भारतीय नोकरन सर संपूर्ण जगात कोणी तरी प्रकारचे भाषेचा वापर केली जाती भाषेत जर ज्या ठिकाणी आपल्या भाषांमुळे

वेगळे भाषा बोलली जात
असेल तर ती भाषा आपण
स्वतःच्या व अन्नाच्या स्वार्थाने
ते आपण समजण्यासाठी
प्रयत्न करतो, म्हणजे शेवटी ते
समजते तो पर्यंत भाषा,
[illegible] उदाहरण घ्यायचा कडे
[illegible] एक कठोण व्यवहार
जर करायचा असेल तर
उदाहरण भाषा शिवाय काही
करू शकत नाही म्हणून
मानवी जीवनात भाषेला
सर्व महत्त्वाचे स्थान आहे.

[signature]
Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

दि- 5-2-2018

नाव: पाडवी फुलवंती वच्या

वर्ग :- T.Y.B.A

19/20

रोल नं :- 33

विषय :- मराठी

(प्र 1. आ)

उत्तर 1) महेश्वरीची माहिती दुर्गा भागवत यांनी दिली ति माहिती पुढील प्रमाणे.

महेश्वरला जाऊ जाऊ असे सारखे मनात येत असे. लहानपणापासुनच त्या गावाचा एक सुरेख ठसा मनावर पडलेला होता. माझी आई एक सुंदर, किरमिजी दुहेरी चौकट असलेले महेश्वरी लुगडे नेसत असे. माझ्या बालपणांत ते इतके असले की सांगता सोय नाही. एकदा तर मी ते नेसून पाहिले नि मग बावरीसुद्धा झाले. तेव्हा ते नेसण्याचा नाद आपोआपच सुटला. # पण कधी आपण मोठ्या होतो नि कधी असले लुगडे नेसतो, असे मला सारखे वाटायचे - नव्हे, अजूनही कधी कधी वाटते. आता लुगडे खरेदी शक्य आहे. पुष्कळ महेश्वरी वाण मी पाहिले. पण छे! आईच्या त्या लुगड्याच्या तोलाचे लुगडे मला आढळलेच नाही.; नि आढळले नाही तर मग घ्यायचे तरी कशाला? साधारण त्या रंगाचे पाचवारी पातळ मी खरेदी केले. पण मन भरले नाही. अगदी महेश्वरी नेसले असताना विणकराची सारी रांगोळी पाहिली. तरी आईचे किरमिजी लुगडे निघून कायम गायब झाल्याचे आढळले. मन उदास झाले. स्त्रीचे च काही असो.; मनासारखे लुगडे भरपूर वापरायला मिळाले, अगदी चिंध्या होईस्तवर ते वापरावे, मग त्याची गोधडी करावी, किंवा आपण कोरेच वापरावे नि ते आपल्या मुली बाळींनी कौतुकाने वापरावे, अशी

एक प्रबळ इच्छा प्रत्येक स्त्रीमनात खोलवर रुजलेली
असते. मनासारखे लुगडे मिळाले की त्याच्या बरोबरच
स्त्रीच्या मनाचे वय पालटते, क्षणिक का होईना एक
निरागस चमक तिच्या मुखावर येते. वय काही
असो; रूप कसे असो; मनपसंत वेषभूषा केलेली
स्त्री नागिणीच्या स्वप्नकाळातील भान लावण्याच्या
चवेतल्यात डुबून आल्याचे सुख भोगते. कोरे वस्त्र
नि त्याची किमया आहे म्हणून मानवी मन रंगदार
कलेले आहे. त्याची टवटवी कायम आहे नटण्याच्या
हौसेतून उत्सव गजम होतात. व्रत सुफळ होतात. दिवे
लावले जाते. त्याच त्या सुंदर कोऱ्या वस्त्राचा
हव्यास मला लागला होता. माझा देह नटण्यापेक्षा
मनाच्या हौसेला नटवायचे होते. नाहीतर प्रौढपणी
मला कुणासाठी नटायचे होते? पण स्वत: साठीच
नटायचीही एक अनिवार लालसा व्यक्तीमत्वात असते
ती मला होती.

म्हणून इंदूरला गेल्यावर मी पहिला मोका
महेश्वरचा गाठला. हवे असलेले वस्त्र मिळाले
नाही. त्याची जागा अन्य कुठल्याही वस्त्राने भरून
काढण्याची मला इच्छा नाही. तेव्हा ती इच्छा
कायमची केवळ ठेवून दिलेली बरी, असे विचार
मी केला. फार कष्ट पडले ते करताना. पण महेश्वरचा
लुगड्याचा एक नवाच आविष्कार मला हातावर आढळला
स्वगरथ स्त्री-प्रतिमांना दररोज नव तन नेसवण्याचा
तिथली ती प्रथा पाहुन एकदम असे वाटले की,
अरे, होळकरांचा घराण्यातल्या, आता छत्रीत रचा
नातल्ल झालेल्या मृत राण्यांच्या या प्रतिमाप्रमा
आपणही रोज रोज अशाच महेश्वरी साड्या नेसत
आलो आहोत की. परंपरेने मायलेकीतला दुवा जोडले
आई नेसली होती, मी पण एकदा गुंडाळले होते
हे लुगडे फिरवून कोण कशाला नेसायला बसले
आहे? माझ्या साऱ्याच साड्या महेश्वरच्या घाट
वर महेश्वरच्या रंगाने चमचल्या. एकदा महेश्वर
स्वप्न आले की साडीचे रूपडेखील बदलले.
... मावळला, ती तहान होती.

मलातल्या फिरमिजी साडीची प्रतिमाच भावली.
ती भावल्याचा एक कारण आठवी घडले.
महेश्वरी नर्मदेच्या काठावर वसल्या आहेत. त्यांची
घडण आहिल्यापासूनच झाली असे म्हणायला हरकत
नाही. चित्र्या लेतरच्या साच्या सवाष्णी महागाच्या.
च्या प्रतिमेला प्रत्यक्ष सकाळी पूजा करून नवी
साडी नेसवली जाते. आणि म्हणूनच वस्त्रपरिधानाचा
हा सोहळा महेश्वर घाटावर नित्य नवा वाटतो
हे खरं. तरी पण मुख्य होती आह ती आहिल्या
बाईंची मुकाणी मुक्ता सती गेली तिची. तिच्या
पतीची व तिची व. अशा प्रतिमा चौथऱ्यावर मालन
सुंदर वस्त्राभूषणात उभ्या आहेत.

{ प्र २ ग }

७) घर कौलारू - इंदिरा संत

<u>उत्तर</u> मला माझ्या एका मैत्रिणीकडे जायचे होते. रमाही बरोबर होती. ती प्रथमच त्या घरी येत होती. घर म्हणजे दगडी आणि जांभ्या विटांच्या भिंतींचा जुन्या पद्धतीचा, पन्नास-साठ वर्षांपूर्वीचा बंगला. मैत्रीण चहा करीत होती तोवर मी रमाला घर दाखवले. पंखा नसतानाही त्या उन्हाळ्याच्या वेळेला आत थंडगार वाटत होते. निघताना रमा म्हणाली

"आक्का, हे घर मला फार आवडलं."

"खरंच?" मी आश्चर्याने विचारले.

"तर तर काय" - भिंतीवरून आढ्यापर्यंत आणि तिथून दुसऱ्या भिंतीपर्यंत सावकाश नजर फिरवीत ती म्हणाली,

"किती छान आहे!"

छतावर लाल-जांभळट-काळ्या रंगांच्या खापऱ्यांचे कौलारू होते. ते तिला फार आवडले होते. त्यातून प्रकाशरेषाही दिसत होत्या. ~~इत~~ इतक्या लहानपणी, तिच्यातील हा गावरान सौंदर्य टिपण्याचा रसिकपणा बघून मी मनात कुठेतरी फार फार सुखावून गेले. माझे कौलारू घराचे स्वप्न तिच्या चेहऱ्यावर मला दिसू लागले.

~~घरी~~ घर म्हणजे काय, घराचा आकार म्हणजे काय, याची मला जाग आली, त्यावेळी आम्ही गदगला राहात होतो. रस्त्याचे नाव वगैरे आता आठवत नाही, पण ~~घरा~~ घरासमोर एक मोठी दगडी बांधणीची विहीर, हे मात्र आठवते. रस्ता सोडून या विहिरीच्या बाजूने आत आले, की पुढारत दगडी चार-पाच पायऱ्या, दोन्ही बाजूला ओटे. ते घर मोठे होते. पडव्या, चार-सहा खोल्या, मोठा सोपा, मोठे स्वयंपाकघर, न्हाणीघर आणि परसात छोटे अंगण, असे. वर जायला जिना होता. चढून वर जावे तो लहानशा दारातून बाहेर पडले, की

मातीचा कट्टा बांधलेला - हे आंगण तळाशी लाकडी कठीपाट आणि वर छपराच्यावेळी गच्चीसारखी मातीची छट असलेल्या शराची हातभार उंचीची उखरित-खीर जमीन. कडेने थोड्या उंचीच्या मातीच्या उट्या बांधलेला - हे आमचे घर असे आठवणीत होते.

मला हे आंगण फार आवडायचं. संध्याकाळी वर खेळायला मजा वाटायची. त्यावरून गावा बाहेर-तील ओवतालचे आकाश छान दिसायचे. आणि त्यावरची रंगीबेरंगी वाळवणं - पिवळ्या डाळींची, पांढऱ्या साबूची लालभडक मिरच्यांची, शेवयांची मुगाची. आमच्या आंगणावर वाळवण नाही. कुठे तरी गाद्या, पांघरूण पसरली जायची. त्यावर मी खेळायची आणि बाहीदेखील खूप खोपाऱ्या इथं फिरायची. पण मला हेच तेव्हा आंगणावर जाता येत नसे कारण जिना चांगला नव्हता.

उत्तर 2) कोसला भालचंद्र नेमाडे जर तर कादंबरसारखं प्रदीर्घ गद्य लिहायचं विद्यार्थी म्हणून सतरा आठवडे करत असणाऱ्या माझ्या कल्पनेतही नव्हतं फक्त कादंबऱ्या मी सगळ्यात जास्त वाचायचो- मराठी, इंग्रजी, इंग्रजीतून रशियन, फ्रेंच, जर्मन, स्पॅनिश, आफ्रिकन भाषांमधल्या वगैरे. शाळेत होतो तेव्हापासून काढलेल्या कविता रचणं, रोजनिशी रोज आपल्यासाठी लिहिणं, शाळेत आणि गावातल्या मित्रांबरो-बर हस्तलिखितं उत्साहानं संपादित करणं, पुढे मराठीचा विद्यार्थी कवी म्हणून फर्ग्युसन कॉलेजात साहित्य सहकार नावाच्या मंडळात कविता संकलनं स्वखर्चानं छापणं ह्या गोष्टी केवळ हौस म्हणून केल्या. पुढे बी. ए. ला असताना पु. शि. रेगे यांच्या द्वैमासिकात कविता छापून यायला लागल्यानं आपण आता आपल्याला पाहिजे ते मिळवलं ह्या समाधानात कविता हेच स्वर्गसुख समजत होतो. गद्याबद्दल चांगलं मत नव्हतं. नंतर मुंबईला रहस्यरंजन, ब्लिट्झ मॅगझिन वगैरे चाळवत भाषांतरं, लेख, कुणाची मुलाखत न घेता

समीक्षा, परीक्षणं, लेख वगैरे अभ्यासाव्यतिरिक्त लेखनं करत होतो. त्यावेळी 'रंगायन'च्या लोकांमध्ये वावरल्यानं माझ्या अत्यंत आवडत्या खानोलकरी समासाच्या शैलीत दुसऱ्या बाजीरावावर एक नाटक लिहावं आणि उगा आगणाऱ्या दिवसान- ख्या संप्रदायी नाटकांना धक्का द्यावा म्हणून बाजीराव कोतवाल हे पात्र असलेला एक प्रवेश होता, लिहून ठेवला होता आणि माझ्या मते दुसरा बाजीराव हा फार प्रतिभावंत पेशवा होता, हे शोधण्या- साठी बखरी, 'पेशवे दफ्तर' वगैरे वाचन चालू केलं.

आमचे मित्र व. अशोक शहाणे पुण्यात व. न. देशमुख ह्या मनस्वी, धुरंधर प्रकाशकाकडे कुठल्यातरी कामासाठी राहायचे. त्यामुळे ह्या काका देशमुखांकडे जाणं व्हायला लागलं. काका मूळ मराठवाड्यातले आणि गरिबीतून वर आल्यानं त्यांचं खेड्यातल्या संस्कृतीवर प्रेम होतं. त्यामुळे की काय माझ्यावर ते पोटच्या मुलासारखं प्रेम करायचे. सुलोचनामावशी देशमुख ह्याही फार प्रेमळ होत्या. मी परीक्षा नीट देत नाही आणि हे मित्र मॅगशी- लवणसे फालतू उद्योग करण्यात वेळ घालवतो, हे मावशींना बिलकूल आवडत नव्हतं. मी परीक्षेला न बसता पुण्याला एकदा गेलो तेव्हा नेमकं पुण्यात असलेल्या पहिल्या प्रकाशक परिषदेत काका देशमुखांची प्रस्थापित लेखकांनी जाहीर बदनामी केली होती. ते लेखकांना रॉयल्टीत फसवतात, शिवाय वरून शिरजो- री करतात वगैरे. त्यामुळे आपण आता काही तरी धडाक्यात छापून ह्या लघुकथा लिहिणाऱ्या टिनपाट लेखकांना त्यांची जागा दाखवून दिली पाहिजे, असं काका देशमुखांना तीव्रतेनं वाटलं. रणांगण ह्या त्यांनी- च पूर्वी प्रकाशित केलेल्या कादंबरीनंतर मराठीत चांगली कादंबरी झालीच नाही. ह्या आमच्या मताशी केलेल्या कादंबरीनंतर मराठीत चांगली कादंबरी झालीच व छुपेपणे सहमत असावेत कारणामुळेतरी लघुकथाकारां- चं पेव फुटल्यानं कादंबरी लिहिण्याची संस्कृतीच

नष्ट झाली म्हणजे अभ्यास करणं, निदान लिहिण्याचे तरी दीर्घकाळ बंद होणं वगैरे. आमच्या मते एकंदरीत मराठी साहित्याचं पुणे-मुंबईचे लोक समजतात तसे बिलकुल बरोबर चाललेलं नव्हतं.

[signature]

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

Arts & Commerce & Science
Jr. & Sr. College, Khapar
Tal.Akkalkuwa Dist.Nandurbar

PAGE NO.:
DATE:

नाव आकृतिक रणजीत वळवी
रोल नंबर २४
वर्ग S.Y.B.A
विषय मराठी (G.2)
दिनांक 15-1-2018

9/10

प्र. १ ला

=> 1) शांती पंख आणि आकाश या पुस्तकाचे लेखक नाव ज्ञानेश्वर मुळे. ह शांती पंख आकाश या पुस्तकांचे लेखक नाव आहे.

2) आत्मकथन वाड्मय प्रकारची कोणतीही दोन वैशिष्ट्य लिहा,

=> "आत्मकथन म्हणजे जीवनप्रवास यातील अपयश अनेकर-अनुभव या सारख्या अनुभवी आयोगे जावून दुसऱ्यांना मार्ग जीवनाचे केले म्हणजे आत्मकथन होय,

3) ज्ञानेश्वर मुळेच्या शिक्षकांची नावे कोणती.

=> भुरावावर मॅडम, बुआयास पाटील हे आहत. सेनराम गुरुजी गुरुजी बोमेव धीईराम धोलकर नामीका ह ज्ञानेश्वर मुळेच्या शिक्षकांची नावे,

4) ज्ञानेश्वर मुळे कोणत्या नोकरीत होते,

=> ज्ञानेश्वर मुळे हे महाराष्ट्र अधिका आयाम सेवा होते.

5) लेखक लहानपणी कोणत्या नावाने ओळखले होते

पुरस्ता दिया लिखा

१) [illegible]

Principal
S. J. M. [illegible] M.
Arts & Com[illegible] College
Khap[illegible]
Dist. Nandurbar

sem - IV

Test II

नाव :- माईक शैलेश दिलीप

कॉलेज :- संत जगनाडे महाराज शिक्षण संस्था खापर

विषय :- मराठी S-1

रोल नं :- 69

9/10

वर्ग :- S.Y.B.A

दिनांक :- 08/02/2018

प्र.1 ला एका वाक्यात उत्तरे लिहा (फक्त 5)

1) संत जनाबाई आई- वडिलांचे नाव कोणते?
→ संत जनाबाई आई- वडिलांचे नाव आईचे करूड आणि वडिलांचे रमा होते.

2) जनाबाई स्वत:ला कुणाची दासी मानत होते?
→ जनाबाई स्वत:ला विठ्ठलाची दासी मानत होती.

3) 'धरिला पंढरीचा चोर' हा अभंग कुणी लिहिला?
→ धरिला पंढरीचा चोर हा अभंग संत जनाबाईने ~~लिहिला~~. लिहिला.

4) संत कान्होपात्रा कोणत्या समाजाची होती?
→ संत कान्होपात्रा वैश्य समाजाची होती.

5) कान्होपात्राचे आईचे ~~नाव~~ व्यवसाय कोणता होता?
→ कान्होपात्रा आईचे व्यवसाय नृत्यविक्रमचा व्यवसाय होता.

Arts & Commerce College Khapar 1996

प्र २२) टीपा लिहा (फक्त एक)

२) संत कान्होपात्राची अभंग रचना.

→ संत कान्होपात्रा अभंगरचना ही त्यांनी त्यांच्यावर आल्या संकटावर त्यांनी त्या प्रसंग त्यावेळी या अभंगाची रचना केली होती. आणि त्या अभंगात्व ज्ञान वैराग्य मनली न तुमतो आमले पंढरीचा न विसराजे रंभ प्रपंच विनवी कान्होपात्रा पंढरीयाते न विसराजे

Conclu:- पतित पावन या अभंगात पतीतांना दीन-दलितांना पावन करणारा म्हणजे पापीमानसराही कुपवित्र करून घेणारा असा भगवान आहे. त्याचे आचरण हडपणीचे आहे परमेश्वराचा भाव त्याचा मुखात नाही असाचाही कु संभाळ करतो म्हणुन या अभंगात त्यात नरेगुन निरागात पांडुरंगाह कान्होपात्रा सनाग नाल आहे.

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com[illegible]nior College
Khapar [illegible]kuwa
Dist. Nandurbar

17/10

Khapar 1996

नाव : वरवाडे विनीत बुधा

विषय : मराठी S.2

वर्ग : S.Y.B.A

रोल नं : 71

दि : 17-10-2016

08/10

(पु । क्रा)

(अ) मम्मटाने प्रयोजन म्हणजे काव्य

(ब) मम्मटाने कोणकोणती प्रयोजने सांगितली आहेत.

उत्तर : मम्मटाने काव्य प्रयोजने पुढे दिले म्हणजे आहे यश अर्थप्राप्ती व्यवहारज्ञान अशुभ निवारण पत्नीप्रमाणे उपदेश प्रमुख ति आहे सांगितला कीर्ति मिळते भूमि पत्नीची प्राप्त होते ... मेता अर्था लेखनाची आरंभ झाली ... धनप्राप्तीसाठी लिखाणकाम केले असे म्हणता येणार नाही कालिदासाने निर्मिती कालिदासाचा अनुभव त्याची झाली त्याला सहकर पण यानंतर त्याला यश यानंतर अवलंबून असते व्युत्पत्ती सांगितले निर्मिती म्हणजे उत्कट भावनांक सहज आहे उत्तम इतर सहजरित्या केवळ अर्थप्राप्ती ईश्वर शीघ्र होऊन होत नाही काही वाचण्यासाठी आवड नाही,

[illegible]

वाचतो आणि या दृष्टीने
यश प्रयोजन आनुषंगिक
लाभ म्हणून लक्षात घ्यावे
लागते

उपदेश (आल्हाद) : मम्मटाच्या
काव्यशास्त्रातील मुद्द्यांचे स्वरूप
सांगताना पत्नीच्या प्रेमळपणाचा
उल्लेख केला आहे. लेखक
सामाजिक असावा. समाजाच्या
सत्यमार्गाने प्रचाराचे काहीही
केले तरी जाता, त्या
प्रभाव आपल्या होतो
गाणी चांगली वाटते म्हणून
आपल्या चांगल्या प्रभावाने
वळणे किंवा केवळ
प्रभावात आलेल्या असेल्या
म्हणतात येत नाही. म्हणून
या प्रयोजनांचाही मर्यादित
उपयोग लक्षात घ्यावा
लागतो

(ब) प्रयोजन म्हणजे काय? थोडक्यात
लिहा
→ प्रयोजन म्हणजे हेतू किंवा
उद्देश होय. किंवा उद्देशाचा
गाठी मागील काव्या
कारण भाव त्या मागचा
आपल्या प्रत्येक कृती मागे
काहीतरी हेतू असतो
उद्देश असतात आणि
लेखक काव्य लिहितात आणि
वाचक का वाचतात
या प्रश्नांची मांडणीतून

प्रयोजनाच्या चा विचार होय

हे आपल्याला शेवटी लागले म्हणून आपण लगा म्हणजेच प्रयोजनाचा चा विचार होय प्रयोजनाच्या शिवाय कोणतीही विकास होय नाही आ.हे आपल्याला शेवटी लागले म्हणून आपण शेवटी काम हा वरदपरे चाल नाम आणि स्त्रीयांचे शिक्षणाला किंवा बालकाला शिक्षणाकर आनंद होय स्त्रीयांचे स्वातंत्र्य प्राप्त प्रयोजन है शिक्षण विविध शेवट स्त्रीचे कारण कसा होता चे परिणाम हे सर्वांशी बालक आहे स्त्रीयांचे स्वरूप प्रयोजनाचे विचार माळेला दिसते.

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

नाव - वसावे आकाश गोप्या
इयत्ता - F.Y.B.A Sem. II   दि. 11-02-2019
रोल नं. - 06   वेळ - 9 ते 10
विषय - मराठी

19/20

वि. स्वाक्षरी -

[प्र. १ ला]

एका वाक्यात उत्तरे लिहा (फक्त ५)   ५ मार्क

1.1) 'कुब्जा' ही श्रीकृष्णाची दासी होती.

1.2) कुब्जा या कवितेचे कवी हे इंदिरा संत आहे.

1.3) 'मनातल्या मनात मी' या कवितेचे कवी सुरेश भट हे आहे.

1.4) बहिणाबाई चौधरींच्या कवितेचे नाव माणूस हे आहे.

1.5) 'माय' या कवितेतील मायचा व्यवसाय हा मोळी विकण्याचा होता.

1.6) कवी वामन निंबाळकरांची ~~मास~~ माय साप चावल्याने वारली होती.

[प्र. २रा]

सविस्तर उत्तर लिहा (फक्त १) १० - मार्क

2.2] → 'कुब्जा' या कवितेचे भावार्थ पुढीलप्रमाणे सांगता येईल

'कुब्जा' ही कविता प्रितीभावनेची कविता आहे. या कवितेत आपल्याला प्रेम भावना दिसून येते. 'कुब्जा' ही कविता इंदिरा संत लिखित एक प्रख्यात कविता आहे. प्रेमभावनेतील समर्पण भावाचे काव्यात्म दर्शन ही रचना घडविते तसेच जगण्यातील कुरुपतेला प्रेमभावामुळे लाभणारे अनोखे सौंदर्यही या कवितेतून प्रतीत होते.

'कुब्जा' या कवितेत भावार्थ असा दिसून येतो कि

विश्वच अवघे ओठां लावून
कुब्जा प्याली तो मुरलीरव
डोळ्यामधूनी थेंब सुखाचे;
हे माझ्यास्तव.. हे माझ्यास्तव..

कुब्जा या कवितेत कुब्जा ही दिसायला कुरुप होती. एका दिवशी ती सकाळी पहाटे-पहाटे लवकर उठत असते तेव्हा तिला मुरलीचा आवाज ऐकू येतो. मग ती विचार करते कि अजून नाही जागे गोकुळ आणि अजून नाही जागी ~~राधा~~ राधा. तर कृष्ण हा मुरली कोणासाठी वाजवत आहे असा विचार तिला येतो.

मूरलीतून प्रकटणारे ध्वनी हे जणू आही कृष्णप्रीतीचे एक रूप आहे. आणि ते फक्त आपल्यासाठीच जसे

हे माझ्यास्तव.. हे माझ्यास्तव..

ही भावना तिला तृप्त करणारी आहे. अलौकिक प्रेमभावना शब्दबद्ध करणारी ही एक उत्कृष्ट भावकविता आहे.

कुब्जा या कवितेत आपल्याला अशाप्रकारे कवितेचा भावार्थ स्पष्ट करता येतील

—— ०० ——

2.1) → 'बलसागर भारत होवो' ही कविता साने गुरुजी लिखित आहे. भारताचे उज्ज्वल भवितव्य रेखाटणारी ही कविता आहे.

भारत हे बलसागर बनविण्यासाठी साने गुरुजींनी अत्यंत महत्त्वाची ही कविता रेखाटली आहे.

या कवितेत प्रारंभीच भारत देश विश्वात शोभून दिसावा आणि त्यासाठी त्याला 'बलसागर' सशक्त, सामर्थ्यवान करायला हवे अशी उत्तुंग अपेक्षा कवी व्यक्त करतो.

पण तशी प्रतिज्ञातरी तो घेतो ('हे कंकण करि बांधियले') जनसेवेसाठी

अशाप्रकारे आपल्याला बलसागर बनविता असे साने गुरुजी सांगतात.

—— ०० ——

[प्र. ३ रा] (फक्त १)

टीप लिहा

३.१) → वामन निंबाळकरांची माय

वामन निंबाळकरांची 'माय' ही कविता एक हृदयस्पर्शी कविता आहे. दारिद्र्य कष्ट आणि मेहनत यांनी पिचलेल्या एका आईच्या दुर्दैवाची कहाणी या कवितेत सांगितलेली आहे.

एका मुलाच्या नजरेतून आईचे चित्र येथे रेखाटलेले आहे. एका अत्यंत गरिब अशा घराचे चित्रण या कवितेत वामन निंबाळकर यांनी खूप चांगल्याप्रकारे चित्रण व्यक्त केले आहे. अंधार दाटून आल्यावर पोटात भूक थैमान घालत असताना असहाय्य अवस्थेत झोपडीत बसलेल्या मुलांच्या विपन्नावस्थेचे दर्शन कवितेत सुरूवातीला घडते.

आई ही मोळी विकून पैसे मिळवणाऱ्या आईची ही मुले घरी वाट पाहत आहेत. कारण आईने पैसे कमवून आणल्याशिवाय त्यांना खायला मिळणार नाही. आणि कृश देहाची त्यांची आई एके दिवशी साप चावल्यामुळे मृत्यू पावते. आणि तिची मुले उघड्यावर पडतात.

कवी शेवटी म्हणतो, 'शोधते माझी नजर माय, आता मी उदास होतो कृश मोळीवाली तिची मोळी विकत घेतो.'

आपल्या लेकरांच्या पोटाची भूक भागविण्यासाठी कष्ट उपसणाऱ्या कष्टकरी स्त्रीच्या आयुष्यातील प्रसंगाचे प्रत्ययकारी चित्रण करणारी ही कविता आहे. अशाप्रकारे आपल्याला वामन निंबाळकरांची माय या कवितेचे चित्रण दिसते.

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khanar Tal. Akkal...

Khapar 1996

vasave Manesh handya
std :: S.Y.B.A
Roll No :: 40
Date :: 21-01-19
sub :: Marathi

08/90

(प्रश्न - 1 ला)
एका वाक्यात उत्तरे लिहा ?

1) आत्मकथन म्हणजे काय ?
→ आपल्या जिवनाविषयी अनुभवांचे तदनुषंगाने आपल्या व्यक्तीमत्वाचे स्वत: लेखकाने लेखन रुपाने घडविलेले दर्शन म्हणजे आत्मकथन होय.

2) आत्मकथन आणि कादंबरीत कोणता फरक असतो ?
→ आत्मकथन हे स्वत:च्या व्यक्तिमत्वाचे स्वत: अनुभवलेल्या घटनेवर असते आणि कादंबरी ही ऐखाद्या स्थळावर किंवा व्यक्तिवर काल्पनिक लिहीलेली असते हा फरक असतो

3) 'माती पंख आणि आकाश' या पुस्तकाचे लेखक कोण आहेत ?
→ 'माती पंख आणि आकाश' या पुस्तकाचे लेखक ज्ञानेश्वर मुळे आहेत ?

4) आत्मकथन आणि चरित्र यात कोणता फरक असतो ?
→

5) आत्मकथन कोण लिहू शकतो ?
→ आत्मकथन कोणीही लिहू शकतो.

6) आत्मकथनाचे वैशिष्ट्य लिहा ?
→ ① आत्मकथन हे स्वत:च्या व्यक्तिमत्वावर असते.

प्र. २ रा
टिपा लिहा.

२) आत्मकथन लिहिण्यामागील हेतू.

→) "आत्मकथन म्हणजे आपल्या स्वतःच्या जिवनामध्ये काय अनुभवलेले आहे त्याचे लेखन म्हणजे आत्मकथन होय." आत्मकथा हे यशस्वी व्यक्ती लिहीतो त्याने आपल्या जिवनामध्ये कोणकोणत्या चुका केल्या त्या चुका पुढच्या पिढीने नेम केल्या पाहिजे ~~पिढीला~~ कोण आत्मकथनातून विद्यार्थ्यांना शिक्षणाची आवड निर्माण होते. उच्च शिक्षण घेण्याचा उत्साह वाढते. जो व्यक्ती यशस्वी होतो त्याचे आत्मकथन वाचून असे वाटते कि हे सफल कायला पाहिजे असा चांगला विचार निर्माण होतो आणि मनामध्ये आयुष्यामध्ये शिक्षणामध्ये जिवनामध्ये आपल्या गोडी निर्माण होते आणि विद्यार्थी यशस्वी होण्याच्या मार्गावर असतो.

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

Arts & Com. Sr. College Khapar 1996

नाव : वळवी दर्शना रणजित
वर्ग : S.Y. B.A
रोल न : 70
विषय : मराठी
ता : 1/10/19

SUP. S.S. Valvi
(signature) 2/10/19

09/10

प्र १ला

→अ) शेतक-याचा असुड हा ग्रंथ महात्मा ज्योतिबा फुले यांनी लिहिला.

→आ) शेतक-याचा असुड हा ग्रंथ शेतीवर आधारित आहे.

→इ) महात्मा ज्योतिबा फुले यांनी शेतक-याचा असुड ग्रंथ 18 जुलै 1885 साली लिहिला

→ई) महात्मा फुलेच्या पत्नीचे नाव सावित्रीबाई फुले असे होते.

→ई) ~~महात्मा फुलेच्या पत्नीचे स नाव सावित्रीबाई~~

→उ) ज्योतिराव गोविंदराव फुले ज्योतीबा फुले या नावाने ओळखले जातात

(प्र २१)

→ 1) शेतकऱ्याचा असूड ग्रंथात प्रामुख्याने नायक व कनिष्ठ प्रतीच्या शेतकऱ्यांची हलाखी दुःखे प्रकट करणारा आहे. जे कोणी कुड आहेत त्या सर्वांविषयी त्यांनी फुले लिहित आहे. असे मात्र नाही. त्यांनी स्वतःच सांगितले आहे. 'सारांश एकंदर प्रकारे सर्व असूडाच्या प्रकरणात भटांपैकी वडवडे राजेकारवाड व लहान सहान अज्ञानी संस्थानिकांच्या व मांडलिकांच्या लाजिरवाण्या स्थितीविषयी बिलकुल वर्णन केले नाही म्हणजे महात्मा फुलेंयाचे एकूण लेखन मुळी शेतकरी-कष्टकरी ही आक्रोश व्यक्त करणार आहे. शेतकऱ्याचा असूड' मध्ये तर अधिक भाव अधिक टोकदार अधिक स्फोटक आणि स्वरूपात आहे. या दृष्टीने शेतकऱ्याचा असूड हा ग्रंथ एकूण महात्मा फुले यांच्या वाङ्मयसंभारात मोलाचा ठरतो. असे या शेतकऱ्याच्या ग्रंथात शेतकऱ्याचे या प्रकारे शोषण केले जाते.

Principal
S. J. M. S. M
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

नाव: सुरेश हुन्या वळवी

S.Y. B.A.

रोल नं: 11

08/10

दि: 11/09/2019

विषय मराठी

प्रश्न

१) शेतकऱ्याचा असूड ग्रंथ कोणी लिहिला
⇒ शेतकऱ्याचा असुड हा ग्रंथ महात्मा ज्योतिराव फुले यांनी लिहिला.

२) असुड शब्दाचा अर्थ लिहा
⇒ असुड या शब्दाचा अर्थ म्हणजे शेतकऱ्यांवर कमालीचा चाबकाचा म्हणजेच असुड या शब्दाचा अर्थ आहे.

३) विद्या नसल्यामुळे कोणते नुकसान झाले
⇒ विद्येविना मति गेली मतीविना नीति गेली नीतीविना गति गेली गतिविना वित्त गेले वित्ताविना शूद्र खचले,

४) शब्द कशामुळे खचले
⇒ शब्द कशामुळे हा वित्ता खचले

५) शेतकऱ्यांची परिस्थिती कशी आहे
⇒ शेतकऱ्यांची परिस्थिती खराब हाच्या बिल चाळवी मुळे झालेल आहे.

प्र २ रा

२) शेतकऱ्यांच्या योजनी विषयीचे ~~विचार~~, माहिती लिहा

शेतकऱ्यांच्या [illegible] महत्त्वाचे [illegible] शेतकरी [illegible] मिळत [illegible] सुविधा [illegible] मिळते [illegible] आणि [illegible] आधार [illegible] मिळते [illegible] आहे आणि

[illegible] शेतकऱ्यांना आपण [illegible] आणि मिळते [illegible] मिळते [illegible] आणि [illegible] आधार [illegible] मिळते [illegible] आणि [illegible] शेतकरी [illegible] आणि [illegible] आपल्या [illegible] मिळते [illegible] मिळते [illegible] आपल्या [illegible] मिळते [illegible] मिळते [illegible] आणि [illegible] महत्त्वाचे [illegible] माहिती [illegible]

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

Total mar (09)

नाव :- पाडवी निशांत दिनेश

वर्ग :- S.Y.B.A

रोल नं :- 32

विषय :- मराठी DSE 2

दिनांक :- 16/09/2019

(प्र. 1 ला)

प्र-1) कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

⟹ 1) मानवी जीवनव्यवहारविषयक ~~चि~~ चित्रण, विवरण अर्थनिर्वचन आणि अशा स्वरूपाच्या भाषिक अभिव्यक्तीस स्थुल मानाने साहित्य असे संबोधिले जाते. जीवनव्यावहाराचे भावनिक आध्यात्मिक, ~~बौद्ध~~ बौद्धिक अशा विविध अंगांनी घडविलेले सर्जनशील, वैचारिक कल्पनात्मक वास्तव अशा भिन्न-भिन्न स्तरांवरचे सर्वांगीण सम्यक दर्शन साहित्यातून वाचकांस प्रतीत होते. लिटरेचर या इंग्रजी शब्दाला मराठीमध्ये साहित्य वा वाङ्मय हे पर्याय सामान्यतः समानार्थी म्हणुन वापरले जातात.
या मुळ लॅटिन शब्दातुन Littera लिटरेचर हा शब्द निर्माण झाला. Littera ही संज्ञा प्राचीन असून तिचा अर्थ वर्णमालेतील अक्षर वा अक्षरे ~~समूह~~ असा होतो. वर्णमालेतील हा संज्ञेला काळाच्या ओघात अनेक लेखक,

समीक्षक वाङ्मयेतिहासकार आदींनी साहित्य सर्वसमावेशक या ~~[illegible]~~ विवक्षित मर्यादित अर्थ विचारात घेऊन नानाविध अर्थ व व्यापक विस्तृत बनली.

2) संस्कृत साहित्यमीमांसकांनी घेतलेला साहित्याच्या स्वरूपाच्या विचाराचा मागोवा घेऊन या.

भामह :- भामह या संस्कृतशास्त्रकाराने शब्दार्थौ सहितौ काव्यम् म्हणजेच शब्द आणि अर्थ यांचे साहित्य म्हणजे काव्य अशी व्याख्या शब्द केवळ वस्तुवाचक नाही तर तो कवीच्या मनातील भाव प्रकट करण्यास समर्थ असा शब्द आहे आणि अर्थ हा वाच्यार्थ नसून तो रसरूप अर्थ आहे.

रुद्रट :- भामहाच्या मताशी मिळती जुळती व्याख्या रुद्रटने देखील सांगितली आहे. ननु शब्दार्थौ काव्यम्

05

09

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

Name - vasave Akash Godya
Std - S.Y.B.A Sem. III
Sub - MIL (Marathi) Date - 16-09-2019
Roll No - 13
College Name - S.J.M.S. Arts & Sci.
Jr. & Sr College Khapar

[प्र. 1 ला]

अ) वर्तमान पत्राचे महत्त्व लिहा

→ आजच्या धावपळीच्या जगात वृत्तपत्राला अत्यंत महत्त्वाचे स्थान प्राप्त झाले आहे. वर्तमान पत्राचे महत्त्व आपल्याला पुढील प्रमाणे सांगता येईल.

धावपळीमुळे माणसाला निवांत बसून वाचन व चिंतन करायला ~~फारसा~~ फारसा वेळ मिळत नाही. त्यामुळे चालता बोलता किंवा प्रवासात असतांना माणसाला वृत्तपत्राची हमखास गरज असते. बंद दरवाज्याच्या आजच्या संस्कृती वृत्तपत्र हेच माणसांशी संवाद साधने वृत्तपत्राचे महत्त्व दिवसेंदिवस वाढत जाणारे आहे.

05 आज इलेक्ट्रॉनिक मीडियाचे युग असले तरि भारतातील असंख्य खेड्यात कुठ्यापही विज पोहोचलेली नाही. परंतु अश्या ठिकाणी वृत्तपत्र मात्र पोहोचत आहे. त्यामुळे अगदी ग्रामीण भागातही राज्यात किंवा परिसरात काय घडामोडी घडत आहे. यांची माहिती वृत्तपत्राच्या माध्यमातून लोकांपर्यंत पोहोचते. ~~ग्रामीण~~ ग्रामीण भागासाठी राबविल्या जाणाऱ्या विविध योजनांची माहिती वृत्तपत्रामुळे लोकांपर्यंत पोहोचते. गेल्या दोन दशकांत माध्यमांच्या जगात जी अमुलाग्र क्रांती झाली आहेत त्यात वृत्तपत्रांनी आपला चेहरा मोहरा बनवून आपले स्थान अधिक

पक्के केले आहे.

लहान मुलांपासून तर सर्वसामान्य उच्चशिक्षितांपर्यंत सर्वांच्याच आयुष्यात वृत्तपत्रांनी आपले स्थान निर्माण केले आहे. एखाद्या दिवशी वृत्तपत्र आले नाही किंवा वाचायला मिळाले नाही तर आपल्याला चुटल्यासारखे वाटते. कारण सर्व सामान्यांचे हक्काचे व्यासपीठ म्हणजे किंवा आपले ज्याराने मांडलेली लोकशाही मागणी हक्काचे साधन म्हणून वृत्तपत्राकडे पाहत असतो

या दृष्टीने वृत्तपत्राचा प्रवास त्याचे महत्व समजावून घेणे क्रमप्राप्त होते

अशाप्रकारे वर्तमान पत्रांचे महत्व आपल्याला सांगता येईल

इ)

पावसामुळे तुमच्या गावातील पुल तुटल्याची बातमी लिहा

→ स्थळ - रतनबारा

दिनांक - 16-09-2019

अक्कलकुवा या तालुक्यातील रतनबारा या खेडेगावातील मुसळदार पावसामुळे पुल तुटला दोन व तीन ~~दिस~~ दिवस सारखे पाणी चालू असल्याने नदीच्या पाण्यात वाढ झाली व त्या नदीला मोठा पूर आल्याने तो पूल तुटला त्यामुळे लोकांना येण्या-जाण्याचा खूप त्रास होत आहे.

तिथल्या गावातल्या लोकांना एका किनाऱ्याहून दुसऱ्या किनाऱ्याला जोडणारा तो एकच पूल होता. त्यामुळे लोकांच्या समस्या दिवसे-दिवस वाढत चालली आहे.

5 मुसळदार पाऊस हा एकसारखे रात्र व दिवस पाणी पडत असल्याने माणसे ही घरातच आहे व या पाऊसामुळे पूल तुटला. अशा परिस्थितीत लोक ही समस्याग्रस्त आहे.

अशाप्रकारे आपल्याला पावसामुळे गावातील पुल तुटल्याची बातमी आपल्याला सांगता येईल.

Total

01 - 05

2 - 04

09

(signature)

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

नाव : खरात दर्शना चमा-या.

वर्ग : टी. वाय बी. ए. GB.

09/10

विषय : मराठी

रोल नंबर : 46.

दिनांक : 11-9-2019

प्र १ ला

आ) उत्तर नाट्यकाव्य दोन घटक आपण पुढील प्रमाणे पाहणार आहोत

1) विषय सूत्र :=

नाट्य लेखकाला नाट्य लेखनाचे अर्थ एकसूत्र मनात ठेवावे लागते. हे सूत्र तो नाटकात कधी प्रत्यक्षपणे तर कधी संवादामार्फत अप्रत्यक्षपणे तर कधी दोन किंवा अधिक पात्रांच्या संवादी अथवा कृतीतून कृती उकलीवून प्रत्यक्षपणे पोहोचवीत असतो. नाट्य लिहायचे हा हेतू मनात ठेवून नाटककार विषयसूत्र निश्चित करीत असतो.

विषयसूत्र या शब्दासाठी मध्यवर्ती सूत्र असा शब्द वापरला जातो. हे विषयसूत्र म्हणजेच मध्यवर्ती संघर्ष व हा संघर्ष नाटकाचा आत्मा असतो. असे म्हटले जाते याचाच अर्थ असा की, नाट्यलेखकाला एखादा विषय ज्या

हेतू मांडायचा असतो.

5) रंगसूचना आणि वातावरणनिर्मिती :

नाटकात रंगसूचना आणि वातावरणनिर्मिती यांना महत्व असतो. नाटककाराने सांगितलेल्या अंकातल्या सूचना आणि वातावरण निर्मितीचे संकेत. कोणताही दिग्दर्शक त्या नाटकाला कोणते रंगकाम प्रकाशयोजना यासाठी उपयोगात आणतो. एखाद्या नाटकाला विनोदी पद्धतीने तर एखाद्या नाटकाला गंभीरपणे सादर करण्यासाठी वेगळा रंगकामाच्या मांडणीचे आवश्यकता असतो.

२)
उत्तर मराठी वाङ्मय प्रकाराची वैशिष्ट्ये इत्येक नाटकाचे पारिभाषिक वैशिष्ट्य होय ते आपण पुढील प्रमाणे पाहणार आहोत.

(1) नांदी सूत्रधार :- मराठीतल्या नाट्यप्रयोगाची सुरुवात नांदी सूत्रधार यांच्यापासून सुरुवात होत असे. संगीत नाटकात सूत्रधार नांदी म्हणतो. प्रेम परस्पर ईश्वर स्तवन इतके स्थळ तीत असे आहे! नांदी सूत्रधार प्रभाव संस्कृत रंगभूमीवरील नाटकांना आधार आहे भरतमुनींच्या नाट्यशास्त्र या ग्रंथातही सूत्रधारविषयीची चर्चा केली आहे.

२) सोंगाड्या :- हे पात्र तमाशात आढळते. तमाशात नमन झाल्यावर बतावणी होते.

३) बतावणी :- हे तमाशाचा एक अविभाज्य घटक आहे.

४) स्वगत :- स्वगत म्हणजे स्वतःच स्वतःशी बोलणे होय. रंगभूमीवरील पात्र स्वतःच स्वतःशी बोलणे अशा संभाषणाला स्वगत असे म्हणतात.

५) निवेदक :- निवेदक हे पात्र मराठीतील प्रयोगशील नाटकाचे एक वैशिष्ट्य. म्हणून वापर केले आहे.

६) नेपथ्य :- नेपथ्य म्हणजे नाटकांच्या प्रयोगातील साथ-संगत, इ. अशी रंगमंचावरील वातावरण निर्मिती होय.

[signature]
Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College

टेस्ट II सत्र VI

नाव :- वसावे सुमित्रा बोंड्या

रोल नं: 31

वर्ग :- T.Y.B.A

विषय :- मराठी

दिनांक 21-1-2019

प्रः- 1 ला

① निवडक ललीत गद्य पुस्तकातील एका लेखाचे परीक्षण करा.

उत्तर :- ललित निबंधात आत्मनिष्ठ लेखन असते. आणि मानसशास्त्रीय साहित्यात व्यक्त होणारे अनुभव हे मी च्या जीवनातीलच असतात. कधी ते उघड करून खुल्या पद्धतीने अगर दुसऱ्या व्यक्तीच्या नावावर अप्रत्यक्ष रूपात तर कधी आदर्शवादाच्या उदात्तीकरणाच्या प्रेरणेने स्वैर मानवी मनाच्या आविष्काराच्या रूपात अवतरत असतात.

1) बॉयफ्रेंड :-

इरावती कर्वे यांच्या गंगाजल या संग्रहातून बॉयफ्रेंड हा लेख निवडला आहे. इरावतीबाईंच्या ललित गद्याने मराठी ललितगद्य समृद्ध केले आहे. तसेच या वाङ्मयप्रकाराकडे पाहण्याची एक नवी दृष्टीच दिली आहे. स्त्रीमधून जिव्हाळ्याने त्या प्रत्येक प्रश्नाकडे पाहत असल्यामुळे त्यांच्या साध्या सुध्या लेखनातही काव्यमयता येते. समाजशास्त्र व मानववंशशास्त्राच्या अभ्यासक असलेल्या इरावतीबाईंना विचारशीलतेबरोबर अंतरंगातील

PAGE NO.
DATE

मन भाळलेले आहे. जीवनातल्या अनेक
गोष्टीमध्ये त्यांना रस आहे. म्हणूनच
चिंतनशील व्यक्तिमत्वातून साकारणाऱ्या
म्हणून चिंतनशील व्यक्तिमत्वातून साकारणाऱ्या
त्यांच्या अनुभवविश्वात एकसुरीपणा आणि
व्यक्तिमत्वातून साकारणाऱ्या त्यांच्या
नाहि. मामंजी, पती, मुले इतर नातेवाईक
यांच्या गोतावळ्यात वावरताना त्यांना
समाधान वाटते, प्रेमाची नाजूक नाती
जोपासतांना त्यांना आनंद होतो. 'बॉय
फ्रेंड' या लेखातूनही त्यांचे जावई आणि
इरावतीबाईंचे ह्यु नाते कळते.

पंढरीची वारी, वारकरी संप्रदाय
आणि विठोबा याविषयी इरावतीबाईंना
विलक्षण जिव्हाळा; या सर्व नात्यात जो
अर्थ आहे तोच बॉय फ्रेंड मध्ये आहे,
असे त्यांना वाटते.

पुन्हा त्यांचे जावई विचारतात,
'तुझ्या नवऱ्याला बरा चालतो गं, बॉय
फ्रेंड असलेला?' पुन्हा त्या विचारमग्न
होतात. त्या म्हणतात, 'जिवलग दगडाचा
आहे का हाडामासाचा आहे. हा
प्रश्न नसून तो कितपत जिवलग आहे
यावर नवऱ्याला चालतो की नाहि, हे
अवलंबून आहे. मीरेला गिरीधारीशिवाय
चालतच नव्हते. बहिणाबाई, सखू
विठ्ठलाच्या ओढीने घरदार, नवरा टाकून
पंढरीच्या वाटेला चालू लागल्या,
पण सामान्य संसारि माणसे अशावेळी
प्रसंगाला तोंड द्यावे. लागले. किंवा
काहितरी साध्य करायचे असले
तर देवाकडे धाव घेतात. आणि
आणि या भक्तांच्या दोन पायऱ्यांपलिकडे
त्यांची झेप नसते.

अशा या ललित गद्य लेखनाला मूल
महत्त्वाचा अधिकार फक्त यशोदेचा
आपल्या पोटची ओळख मायाला देऊन
त्या बदल्यात तिने हे अधिकार मिळविला.
तिने देवाला जन्माला घातले नाही
पण त्याला महापुरुषाने जगविले. पण
सामान्य माणूस देवाशी असं नातं
बांधू शकत नाही पण त्याला शक्य
नाही कारण संसारी माणूस आणि
देव, यांच्यामधले अंतर फार-फार दूर
आहे आहे [illegible] पण त्यांच्याबद्दल भाषा
व चिंतनशीलता मुळे या लेखाला लाभले.
आहे.

अशा या इरावती कर्वे यांनी ललित
गद्य या पुस्तकातील बौध फेंड या निबंध
ललित गद्य मध्ये विश्लेषण केले आहे.

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

Test. I
Sem - VI

Name - Ajay Shivdas Valvi

class : T.Y.BA
(आधुनिक मराठी वाङ्मय इतिहास)
Sub - Marathi S-3

Roll no. 08

Date :- 24/01/2019 Thursday (गुरुवार)

08/20

प्र १ ला कोणत्याही एक प्रश्न सोडवा ?

1) १९२० ते १९६० या कालखंडातील कवितेचा आढावा घ्या.

→ १९२० ते १९४० . रविकिरण मंडळ पुणे येथे काव्यकौमुदीमंडळ, दादर येथे ज्ञानविलासगृज मंडळ, पुण्याचे शारदा मंडळ, पुणे येथील रविकिरण मंडळ अशी काव्यमंडळे उदयास आली. यापैकी रविकिरण मंडळ महत्त्वाचे १९२० ते २३ च्या दरम्यान पुण्यास अभ्यासाच्या वा व्यवसायाच्या निमित्ताने वास्तव्य करीत असलेल्या आणि नवकवि दर रविवारी चर्चा करीत जमून काव्यचर्चा करू लागले. याच मेळाव्याचे १९२३ मध्ये रविकिरण मंडळ असे नामकरण करण्यात आले. यात माधव ज्युलियन, गिरीश, यशवंत, श्री. बा. रानडे, सौ. मनोरमाबाई रानडे, ग. त्र्य. माडखोलकर, द. ल. गोखले, नाट्यछटाकार दिवाकर हे संस्थापक सदस्य होते नंतर यात दिवाकर ऐवजी वि. द. घाटे समाविष्ट झाले.

कवेया, द्राक्षकन्या, गंगाभागीरथी, सायंरंजन, तुटलेले दुवे, नकुशालंकार, मधुलहरी ही त्यांची काव्य-संपदा होय. मानवतावादी प्रेमाची कल्पना, शैलीप्रमाणे तसेच मन्ययाची ओढ, उदंड परिकल्पना, वात्सल्याच्या कोमलभावना हे त्यांना व्यक्तित्वाचे पैलू त्यांच्या कवितेत आढळते.

कवी. यशवंत —

यशोधन, यशवंती, भावमंथन, यशोगंध, पाणपोई, ओजस्विनी ई. स्फुट कवितांचे संग्रह, बंदिशाळा, जयमंगला, काव्यकिरीट ही खंडकाव्ये छत्रपती शिवराय हे महाकाव्य ही कवी यशवंतांचे आहे. उत्कट आत्मनिष्ठा, प्रासादिक भाषा, जीवनाविषयी चिंतनशील दृष्टिकोन, भावशील प्रवण कवित्ववृत्ती, बिंदूबिंदू भावकल्पी ही त्यांच्या काव्याची वैशिष्ट्ये होत.

गिरीश ! —

कांचनसंध्या, कांचनगंगा, फुलबाजार, मानसमेघ, कांचनमृग, सोनेरी चांदणे, चंद्रिका हे त्यांचे स्फुट कवितांचे संग्रह आहेत. निसर्गकविता, प्रेमकविता, सामाजिक कविता, जीवनदर्शने अशी वैविध्यपूर्ण कविता त्यांनी लिहिली. भाषा आणि भावनांचे मार्दव संयम, संगीतमय मांडणी, कल्पित कल्पना, रेखीव भाषा आणि भावनांचे मार्दव हे महत्त्वाचे गुण आहेत. 'अभिनिर्गंगा' या संग्रहात सुनिते प्रेमकविता आहेत. 'सेकुंडी फुले' हा गाजलेल्या विडंबन गीतांचा संग्रह आहे.

१९२५ ते ४० या काळात श्री. रा. कोल्हटकर, अ. वा. ना देशपांडे, ना. घ. देशपांडे (शीळ), का. श्री. मायदेव (भावतरंग, भावनिर्झर) काव्यविहारी स्फुर्तिलहरी, स्फुर्तिनिनाद, पु. य. व सौ. विमलाबाई देशपांडे हे महत्त्वाचे कवि होत. राष्ट्रीय काव्यनिर्मिती तिवारी, विनायक, सावरकर, गोविंद इ. नी केली.

१९४० ते १९६० : नवकाव्य :

कवी अनिल यांचे फुलवात, भग्नमूर्ती, निर्वासित चिनी मुलास.

धेनी ह्या, संगती हे काव्यसंग्रह आहेत, वैचारिक आत्मकेंद्रितता, उत्कटता, व्यापक सामाजिक जाणीव, मुक्तछंद, पुरोगामी आशय ही त्यांच्या काव्याची वैशिष्ट्ये होत.

कुसुमाग्रज :

कुसुमाग्रजांची जीवनलहरी, विशाखा, किनारा, मराठी माती, स्वगत, हिमरेषा, वादळवेल, रसयात्रा, मारवा ही काव्यसंपदा आहे. वास्तविकता, मानवतावाद, मृत्युत्सवता, नाट्यगुणयुक्तता, भव्य कल्पना, उत्कट जीवननिष्ठा, प्रेमभाव ही त्यांच्या काव्याची ठळक वैशिष्ट्ये होत.

बा. भ. बोरकर :

जीवनसंगीत, दूधसागर, चित्रवीणा, गितार, आनंदभैरवी, चैत्रपुनवेची कविता हे त्यांचे काव्यसंग्रह होत. उत्कट आपला धुंद मनोवृत्ती, तरल कल्पना, नादमय शब्दरचना, श्रद्धायुक्त जीवननिष्ठा, सौंदर्यवेडे मन, उदात्ततेचा ध्यास ही त्यांच्या काव्याची वैशिष्ट्ये होत. गोव्याच्या निसर्गसुंदर वातावरणात त्यांची कविता फुलली.

कल्पिता, विराणी, कणाची (बिजेची) राखी हे त्यांचे मनोज्ञ प्रेमकाव्य, गजलेतील आर्तता, प्रक्षोभ ही त्यांच्या काव्याची वैशिष्ट्ये होत.

वसंत बापट :

बिजली, सेतु, अकरावी दिशा हे त्यांचे काव्यसंग्रह होत. प्रगतिशील भूमिका, भावनापूर्ण प्रतिक्रिया, सामाजिक विषमतेवर भाष्य, सौंदर्य भक्ती मुक्ती, चौधरी संजीवनी मराठे (काव्यसंजीवनी, राका, संसार, छाया) इंदिरा संत (शेला, मेंदी, मृगजळ, रंगबावरी, बाहुल्या) शांता शेळके (वर्षा, रूपसी, तोच चंद्रमा) पद्मा गोळे (प्रीतीपथावर, नीहार, आकाशवेडी, स्वप्नजा)

आधुनिक कृषीचे लक्ष उपरोक्त महत्वपूर्ण अशा कृषी व इतर सामर्थ्यशील कृषी समृद्ध केले आहे.

Principal
S. I. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapa. Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

Khapar 1996

Name :- Valvi Sanjay Gausing
Class :- T.Y.B.A
Roll No :- 44
Sub :- marathi S4
Date :- 25/01/2019

०८/२०

प्र. आ) कोणताही एक प्रश्न सोडवा.

१) भाषेत व्याकरणाचे महत्त्व स्पष्ट करा

→ आपले मनोगत, हितगुज, भावना, विचार, कल्पना, शंका इ. भाषेच्या माध्यमातून मौखिक अथवा लेखीरूपात माणूस व्यक्त करीत असतो. त्याप्रमाणे इतरांचेही विचार, भावना आपल्याला ऐकून घ्यायचे असतात. विचारांची देवाणघेवाण सुव्यवस्थित होण्यासाठी आपली भाषा विशिष्ट पद्धतीने बोलली अथवा लिहिली गेली पाहिजे. त्याच पद्धतीनेच भाषेचा मौखिक व लिखित आविष्कार व्हावा पाहिजे. भाषेचा बिनचूक उपयोग होणे गरजेचे असते. अर्थाचा अनर्थ होता कामा नये. भाषेच्या अनुक्रमाला साधे महत्त्वाचे असते. दीन म्हणजे गरीब आणि दिन म्हणजे दिवस. न अर्थातील फरक केवळ ह्रस्व, दीर्घ वेलांटीमुळे घडून आला आहे. 'रंग जाणार नाही, गेल्यास पैसे परत' या वाक्यात स्वल्पविराम नाही या शब्दानंतर आला आहे. त्याची जागा बदलल्यावर 'रंग जाणार, नाही गेल्यास पैसे परत' असा अर्थभेद, केवळ स्वल्पविराम देताना चूक झाल्यामुळे घडून आला आहे. तेव्हा भाषेचे अचूक लेखन, पठण अत्यंत महत्त्वाचे आहे. त्यासाठीच भाषेचे व्याकरण गरजेचे आहे.

माणसे कुठल्याही निघताना, विविध ध्वनी ही जरी निसर्गाची देणगी असली तरी त्यांना स्वरइंद्रियाच्या विविध संयोगांनी व क्रियांनी नियमित व वैविध्यमय स्वरूप मानवानेच आपल्या बुद्धिचातुर्याने दिले आहे. वर्णमाला निर्मिती ही जशी त्याची मानवनिर्मिती आहे व्याकरण ही सुद्धा त्याची मानवनिर्मिती आहे. व्याकरणामुळे भाषिक देवाणघेवाण अधिक परिणामकारक होते.

PAGE NO.
DATE

अपेक्षित अर्थाच्या संदेशाची व्यवस्थित देवाण घेवाण होण्यासाठी आपल्या व्याकरणाचा अभ्यास गरजेचा आहे.

व्याकरणातील भाषेच्या स्पष्टीकरणे, नियम, उदाहरणे कंटाळवाणी, रुक्ष वाटत असली तरी व्याकरणाचा, ~~स्पष्टीकरणे~~, अभ्यास हा आपल्या दैनंदिन वापरात, व्यवहारात भाषेच्या अभ्यास असतो. दुसरी भाषा शिकण्यासाठी अगोदर आपली मातृभाषा नियमातील व्याकरणनियम चांगल्याप्रकारे माहित असावे लागतात दुसऱ्या भाषेच्या आकलनासाठी व्याकरण माहित असणे गरजेचे असते.

आपले व्याकरण केवळ नियमांचे जंजाळ नव्हे तर मौखिक अभिव्यक्तीसाठी देखील निर्दोष उपयुक्त असते. बोलणे, स्पष्टीकरण कौशल्य, श्रवण कौशल्य, इ. साठी सुद्धा व्याकरण उपयोगी ठरते. उच्चारातील शुद्धता, वाक्यातील शब्दांचा उचित क्रम हे व्याकरणाच्या अभ्यासामुळेच शक्य होते. बोलणे व लिहिणे बिनचूक असण्यासाठी, कधी अभ्यास, उच्चारण प्रसंगी योग्य ठिकाणी विराम, आरोह अवरोह साधणे. त्यामुळे आपले बोलणे अधिक प्रभावी होते. ~~व्यक्ति~~ नाविन्य दाखवण्या व उमटवण्यासाठी बोलणे प्रभावी असणे गरजेचे असते. म्हणून व्याकरण आपल्याला सहज उत्तम व्याकरणाचा अभ्यास व निरंतर अभ्यास विषयी ज्ञान माहिती.

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

नाव : वसावे कन्हैया धनासिंग

कॉलेजचे नाव : संत जगनाडे महाराज शिक्षण मंडळ महाविद्यालय खापर

कु.वाय. बी.ए.

विषय : मराठी रोल नं : 35

Date : 18/03/2023 Sem : II

18/20

प्र-1ला वस्तुनिष्ठ प्रश्नांची उत्तरे द्या.

① एकांकिका म्हणजे एक अंकी नाटक असते.

② एकांकिका हा नाटक प्रकार श्राव्य असतो.

③ संहिता म्हणजे कोणत्याही साहित्याचे पुस्तकाचे हस्तलिखित मूळ लेखन होय.

④ 'माझा जीवा' ही छंदोबद्ध रचना कोणी केली आहे?
⟹ बहिणाबाई चौधरी

⑤ शब्द आणि अर्थ यांचे सहितत्व म्हणजे काव्य होय ही काव्याची व्याख्या कोणी केली आहे.
⟹ भामह

⑥ रीती म्हणजे विशिष्ट गुणांनी युक्त अशी पदावली ही व्याख्या कोणाची?
⟹ वामन

पृ-२९१

① वाङमय म्हणजे काय?

⟹ मराठीत साहित्य आणि वाङ्मय हे शब्द समान अर्थाने वापरले जातात.
कोणत्याही भाषेत वाङमय किंवा Literature निर्माण झालेले आहे. वाङमय या शब्दाला साहित्य हा समानार्थी शब्द वापरला जातो. वाक + मय म्हणजेच वाक म्हणजे वाणी आणि मय म्हणजे युक्त वाणीयुक्त अशी वाङमय या शब्दाची फोड करता येईल.

थोडक्यात जे-जे वाणीयुक्त ते म्हणजे वाङमय साहित्य म्हणजे वाङमयाचे लिखित रूप आहे. फार पूर्वी म्हणजे छापखाने नव्हते तेव्हा ही पाठांतरांवर भर दिले जात असे. तेव्हा वाङमय ही संकल्पना रुढ होती. परंतु छापखान्याचा शोध लागल्यामुळे जे-जे मौखिक होते. ते-ते पुस्तक रूपाने छापले जाऊ लागले. म्हणून वाङमयाला साहित्य असे म्हटले जाऊ लागले.
संस्कृत व पाश्चात्य साहित्यांची मधील साहित्याच्या काही व्याख्या साहित्य म्हणजे काय, साहित्याची गुण विशेष, स्वरूप समजून घेण्यास महत्वाच्या ठरतात. संस्कृत अभ्यासकांनी साहित्याचा केलेल्या व्याख्या खालील प्रमाणे.

① भामह - "शब्द आणि अर्थ यांची ~~सहीत्वत~~ सहीतत्व म्हणजे काव्य होय."

② वामन - "
"रिती म्हणजे विशिष्ट रचनांनी

युक्त असलेली पदावली होय." (२)

③ आनंद वर्धन - "ध्वनी म्हणजे काव्याचा आत्मा होय."

④ विश्वनाथ - "रसयुक्त वाक्य म्हणजे काव्य होय."

कोलरीज : "~~Best~~ The Best Words is best order."

अर्थ - "उत्तम क्रमात योजलेले उत्तम शब्द."

प्र-३

② ललित निबंध

⟹ मराठी साहित्यातील कथा, कादंबरी, नाटक त्याचप्रमाणे आत्मचरित्र तसेच या गद्य वाङ्मय प्रकाराप्रमाणे ललित निबंध हा एक वाङ्मय प्रकार आहे. अन्य वाङ्मय प्रकाराप्रमाणेच इंग्रजी वाङ्मयाच्या प्रभावातून ललित निबंध उदयास आला. त्याचप्रमाणे फ्रेंच साहित्यिक 'मॉण्टेन' याने 'ऐसे' या नावाने दोन पुस्तके प्रकाशित केली. इंग्रजी साहित्यात 1597 मध्ये उदयाला आलेला प्रकार 1925 नंतर मराठी साहित्यात आला. मराठी साहित्यातील या वाङ्मय प्रकारात ना. सी फडके, वि. स. खांडेकर, अनंत काणेकर या आघाडीच्या लघुनिबंधकारांनी चांगल्याच प्रकारे योगदान दिले आहे.

⑤ हायकू :

मराठी पद्य वाङ्मयाचा अभ्यास करत असताना 'हायकू' या वाङ्मय प्रकाराच्या अभ्यास करणे क्रमप्राप्त आहे. आजमितीला मोठ्या प्रमाणात 'हायकू' या प्रकारातून व्यक्त होणाऱ्यांची संख्या वाढली आहे.

'हायकू'ची पार्श्वभूमी -

आहे त्या काळातला उत्स्फूर्त क्षणांच्या अनुभूतीचा उद्गार म्हणजे 'हायकू' होय. जपानी पद्य वाङ्मयात हायकूची दीर्घ परंपरा असून पाचशे वर्षांपेक्षा अधिक काळापासून जपानमध्ये हायकूची रचना केली जात आहे. ~~केनेथ~~ केनेथ यासुदा यांच्या 'द जॅपनीज हायकू' या पुस्तकात याविषयीची सविस्तर माहिती जिज्ञासूंना मिळू ~~सकेल~~ शकेल

— x — x —

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist Nandurbar

PAGE NO.
DATE :
KHAPAR 1996 Sr. College

Name :- Alka Haridas Vasave.
Std :- S.Y.B.A
Roll No :- 02
Subject :- Marathi
Date :- 18/03/2023

19/20

प्र.1 ला. खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडून खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या.

1) जीवन रंग हे आत्मचरित्र कोणाचे आहे.
उत्तर :- गुरु द्रोणाचार्य सिरीज

2) अक्करमाशी हे आत्मचरित्र कोणी लिहिले.
उत्तर :- शरदकुमार लिंबाळे

3) 'आहे मनोहर' हे आत्मचरित्र कोणाचे आहे
उत्तर :- सुनिता देशपांडे

4) प्र. के. अत्रे यांचे आत्मचरित्र कोणते आहे.
उत्तर :- कुऱ्हेचे पाणी

5) आत्मचरित्र म्हणजे काय ?
उत्तर :- स्वतः वर केलेले लेखन

6) ए. पी. जे अब्दुलकलाम यांचे आत्मचरित्र स्वरूप वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
उत्तर :- अग्निपंख

PAGE NO:

DATE: / /

प्र.३ रा टिपा लिहा.

1) आत्मचरित्र

उत्तर:- आपल्या जीवनविषयक अनुभवांचे व तदनुषंगाने आपल्या व्यक्तिमहत्त्वाचे स्वत: लेखकाने लेखनरूपाने घडविलेले दर्शन म्हणजे आत्मचरित्र होय. आत्मचरित्राप्रमाणे इतरही लेखनप्रकारांनी असे दर्शन घडविले जाते. त्यांत खाजगी पत्र-व्यवहार, मुलाखती, दैनंदिनी, रोजनामे (जर्नल्स) ख्रिस्ती धर्मकल्पनेनुसार केलेले पापनिवेदने स्मृतिचित्रे (रेमिनिसन्सेस) व संस्मरणिका (मेम्वार्स) यासारखे आत्मचरित्रपर लेखनप्रकार अंतर्गत होतात.

आत्माविष्काराची मानवी प्रवृत्ती नैसर्गिक व सार्वत्रिक असल्याने आत्मचरित्रपर लेखक सर्वत्र भाषांत आढळून येते, एक साहित्य प्रकार म्हणून ज्यास आत्मचरित्र म्हटले जाते. ते आणि उपर्युक्त आत्मचरित्रपर लेखनप्रकार यांत फरक आहे. आत्मचरित्रा-मागे आत्माविष्काराची प्रेरणा, आत्मजीवनाच्या अर्थपूर्णतेची अभिज्ञता, स्वानुभवांतील निवडीत दृष्टी आणि ~~आा~~ लेखनशैलीविषयक भान अशा गोष्टी प्रेरक असतात, तसेच ऐतिहासिक साहित्यप्रकार विशिष्टतेकडून सामान्य-कडे ~~ज्या~~ जाण्याची क्षमता त्यात असते, म्हणूनच आत्मचरित्रपर लेखनप्रकार पुष्कळदा विशिष्ट व्यक्तींसाठी व विशिष्ट ~~व्याव~~ व्यक्तिगत संदर्भात हाताळले जातात.

3) प्रवासवर्णन

उत्तर:- प्रवासात जे प्रत्यक्ष पाहिले, अनुभवले ते लेखनरूपाने मांडणे म्हणजे प्रवासवर्णन, असे स्थूलमानाने म्हणता येईल, सामान्यत: वर्णनाची पातळी हकीकतांची किंवा वृत्तानकथनाची राहते. देश, काल, परिस्थिती ह्याचे वर्णन. प्रवासातील हालअपेष्टा, मौजमजा वगैरेंच्या हकीकती वस्तुनिष्ठपणे सांगणे, असेच त्याचे परंपरागत स्वरूप असते. अशी प्रवासवर्णने त्या - त्या काळच्या परिस्थिती प्रकाश टाकणारी म्हणून अभ्यासाची साधने होऊ शकतात. असे आलेले प्रवासवर्णन भारताचा प्रवास करणारा, दुसरा प्रसिद्ध चिनी प्रवासी म्हणजे ह्युएनत्संग (सु. ६००-६६४) होय, त्याच्या प्रवासाचा वृत्तांत रेकार्ड्स ऑफ वेस्टर्न रिजन्स ऑफ द ग्रेट तँग डिनॅस्टी ह्या पुस्तकात ग्रथित झाला आहे. भारतात आलेला व तत्संबंधी प्रवासवर्णन लिहिणारा आणखी एक चिनी प्रवासी म्हणजे इत्सिंग (६३४-७१३) हा होय

PAGE NO.:
DATE: / /

प्र २.१

1)

उत्तर:- आत्मचरित नायक म्हणजे ~~स्वकप~~ स्वत: लेखक त्याच्या जन्मापासुन आत्मचरित्राचा प्रारंभ होतो. त्याच्या जीवनातील बहुतांश काळ आत्मचरित्रात शब्दबद्ध केला जातो, कुठल्याहि व्यक्तीचा संपुर्ण जीवनप्रवास रेखाटण्यासाठि त्याच्या जन्मपुर्व काळाची पार्श्वभुमी, त्याचा जीवनकाळ आणि त्याच्या मृत्युनंतरचा लगेच-चा काळ यांचे चित्रण त्यात येणे आवश्यक असतो पण जन्मपुर्वीच्या आणि अगदी बालपणाच्या आपल्या आठवणी, ऐकीव असतात आणि मृत्यु व म्हणुन ठबल्यु एच. डन यांनी त्याचे वर्णन, मस्तक व अवयरहित मुर्ती असे केले आहे.

चरित्र ही एका व्यक्तीच्या संपुर्ण जीविनाची या त्यातील विशिष्ट कालखंडाची कहाणी असते, चरित्रलेखनास पहिली शर्त वस्तुनिष्ठेची, प्रत्यक्ष घडलेली घटना-प्रसंगाशी व प्रत्यंतर- पुराव्याशी चरित्रकारास प्रामाणिक राहवे लागते त्यामुळे चरित्र हो इतिहासकाप्रमाणे त्यातुर नेमकी निवड आणि सुसंगत जुळणी करावी लागते. पण चरित्र पार्श्वभीभारच्या काळ हे साधन आणि व्यक्तिदर्शन हे साध्य असते. तर चरित्रात पार्श्व-भुमीसारख्या कादंबरीकाराप्रमाणे मनविश्वाचा ठाव घेणारी सहभावना व कल्पकता याचीहि गरज असते

Principal
S. J. M. S. M.
...rts & Com. Senior College

SJMSAT Arts, Comm. & Science Jr. & Sr. College Khapar
PAGE NO. DATE: 15/6

College Name :- S.T.M.S.MS Arts comm. & science College khapar
Name :- Nakesh Bhadra Valvi
Sub :- M.I.L Marathi
Roll No :- 27
Sem. :- IV Test I

18/20

प्र.१ला

① नभवाणी प्रसार माध्य हे प्रसार माध्यम कोणते माध्य महत्वाचे ओळखले जाते.
→ :- श्राव्य माध्यम.

② जगातील पहिले नभवाणी केंद्र कोणत्या देशात सुरू झाले.
→ :- जगातील पहिले नभवाणी केंद्र ब्रिटन या देशात 1922 मध्ये सुरुवात झाले.

③ कोणते प्रसार माध्य किंवा मनोरंजनाचे माध्यम सर्वांत दूर पहसले आहे.
→ :- मनोरंजनाचे माध्यम मोबाईल किंवा टिवी हे सर्वांत दूर पहसले आहे.

④ नभवाणीवर महिलांसाठी कोणता कार्यक्रम असतो.
→ :- संगीताचे कार्यक्रम सांजी सहेली

⑤ नभवाणीवर शेतकऱ्यासाठी कोणता कार्यक्रम असतो.
→ :-

प्रश्न २रा

① आधुनिक युगात नभोवाणीचे महत्त्व स्पष्ट करा

→ :- मनोरंजनाचे सर्वात जुने स्वस्त आणि सहज उपलब्ध होणारे माध्यम म्हणजे नभोवाणी होय.

पूर्वी रेडिओ हे संवादाचे प्रभावी माध्यम होते. देशाच्या, जागतिक आणि करमणुकीच्या बातम्या रेडिओवरून प्रसारित केल्या जात होत्या आणि लोक ते ऐकण्यासाठी उत्सुक असायचे तसेच रेडिओवर कार्यक्रम प्रसारित होण्याची वाट पाहत होते. जसे आज तुमच्या लाडक्या टीव्हीवर आहे दूरदर्शन कार्यक्रम किंवा चित्रपट पाहण्यासाठी.

तथापि, अलिकडच्या, वर्षात रेडिओची उपयुक्तता कमी झाली आहे. हे असूनही, रेडिओची प्रदान केलेल्या सेवा- मधील बदलांमुळे, तो लोकांच्या जीवनाचा एक महत्त्वाचा भाग बनला आहे कारण तो ब्रॉडबँड, टॅब्लेट आणि मोबाइलद्वारे सहज उपलब्ध आहे. इतकेच नाही तर 2014 पासून पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी रेडिओवरून दर रविवारी मन की बात कार्यक्रम प्रसारित करून लोकांना रेडिओशी कनेक्ट राहण्याची संधी दिली.

मोबाईल फोन, इंटरनेट, टेलिव्हिजन आणि संगणकाच्या युगात रेडिओ कालबाह्य झाले आहे.

प्र ३२)

(१) नभोवाणी वरील मालिका

—उ:- नभोवाणीवरील मालिका खालील प्रमाणे आहे.

अखिल भारतीय रेडिओच्या विख्यात सेवांपैकी एक म्हणजे भारती. ज्यांचे नाव टोपणनावाने "विविध भारती" असे मार्केटिंग करते. याला व्यावसायिक प्रसारण सेवा किंवा सीबीएस म्हणूनही ओळखले जाते. व्यावसायिकदृष्ट्या. हे सर्वात सुलभ आकाशवाणी नेटवर्क आहे आणि मुंबई आणि इतर मोठ्या शहरांमध्ये लोकप्रिय आहे.

(१) विविध भारती मालिका.

(२) चित्रपट संगीत.

(३) लघु नाटके, संगीत आणि विनोदी यासह विविध कार्यक्रमांची ऑफर देते. हे प्रत्येक शहरात विविध माध्यम आहे हे नभोवाणी वरील मालिका आहे.

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

Name:- Alka Haridas Vasave.
Roll No :- 02
Class:- S.Y.B.A Sem IV 62
~~Sub~~subject:- Marathi
Sem :- IV

18/20

प्र 1 ला एका वाक्यात उत्तरे द्या

① रमणीय अशा अर्थाचे प्रतिपादन करणारे शब्द म्हणजे काव्य ही व्याख्या कोणी केली आहे.
→ अ) जगन्नाथ पंडित

② लयबध्द विचार म्हणजे काव्य ही काव्याची व्याख्या कोणी केली.
→

③ प्रतिमांची ऐंद्रिय रचना म्हणजे कविता होय. ही काव्याची व्याख्या कोणाची आहे.
→

④ शब्दार्थौ सहितौ काव्यम - ही व्याख्या कोणी केली केली आहे.
→ ब] भामह

⑤ काव्य ही एक कला आहे व तिचे शिल्प चित्र, नर्तकाला बरोबर साधर्म्य आहे. या सार्या कलाचे आस्तित्व त्यातील सौंदर्य दर्शना-वर अवलंबून आहे.
→

S.I.M.S.M.'s Art's, Comm. & Science Jr. & Sr. College KHAPAR 1996

प्र. २ रा

कवी नारायण सुर्वे यांच्या माझे विद्यापीठ या काव्य संग्रहातील कवितेचा परामर्श घ्या.

उत्तर :- कवी नारायण सुर्वे यांच्या कवितेचे वेगळेपणा 'ऐसा गा मी ब्रह्म' या त्यांच्या पाहिल्या संग्रहा-पासुनच लक्षात येते. 'ऐसा गा मी ब्रह्म' या संग्रहाच्या प्रस्तावनेत कवी कुसुमाग्रजांनी म्हटल्याप्रमाणे नारायण सुर्वे हे कामगार जीवनाशी 'केवळ समरस' झालेले नव्हे तर ते भाळुन प्रत्यक्ष अनुभवणारे कवी आहेत. सुर्वे यांच्या काव्याचे वैशिष्ट्य असे कि त्यांनी पुस्तकांच्या कपाटात आपली स्फुर्तिस्थाने शोधली नाहीत. त्यांची बरीचशी कविता लढाऊ वृत्तीची, समाजक्रांतीची उपासना करणारी, नव्या आनंदवनभुवनाचे स्वप्न पाहणारी आहे. सुर्वे यांच्या कवितेचा जग कामगारांचे, कष्टकऱ्याचे आहे. केवळ जगण्यासाठि ज्यांना रोज संघर्ष करावा. भाविष्यविषयीचा दणकट आशावाद व्यक्त करणारी सुर्वे यांची वृत्ती त्यांच्या कवितेला ~~वेगळे~~ वेगळे पणा बहाल करते. कष्टऱ्यांच्या जगाशी सुर्वे एकरुप झाले असल्याने त्या जगाचे झगझगीत रुप, भविष्यकाळातील स्वप्नांचे आभास दर्शन त्यांच्या कवितेतुन घडते हे खरे, परंतु कष्ट-कऱ्यांच्या जगाच्या भौतिक समृध्दीचे स्वप्न पाहणाऱ्या या कवीला या जगातील मानवी भावाविषयीच विलक्षण आत्मीयता आहे.

प्र ७ रा टिपा लिहा

② कवितेचे स्वरुप :-

उत्तर ~~कविते~~ एक मराठी कवितेसंबंधीच्या या लेखसंग्रहात एकुण पंधरा लेखाचा समावेश आहे. लेखात अनेक कवींच्या कवितांची चिकित्सा केलेली आहे. काव्य आणि कविता ह्या दोन समानार्थी संज्ञा वाटत असल्या तरी त्यात काहि फरक असावा असे जाणवेत तात्विक, संकल्पनात्मक, ऐतिहासीक अंगाने विवेचन करण्यात येत, तेथे काव्य ही संज्ञा वापरली जात जेथे विशिष्ट काव्यकृतीचा निर्देश आणि उल्लेख होतो तेथे कविता ही संज्ञा उपयोगात आणा-वी. या पुस्तकातील लेखात कवितेवरील आणि काव्यासंबंधीची चर्चा आढळून येते. त्यामुळे या लेखांना काव्यविषयक लेख असे संबोधले आहे.

सर्व लेखातुन कवितेचे स्वरुप नव्याने शोधण्याचा प्रयत्न केला आहे. मराठी कवितेला एका प्रदिर्घ परंपरा केला. तिच्यासाठी अनेक-कांनी वेळोवेळी खुप चागले व मौलिक लिखाण केले आहे. मराठी कवितेच अनेक प्रवाह आहेत. प्रकार आहेत, प्रवृत्ती आहेत तेसेच तिचे अनेक रुपबंध ही आहेत.

① माझे विद्यापीठ

उत्तर :- काहि कधि कविता विलक्षण रसायन जमुन येव तथा चपखलपणे स्वत! व्यक्तित्व घेऊनच व्यक्त होतात. आशय शब्दोत बोट धरुन चालतो की शब्दच आशयाला खांद्यावर उचलुन मिरवत नेतात, हे कळेनासे होते. त्यांचा एकपटलेपणा, एकजिनसी अनुभवाचा विलक्षण पट तयार होतो. मालिका तयार होते.

मासिका अशा रचनेतील एखादि शब्द इथे तिथे सरकला, किंवा जरा धक्का त्याला लागला की, सारेच कोलमडून पडले असे वाटत राहतो. नवा विलक्षण पोत आपणासमोर रचनेच्या रूपात उभा राहतो. 'माझे विद्यापीठ' ही कविता म्हणतो.

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

Arts, Comm. & Science ... Kharda ... 1996

Name :- Pawar lalita Natwar
Std :- S.Y.B.A
Sub :- Marathi S.2
Roll No :- 60

17/20

प्र.१ला एका वाक्यात उत्तरे द्या.

① अर्थप्राप्ती हे साहित्याचे प्रयोजन कोणी सांगितले.
उत्तर (ड) विश्वनाथ

② यश हे प्रयोजन कोणी सांगितले आहे
उत्तर मम्मट

③ सर्जनशील लेखनासाठी मराठी भाषेमध्ये कोणता शब्द वापरला जातो.
उत्तर (वाङ्मय

④ लक्षार्थावर आधारीत शब्दशक्ती कोणती ?
उत्तर (अ) लक्षणा

⑤ कॅथार्सिसचा सिद्धांत कोणी लिहली.
उत्तर (ब) प्लेटो

⑥ अनुभनिवारण हे प्रयोजन कोणी सांगितले आहे.
उत्तर (ड) जगन्नाथ

प्र.३२) टिपा लिहा.

(1) रूपक

उत्तर रूपक : रूपक ह्या शब्दासाठी मराठीत नाटक हा शब्द सर्वसाधारणपणे वापरला जातो. भरतमुनींच्या नाट्यशास्त्रात 'रूप' हा शब्द वापरलेला आहे. रूप व रूपक हे दोन्ही एकाच अर्थाचे शब्द आहेत. रूप्यते म्हणजे जो गोष्ट प्रत्यक्ष दिसते ती रूप. 'रूपन्ते' म्हणजे जाते. रूप हा चक्षुरिन्द्रियांचा (नेत्र) विषय होय. रूप म्हणजे पाहणे. पाहणे ह्या धातूपासून रूप हा शब्द व्युत्पन्न झाला आहे. त्याचप्रमाणे काही संस्कृत नाटकांमधील रंगसूचनांमध्ये 'नाट्यति' ऐवजी 'रूपयति' अशा रंगसूचना दिसतात. म्हणजेच रूप हा धातु 'अभिनयाने व्यक्त होणे' ह्या अर्थी देखील वापरलेला दिसून येतो. नाट्यशास्त्रात 'रूप' शब्दाचा उपयोग दहा नाट्यप्रकारांच्या संदर्भातच केला आहे. इतर ठिकाणी वाङ्मयप्रकारांचा निर्देश काव्य ह्या शब्दाने केलेला आहे.

(2) प्रतिक

उत्तर सामान्यपणे प्रतीक म्हणजे संकेतमान्य चिन्ह, खूण किंवा स्वत:ऐवजी दुसऱ्या एखाद्या पदार्थाचाच बोध करून देणारा पदार्थ. कबूतर हे शांतीचे व कुंकू हे सौभाग्याचे प्रतीक होय. गणितातील चिन्हे हीदेखील एक प्रकारची प्रतीकच होत. भाषा ही सांकेतिक चिन्हांचीच बनलेली असते. इंग्रजीतील सिंबल, साइन (sign) या संज्ञाही परस्परपर्यायवाचक म्हणून वापरल्या जातात. काही वेळा केवळ यदृच्छेनेच एखाद्या पदार्थाला दुसऱ्याचे प्रतीक मानले जाते तर काही वेळा अशा दोन पदार्थांत सादृश्य, कारणकार्यभाव, अवयव-अवयविभाव, व्यक्तिजातिभाव इत्यादींपैकी कोणता तरी संबंध असतो. सूचकता हे प्रतीकाचे स्वरूप आहे, सामर्थ्य आहे आणि एक दृष्टीने मर्यादाही आहे, असे म्हणता येईल.

DATE /

प्र २२)

उत्तर शब्दाच्या माध्यमातल्यान एका मनाशाची भावना दुसऱ्या मनशामेरेन ज्या शक्तीक लागुन पावता त्या शक्तीक शब्दशक्ती असो म्हणतात. संस्कृत आचार्यांनी शब्दाच्यो विगंड विगंड शक्ती सांगिलल्यो असनात. तसे पळोपवाकु गेल्यावर संवसारांतल्या एक एका वस्तू भितर ताची तीन अशी शक्ती अस्तित्व त आसते. भावेंत वेगवेगळ्या शब्दांनी ही शक्त स्पूल दवरिल्ली असा.

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

S.J.M.S.M's Arts, Comm. & Science Jr. & Sr. College KHAPA R 1956

संत जगनाडे महाराज कॉलेज खापर.

नाव :- वसाके चंदना विनायक

विषय :- मराठी

वर्ग :- T.Y.B.A दि. 18/3/2023

रोल नं. 15

18/20

प्र1ला एक वाक्यात उत्तरे लिहा.

(1) ललित गद्य हा एक लवचिक आणि सर्वसमावेश वाङ्मय प्रकार आहे.

(2) ललित गद्यसाठी मुक्तगद्य असा शब्द कोणी योजला आहे?

→ वि. शं. चौगुले

(3) ललित गद्य या वाङ्मय प्रकाराची प्रकृती मूलतः कशी आहे.

→ आत्मनिष्ठ

(4) लघुनिबंध ललितनिबंध व लेखप्रवास वर्णन आठवणी आणि अनुभव व्यक्तिचित्रे या लेखनाचा समावेश कोणत्या संकल्पनेत केला जातो?

→ ललित गद्य

→ (5) लेखकाचे व्यक्तिमत्व म्हणजे स्वतः हा ललितगद्यानिर्मितीत महत्वाचा घटक आहे.

PAGE NO.:
DATE: / /

(1)

→ ललित साहित्य म्हणजे एकाप्रकारचे कुठल्याही विषयावरचे मुक्तचिंतन त्यात भाषिक शैली महत्वाची ठरते या साहित्यप्रकाराचा जीव कवितेपेक्षा मोठा भाषेचा वापर सौंदर्यपूर्ण असतो.

ललित साहित्याचे लेखन हे मूलतः व्यक्तिनिष्ठ आत्मपरित कल्पनानिर्मिती म्हणजेच प्रतिभानिर्मिती असते. सौंदर्यसिद्धीच्या तत्वानुसार ते अवतरले असते. तदंतर्गत सुसंघटना ही प्रत्येक ललित साहित्यकृतिपरत्वे एक वेगळी वैशिष्ट्यपूर्ण सुसंघटना असते. काव्य कथा कादंबरी, नाटक हे ललित साहित्याचे प्रकार आहेत

ललित साहित्य म्हणजे एकप्रकारचे कुठल्याही विषयावरचे मुक्तचिंतन त्यात भाषिक शैली महत्वाची ठरते. या साहित्यप्रकाराचा जीव कवितेपेक्षा मोठा आणि, कादंबरी पेक्षाही लहान भाषेचा वापर सौंदर्यपूर्ण असतो. ललित लेखनाचा लेखन म्हणजे लघुनिबंध होय.

ललित साहित्यामध्ये कथा, कादंबरी कविता, नाटक ललित लेख लघुनिबंध इत्यादींचा समावेश होतो. ग्रामीण दलित स्त्रीवादी अनुभवाचा तसेच समाजवादी, नितीवादी, बोधवादी विचारांचा यात समावेश होतो. ललित साहित्यातून लेखक त्याचे अनुभव, भूमिका, मते व्यक्त करतो स्वतःचे अनुभव सुख: दुःख दुसऱ्यापर्यंत पोहचावी असे त्याला वाटते. अमुक एक परिस्थिती अन्याय, निराकरण होणे आवश्यक असून भविष्यात असा अन्याय होऊ नये यासाठी समाजमन तयार करण्याची भूमिका या साहित्याची असते

3 मनहंसनाथांचा प्रबोधनावर भर दिलेला

कथेमध्ये जे मावणार नाही किंवा सांगता येणार नाही व लघुकादंबरीमधून सांगणे योग्य होणार नाही अशा प्रकारचे आशयद्रव्य मांडण्या-साठी दिर्घकथेचा रुपबंध उपयोगी आशयद्रव्य मांडण्यासाठी दिर्घकथेचा रुपबंध उपयोगी पडतो. लघुकथेलाही क्वचितच शक्य होईल अशी अनुभवाची व्याप्ती दिर्घकथा या दोन्ही-पेक्षा अवकाशाचा अधिक विस्तार असतो छोट्या अवकाशाच्या आणि आशयसूत्रांच्या मर्यादा लक्षात घेता व्यक्तिरेखा, आणि आशयसूत्राच्या मर्यादा लक्षात येतात.

(1) ललित गद्याचे 1950 नंतरचे मराठी ललित गद्य (लघुनिबंध)

⟹ लघुनिबंध मराठीमध्ये 1927 च्या सालापासून जन्माला आला. तो जन्माला येण्या 1927 पूर्वीची मराठी वाङ्मयीन पार्श्वभूमी जशी कारणीभूत आहे त्याचप्रमाणे त्याला निश्चित साकार पावलेला इंग्लिश पर्सनल एसे हाही कारणीभूत आहे.

मराठी साहित्यातील लघुनिबंध तंत्रशुद्ध दृष्टीने पाहत असताना असे दिसून येते की शि. म. परांजपे यांचे काळातील काही लेख श्रीपाद कृष्ण कोल्हटकरांचे विनोदी लेख न. चि केळकर यांचे निबंध यांनी लघुनिबंधाला अनुकूल वातावरण तयार केले.

तसेच या काळात अनेक नियत-कालिकातून अनेक प्रकारचे ज्ञान माहिती ही त्यांनी पद्धतीने, ललित भाषेत लेख लिहून सांगितली जात होती. जीवनातील सामान्य, क्षुद्र विषयांवर चुरचुरीत लेख लिहून वाचकांचे मनोरंजन केले जात होते.

PAGE NO:
DATE: / /

(3) ललितरंग चा कलाकृतील एका ललित गद्य लेखकाची माहिती द्या.

⟹ ललित साहित्य : ललित साहित्य लेखकाच्या प्रतिभेतून कल्पनाशक्तीतून निर्माण होते. त्याला वास्तवातील व्यक्ती, घटना, प्रसंग तपशील त्यांचा पायाभूत आधार असतो, तरी त्यातून साकारणारे अनुभवविश्व ही लेखकाची कल्पक निर्मिती असते.

कविता हा साहित्याचा सर्वात जुना प्रकार मानला जातो. लेखनाचा शोध लागण्यापूर्वी कथा लक्षात ठेवण्याला आणि पसरवण्याला सोप्या पध्दतीने यासाठी काव्य प्रकार वापरला जात असे.

गद्य हे मौखिक किंवा लिखीत भाषाच आहे जी भाषणाच्या नैसर्गिक प्रवाहाचे अनुसरण करते. हा लेखनाचा सर्वात सामान्य प्रकार आहे जो काल्पनिक आणि नान - फिक्शन दोन्हीतही वापरला जातो. गद्य लॅटिन "प्रोसा ओरेशिओ" मधून आले आहे, त्याचा अर्थ सरळ आहे.

ललित साहित्य प्रकारात लेखकाला त्याच्या कल्पनाशक्तीचा वापर करून साहित्यास अनिवार्य ललित साहित्याला लेखकाच्या कल्पनाशक्तीचा आधार असला तरी वास्तवातील व्यक्ती घटना, प्रसंग, तपशील यांचा समावेश त्याला साहित्यात करावा लागतो. माफक साकारले जातात. मानवी जीवनव्यवहारविषयक चिंतन विवरण, अर्थनिर्णयन, भाष्य अशा स्वरूपाचा भाषिक अविष्कार स्थूल मानाने साहित्य असे संबोधिले जाते.

Principal
S.J.M.S.M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास
(860202

विद्यार्थ्याचे नाव :- वसावे कांतीलाल ईश्वर्या

रोल नं :- 6

वर्ग :- T.Y.B.A.

दिनांक :- 28/03/2023

वेळ :- 8 ते 9

19/20

प्र - 1 - ला

(1) वारकरी संप्रदायाचे आराध्य दैवत कोणते आहे?
→ विठ्ठल

(2) ज्ञानेश्वरांनी गिता या ग्रंथावर भाष्य करणारा कोणता ग्रंथ लिहिला?
→ ज्ञानेश्वरी

(3) सभासद बखर कोणी लिहिली?
→ कृष्णाजी

(4) एकनाथांनी कोणता वाङ्मय प्रकार लोकप्रिय केला?
→ भारुड

(5) कांदामुळा भाजी / अवघी विठाबाई माझी हा अभंग कोणी लिहिला?
→ सावतामाळी

(6) ज्ञानेश्वरांच्या लहान बहिणीचे नाव काय होते?
→ मुक्ताबाई

(7) संत नामदेव जातीने कोण होते?
→ शिंपी

प्र-२-रा [प्र-२-रा]

→ 1) ① संत ज्ञानेश्वरांचा जन्म औरंगाबाद जिल्ह्यातील पैठण जवळील आपेगाव या गावी झाला. आपेगाव या गावी झाला. आपेगाव हे गोदावरी नदीच्या काठावर वसलेले छोटे गाव आहे. त्यांचा जन्म विठ्ठलपंत आणि रुक्मिणी या दाम्पत्याच्या पोटी झाला. ज्ञानेश्वर महाराजांचे वडील विठ्ठलपंत हे मूळात संन्यासी होते. विवाहित असताना त्यांनी संन्यास घेतला व ते काशीला निघून गेले. त्यांच्या गुरूंना ते विवाहित असल्याचे समजल्यावर गुरूंनी त्यांना परत पाठवले.

② आज्ञेनुसार पुन्हा गृहस्थाश्रमात प्रवेश केल्यानंतर विठ्ठलपंतांना चार अपत्ये झाली. त्यांचे थोरले लाडके बंधू निवृत्तिनाथ तर धाकटय भावाचे नाव सोपानदेव आणि बहिणीचे नाव मुक्ताई असे होते.

③ भावंडे पैठणला गेली आणि तेथे ज्ञानेश्वरांनी आपली विद्वत्ता आणि महानता सिद्ध केली. संत ज्ञानेश्वरांनी आपली अत्यंत रसाळ भाषेत रचना केली.

④ भावार्थदीपिका हे भागवतगीतेच्या अनुवादकेला टीका ग्रंथाचे कार्य ज्ञानेश्वरांनी अहमदनगर जिल्ह्यातील नेवासा येथे केले. संत ज्ञानेश्वरांनी वयाच्या अवघ्या एकवीसाव्या वर्षी आळंदी येथे इंद्रायणी नदीच्या काठी काठी संजीवन समाधी घेतली.

⑤ संत ज्ञानेश्वरांच्या जन्म औरंगाबाद या जिल्ह्यात झाला आणि महाराष्ट्र या राज्यात झाला असे सांगण्यात येत आहे. वारकरी संप्रदायांतील संतकवी ज्ञानेश्वरांच्या स्फूर्ति व ग्रंथरूप व काव्यनिर्मितीचा परिचय थोडक्यात करण्यात आलेला आहे.

प्र-३-२।   [प्र-३-२]

→ ② ① संत नामदेव महाराज हे महाराष्ट्रातील संत कवी होते. त्यांचे आडनाव रेळेकर असे होते. ते मराठी भाषेमधील सर्वाधिक जुन्या काळातील कवींपैकी एक होते.

② ब्रज भाषांमध्येही काव्ये रचली. शिखांच्या गुरु ग्रंथसाहित्यातले चरित्रकार, आत्मचरित्रकार आणि कीर्तनाच्या माध्यमातून भागवत धर्म पंजाब पर्यंत नेणारे आद्य प्रचारक होते.

③ संत नामदेव महाराज यांचा जन्म २६ ऑक्टोबर १२७० संजीवन समाधी ३ जुलै १३५० हे महाराष्ट्रातील वारकरी संत कवी होते. त्यांचे आडनाव रेळेकर होते. ब्रज भाषांमध्येही काव्ये रचली आणि शिखांच्या गुरु ग्रंथ साहित्यातले चरित्रकार, आत्मचरित्रकार आणि कीर्तनाच्या माध्यमातून भागवत धर्म पंजाबपर्यंत नेणारे आद्य प्रचारक होते.

④ पंजाबी मंडळी तसेच संबंधित मंडळी आज त्यांच्या जन्मस्थानाच्या, नरसी नामदेव या गावाचा विकास करण्यासाठी धडपडत आहेत. नरसी नामदेव हे गाव महाराष्ट्रातील मराठवाड्यामधील हिंगोली जिल्ह्यातील असून संत नामदेव महाराज यांच्या मंदिराचे काम जोर २०१५ला झाला. संत नामदेव हे ग्रंथसाहित्य सुद्धा होते. आणखी एक गुरु ही होते अशा शब्दात लिहिण्यात आलेले आहे.

→ ③ ① सर्वसामान्यांशी ह्या पंथाने अत्यंत जिव्हाळ्याचे नाते जोडले. उत्कट भक्ति, सदाचार, नीती ह्यांवर आधारलेला सरळमार्गी आचार धर्म ह्या संप्रदायाने सांगितला. कर्मकांडांना थारा दिला नाही. वारकऱ्यांची विठ्ठ

भक्ती ही प्रवृत्तिपर आहे. समाज धारणेला पोषक ठरणारी कर्मे सोडण्याचा उपदेश ह्या संप्रदायाने आपल्या अनुयायांना कधीच केला नाही.

(2) वारकरी उपासनेचे तिसरे साधन म्हणजे गोपीचंदन, ही एक प्रकारची मुलतानी माती असते. त्वचेच उष्णतेपासून रक्षण करण्यासाठी ती वापरतात.

(3) वारकरी संप्रदायाचे चौथे साधन म्हणजे पताका. भगव्या रंगात कुंकुम तयार केलेले गाड्याभरड्या कापडाचे त्रिकोण आकाराचे ते निशाण असते. वारकरी संप्रदायाचे मुख्य दैवत श्री विठ्ठल. हे श्रीकृष्णाचे रूप आहे. रामकृष्णहरी हा वारकऱ्यांचा महामंत्र, तर पुंडलिक वरदा हरी विठ्ठल श्री गुरु ज्ञानदेव तुकाराम हे वारकरी संप्रदायाचे घोषवाक्य सामान्यात बोललेली आहेत. या प्रकारे थोडक्यात लिहिण्यात आलेले आहे.

Principal
S.J. M.S. M.
Arts & Com. [illegible] College
Khapar [illegible]
Dist Nandurbar

34 मराठीचा भाषिक अभ्यास (850203)

S.M.M's Art's, Comm. & Science Jr. & Sr. College KHAPA 1996

विद्यार्थ्याचे नाव :- वसमते कांतिलाल उदया

रोल नंबर [6]

वर्ग :- T.Y. B.A.

दि. :- 28/03/2023

9/20

प्र-1-ला [प्र - 1-ला]

⇒ 1) मुखावाटे निघालेल्या सार्थ ध्वनीला काय म्हणतात → स्वन

⇒ 2) डोळे, नाक, हातांची बोटे, ओठ्या, विविध हालचाली द्वार कोणते संदेशन केले जाते?
⇒ सांगिक.

⇒ 3) इंडो युरोपियन (आर्य) भाषाकुलात कोणत्या भारतीय भाषांचा समावेश होतो.
⇒ हिन्दी, मराठी, भुजभा गुजराती,

⇒ 4) मराठी भाषेची उत्पत्ती ही कोणत्या भाषे पासून झाली असे वैद्यांचे मत आहे.
⇒ संस्कृत.

⇒ 5) लीळाचरित्र या मराठीतील पहिल्या चरित्र ग्रंथाचे लेखक कोण?
⇒ केशवराज सुरी

⇒ 6) भाषा ही एक कोणती प्रणाली आहे?

प्रश्न 2 - 2) [उत्तर]

1) ① या वंशातील पहिला ऐतिहासिक पुरुष दृढप्रहार (नवव्या शतकाचा पूर्वार्ध) हा होता. याची राजधानी चंद्रादित्यपुर (नाशिक जिल्ह्यातील चांदोर) येथे होती तर इतर काहींच्या मते ती श्रीनगर (सिन्नर) येथे होती.

② दृढप्रहाराचा पुत्र पहिला सेऊणचंद्र हा सत्ताधीश आला. त्याने आपल्या नावे सेऊण पुरनामक नगर स्थापून तेथे आपली राजधानी केली.

③ यादवांचे साम्राज्य नर्मदा नदीपासून कृष्णा नदीपर्यंत पसरले होते. यादव घराण्यातील राजांच्या सापडलेल्या शिलालेखात यांची बिरुदे, हे राजघराणे महाभारत कालीन श्रीकृष्णाचे वंशज असल्याच्या संबंधाने असल्याची आढळतात. यादवांचे राज्य महाराष्ट्र, उत्तर कर्नाटक आणि मध्यप्रदेशच्या काही भागात पसरलेले होते.

④ यादवकालीन साम्राज्य हे यादव कालीन हे होते आणि यादवकालीन मराठी स्वरूप व वैशिष्ट्ये सामान्यपणे आलेले आहे.

प्र-3रा)   [प्र -3रा]

→ १) ① शिवकालीन मराठी बऱ्यापैकी कळते. पेशवेकालीन कळण्याला त्रास होतो. पेशवेकालीन मराठीत उर्दू शब्द खूप होते. शिवपूर्वकालीन मराठीवर उर्दू व इतर आक्रमकांच्या भाषांच्या खूपच परिणाम झाला होता आपल्याला माहित. आपल्याच्या आयुष्यात सुद्धा शिवाजीराजांनी विकीन नेमून भाषा सुधारली.

② मराठी साहित्याच्या शिवकालीनसंबंधी सूची कालमर्यादा इ.स 1680 ते इ.स. 1800 अशी मानली जाते. स्थूलमानाने या कालखंडाचा प्रारंभ शिवाजी महाराजांच्या मृत्यूनंतर आणि शेवट पेशवाईच्या अस्ताने होतो.

③ राजकीयदृष्ट्या या कालखंडाचे 1680 ते 1707 (निखळ मराठेशाही) 1749 ते (शाहू आणि पेशवे) 1749 ते 1800 (निर्वेध पेशवेशाही) असे भाग पाडता येतात.

④ मुघलांच्या कैदेत अनेक वर्षे काढलेल्या शाहूस मुघलांनी कालखंडातील मुघलांनी अशा प्रकारे थोडक्यात लिहिण्याचे प्रयत्न केले आहे.

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

मराठी लोक रंगभूमी पt

विद्यार्थ्यांचे नाव :- वसावे कांतीलाल उदया

वर्ग :- T.Y.B.A.

रोल नं :- 6

दिनांक :- ~~8 ते 9~~ 29/03/2023

19/20

वेळ :- 8 ते 9

प्र- 1 ला [प्र - 1 - ला]

1) परंपरागत रंगभूमीला काय म्हटले जाते?

⇒ लोकरंगभूमी.

2) लोकासमोर खेळ गंमत सादर करण्याच्या प्रकारातून कोणाचा जन्म झाला?

⇒ तमाशाचा.

3) तमाशा हा शब्द मूळ कोणत्या भाषेचा आहे?

⇒ पर्शियन.

4) जलसा हा शब्द उर्दू फारसीतील कोणत्या शब्दातून आला आहे?

⇒ जुलूस.

5) सत्यशोधकी जलसा कुणाच्या प्रेरणेने समोर आला?

⇒

6) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या वैचारिक प्रेरणेतून कोणता लोकनाट्य प्रकार प्रचलित झाला?

⇒ आंबेडकरी जलसा

प्र - २ - रा [प्र - 2 रा]

⇒ 1) (1) तमाशा म्हणजे मनोरंजनात्मक कला प्रकार आहे. त्या कलाप्रकारामध्ये सुखी, समृद्ध राहण्याची त्या कलाप्रकारामधील असते. समाजामध्ये खूप काही प्रकार आहेत. त्या कला मधून शेतील बहुतेक सारे तमाशा म्हतले म्हणजे कधी हसले नसतील ते तमाशा मध्ये हसू शकतो हे आपण हसतो म्हणजे तमाशा मध्ये वेशभूषा आपण, डायलॉक, बाजी डॉयलॉक करत असतो आणि, ढोंगी असतो हसवण्याचे काम करतो (2) समाजामध्ये लोकांना खुश करण्याचे काम तमाशामंडळाचे काम ते करतात. व्यवस्थित तो तमाशामंडळ मध्ये खूप काही शिकवतात आणि शिकायचा खूप असतो (3) तमाशा हे समाजी मध्ये मनोरंजनात्मक एक लोक सांगता येईल आणि थोडक्यात म्हणतो (4) समाजामध्ये तमाशा मंडळ हे जास्त करून आदिवासी कोळी जास्त करून दिसतात (5) मनोरंजनात्मक छोटक हुदा (भिका, भिमा) मनकुमा, हवाई शुल्क बेक डॉन्स यांच्यात खूप काही सांगता येईल पण थोडक्यात लिहिण्याचे प्रयत्न केलेले आहे. तमाशा म्हणजे मराठी प्रकार थोडक्यात सांगण्यात आले आहे.

प्र ३ - य [प्र - ३ - य]

1) ① विशिष्ट सामाजिक वा राजकीय विचार जनमानसात पोचवण्याचे काम पथनाट्य किंवा स्ट्रीट प्ले. ② नाटकाचा एक महत्वाचा प्रकार आहे. पथनाट्य हे रस्त्यावर किंवा चौकाचौकात चालत असले तरी आज रस्त्यावर चालणाऱ्या गारुड्याच्या किंवा डोंबाऱ्याच्या खेळांना कुणी पथनाट्य म्हणत नाही.

② पथनाट्य विशिष्ट विचारसरणी असलेले कलाकार आपल्या अभिनयाद्वारे त्यांचे विचार पसरवण्याचे काम अशा नाटकांद्वारे करत असतात.

③ रस्त्यावर चालणाऱ्या मोर्चे, होर्डिंग, जाहीर सभा यांपेक्षा पथनाट्य वेगळे आहे. विशिष्ट सामाजिक वा राजकीय विचार जनमानसात पसरवण्याचे काम ही पथनाट्यामधून होते.

④ आर्थिक सामाजिक विषमता, स्त्रियांवरील अत्याचार, पोलिसांची दडपशाही, सरकारची अकार्यक्षमता, नोकरशाहीची चालढकल वृत्ती, धार्मिकतेचे स्तोम, भ्रष्टाचार, पर्यावरणाचा ऱ्हास अशा अनेक विषयांवर ही पथनाट्याच्या कलावंतांना रुच सांगत बोलावे लागते. त्यांचा सारा भर अभिनयापेक्षा प्रेक्षकांना विचारांची जाणीव करून देण्यावर असतो.

⑤ दर वर्षी १५ नोव्हेंबरला रंगभूमी दिनाच्या निमित्ताने 'नाट्यसमर्पित' या संस्थेतर्फे अहमदनगरमध्ये डॉ. रवींद्र चव्हाण हे राज्यपातळीवर पथनाट्य स्पर्धा घेत असतात. हे पथनाट्य पुन्हा प्रमाण थोडक्यात सीमान्य येत आहे.

3) (१) आंबेडकर जलसे बाबासाहेब आंबेडकर यांनी कोलंबिया विद्यापीठ आणि लंडन स्कूल ऑफ इकनॉमिक्स या शिक्षण संस्थांमधून अर्थशास्त्र विषयात पी-एच.डी पदवी मिळविल्या. तसेच त्यांनी कायदा अर्थशास्त्र या प्रकारे जलसे आहेत.

(२) आंबेडकरी जलसेवाले घोडापाडी घेऊन गावाच्या आणि कोणत्याही मानधनाची अपेक्षा न करता फुले, आंबेडकर, शाहू महाराजांचे विचार जनमानसापर्यंत पोहचवण्याचे करी काम करतात.

(३) सचिन उजाळेकर म्हणाले, महाराष्ट्रातील गावे शहरातील रस्त्यांवर आंबेडकरी जलसाचे हे कार्यक्रम होतात.

(४) सांस्कृतिक आंबेडकरी जलसा या कार्यक्रमात क्रांतिकारक रीते संगीत शाहिरी गझल, कव्वालीसोबत कविता जागर अशा गोष्टींचा समावेश केलेला आहे.

(५) हा कार्यक्रम फक्त आंबेडकरी जनतेपुरता न राहता सर्वभूमि तोबनात अशी यांची रचनू आवडी केली. आंबेडकरी जलसे ओडक्षत विकसित झाले आहे.

Principal
S. J. M. S. M.
Arts & Com. Senior College
Khapar Tal. Akkalkuwa
Dist. Nandurbar

Name: Prashant dinesh udvi

13/20

Std: S.Y.B.A

SUB: English

Roll No: 47

KHAPAR 1988
अध्यक्ष, परीक्षा विभाग
स.ज.म.शि.मंडळाचे,
वरिष्ठ महाविद्यालय, खापर
ता.अ.कुवा जि.नंदुरबार

Q 1 complete the fullownig sentences

i) the narratvr is the speaker in the stry

ii) the narratvis Professim is writer

iii) the age of narrators daughter is 05 Years

iv) mini was sitting near the feet of narratr

v) mini called orf to fram the windw lo Kabuli wallah

Q 2 Do as directed c any osl as mave mate nouns

a) foreigh er

b) Brithish er

c) Speak er

d) maker

e) manageer

f) drive

Q. 3) Anser the following ques tion in 50-60 words eahy 2) 10 mark

1) How did the narrator recognize Rahumun

→ At first the narrator did not recognise Rahman as he grown a littel weak after spending many years in te Prisonn. this Physiml appearance had change ~~significance~~ significantly Hewer the narrator recognised him through his smgle.

2) How is is the King initialy Portrayed is the lady or the tiger

→ the King is a semi barbaric ruler whose civiled side made him a bland and gchial problem solver frank R stockton's the laby or the tiger weavers a fantastic tale of the disover the natare and actin's of the King the Princess the Prnicess lover and the lady who earns the Princess's jealousy.

15

Name : Avinash sapa vasave

std : S.Y.B.A

Sub : English

Roll No :

अध्यक्ष, परीक्षा विभाग
स.ज.म.शि.मंडळाचे,
वरिष्ठ महाविद्यालय, खापर
ता.अ.कुवा जि.नंदुरबार

Q.1 complek the following sentences

1) The narratr is the speaker in the stay

2) the narratus ~~proo~~ phspessian is writer

3) The age of narratuis daughter is 05 years

4) mini was sitting near the feet of narratur

5) mini called ant to from the windon to Kabuliniah

5

Q.2 Do as atireted cam 05 5 mark

a) Foreigner

B) Britisher

C) speaker

D) makeer

3

Q 3) Anser the following question in 50 ho werds cahy 2 lomark

1) How did the narrator re coghize Rahu-mmuh

⟹ At first the narratar did not recog-nise rahquh an ah he grown a little waak after spanding many years is the prison His physical appearahce had change sighi ficahtly Hewover the narrator recoghised him therough his smileo

3

2) How is the King inilialy for foayed in the lady or the Tiger?

⟹ The King is a semi-barbaric rules whose civied side made him a blah d and gehial prohlem solver frank R. Stockton's the lady or The Tiger we-vers a fahtar tic tale of love and Jealo-sy Examine the prnicess lover and the lady who earhs The princess's jeacousy.

4

Name : Shanti Hanya vasave

class - S.Y.BA

Roll No 09

comp : English

13

Sem : IV

अध्यक्ष, परीक्षा विभाग
सं.ज.म.शि.मंडळाचे,
वरिष्ठ महाविद्यालय, खापर
ता.अ.कुवा जि.नंदुरबार

Q 1 Answer the following questions chorsing from the options below.

a] ------ is newly appointed salt inspector in the department.
⇒ c] Vanshidhar

b] All the word is stage is taken from shakespeares Play------
⇒ c] As you Like It

c] According to shakespeare------- is the first stage of life
⇒ b] lover

d] The Poem is set in------
⇒ d] A desert

e] what type of Poem is this ?
⇒ b] Sonnet

f] The bell was Pulled by the-------
⇒ a] conductor

g] The younger woman was suffering from

h] The other Passengers were on the side of the
⟹ a] lady

i] Rules are framed for ---- and convenience of the People
⟹ d] comfort

j] ------ on the Planet is created by God.
⟹ a] Each individual creature.

Q.2] Do as directed
i] Alopidin was a young man c ~~Make it exclama~~ ~~tory~~
→ what a young man alopidin

ii] what is it he in the army cidentify the type of the sentence.
→ auations

iii] Graham bell invented telephone
→ How invented tellyphone

iv] Tell me what is inside the cort
→ orders

v] chetan saw that something was wrong
→ stateman

Page No.
Date :

Q - 3] Answer the following questions in about 50-60 words. ~~c~~

ii] what impression do you form of the bus conductur.

→: Based in south west scotland and south east England and operating on a national basis we offer full lighting protection and conductor services

he was appointed Principal conductor of the Berlin symphony orchestra.

on his first visit to Best Barenboim Lang Played the The Tchaikovsky concerto while the conductor Played the orchestra Part on and a seco nd Piano

The metel is a good conductor of heat and electricity.

But Perthepes the most famous Italians of the Period were performers the conductor, Arturo Toscanini and the tenor Enrich caruso

The conductor sold us one ways to Egton Bridge and said the line was sometimes. on a sunday and quite Popular

16 (1)

Date 21/3/22
KHAPAR 1906
SWRS Arts, Commerce & Science Jr. & Sr. C.

Name : Padvi Ranjita khatrya

Std : S.Y.B.A Roll No : 10

Date : 21 - 3 - 2022

अध्यक्ष, परीक्षा विभाग
स.ज.म.शि.मंडळाचे,
वरिष्ठ महाविद्यालय, खापर
ता.अ.कुवा जि.नंदुरबार

Comp : English

sem - IV

Q.1 Answer the following questions, chousing from the options below.

a) .... is newly apponted salt inspector in the department
→ Vanshidhar

b) All the word is a stage is taken from shakespears Play.....
→ As you like It

c) According to shakespeare, ... is the frist stage of life
→ lover

d) The poem is set in - - - - -
→ A desert

e) what type of Poem is this?
→ sonnet

f) The bell was Pulled by the ......
→ Corductor

4

Page No.
Date :

g) The younger woman was suffering from.....
→ cough

h) The other ~~lady~~ Passengers were on the side of the
→ lady

i) Rules are framed for .... and convenience of the people
→ comfort

j) .... on the planet is created by god
→ Each individual creature

Q. 2 Do as directed

i) Alopidin was a young man ~~make it exclamatory~~
→ what a young man alopidin

ii) what isnit he in the army cidentify the type of the sentence.
→ quetions

iii) Graheum bell invented telephone.
→ How invented tellyphone.

iv) Tell me what is inside the cart.
→ order

v) chetan saw that something was wrong.
→ statemen

Date :

Q.3 Answer the following questions in about words (any one)

ii) what impression do you form of the bus conductor?

Based in south west scotland and south east England and operating on a national basis, we offer full ~~ful~~ lightning Protection and Conductor services.

he was appointed principal conductor of the Berlin symphony orchestra on his first visit to Barenboim, Lang Played the Tchaikovsky concerto while the conductor played the orchestra part on a second ~~from~~ piano.

The metal is a good conductor of heat and electricity.

~~But Period were the~~ Perhaps the most famous Italians of the Period were performers: the 'Conductor' Arturo Toscanini and the tenor Enrico caruso.

The conductor sold us one-ways to Egton Bridge and said the line was sometimes busy on a sunday and quite popular with walkers but seats were not reservable.

~~Incop~~ Incorporation of dissolved ions makes water a better conductor of electricity. The conductor sold me the ticket on the

4

College Name :- S.J. M.S ms AA and comme
college khapar

Name : Vasave Sapna Dalla

Class : T.y.B.A. 12/15

SubJect Name : English
Jest Interal Exam

DATe :- 21/11/2022

KHAPAR 1936
अध्यक्ष परीक्षा विभाग
सं.ज.म.शि.मंडळाचे,
वरिष्ठ महाविद्यालय, खापर
ता.अ.कुवा जि.नंदुरबार

Q1 Answer the folloming gueshins, chaosing from the ophions given below

1) Language is a vehicle through which we share our emotions ideas thoughts and motives

2) Language is as imporant as food cothes and shelter.

3) How many Modes of communication are there? two

4) How many tupes of letters are there Three

5) what should be the tone of the offcal letter formal

6) The tone of personal Letter use to be Informal

7) How many compulsay staps whchwe fnd in

8) which is tce second compulsny step of writing any lund or letter? <u>Date</u>

9) In writing application is also lcnoun <u>bio-data</u> also writin ang kind of letter

10) Any kind of notice is generally written in <u>formal</u> tone

Q2 Expand the idea

i) Health is wealth

⇒ Hedhe cs not luxury everyone is blessed with Health is wealth is a Soying that cam be found in almost any langue or cuture and it is absolutely brue is you lofe your heath mothig else in we holds importance Health deler ioarboe form onyreasons Ithesses can come to ony point ana so we meed so invest uoor time and offrob in our wellbeing and heath Good phyocl as well as mental heath ensures a smothe lifetyie A baiomed and comntrolled lisyth with enoug attention to nealancea deeb proper excocise a balanceq food and intate water and nutrients is required fithess the he ideal way to take care ot tho biggyt aist we have receieg our body

ii) Prerona Bh
Saguna Vasave
Post

In am vary god to share my with you my dear i. wont to tell you towarrow is the big functi on in my College so please come theer with your Porels

I hope you will came soon hoog to Jain functon sty hello to undcl and Aunty I am o waiting Porr yor. positive reply

your Loving frie
Vasave sapnd

College Nane:- SJ.M.S AA and Coamm college
Khapar

Name :- Saguna Bindra Vasave

Class :- T.Y B.A

Subject Name :- English ~~Test~~
Jest Internal Exam

DATE 21-11-2022

Q1 Answer the following questions choosing from the options given below

1] Language is a vehide through which we share our emotins ideas thoughts and motives.

2] Language is as important as food clothes and shelter.

3] How many modes of communication are TWO

4] How many types of letters are Three

5] ~~The tone of~~ what should be the tone of the official letter formal

6] The tone of personal letter use to be Informal

7] How many compulsory steps which we

8] which is the second compulsory step of writing any kind of letter Date

9] In writig applicalication Bio-data also writing and kind of letter

10] Any kind of notice is generally written in formal tone

Q2 Expand the idea

1)

Heabhe is not luxury everyone is blessed with Health is
weatth is a saying that cam be fownd
in almost that com or
suture and it is absolutth nothing
else in life holds importbamce
wealth deberiorabes for many point and
so we meed to invest our time and
offord in our wellbeing and heath
ensures a smooth lisetyle A balaneed
and controlled lisestyle with
enough attention to healancea deieb
proper exercise a balanceq food and
intate water and nutrients is required
fithess it he ideal way to tale care of
tho biggest gist we have reeives our
body.

2]

Sapna vasave
post Molagi

Dear ~~poe~~ Saguna

I am very ~~glad~~ glad to share my pellings with you my deer i wont is wont tell you lomen tomorrow is the big function in my college so please come there with your parents

I hope you come soon here to Jon function stay hello to uncle and Anty

I am writing for your positive reply

your Loving Paiper

SJMSM's Arts, Comm. & Science Jr. & Sr. C.
KHAPAR
1976

Name - Ganesh sunil vasav

FY.BA. - Khapar 12-1-17

04

अध्यक्ष, परीक्षा विभाग
स.ज.म.सि.मंडळाचे,
वरिष्ठ महाविद्यालय, खापर
ता.अ.कुवा जि.नंदुरबार

English

Q1. Do as directed

(A) make Nouns (any 05 out of 07)

(i) kindness (ii) smartness (iii) Driver
(iv) criketer (v) Player (vi) teacher (vii) Partner

(B) Fill in the blanke (a an the)

(i) You are a stupid old Braubhin

(ii) the teacher told us that an snake eats only once in several days.

(iii) an equisite little enaumd her eith a glace so fine it looked as though it had baken in Creaum

(vi) the girl stood up.

(vii) it was a terrible and fascinating

Q.2 write answers in brief on the following (marks)

1. Sketch the character of Ganga Ram

⟹ Ganga Ram appears in the short story "the mark of vishnu" by khushwant singh He is an old servant and follows the Hindi Religion Although he is a Brahmin he is uneducated He worships the Trinity of Brahma Vishnu and Siva in accordance with Hindi beliefs but he is most devoted to vishnu Therefore He paste a v. mark on his fore very religious He blieves that all life is sacred and

4

13

Roll - 77
Name :- pramod surupsing naik
F.Y.BA - Khapar Comp - English
S.J.M.S. M.S Arts and Compn ~~colleg~~ college
sem

अग्रक्ष परीक्षा विभाग
सं.ज.म.शि.मंडळाचे,
वरिष्ठ महाविद्यालय,खापर
ता.अ.कुवा जि.नंदुरबार

SJMSM's Art's, Comm. & Science Jr. & Sr. Col. KHAPAR 1996

Q1 Do as directed.

(A) make Noun (any 05 out of 07) 05 mass (i) kind (ii) smart (iii) Drive (iv) cricket (v) play (vi) teach (vii) part.

(B) fill in the blank (a an the) 05 mars

(i) you are a stupid old Brahmin

(ii) the teacher told as that an snake eats anly once in several days

(iii) an equisite white enamel brace with a ejeaus so fine it looked as thaugth it had been barken in cream.

(vi) the girl stood up

(vii) it was a terrible and fascinating moment.

Q2 Write answers in brief on the following ~~Qu~~

(i) Sketch the character of Ganga Ram

Ans. Ganga Ram appears in the short story on the mark of Vishnu by khu shwant singh he is an old servant and follows the Hindu Religion though he is a Braamin he is uneducated. He worships the tring of Brahma vishnu and siva in accordance with Hindu beliefs but he is must devoted to vishnu therefore He someres a V- mark on his forehead in sandalwood paste. Ganga Ram is very serious. He believed that all life is sacred even that of the most dangerous creatures. He would feed and protect sankes becakes were the most vile of God's cratiures on earth if you would have them instead of killing them very superstitions He belie that as long as he leaves milk for the snake to drink it wi

(ii) Write summary of the poem where the mind is without fear?

→ The four lines of the poem "where the mind is without are as follows.

Assimilation -

After reading this poem, it encourages me to do would help people who are unable so I decided one day in the future I will open a non-profit will get a chance to achieve their dreams where poem where with get able to afford the